

**บทบาทประชาชนในการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:
กรณีศึกษาการเคลื่อนไหวถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
The Role of People in Supervising the Performance of Local Administrative
Organization : A Case Study of People's Movement Concerning a Recall
of the Chief Executive of Sub-district Administrative Organization**

ชัยณรงค์ ศรีรักษ์

Chainarong Sriruk

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Public Administration
Prince of Songkla University**

2555

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

(1)

ชื่อวิทยานิพนธ์ บทบาทประชาชนในการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาการเคลื่อนไหวดอตตอมนายกองค้การบริหาร
ส่วนตำบล
ผู้เขียน นายชัยณรงค์ ศรีรักษ์
สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	คณะกรรมการสอบ
..... (รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ)ประธานกรรมการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญอริ ยี่หมะ)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมกรรมการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริน กุสสถานภาพ)
..... (อาจารย์ ดร.พิศาล มุกตารัศมี) กรรมการ (อาจารย์ ดร.ชาลี ไตรจันทร์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรรัตน์ พงศ์ดารา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อวิทยานิพนธ์	บทบาทประชาชนในการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเคลื่อนไหวก่อตั้งหน่วยงานการบริหารส่วนตำบล
ผู้เขียน	นายชัยณรงค์ ศรีรักษ์
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2554

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ตลอดจนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมาย 2) ศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายของประชาชน 3) ศึกษาพัฒนาการ กลไก และกระบวนการตรวจสอบการบริหารขององค์กรภาครัฐท้องถิ่นโดยการถอดถอนตามกฎหมาย และ 4) เพื่อวิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคของการยื่นและลงมติถอดถอนตามกฎหมาย โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 447 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเครื่องมือ 2 ส่วน คือแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยอาศัยการตีความหมายโดยเทคนิคการวิเคราะห์ Typological Analysis

ผลการศึกษา พบว่าประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง โดยรู้จักและเคยมีประสบการณ์ได้รับการตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่นจากองค์การตรวจสอบภายในมากกว่าองค์การตรวจสอบภายนอก ตลอดจนเห็นว่าควรร่วมตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่นในกระบวนการจัดทำและการใช้งบประมาณมากที่สุด นอกจากนี้เห็นว่าการก่อตัวเคลื่อนไหวขอถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายเป็นเพราะประชาชนทนไม่ไหวกับการบริหารงานที่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาล การได้รับการสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ชุมชนและสมาชิกชุมชนต้องการแสดงบทบาทหน้าที่ตามกฎหมาย ปัจจัยหลักที่มีผลต่อการออกไปใช้สิทธิ์ถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น คือ ทำที่ความอดทนอดกลั้นต่อการบริหารสาธารณะที่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาล การมียุทธวิธีที่มีประสิทธิผลในการเคลื่อนไหวเรียกร้อง การมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชนท้องถิ่น การมีวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชุมชนเฉพาะถิ่น ตลอดจนการมีทรัพยากรและการสนับสนุนจากชุมชน สำหรับพัฒนาการ การเคลื่อนไหวเกิดจากกลุ่มผู้นำชุมชนที่มีเงื่อนไขด้านภาวะวิสัยและด้านอัตวิสัยต่อชุมชน กอรปกับภาวะวิสัยคือความเดือดร้อนของ

ชาวบ้าน โดยเริ่มเคลื่อนไหวในรูปแบบนอกชองปกติ เช่น การชุมนุมเรียกร้อง การประท้วง และนำไปสู่การรวมตัวเข้าชื่อขอถอดถอนตามกฎหมายซึ่งเป็นนับเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองในรูปแบบตามชองปกติ ความสำเร็จที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเพราะมีเงื่อนไขด้านโอกาสทางการเมือง คือ การมีบทบัญญัติรับรองสิทธิตามกฎหมาย ซึ่งเป็นผลให้กระบวนการถอดถอนต้องมีขั้นตอนดำเนินการที่กำหนดไว้เป็นกฎหมายและมีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการรวมตัวเข้าชื่อขอถอดถอนตามกฎหมาย คือ การขาดความรู้ของประชาชนในท้องถิ่น ระเบียบปฏิบัติและกระบวนการบริหารจัดการขั้นตอนการถอดถอน และบทบัญญัติทางกฎหมาย

จากผลการศึกษา พบว่า แม้ประชาชนในท้องถิ่นจะมีความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ทัศนคติและความสัมพันธ์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้การแสดงบทบาทร่วมตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรท้องถิ่นในเชิงคุณภาพเป็นไปได้น้อยประสิทธิภาพ การตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสะท้อนให้เห็นว่าการตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่นยังเป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเป็นหลัก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีสถานะเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ประชาชนเป็นเพียงผู้รับบริการ ประชาชนในท้องถิ่นให้ความสนใจต่อการร่วมตรวจสอบกระบวนการจัดทำแผนงานมากที่สุดอันเป็นผลจากกระบวนการทำประชาคมหมู่บ้านเพื่อกำหนด ความต้องการของชุมชนซึ่งนับเป็นการร่วมเชิงรูปแบบที่สะท้อนคุณภาพของการแสดงออก ร่วมทางการเมืองค่อนข้างน้อย ประชาชนในท้องถิ่นเห็นว่าการเคลื่อนไหวถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายนับเป็น การแตกหักกับขนบธรรมเนียมท้องถิ่น ความเหลื่อมล้ำหรือหนีกับการบริหารงานสาธารณะที่ขัดหลักธรรมาภิบาลเป็นส่วนสำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดการก่อตัวเคลื่อนไหว สำหรับความคิดเห็นต่อปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการออกไปใช้สิทธิถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นนับว่ามีความย้อนแย้งสูงกับหลักประชาธิปไตยทางตรงที่ถูกต้องซึ่งสะท้อนถึงการถูกซ้อนทับของหลักประชาธิปไตยทางตรงด้วยระบบอุปถัมภ์ท้องถิ่น นอกจากนี้กระบวนการยื่นและลงมติถอดถอนตามกฎหมายทุกขั้นตอนต้องถูกต้องตามข้อกำหนด และดำเนินไปภายใต้กรอบระยะเวลาที่จำกัด ประเด็นดังกล่าว นับว่าก่อความยุ่งยากในการดำเนินการและเป็นไปได้น้อยหากขาดผู้นำ การเคลื่อนไหวที่มีความรู้และความตระหนักต่อชุมชน ตลอดจนต้องได้รับความร่วมมือจากภาคต่าง ๆ เป็นอย่างดี ส่วนอุปสรรคสำคัญของการลงมติถอดถอน ได้แก่ บทบัญญัติทางกฎหมาย ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดโอกาสความได้เปรียบ-เสียเปรียบ ความไม่ชัดเจนในการตีความ จนอาจถูกนำไปใช้เป็นเครื่องทางการเมืองท้องถิ่นของแต่ละฝ่ายได้

คำสำคัญ : การตรวจสอบการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, การเคลื่อนไหวถอดถอนนายก
องค์การบริหารส่วนตำบล

Thesis Title: The Role of People in Supervising the Performance of Local Administrative Organization : A Case Study of People's Movement Concerning a Recall of the Chief Executive of Subdistrict Administrative Organization

Researcher: Mr. Chainarong Sriruk

Degree: Master of Public Administration

Academic Year: 2011

Abstract

This study was a mixed research. The objectives of this research were to study the process of supervising the performance of local administrative organization and people's opinions towards the movement concerning a recall of local administrators, to investigate factors affecting people's casting vote on the recall of the chief executive of administrative organization, to study mechanisms and the process of authority verifying organization related to the legislative recall and to analyze problems and obstacles of legislative filing and vote. There were five sampling groups which were 447 participants. The data were collected by using two instruments: a questionnaire and an unstructured interview. The data were analyzed by using a packaged program with frequency, percentage, mean, standard deviation. Qualitative data were analyzed by interpretation based on typological analysis.

The results revealed that the level of local people, who knew about their roles in supervising the performance of local administrative, was in average. They learned and experienced the investigation of local administrative organization conducted by the internal organization more than by the outside organization. They thought that local people should participate in supervising the performance of local administrative organization, especially monitoring the budget management and spending of the local administrative organization. People believed that they moved to impeach the legislative local administrators because they were intolerant the management of the local administrative organization, which was against good governance. When factors were supported, people and the community wanted to exercise their own legislative rights. The main factors affecting the vote of the recall of the chief executive of administrative organization were intolerance to public administration which was against good governance, effective strategies in movement, close interaction with local people, and culture, tradition and specific way of

life. Moreover, there were some other factors which were resources and community support, development of movement by local leaders with subjective and individual conditions. Additionally, when people were in trouble individually, they started to move on in an inappropriate way, such as a demonstration or a protest, leading to the legislative recall, which is an appropriate channel. The success of the movement was that the recall was legislated. Therefore, the procedure of recall should be acted as stated by law and there were many parties participating. Major problems and obstacles of people's gathering to have a legislative recall were the lack of knowledge, regulations, procedures and management of the recall and legislative provision.

It was showed that even though local people knew about the supervision of the performance of local administrative organization, their own attitude and close relationship with the local administrative organization caused them unlikely to take role of investigating the performance of local administrative organization qualitatively. Local people believed that government sectors took the roles of inspecting the performance of local administrative organization. So the local administrative organization was a government agency and the local people were clients. Local people paid most attention to the process of plan making, which was a result of people's hearing in order to specify community's needs. This reflected the political participation of people, which is a small quality. Local people thought that the movement concerning the legislative recall of chief executive of administrative organization broke the local tradition. Intolerance of public administration against good governance was an important cause of the people's movement. Local patronage system was a factor affecting people to cast a vote of the recall. This system is against and overlapped with the democratic principles. Moreover, all steps of legislative filing and casting a vote had to be correct as stated by legislative regulations and the procedure had to be carried out under the time constraint. These issues caused difficulties in proceeding and it was unlikely to vote the recall if the local leader did not have knowledge and community awareness and participation from all parties. Major obstacles of casting a vote to impeach were legislative provision which caused advantage and disadvantage, and unclear interpretation which could be used as local political means.

Key words: supervising the performance of local administrative organization, movement concerning a recall of the chief executive of Subdistrict Administrative organization

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีด้วยความกรุณาและช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายท่าน โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ ดร. วิชัย กาญจนสุวรรณ และ อาจารย์ ดร. พิศาล มุกดาร์ศมี ซึ่งให้เกียรติเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาพร้อมทั้งให้คำแนะนำทางวิชาการ ตลอดจนสนับสนุนด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาหลายประการ นับเป็นคุณูปการสำคัญยิ่งในการส่งเสริมความสำเร็จของการศึกษานี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจและขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสองท่านเป็นอย่างสูงในความกรุณาที่เปี่ยมด้วยเมตตาอย่างยิ่ง

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คีลิน กุสสุลนภาพ และ ดร. ชาลี ไตรจันทร์ กรรมการสอบทั้งสองท่านที่ให้คำแนะนำตลอดจนข้อคิดเห็นที่ดีย่อมจนการศึกษานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บูมอริ ยีหมะ ซึ่งให้เกียรติเป็นประธานกรรมการสอบและผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยที่ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ยุทธพร อิศระชัย ผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยอีกท่านหนึ่งที่ช่วยเหลือและแนะนำเกี่ยวกับแบบสอบถามจนนำมาซึ่งความสำเร็จอย่างสมบูรณ์

กราบขอบพระคุณ ท่านคณาจารย์ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้อันทำให้ผู้วิจัยสามารถผ่านการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรอันเป็นประโยชน์ยิ่งในการนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและสังคมในอนาคต

ท้ายสุดนี้ขอขอบพระคุณบุคคลที่อยู่เบื้องหลังในความสำเร็จทั้ง บิดา มารดา คุณยาย คุณตา คุณยายสว่าง ทวีคำคุณ คุณเพียงพิศ ศรีรักษ์ และเด็กหญิงณัฐวิระ ศรีรักษ์ ที่เป็นกำลังใจอย่างใกล้ชิดตลอดจนเพื่อนๆ ชาว MPA 18 ทุกท่าน ขอขอบคุณ พี่สายใจ เจ้าหน้าที่ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่ให้การช่วยเหลือประสานงานตลอดจนแนะนำกระบวนการและเป็นธุระเรื่องต่างๆอีกหลายอย่าง ซึ่งผู้ที่กล่าวนามมาล้วนเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสำเร็จในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจและขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ความดีและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา-มารดา ผู้ให้กำเนิด คุณตา-คุณยาย ผู้อุปการะเลี้ยงดู ตลอดจนครูบาอาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่าน ญาติพี่น้อง ภรรยาและบุตรสาว เพื่อนร่วมสถาบันทุกท่านที่สนับสนุนและเป็นกำลังใจในการศึกษาจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ชัยณรงค์ ศรีรักษ์

มีนาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
รายการตามร่าง	(10)
รายการภาพประกอบ	(12)
บทที่	
1. บทนำ	
ความเป็นมาและประเด็นปัญหา	1
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	71
กรอบแนวคิดการวิจัย	72
ประโยชน์ของการวิจัย	73
ขอบเขต/ข้อจำกัดการวิจัย	73
นิยามศัพท์เฉพาะ	74
2. วิธีดำเนินการวิจัย	
การเลือกพื้นที่ศึกษา	81
ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย	81
เครื่องมือเก็บข้อมูล	84
การเก็บรวบรวมข้อมูล	88
การวิเคราะห์ข้อมูล	88
	(8)

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. ผลการวิจัย	
สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	95
แนวทางการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองท้องถิ่น	104
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวยื่นและลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหาร ท้องถิ่นตามกฎหมายของประชาชน	116
ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียง ถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมาย	120
พัฒนาการการก่อตัวและกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจบริหาร จัดการองค์กรภาครัฐท้องถิ่นโดยการยื่นและลงคะแนนเสียงถอดถอนตาม กฎหมายของประชาชน	126
ปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนไหวถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมาย	157
4. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	164
การอภิปรายผลการวิจัย	180
ข้อเสนอแนะ	196
บรรณานุกรม	200
ภาคผนวก 1 ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อ.เมือง จ.ชัยภูมิ	207
ภาคผนวก 2 พระราชบัญญัติ (พรบ.) ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภา ท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542	218
ภาคผนวก 3 สำเนาหนังสือราชการและเอกสารในกรณีศึกษาการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว	229
ภาคผนวก 4 รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	287
ภาคผนวก 5 การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	290
ภาคผนวก 6 แบบสอบถามการวิจัย	298
ประวัติผู้เขียน	330

รายการตาราง

ตาราง	หน้า	
1-1	ลักษณะแตกต่างของขบวนการทางสังคมแบบใหม่กับกรอบวิเคราะห์แบบดั้งเดิม	15
2-1	ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 1 เพื่อใช้ในการศึกษาตามสัดส่วน	83
2-2	รายการกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาโดยการสัมภาษณ์	83
2-3	สรุปแบบแผนการวิจัย	92
3-1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทที่ใช้ศึกษา	95
3-2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม อายุ และรายได้ต่อเดือน	96
3-3	จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	97
3-4	แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนกับการออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น	100
3-5	ความรู้เกี่ยวกับองค์การตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	104
3-6	เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับองค์การตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง	105
3-7	ประสบการณ์การตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมา	106
3-8	เปรียบเทียบประสบการณ์การตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลของกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านมา	108
3-9	ลักษณะการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชน	109
3-10	เปรียบเทียบลักษณะการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชนที่ผ่านมาของกลุ่มตัวอย่าง	112
3-11	ความคิดเห็นต่อการตรวจสอบการบริหารโดยภาคประชาชน	112
3-12	ลักษณะที่เหมาะสมที่ควรตรวจสอบโดยประชาชนและรูปแบบที่เหมาะสมของการตรวจสอบร่วมระหว่างประชาชนและภาครัฐ	113
3-13	เหตุผลต่อการตรวจสอบการบริหารโดยภาคประชาชน	115
3-14	เรียงลำดับความคิดเห็นต่อลักษณะที่เหมาะสมที่ควรตรวจสอบโดยประชาชน	115
3-15	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวยื่นและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นของคนในชุมชน	116

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
3-16	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการเคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบการบริหารกิจการ สาธารณะโดยถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามกฎหมาย ของประชาชน	119
3-17	สรุปผลการศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติ คะแนนเสียงถอดถอน ผู้บริหารท้องถิ่น ตามมาตรา 286 คนในชุมชน	120
3-18	ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติคะแนนเสียงถอดถอน ผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 286 ของคนในชุมชนนาเสียว	121
3-19	เหตุการณ์สำคัญของการเคลื่อนไหวขอใช้สิทธิ์ถอดถอนนายกองค์การบริหาร ส่วนตำบล	133
3-20	รายชื่อคณะผู้แทนผู้เข้าชื่อร้องขอเพื่อถอดถอนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ	144
3-21	แสดงข้อกล่าวหา และคำชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีการขอถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น	145
3-22	ข้อมูลผู้มีสิทธิ์และมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหาร ส่วนตำบล	155
3-23	เปรียบเทียบการออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหาร ส่วนตำบล	156
4-1	ผลการเปรียบเทียบกรณีการถอดถอนของ อบต.ห้วยโก๋น และ อบต.นาเสียว	190
ภาคผนวก 1-1	แสดงจำนวนประชากรตำบลนาเสียว	209
ภาคผนวก 1-2	การแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ของตำบลนาเสียว	217
ภาคผนวก 1-3	โรงเรียนระดับประถม	216
ภาคผนวก 1-4	สาเหตุการป่วยของผู้ป่วยนอก 10 อันดับ (ปีงบประมาณ 2550)	216
ภาคผนวก 5-1	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	291
ภาคผนวก 5-2	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัย	292
ภาคผนวก 5-3	ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	296
ภาคผนวก 5-4	ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 ทั้งหมด	296
ภาคผนวก 5-5	ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 3 ทั้งหมด	297

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 การนำกลไกประชาธิปไตยทางตรงมาใช้ในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน	23
2 ระบบรัฐสภาที่มีการผสมกลไกระบอบประชาธิปไตยทางตรง	24
3 ขั้นตอนการลงมติถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น	33
4 โครงสร้างทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล	40
5 กรอบแนวคิดการวิจัย	72
6 บัตรลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว	150

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและประเด็นปัญหา

พัฒนาการของการปกครองส่วนท้องถิ่นไทยมีความชัดเจนต่อเนื่องตลอดช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมาอันเป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้การปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นนับว่ามีความสำคัญถือเป็นรากฐานต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย หากประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสร่วมตัดสินใจและร่วมพัฒนากิจการของท้องถิ่น ย่อมส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพต่อการสนองตอบความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นเอง ทั้งยังเป็นการเพิ่มการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางการเมืองพื้นฐานต่อไป นับตั้งแต่แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอันเป็นผลจากการปฏิรูปภาครัฐที่เกิดขึ้นในองค์กรภาคราชการไทยที่เริ่มก่อตัวมา ตั้งแต่ราวปี พ.ศ. 2440 ที่รัฐสยามได้ประกาศใช้ระบบสุขาภิบาลในกรุงเทพฯ เป็นครั้งแรก ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของตำบล ตามพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2475 และพัฒนาต่อเป็นการปกครองในรูปแบบสุขาภิบาลและเทศบาล ตามเกณฑ์ที่ระบุในพระราชบัญญัติ จัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 และมีลำดับการพัฒนาแก้ไขเรื่อยมาจนเริ่มชัดเจนกลายเป็นการบริหารในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล กระจายทั่วประเทศกว่า 6,744 ตำบล โดยมีเป้าหมายเพื่อให้สิทธิการดูแลตนเองแก่คนในท้องถิ่นนั้น ๆ จึงนับได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบล มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองในการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน เพื่อดำรงไว้ซึ่งการมี อัตลักษณ์เฉพาะ ตลอดจนเป็นการสร้างและพัฒนาระบบประชาธิปไตยในท้องถิ่นให้เข้มแข็งเป็นฐานรากแก่ระดับชาติต่อไป

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นรูปแบบหนึ่งปกครองตนเองของท้องถิ่นที่ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งของประชาชนเพื่อเข้ามาทำหน้าที่ดูแลและจัดการกิจการสาธารณะต่าง ๆ หากแต่ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในระบบการคัดเลือกตัวแทนดังกล่าว นั่นคือ ปัญหาการขาดความโปร่งใสในการบริหารงานหรือที่เรียกว่า คอร์รัปชัน พิจารณาในระดับชาติ โดยข้อมูลของบริษัทที่ปรึกษาความเสี่ยงด้านการเมืองและเศรษฐกิจ (Political and Economic Risk Consultancy-PERC) ในฮ่องกง ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาคอร์รัปชันของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย ปรากฏว่าในปี 2550 ระดับปัญหาคอร์รัปชันในประเทศไทย มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ดัชนีคอร์รัปชันมีค่าสูงขึ้นจาก 7.64 ในปี 2549 เพิ่มขึ้นเป็น 8.03 มีค่าสูงสุดเทียบเท่ากับของประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นระดับปัญหาคอร์รัปชันที่เลวร้ายที่สุดในกลุ่มประเทศที่ทำการสำรวจ ส่วนในระดับท้องถิ่น พบว่าจากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ระบุว่าในปี พ.ศ. 2551 พบว่ามีเรื่องร้องเรียนการทุจริตเข้าสู่การกระบวนไต่สวนและตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทั่วประเทศมากกว่า 15,000 เรื่อง แยกเป็นเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกว่า 5,000 เรื่อง ซึ่งประเด็นร้องเรียน

สูงสุด คือ การทุจริตการจัดซื้อจัดจ้าง รองลงมา คือ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเรียกรับเงิน และการฮั้วประมูลงานโครงการต่างๆ ตามลำดับ โดยที่องค์การบริหารส่วนตำบลถูกร้องเรียนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เทศบาล พื้นที่ภาคอีสาน มีเรื่องราวร้องเรียนมากที่สุด

ทั้งนี้องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1989 : 149-151) ระบุว่าปัญหาทุจริตคอร์รัปชันนั้นเกี่ยวพันอย่างมีนัยสำคัญกับการบริหารจัดการของภาครัฐบาล ซึ่งก็คือ การขาดธรรมาภิบาล จึงร่วมกับธนาคารโลก (World Bank, 1990 : 74-82) ผลักดันหลักธรรมาภิบาลเพื่อ เป็นแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว (สมบูรณ์ ศิริประชัย, 2552 : 4) ส่วนประเทศไทยได้มีการประกาศใช้ พรบ. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 เพื่อเป็นกรอบยึดปฏิบัติให้ส่วนราชการบริหารงานอย่างถูกต้องโปร่งใสมีประสิทธิภาพ ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารงานดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่น กฎหมายจึงมีบทบัญญัติว่าด้วยการควบคุม กำกับ ดูแลไว้ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจในการควบคุม กำกับ ดูแล องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล หรือที่ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอมีอำนาจในการควบคุม กำกับ ดูแล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ซึ่งที่กล่าวมาล้วนเป็นการกระทำโดยภาครัฐ ส่วนแนวทางการตรวจสอบโดยภาคประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นไปตามหลักการของประชาธิปไตยทางตรง รัฐธรรมนูญได้ให้สิทธิและอำนาจในการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ พิจารณาได้จากรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 ดังนี้

มาตรา 285 บัญญัติว่า ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อต่อประธานสภาท้องถิ่นให้สภาท้องถิ่นพิจารณาข้อบัญญัติท้องถิ่นได้และ

มาตรา 286 บัญญัติว่า ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด จำนวนไม่น้อยกว่าเกณฑ์ที่ระบุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใด หรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป

ซึ่งแนวทางการตรวจสอบของประชาชนในท้องถิ่นต่อการบริหารงานและกิจกรรมสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นพบว่าสามารถดำเนินการได้หลายแนวทางตั้งแต่เข้าร่วมรับฟังการประชุมของสภา การขอรับทราบข้อมูลข่าวสาร การติดตามการดำเนินโครงการและการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี การคัดค้านข้อบังคับ การร่วมแสดงความคิดเห็นตามกระบวนการประชาพิจารณ์ การร้องเรียน การฟ้องศาล การประท้วง หรือแม้แต่การใช้สิทธิเข้าชื่อถอดถอน (มนัส สุวรรณ และคณะ, 2546 : 141-143) ซึ่งข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาของนักวิชาการเกี่ยวกับบทบาทประชาชนในการร่วมบริหารจัดการสาธารณะในระดับต่างๆ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นนับว่ายังจำกัด และมักเกิดขึ้นเมื่อมีความเดือดร้อนและทนไม่ไหวจริงๆ กับปัญหาจึงจะออกมาเรียกร้องต่อรัฐ (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2551 : 15-16) และนอกจากนี้แนวโน้มบทบาทภาคประชาชนมักจะเป็นกลุ่มปัญญาชนมากกว่าประชาชนระดับรากหญ้า ส่วนประชาชนในท้องถิ่นเองมัก

มุ่งแสดงออกในการร้องทุกข์หรือร้องเรียนกรณีได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐมากกว่า การแสดงออกเพื่อตรวจสอบการดำเนินการของรัฐ (เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2548 : 46)

เมื่อหลักการปกครองตนเองของท้องถิ่นแสดงนัยสำคัญต่อการทำหน้าที่ของประชาชนที่ตระหนักและร่วมตรวจสอบการบริหารงานของท้องถิ่นอย่างเข้มข้นปัญหาคอร์รัปชันจึงจะหมดไป ข้อมูลที่กล่าวมาจึงสะท้อนสภาพความเป็นจริงอย่างหนึ่งคือการทำหน้าที่ตรวจสอบ การบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของคนในท้องถิ่นเองยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่สอดคล้องกับหลักการข้างต้น โดยสะท้อนได้จากระดับปัญหาการคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังเข้มข้นและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นที่เสนอผ่านสื่อและกระแสสังคมในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะรายงานสถิติการสอบสวนของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตั้งที่กล่าวมา ทั้งนี้เมื่อกลไกหลักตามกฎหมายที่มอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใช้เพื่อร่วมตรวจสอบอย่างกลไกการถอดถอน มาตรา 286 อันเป็นการเปิดโอกาสที่เป็นรูปธรรมให้ร่วมบริหารจัดการท้องถิ่น ซึ่งนับเป็นกลไกสำคัญในเชิงเนื้อหาและรูปแบบต่อการตรวจสอบ การบริหารงานท้องถิ่น แต่กลับพบว่ากลไกดังกล่าวคนในท้องถิ่นนำมาใช้น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติการคอร์รัปชันที่เข้มข้น การศึกษาตัวอย่างที่สำเร็จของการตรวจสอบการบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยกลไกการถอดถอน มาตรา 286 จึงน่าจะเป็นการค้นหาคำตอบที่แสดงถึงแนวทางการส่งเสริมบริหารงานสาธารณะให้โปร่งใส และการใช้กลไกตามกรอบกฎหมาย เพื่อร่วมบริหารและใส่ใจท้องถิ่น เพื่อบรรลุเจตนาของหลักการปกครองตนเองในสังคมท้องถิ่นไทย ซึ่งนับว่าหายากยิ่งที่น่าจะให้ความรู้อันน่ารู้ การอธิบายและการประยุกต์เพื่อพัฒนาให้การบริหารจัดการองค์กรส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น

สำหรับกรณีศึกษา เป็นปรากฏการณ์ที่ประชาชนในระดับท้องถิ่นขอยื่นตรวจสอบการทำงานของผู้นำที่มาจากการเลือกตั้งโดยการยื่นขอถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยกล่าวหาว่าผู้นำท้องถิ่นมีพฤติกรรมการบริหารงานไม่โปร่งใส ยักยอกหรือฉ้อโกงเงินฉาบฉวยสงเคราะห์ของส่วนรวมไปเป็นส่วนตน สร้างความแตกแยก ขาดภาวะผู้นำ และไม่มีคุณธรรม ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อราษฎรและต่อรัฐ สร้างความเสื่อมเสียให้แก่ท้องถิ่น จึงขอให้มีการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 มาตรา 286 โดยพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น จนสามารถถอดถอนผู้นำท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งสำเร็จ ซึ่งนับเป็นกลไกประชาธิปไตยทางตรง ที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวของประชาชนในบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลที่นำศึกษา ทั้งนี้ตลอดหนึ่งทศวรรษนับตั้งแต่มีการประกาศใช้ พ.ร.บ. การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีปรากฏการณ์ที่ประชาชนในท้องถิ่นขอยื่นถอดถอนผู้นำท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งเกิดขึ้น 6 ครั้ง ดำเนินการถอดถอนสำเร็จเพียง 2 ครั้ง และชุมชนนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เป็น 1 ใน 2 ปรากฏการณ์ที่ประชาชนเคลื่อนไหวเรียกร้องสำเร็จเป็นผลสำเร็จ ผู้วิจัยเห็นสมควรว่านำศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

คำถามการวิจัย

1. แนวทางการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนระดับท้องถิ่นเป็นอย่างไร และประชาชนในระดับท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะโดยการยื่นและลงมติถอดถอนตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นอย่างไร

2. ความคิดเห็นต่อปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีอะไรบ้าง

3. พัฒนาการ กลไก และกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจบริหารจัดการองค์กรภาครัฐท้องถิ่นโดยการยื่นและลงมติถอดถอน ตาม พ.ร.บ. การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนเป็นอย่างไร

4. ปัญหาและอุปสรรคของการตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะโดยการยื่นและลงมติถอดถอนตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยประชาชนเป็นอย่างไร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในหัวข้อวิจัยนี้ เป็นการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนในระดับท้องถิ่นซึ่งมีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) ปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวเพื่อขับเคลื่อนและยกระดับการบริหารงานสาธารณะให้ถูกต้องโปร่งใส ตลอดจนสะท้อนการสร้างกติกาใหม่ๆ เพื่อสังคมท้องถิ่น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิด/ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ (New Social Movement) เป็นกรอบศึกษาแนวทางการเคลื่อนไหว ปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนไหวของประชาชนระดับท้องถิ่น และใช้แนวคิด/ทฤษฎีประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) เพื่อศึกษาเงื่อนไขของปัจจัยที่นำสู่การรวมตัว ยุทธวิธี และกระบวนการตรวจสอบโดยพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ตลอดจนนำกรอบคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรบริหารส่วนตำบล มาเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ถึงบทบาทภาคประชาชนกับการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้น การนำเสนอวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ (New Social Movement)
2. ประชาธิปไตยทางตรงในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ (New Social Movement)

หัวข้อการศึกษานี้เน้นหาคำตอบเกี่ยวกับบทบาทของประชาชนในท้องถิ่นที่เคลื่อนไหวตรวจสอบการบริหารจัดการองค์กรส่วนท้องถิ่นที่มีนัยต่อการบริการงานที่ไม่โปร่งใส ขาดธรรมาภิบาล โดยร่วมกันเข้าชื่อยื่น/ลงมติถอดถอนผู้นำท้องถิ่น พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อศึกษาแนวทางการเคลื่อนไหว ปัญหา อุปสรรคของการเคลื่อนไหวของ ประชาชนในระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด/ทฤษฎี ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ (New Social Movement) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ (New Social Movement) ด้วยเพราะมีข้อบัญญัติว่าด้วยการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ที่ส่งเสริมให้เกิดปรากฏการณ์รวมกลุ่มกันของประชาชนเป็นประชาสังคมขึ้นในสังคม ทั้งนี้ เมื่อมีปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวของประชาชนในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นภาคส่วนหนึ่งที่สำคัญของประชาสังคมรวมตัวกันเคลื่อนไหวติดตามกระบวนการบริหารงานสาธารณะ อันเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ปี พ.ศ. 2550 ที่มุ่งให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะกิจกรรมการร่วมบริหารจัดการปัญหาสาธารณะต่างๆของท้องถิ่น พิจารณาได้ในบทบัญญัติมาตรา 87 ที่ระบุให้รัฐต้องดำเนินตามนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกมิติ โดยเฉพาะการแสดงออกในประเด็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนในระดับท้องถิ่นกระบวนการร่วมตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรส่วนท้องถิ่น พิจารณาได้จากบทบัญญัติในมาตรา 285 และมาตรา 286 นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่บัญญัติขึ้นตอนและกระบวนการตรวจสอบ เช่น พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ปรากฏการณ์ การรวมกลุ่มของประชาชนในท้องถิ่นดังกล่าว ย่อมมีแนวทางการเคลื่อนไหว ปัญหา อุปสรรคของการเคลื่อนไหว ทั้งนี้เพื่อค้นหาสาระที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิด/ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ (New Social Movement) เป็นกรอบศึกษาประเด็นดังกล่าว โดยผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 ความหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่

ยุทธพงศ์ จันทรวรินทร์ (2550 : 76) ได้อธิบายสรุปเกี่ยวกับความหมายและสาระความสำคัญของการเคลื่อนไหวทางสังคมว่า การเคลื่อนไหวในภาคประชาชนเป็นรูปแบบของการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาให้ความเห็นว่าเป็นพฤติกรรมร่วม อันหมายถึงกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนที่มารวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน ซึ่งการเคลื่อนไหวภาคประชาชนมีลักษณะพิเศษ ดังต่อไปนี้

1. เป็นกิจกรรมที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นรูปเป็นร่างมีแบบแผนและมีเป้าหมาย
2. ขบวนการเคลื่อนไหวมีลักษณะของความเป็นเอกภาพของกลุ่มคน (Unity) กล่าวคือ การรวมตัวของกลุ่มคนที่มีพื้นฐานเดียวกัน วัตถุประสงค์ร่วมกัน และผลประโยชน์ตรงกัน

3. ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสะท้อนถึงความเสียสมดุลของสังคมที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างหนึ่งของสมาชิกในสังคมได้

ใจ อึ้งภากรณ์ และคณะ (2549 : 55-56) ได้อธิบายสรุปเกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎีของขบวนการเคลื่อนไหวของภาคประชาคมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยว่า เป็นการเมืองแบบอัตลักษณ์เฉพาะ ที่ไม่เน้นการเปลี่ยนโครงสร้างการเมืองและเศรษฐกิจ ไม่สนใจประเด็นชนชั้นและเป็นการเคลื่อนไหวแค่เรียกร้องพื้นที่สำหรับตนเองและขยายพื้นที่และความเข้มแข็ง ให้แก่ประชาคม ซึ่งเป็นการสร้างสังคมพหุนิยมที่มีส่วนร่วมจากผู้ร่วมหุ้นของสังคม (Stake-holder) ซึ่งสามารถที่จะสรุปแนวทางการเคลื่อนไหวหลักๆ เป็น ดังนี้ 1) แนวอนิปไตยในประเทศไทย เรียกว่าแนวคิด ชุมชนนิยม ซึ่งมีหลักการคิดคือการปฏิเสธรัฐ แต่ไม่ใช่โดยการโค่นล้มรัฐ หรือการยึดอำนาจรัฐ หากแต่เป็นการหลีกเลี่ยงและหันหลังให้รัฐ จัดการปัญหาด้วยชุมชนเอง ทำให้รัฐค่อย ๆ ลดบทบาทความสำคัญลงและในที่สุดหายไป โดยเน้นการจัดการกิจกรรมชุมชนต่างๆ เอง และยังปฏิเสธการสร้างพรรคการเมืองของคนชั้นล่างหรือภาคประชาชนแนวทาง การเคลื่อนไหวแยกตามส่วนตามประเด็นปัญหาแต่รวมตัวกันเพื่อความสมานฉันท์ 2) การเคลื่อนไหวแบบแยกส่วนเป็นการเคลื่อนไหวแต่ละประเด็นปัญหาเฉพาะส่วน

มนัส สุวรรณ และคณะ (2546 : 27-30) ได้สรุปความหมายของการเคลื่อนไหวภาคประชาคมว่าคือ อุดมการณ์ กระบวนการ วิธีการ และการกระทำทั้งหลายในวิถีทางหรือแนวทางประชาธิปไตยโดยสันติวิธี ซึ่งประชาชนในฐานะที่เป็นประธานแห่งสิทธิหรือประธานแห่งอำนาจสามารถใช้สิทธิหรืออำนาจดังกล่าวได้ทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม ในระบบการเมืองการปกครองที่จะทำให้ตนเอง ทั้งในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลหรือในฐานะกลุ่มชุมชนในระดับต่าง ๆ เข้มแข็งและช่วยตนเองได้โดยพึ่งพาอำนาจรัฐไม่มากนัก

เสกสรร ประเสริฐกุล (2552 : 95) ได้สรุปความหมาย สาระความสำคัญของการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนว่า การเคลื่อนไหวแสดงออกของภาคประชาชนเป็นกระบวนการประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ที่จะช่วยจัดการปัญหาที่ระบบประชาธิปไตย แบบตัวแทน

ทำได้ไม่ทั่วถึง ทั้งนี้เพราะกลุ่มประชาชนนั้นมีอัตลักษณ์ (Identity) วิถีชีวิตและผลประโยชน์ที่หลากหลายแตกต่างกัน สภาพดังกล่าวทำให้เกิดกระบวนการแบบใหม่ที่ต้องการแสดงออกแบบมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจของรัฐด้วยการแสดงออกในรูปแบบต่างๆ

ธเนศวร์ เจริญเมือง (2551 : 15-16) ได้สรุปความหมายของการเคลื่อนไหวภาคประชาคมว่ามีอย่างน้อย 2 ความหมาย คือ อย่างแรกมีลักษณะเป็นขบวนการใหญ่ มีประชาชน เข้าร่วมจำนวนมากเพื่อเปลี่ยนแปลงหรือปฏิวัติสังคม หรือคัดค้านการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น ส่วนอีกความหมาย คือ การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนจำนวนน้อยกว่า แม้ไม่มีเป้าหมายขนาดใหญ่ อย่างกลุ่มแรกหากแต่ก็เกี่ยวกับการแสดงออกที่มีจุดมุ่งหมาย และที่สำคัญ คือ ต้องมีจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชน

ไลแมน ทาวเวอร์ (Lyman Tower, 1981 : 345, อ้างถึงใน วิเชียร บุรารักษ์, 2548 : 24) ให้ความหมายขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ว่าหมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต บรรทัดฐานทางสังคม เพื่อบรรลุเป้าหมายไม่เฉพาะการปฏิรูปทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองเท่านั้น แต่ยังมีหวังที่จะบรรลุเป้าหมายในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และสิทธิส่วนบุคคลแต่ไม่อาจเป็นไปได้ในขณะนี้ภายใต้บริบทการบริหารบ้านเมืองตามทัศนคติ และบรรทัดฐานแบบดั้งเดิมอยู่

ผาสุก พงษ์ไพจิตร (อ้างถึงในณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2543 : 55) ให้ความหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) ว่าเป็นเรื่องของการรวมกลุ่มเพื่อกระทำการรวมหมู่ (Collective action) ซึ่งอาจมีเป้าหมายแตกต่างกันไป และได้เสนอว่า การทำความเข้าใจขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ โลกที่สาม โดยใช้แนวคิดที่พัฒนา จากตะวันตก ซึ่งต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบริบททางสังคมและเศรษฐกิจ กล่าวคือ

1. ขบวนการทางสังคมในประเทศตะวันตก เกิดจากการไม่พอใจต่อคุณภาพชีวิตที่ตกต่ำ โดยใช้เรื่องการทำมาหากินและความอยู่รอดของคนระดับล่าง ดังที่เกิดขึ้นในประเทศโลกที่สาม ซึ่งผู้เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวจะเป็นประชาชนชั้นล่าง เช่น คนจน ชาวไร่ ชาวนา คนชายขอบ และผู้ด้อยโอกาสไม่ใช่ชนชั้นกลางอย่างเช่นในประเทศตะวันตก

2. การเคลื่อนไหวทางสังคมหลายขบวนในประเทศโลกที่สาม มีฐานอยู่ที่ชุมชนไม่ใช่ชนชั้น เช่น ขบวนการทางเลือกในการพัฒนา ขบวนการชนกลุ่มน้อย ฯลฯ

3. ปัญหาประเทศโลกที่สามมีความซับซ้อนมาก เพราะการถูกรอบงำใน 2 ระดับ คือ การครอบงำของรัฐและตลาดซึ่งเป็นปัญหาของสังคมโลก

ประภาส ปันตบแต่ง (2548 : 4-5) ให้ความหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) ว่าเป็นเรื่องเป็นความขัดแย้งแบบใหม่ๆ ในสังคม เช่น ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อม อัตลักษณ์ ฯลฯ ซึ่งมูลเหตุมักเกิดจากความไม่พอใจเพียงของระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนเป็นการเคลื่อนไหวที่ก้าวข้ามความต้องการเรื่องผลประโยชน์และสวัสดิการ

ทั้งนี้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่มีฐานมั่นอยู่ที่สังคมประชา กล่าวคือ เน้นกระทำการอ้อมรัฐ (Bypass the State) เพื่อปกป้องสังคมประชาที่ถูกกรุกรานโดยรัฐ ด้วยแนวทางที่หลากหลายด้วยมิติของความเป็นพลเมือง

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2546 : 22) ได้ให้ความหมายและสรุปสาระของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) ไว้ว่า

ประการที่ 1 ขบวนการเคลื่อนไหวเหล่านี้ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของชนชั้นเพียงอย่างเดียว

ประการที่ 2 ประเด็นการเรียกร้องไม่ใช่เรื่องเดิม ๆ ที่เป็นผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของคนจำนวนมากจากหลายกลุ่มหลายชนชั้น

ประการที่ 3 ผู้เรียกร้องมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวด้วยตัวเองไม่ใช่การเรียกร้องผ่านกลไกของรัฐหรือกลไกทางการเมือง เนื่องจากการไม่เชื่อมั่นศรัทธาความเป็นตัวแทนของพรรคการเมือง และความจริงจังของรัฐ

ประการที่ 4 เป้าหมายการเรียกร้อง คือ ต้องการสร้าง กติกาหรือกฎเกณฑ์ชุดใหม่ในการดำรงชีวิตไม่ใช่การช่วงชิงอำนาจรัฐ ดังเช่นขบวนการเคลื่อนไหวที่เป็นมาในอดีต

1.2 แนวทางการเคลื่อนไหวต่อสู้และยุทธวิธีของขบวนการทางสังคม

ประภาส ปันตบแต่ง (2546 : 191) ได้แบ่งแนวทางการเคลื่อนไหวต่อสู้และยุทธวิธีของขบวนการทางสังคม ไว้ดังนี้

1. ยุทธวิธีการขัดขวาง ทำลายระบบการเมือง (Disruptive) ในช่วงทศวรรษ 1980s และ 1970s วิธีการดังกล่าวปรากฏให้เห็นในภาพกว้างซึ่งเป็นการขัดขวาง กีดกันกระบวนการตัดสินใจในรูปแบบใหม่ที่นอกเหนือไปจากการใช้วิธีการผ่านกระบวนการเลือกตั้งและการยึดอำนาจโดยทหาร ดังเช่น การเคลื่อนไหวประท้วงของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิทธิความเป็นพลเมืองที่นำโดย มาร์ติน ลูเธอร์ คิง จูเนียร์ ขบวนการต่อต้านสงครามเวียดนาม ฯลฯ วิธีการนี้เป็นการเข้าไปขัดขวางการตัดสินใจทางการเมืองและฝ่ายที่เผชิญหน้าด้วย เป็นวิธีการที่สะท้อนให้เห็นถึงการขอความเห็นอกเห็นใจและการตั้งคำถามกับความชอบธรรมที่ดำรงอยู่ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

ก. ระดับที่เป็นการกระทำที่ท้าทาย (Direction) ที่ไม่ผิดกฎหมาย แต่ใช้ความกล้าหาญ กล้าได้กล้าเสียของผู้กระทำการ โดยมีต้นทุนความเสียหาย เช่น การบอยคอต รถเมล์โดยสารในการเคลื่อนไหวของขบวนการสิทธิความเป็นพลเมือง ฯลฯ

ข. ระดับของกิจกรรมที่มีลักษณะผิดกฎหมายแต่เป็นปฏิบัติการด้วยยุทธวิธีไร้ความรุนแรง เช่น การตี้อแพ้ง ฯลฯ

ซึ่งมีรูปแบบของยุทธวิธีการขัดขวางดังต่อไปนี้

การดื้อแพ่ง (Civil Disobedience) การดื้อแพ่งเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนและขัดขวาง ต่อต้านกฎหมายโดยสันติวิธี เป็นการกระทำในเชิงศีลธรรม เป็นการประท้วงหรือคัดค้านคำสั่งกฎหมายของผู้ที่อยู่ใต้ธรรม หรือเป็นการต่อต้านการกระทำของรัฐบาลที่ประชาชนเห็นว่าไม่ชอบธรรม

การบอยคอต (Boycott) คือ เป็นการกระทำที่ไม่ผิดหรือละเมิดกฎหมาย แต่ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนด้วยการสูญเสียทางเศรษฐกิจ ความสะดวกสบายของผู้ร่วมมือกระทำการดังกล่าว ตัวอย่างการบอยคอตที่สำคัญ ที่เคยถูกนำมาใช้โดยขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิทธิความเป็นพลเมืองในทศวรรษ 1960s โดย ยุทธวิธีอย่างแรกที่ถูกเลือกที่ Montgomery มลรัฐ Alabama ในช่วง 1955-1956 ที่นำโดยมาร์ติน ลูเธอร์ คิง จูเนียร์ และโบสถ์คนผิวดำซึ่งเป็นการบอยคอตรถเมล์โดยสารที่แบ่งแยกสีผิว ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นได้กลายเป็นเครื่องหมายของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิทธิพลเมือง

การนั่งประท้วง (Sit-ins) คือ รูปแบบในการบุกเข้าไปนั่งประท้วงในสถานที่เฉพาะซึ่งมักจะเป็นสถานที่หวงห้ามสำหรับบุคคลที่บุกเข้าไป หรือไม่มีสิทธิหน้าที่ที่ถูกระบุเอาไว้ในความสัมพันธ์ทางสังคมปกติ เช่น การห้ามคนผิวดำเข้าไปกินร้านอาหารร่วมกับคนขาวในยุคช่วงการเคลื่อนไหวสิทธิพลเมือง การบุกเข้าไปนั่งในสถานที่ราชการห้องทำงานของผู้มีอำนาจทางการเมือง กรณีการบุกยึดสนามบินสุวรรณภูมิของกลุ่มพันธมิตร ฯ เป็นต้น

2. ยุทธวิธีการใช้ความรุนแรง (Violence) ลักษณะสำคัญของยุทธวิธีการใช้ความรุนแรง (violence) ที่สำคัญ คือ เป็นการทำให้เกิดการบาดเจ็บล้มตาย และความเสียหายทางด้านทรัพย์สิน ทั้งนี้ในสังคมประชาธิปไตยปัจจุบัน วิธีการใช้ความรุนแรงถูกนำมาใช้น้อยกว่าวิธีอื่น จุดสำคัญที่ทำให้วิธีนี้นี้ลดความสำคัญลงไปก็คือ รัฐสามารถควบคุม ผู้ขาดความชอบธรรมในการใช้กลไกการปราบปรามและรัฐได้เข้ามาควบคุมการใช้ความรุนแรง ส่วนในสังคมเผด็จการมักจะผลักดันให้ผู้ประท้วงหันไปใช้ความรุนแรงเพราะไม่สามารถเข้าถึงความชอบธรรมของการมีส่วนร่วมได้

ถึงแม้ว่าวิธีการใช้ความรุนแรงจะสามารถสร้างความดึงดูดแก่ผู้คนทั่วไปได้ แต่ก็มีข้อจำกัดที่น่าสะพรึงกลัว เพราะทำให้คนขาดความเห็นอกเห็นใจ ผลของการใช้ความรุนแรงทำให้เกิดความขัดแย้ง เหยียดหน้าและการเมืองแบบแยกขั้ว เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบพันธมิตร รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ท้าทายระบบกับผู้มีอำนาจทางการเมือง

3. ยุทธวิธีตามช่องทางระบบการเมืองปกติ (Convention) ลักษณะสำคัญคือ เป็นวิธีการที่ไม่ต้องการความเอาใจจริงเอาใจความทุ่มเทสูง แต่สามารถดึงดูดผู้เข้าร่วมได้มากมายมหาศาล สามารถสะท้อนถึงนัยแห่งความคาดหวังของผู้เข้าร่วม จนมีลักษณะที่กลายเป็นวิธีการสถาบันซึ่งทำให้ขาดความท้าทายต่อระบบปกติที่เป็นอยู่ ดังเช่น การเดินขบวน (Demonstration) การนัดหยุดงาน (Strike) ซึ่งวิธีการทั้งสองนี้ได้กลายเป็นการต่อรองเชิงสถาบันที่มีพิธีกรรม กฎเกณฑ์

ที่ตายตัว และความคาดหวังที่ชัดเจนระหว่างผู้ที่ทำทนายและผู้ที่เผชิญหน้าด้วยวิธีการดังกล่าว ทั้งนี้ ซึ่งอาจจะผนวกวิธีการอื่นๆร่วมด้วย เช่น การเดินขบวนเพื่อหาเสียงสนับสนุนจากชุมชนรอบข้าง สื่อมวลชน การปิดโรงงาน การยึดโรงงาน ฯลฯ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มนตรี เจนวิทย์การ (อ้างถึงใน วิเชียร บุรารักษ์, 2548 : 27-28) จากงานเขียน เรื่อง ครูประชาบาลบทบาทการต่อสู้ทางการเมือง ได้อธิบายถึงการเคลื่อนไหวของครูประชาบาลที่ไม่พอใจต่อสถานภาพที่ต่ำในสังคมของตนเองที่เกิดขึ้นในช่วงต้นเดือนมกราคม 2521-2523 ซึ่งชี้ให้เห็นประเด็นที่น่าสนใจหลายประการ คือ

1. กลุ่มครูประชาบาลที่ประท้วงแม้จะเป็นข้าราชการครู หากแต่ถือเป็นกลุ่มข้าราชการที่มีสถานภาพต่ำในระบบและในสังคม จึงนับเป็นกลุ่มประท้วงหรือกลุ่มทำทนายที่ค่อนข้างไร้อำนาจ หรือเป็นกลุ่ม ด้อยอภิสิทธิ์ หากแต่ยุทธศาสตร์การต่อสู้กระทำผ่านสื่อมวลชน คือ หนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ ทำให้ได้รับความชอบธรรมและมีผลกระทบทางบวก คือ ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มอื่นที่มีสถานภาพทางสังคมสูง ทำให้บีบบังคับให้หน่วยงานกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อตอบสนองการเรียกร้อง

2. ระบบราชการจากประเด็นความขัดแย้งของครูประชาบาลทำให้รัฐบาลจัดตั้งกระทรวงหรือทบวงการศึกษาระดับชาติ ถือเป็นการทำทนายต่อระบบราชการก่อให้เกิดความขัดแย้งในนโยบายการบริหาร กระทั่งต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรโดยเรื่องของการเมือง

3. การขัดแย้งในการบริหารการศึกษาระดับประถมศึกษาของชาติ ซึ่งแสดงออกมา ในรูปการเรียกร้องให้จัดตั้งทบวงการศึกษาระดับชาติ และการแก้ไขข้อขัดแย้งดังกล่าวของรัฐ โดยจัดตั้งคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ถือเป็น การแก้ไข และการขจัดข้อขัดแย้งในสังคมที่ดี

สำหรับปรากฏการณ์ดังกล่าว มंत्री เจนวิทย์การ ได้ใช้ทฤษฎีของ William A. Gamson และ Michael Lipsky ซึ่งได้ปรับใช้ทฤษฎีเป็นกรอบการวิเคราะห์การชุมนุมประท้วง และการตอบโต้ของรัฐในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ถือว่ากลุ่มครูประชาบาล กลุ่มค่อนข้างไร้อำนาจ เปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นถือเป็นกลุ่มที่ขาดทรัพยากรทางการเมืองที่สังคมยอมรับ (Conventional) เป็นเครื่องมือในการต่อรองหรือเรียกร้องสิทธิ ด้วยข้อจำกัดทำให้กลุ่มใช้การประท้วงซึ่งทำให้เป็นข่าวกระจาย ทั้งนี้ วิเคราะห์ว่า เกิดผลกระทบได้น้อย 3 ประการ คือ

1. ดึงประเด็นการประท้วงให้เป็นเรื่องสาธารณะ เกิดการยอมรับสร้างความชอบธรรมได้

2. ชาวประท้วงขยายสู่กลุ่มครูอื่น ๆที่ไม่พอใจทำให้เกิดการเข้าร่วม

3. เป้าหมายการประท้วง คือ การสร้างการยอมรับต่อ กลุ่มที่สาม คือ ผู้นำทางสังคมและนักการเมืองระดับสูง และเป็นผู้มีอิทธิพลในการบีบให้รัฐตอบสนองต่อข้อเรียกร้องประการที่สอง คือ ผลจากการโต้ตอบที่ตกแต่ครูประชาชนผู้ประท้วง ซึ่งได้สรุปรูปแบบ ได้ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายการประท้วงอาจจะพยายามสร้างความพอใจให้ผู้ประท้วงในลักษณะที่เป็นเพียงผลตอบแทนทางสัญลักษณ์ เช่น การพยายามทำอย่างใดอย่างหนึ่งและมีพันธะที่จะแก้ไขปัญหาในประเด็นการประท้วง แต่ไม่มีการแบ่งทรัพยากร หรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่เป็นการตอบสนองเป็นเรื่องเป็นราวต่อประเด็นการประท้วง

2. กลุ่มเป้าหมายการประท้วง อาจจะสร้างความพอใจในแง่ผลตอบแทนด้านวัตถุบ้างพอเป็นพิธี โดยพิจารณาตอบสนองการประท้วงเป็นกรณีการประท้วงเป็นกรณี ๆ ไป แต่ไม่ตอบสนองต่อการประท้วงทั้งหมด

3. กลุ่มเป้าหมายการประท้วงอาจจะจัดการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงโครงสร้างภายในองค์กรที่เป็นเป้าหมายการโจมตีเสียใหม่ เพื่อหยุดยั้งมิให้เกิดการประท้วงมีพลังมากเกินไป โดยระดมกำลังเพื่อแก้ปัญหาบางอย่างที่อาจจะมีควมรุนแรงมากขึ้น

4. กลุ่มเป้าหมายการประท้วงพยายามทำให้เห็นว่าถูกจำกัดการดำเนินการที่จะปฏิบัติตามข้อเรียกร้อง ซึ่งหมายความว่าได้สองอย่าง คือ ทำให้ดูเหมือนว่าผู้ประท้วงเสนอข้อเรียกร้อง ที่ไม่มีเหตุผล หรือถือว่าเป็นกลุ่มผู้ปรารถนาดีแต่ไม่เข้าใจปัญหาการบริหารงาน

5. กลุ่มเป้าหมายการประท้วงอาจจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมากมายทำลายความเชื่อถือของผู้นำองค์กรของผู้ประท้วง เช่นการใช้หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ในกำกับ เจ้าหน้าที่รัฐหรือกลุ่มผู้ประท้วงส่วนน้อยที่มีพฤติกรรมผิดกฎหมาย หรือเป็นพวกเอียงซ้าย

6. กลุ่มเป้าหมายการประท้วงอาจจะเลื่อนการดำเนินการออกไป โดยหวังว่าการเลื่อนไหลการพิจารณาปัญหาออกไปจะช่วยลดแรงกดดัน และถ่วงการที่จะต้องให้สัญญาที่ชัดเจนออกไป ให้เวลาล่วงไปสักระยะ

ประกาส ปินตบแต่ง (2541 : 120-127) จากงานเขียน เรื่อง การเมืองบนท้องถนน 99 วันสมัชชาคนจน และประวัติศาสตร์การเดินขบวน ชุมนุมประท้วงในสังคมไทย เพื่อศึกษาว่า เหตุใดจึงเกิดขบวนการกระทำรวมหมู่ของชาวบ้าน และศึกษาว่าจุดมุ่งหมายและวิธีการทางการเมืองเป็นอย่างไร ได้ข้อสรุปสำคัญ คือ นโยบายและโครงการพัฒนาของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อสภาพการดำรงชีวิตของชาวบ้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นชนบทเป็นเงื่อนไขจำเป็นส่วนเงื่อนไขเพียงพอ ประกอบด้วย การพัฒนาองค์กรและโครงสร้างโอกาสทางสังคมและการเมือง โดยด้านการพัฒนาองค์กร ประกอบด้วย ความเป็นองค์กรที่อิสระจากรัฐและพรรคการเมือง ความสามารถในการระดมทรัพยากรและระดมผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหว การค้นหาภาวะผู้นำหมู่ การหนุนเสริมอย่างต่อเนื่องโดยองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ซึ่งทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ เกิดกระบวนการสร้างการเรียนรู้ทั้งจากภายในและภายนอก ส่วนโครงสร้างโอกาสทางสังคมและการเมือง คือ

การมีกฎหมายที่เปิดพื้นที่และโอกาสให้ประชาชนสามารถดำเนินเคลื่อนไหวด้วยความชอบธรรมตามกระบวนการและช่องทางที่บัญญัติไว้

ผลจากการศึกษาดังกล่าวนำมาซึ่งการพัฒนากรอบการวิเคราะห์ทางการเมืองของขบวนการเคลื่อนไหวชุมนุมประท้วงของประชาชนในท้องถิ่น โดยแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ ประการแรก ด้านการพัฒนาทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษากลุ่มและขบวนการทางสังคม พบว่า การอธิบายการเกิดขบวนการชาวบ้าน จำเป็นต้องเชื่อมโยงเงื่อนไขโครงสร้างด้วยเงื่อนไขเพียงพอด้านองค์กร ด้วยการผนวกแนวการศึกษาขบวนการทางสังคม 2 แนวทาง คือ สำนักขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบใหม่ กับสำนักทฤษฎีการระดมทรัพยากร เพื่อช่วยให้เกิดการเชื่อมต่อเงื่อนไขโครงสร้างมาสู่การกระทำและปฏิสัมพันธ์กับระบบการเมือง

ประการที่สอง ด้านการพัฒนากรอบการวิเคราะห์การเมืองไทย ซึ่งข้อสรุปจากการศึกษาได้ยืนยันการเติบโตขององค์กรนอกราชการ (Extra-Bureaucratic Organization) สอดคล้องกับการอธิบายที่ชี้ให้เห็นถึงการขยายตัวของประชาสังคม ที่มีพลังในการแข่งขันกับภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และมีบทบาทสำคัญในการผลักดันสู่กระบวนการตัดสินใจในระบบการเมือง

ประการที่สาม ด้านทฤษฎีการพัฒนาประชาธิปไตย ปัญหาพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตย คือ สภาพที่เป็นอยู่ไม่สามารถสร้างหลักประกันหรือเงื่อนไขสำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในช่องทางปกติที่มีประสิทธิภาพได้ ตลอดจนข้อจำกัดของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่ไม่สามารถสนองตอบความต้องการคุณค่าทางสังคมที่ประชาชน จะได้รับได้ สภาพความขัดแย้งใหม่ๆ จึงเกิดขึ้น และสะท้อนถึงความต้องการช่องทางหรือข้อต่อทางการเมืองใหม่ระหว่างรัฐและประชาชน เพื่อกติกาและระเบียบการอยู่ร่วมกันแบบใหม่ขึ้น

วิเชียร บุรารักษ์ (2548 : 155-165) ศึกษาในหัวข้อ ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน ศึกษากรณี: กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดอุดรธานี ได้ข้อค้นพบว่าการก่อเกิดของขบวนการกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดอุดรธานี ได้รับการผลักดันจากองค์กรพัฒนาเอกชนแล้วค่อยพัฒนามาสู่การรวมกลุ่มชาวบ้านประชุมหารือร่วมกันจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้น เพื่อตรวจสอบ คัดค้าน ภาครัฐและภาคเอกชน บริษัทข้ามชาติหรือทุนโลกาภิวัตน์ที่จะเข้ามาจัดทำโครงการเหมืองแร่โปแตซจังหวัดอุดรธานี ทั้งนี้ปัจจัยที่นำมาสู่การต่อสู้ของขบวนการชาวบ้านเกิดจากการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายในประเด็นผลกระทบของปัญหาที่เกิดจากนโยบายรัฐบาลที่รองรับแนวนโยบายการพัฒนา (Policy of Development) ที่เน้นการสร้างความเป็นเมือง (Urbanization) ซึ่งนำมาสู่การดูดซับทรัพยากรของท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการอุตสาหกรรม ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นโครงการพัฒนาที่ขาดการคำนึงถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน/ท้องถิ่น

ทั้งนี้ ด้วยว่ากลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดอุดรธานี เริ่มต้นด้วยการได้รับการสนับสนุนโดยองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ในหลายมิติ เช่น การริเริ่มจัดตั้ง การให้ความรู้ และข้อมูลแก่ชาวบ้าน ทำให้นำสู่ข้อสรุปสำคัญที่ค้นพบว่า ขบวนการภาคการเมืองชาวบ้านจำเป็น

อย่างยิ่งที่ต้องมีพันธมิตร เครือข่าย เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะใช้ในการเคลื่อนไหวต่อสู้

กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี ถือเป็น การแสดงออกบนเวทีสาธารณะทางการเมืองของภาคประชาชนอีกรูปแบบหนึ่งในลักษณะการร่วมกันเป็นประชาสังคม (Civil Society) เป็นการแสดงพลังของชุมชน/ท้องถิ่น ซึ่งเมื่อทำการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่นำสู่การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดอุดรธานี

1.1 ปัจจัยด้านปัญหาเชิงโครงสร้าง (Problem of Structure Factor) ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากโครงการ/นโยบายรัฐ ที่เน้นการพัฒนาที่ขาดการคำนึงถึงวิถีชุมชนท้องถิ่น ทำให้นำมาสู่ปัญหาที่สะท้อนมุมมองต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมืองระดับท้องถิ่นจนเกิดการเคลื่อนไหวของขบวนการประชาชนดังกล่าวเพื่อแสดงความจำนงต่อการร่วมตัดสินใจในนโยบายและโครงการที่จะมีผลกระทบต่อตนเอง ตลอดจนเป็นการสะท้อนถึงข้อสงสัยต่อระบบการเมืองแบบตัวแทน (Representative Democracy) อันนำไปสู่ทางออกแบบประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy)

1.2 ปัจจัยด้านบริบทส่งเสริมและเอื้ออำนวย (Facilitating Factor) ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ด้าน กล่าวคือ

ปัจจัยภายใน ปัจจัยเอื้อภายในที่สำคัญในขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน คือ วัฒนธรรมชุมชน (Community Culture) ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมชุมชนถือเป็นเครื่องมือการตอบโต้รัฐมาโดยตลอด โดยเฉพาะการรื้อฟื้นแนวคิดและวิถีดั้งเดิมของชุมชนเพื่ออ้างความชอบธรรมในการต่อสู้เรียกร้อง อีกประเด็นที่สำคัญคือการระดมทรัพยากร ทั้งที่พัฒนาต่อยอดจากวิถีดั้งเดิมของชุมชน เช่น งานประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่ เพื่อระดมทรัพยากรและการประสานหาพันธมิตรที่มีอำนาจที่สูงกว่าเพื่อร่วมต่อสู้เคลื่อนไหว

ปัจจัยภายนอก ปัจจัยเอื้อภายนอกที่สำคัญในขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน ได้แก่ โครงสร้างโอกาสทางการเมือง (Political opportunity) เช่นกฎหมายรัฐธรรมนูญที่มีส่วนเสริมให้เงื่อนไขการรวมกลุ่มต่อกระบวนการตรวจสอบทำได้โดย ชอบธรรม โครงสร้างโอกาสทางสังคม (Social opportunity) โดยเฉพาะการสื่อสารที่สะดวกและเข้าถึงข้อมูลเพื่อใช้ในการเรียกร้อง

2. ลักษณะรูปแบบ/แนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดอุดรธานี

ลักษณะของรูปแบบตลอดจนแนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดอุดรธานี มีลักษณะที่ริ้นไหลหลากหลายและต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ตั้งแต่การร้องทุกข์ เสนอข้อคิดเห็น พิมพ์หนังสือ แจกแถลงการณ์ ไปปลิว ประชุม ประท้วง ลอบบี้ จัดพิธีกรรม ชุมนุม ซึ่งทุกรูปแบบล้วนใช้แนวทางการเคลื่อนไหวตามกรอบแนวคิดของการเคลื่อนไหว

ทางสังคมแบบใหม่ (New Social Movement) เพราะล้นพ้นไปที่การเปิดประเด็นปัญหาให้เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะ (Public space) เพื่อสร้างพันธมิตรและความชอบธรรมในการเคลื่อนไหว

3. ปัญหา อุปสรรค ของทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดอุดรธานี

3.1 ปัญหาจากปัจจัยภายในการเคลื่อนไหวของกลุ่มยังขาดผู้นำและแกนนำในการเคลื่อนไหว ที่มีความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกทำให้ถูกมองว่ามีน้อยอันแอบแฝงในประเด็นเรียกร้อง

3.2 ปัญหาจากปัจจัยภายนอก ด้วยระบบการเมืองเป็นแบบปิดพรรคการเมืองจึงมิได้เป็นตัวแทน ประชาชนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนการเคลื่อนไหว ตลอดจนระบบ การจัดการระดับมหภาคเป็นการผูกขาดของรัฐและเอกชนที่มีทุนขนาดใหญ่ การมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการทางการเมืองปกติจึงเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก ประชาชนต้องลุกขึ้นสู้ด้วยตัวเอง เพื่อหาช่องทางเลือกอื่น

ประกาศ ป้นตบแต่ง (2552 : 127-142) ได้สรุปกรอบวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมใหม่ว่าเป็นการตอบคำถามที่ว่า เหตุใดจึงเกิดขบวนการทางสังคม โดยการเกิดขึ้นของขบวนการทางสังคมนั้นต้องมีเงื่อนไขความจำเป็นด้านโครงสร้าง นั่นคือมูลเหตุกระตุ้นที่ทำให้เกิดการรวมหมู่ (Collective Action) เช่น รวมตัวกันเป็นขบวนการทางสังคมของชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นเพื่อกระทำการร่วมกันตอบโต้ภาครัฐ โดยมีพื้นที่ที่กระทำที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการเมืองของสถาบัน จึงไม่ใช่พื้นที่ในรัฐ หรือมิติทาง เศรษฐกิจ แต่เป็นมิติที่อยู่ในสังคม หรือวัฒนธรรมซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง อาจจะสรุปลักษณะสำคัญได้ 3 ประการ คือ

1. ขบวนการเหล่านี้ไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานของชนชั้นเดียวดังเช่นขบวนการทางสังคมในอดีตที่ทฤษฎีมาร์กซิสต์อธิบายไว้ แต่เป็นการตอบโต้กับปัญหาความขัดแย้งใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งวางอยู่บนฐานหลากหลายชนชั้น

2. ในขณะที่กรอบทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดัน การกระทำการรวมหมู่อยู่ภายในระบบการเมือง แต่การปรากฏตัวของขบวนการทางสังคมแบบใหม่ มีลักษณะการเรียกร้องที่ไม่ผ่านกลไกการเมืองที่ดำรงอยู่ ทั้งนี้เพราะความขัดแย้งใหม่ๆ เหล่านี้มีความซับซ้อนเกินกว่าที่สถาบันทางการเมืองในระบบปกติจะจัดการได้

3. ขบวนการเหล่านี้มิได้เรียกร้องเรื่องผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม อีกทั้งจุดมุ่งหมายก็ไม่ใช่การปฏิบัติช่วงชิงอำนาจ เพียงแต่ต้องการสร้างกฎ กติกาชุดใหม่ในการดำรงชีวิต หรือเพื่อสร้างวาทกรรมสู่การนิยามการต่อสู้ใหม่

ทั้งนี้ ประกาศ ป้นตบแต่งได้สรุปลักษณะแตกต่างของขบวนการทางสังคมแบบใหม่กับกรอบแนวคิดวิเคราะห์แบบดั้งเดิมไว้ ดังตาราง 1-1

ตาราง 1-1 ลักษณะแตกต่างของขบวนการทางสังคมแบบใหม่กับกรอบวิเคราะห์แบบดั้งเดิม

ประเด็นหลัก	ขบวนการทางสังคมใหม่	กลุ่มผลประโยชน์/กีดกัน	แนวทฤษฎีชนชั้น
รากเหง้าปัญหา- ความขัดแย้ง	ความขัดแย้งใหม่ๆ ในสังคม/สิ่งแวดล้อม	การกระจายทรัพยากรใน สังคมไม่เป็นธรรม	การกดขี่ขูดรีด ความสัมพันธ์ชนชั้น
ตำแหน่งใน สังคม	ภาคสังคมประชา/ ภาคประชาชน	ภายในระบบการเมือง	พื้นที่นอกรัฐ
จุดมุ่งหมาย/ ยุทธศาสตร์	เปลี่ยนแปลงค่านิยมวิถี ชีวิต สร้างสังคมประชา	สร้างบูรณาการการเมือง ภายใต้สิทธิพลเมือง	ยึดอำนาจรัฐ/ การปฏิวัติชนชั้น
รูปแบบองค์กร	เครือข่าย ขบวนการราก หญ้า	แบบราชการ องค์กรสาย บังคับบัญชา	องค์กรจัดตั้ง
ยุทธวิธีการต่อสู้	การทำทลาย กระทำ โดยตรง	ระดมทรัพยากร ต่อรอง	การปฏิวัติ

ที่มา ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2552 : 142

เสกสรร ประเสริฐกุล (2548 : 46) จากงานเขียน เรื่อง การเมืองภาคประชาชน ในระบอบประชาธิปไตยไทย ได้บรรยายสรุปถึงแนวโน้มการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชน ในสังคมไทย ว่าสามารถแบ่งแนวทางการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนตามแนวโน้มออกเป็น 4 แนวทางด้วยกัน คือ

1. การเคลื่อนไหวร้องทุกข์ หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาที่ไม่ได้รับการเหลียวแล
2. การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้ถ่ายโอนอำนาจที่รับเคยมีมาเป็นของประชาชน
3. การร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐเพื่อเบียดแย่งพื้นที่ในกระบวนการใช้อำนาจมาเป็นของประชาคม ด้วยแนวทางที่หลากหลายรูปแบบ

4. การเคลื่อนไหวที่มุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งในบรรดาแนวทางการเคลื่อนไหวทั้งหมด การรวมตัวเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลมาช่วยแก้ไขปัญหาจะมีมากที่สุด ส่วนการเคลื่อนไหวที่มุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐมักเป็นทิศทางของปัญญาชนสาธารณะและองค์กรภาคประชาชนมากกว่าประชาชนระดับรากหญ้าที่เป็นเจ้าของปัญหาส่วนประชาชนมักแสดงออกเพื่อคัดค้านโครงการรับที่มีผลกระทบต่อตัวเองมากกว่า

ปารีชาติ สถาปิตานนท์ (2551 : 55) จากงานเขียนเรื่อง การสื่อสารประเด็นสาธารณะและการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย ได้อธิบายองค์ประกอบของการเคลื่อนไหวภาคประชา

สังคมนา มีอย่างน้อย 4 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ องค์ประกอบเชิงบุคคล/องค์กร อันได้แก่บุคคล และกลุ่มบุคคลแกนนำ องค์ประกอบเชิงเป้าหมายและแนวทางในการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายที่ครอบคลุมทั้งในระดับบุคคล และระดับนโยบายเป็นเป้าหมายที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และท้าทาย องค์ประกอบเชิงการสื่อสารต้องสัมพันธ์กับการบรรลุเป้าหมาย และองค์ประกอบเชิงบริบทแวดล้อมซึ่งถือเป็นปัจจัยส่วนเอื้อ อันได้แก่ บริบททางการเมือง นโยบาย/รัฐ กฎหมาย

ยุติธรรม ศิริอุเทน(2544 : 102-105) จากการศึกษาเรื่อง การเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวนาอีสาน กรณีศึกษา มูลนิธิเกษตรกรไทย ผลการศึกษาพบว่า เงื่อนไขบริบทที่เป็นสาเหตุทางสังคมชาวนาอีสานที่เป็นสมาชิกมูลนิธิเกษตรกรไทย มีอยู่ 3 ปัจจัยหลัก คือ

1. เงื่อนไขด้านภาวะวิสัย (Objective Condition) คือ ความเดือดร้อนของชาวนาเนื่องจากปัญหาโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ปัญหาหนี้สินจากทั้งนายทุนนอกระบบ และหนี้ในระบบที่เกิดขึ้นจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตลอดจนความเดือนร้อนอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติที่กระทบการดำเนินชีวิตและอาชีพ

2. เงื่อนไขด้านอัตวิสัย (Subjective Condition) ได้แก่ ความตระหนักของผู้นำและสมาชิกของมูลนิธิเกษตรกรไทยในความยากลำบากที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากสาเหตุด้านภาวะวิสัย ซึ่งความตระหนักนี้ ได้แก่ การนำสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาปรึกษาหารือกันในกลุ่มชนเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกันนำมาสู่การเรียนรู้การสร้างขบวนการเคลื่อนไหวขึ้นในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นพลเมือง

3. เงื่อนไขเสริมที่เอื้ออำนวย (Facilitating Condition) ได้แก่ ความสามารถในการรวมมวลชนของผู้นำและแกนนำสมาชิกเกษตรกรไทย ซึ่งเป็นชนชั้นชาวนานำไปสู่การจัดตั้งองค์กรชาวนาขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวทางสังคม ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนจากพันธมิตร นอกเหนือจากนั้น ความอ่อนแอของรัฐยังทำให้เกิดช่องว่างของอำนาจทางการเมืองจนส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมชาวนาขึ้น

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2549 : 7-8) ได้อธิบายแนวทางของการเคลื่อนไหวภาคประชาชนว่ามีลักษณะอย่างน้อยสามองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. กลุ่มประชาชน ซึ่งไร้อำนาจหรือมีอำนาจอันค่อนข้างใกล้เคียงกันในหมู่ผู้ร่วมเคลื่อนไหว ดังนั้นการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชน จึงต้องจัดองค์กรให้เป็นลักษณะแนวราบ หมายความว่า ไม่เพียงแต่ละคนและแต่ละองค์กร เข้ามาร่วมกันในการเคลื่อนไหวโดยสมัครใจเท่านั้น แต่ยังดำรงรักษาอัตลักษณ์, ผลประโยชน์, เป้าหมายของตนไว้โดยไม่เปลี่ยนแปลง เป้าหมายของตนต้องได้รับความสำคัญในการเคลื่อนไหวเท่าเทียมกับเป้าหมายขององค์กรอื่น

2. ด้วยเหตุผลที่กล่าวข้างต้น การเคลื่อนไหวในลักษณะ การเมืองภาคประชาชน จึงมีลักษณะสิ้นไหลอย่างอิสระ เพราะเป้าหมายปลายทางของการเมืองภาคประชาชน คือ การเคลื่อนไหวเพื่อให้ประชาชนที่ไร้อำนาจได้มีส่วนในการกำหนดนโยบายสาธารณะบ้าง ไม่ใช่การเรียกร้องค่าชดเชย

จากการสร้างเขื่อน หรือการต่อต้านการประกาศ เขตอุทยานฯ ทับที่ทำกิน ฯลฯ ลักษณะสั้นไหลเช่นนี้ จึงมีความจำเป็นสำหรับเป้าหมายในระยะยาว

3. สภาพภววิสัยของผู้เข้าร่วมใน การเมืองภาคประชาชน ซึ่งไร้อำนาจการเงิน, ไร้สื่อของตนเอง, ไร้ความเข้าใจของสาธารณชนรองรับ บังคับหรือกำหนดยุทธวิธีของการเคลื่อนไหวอย่างมาก การต่อสู้หรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่า อารยะขัดขืน เป็นอาวุธสำคัญ เพราะการเมืองภาคประชาชน ต้องการชี้ให้เห็นว่า มีหลักการแห่งความเป็นธรรมที่อยู่เหนือสถานะเดิม (Status Quo) ทางกฎหมาย, เศรษฐกิจ, การปกครอง นอกจากการต่อสู้แล้วยังมีการกระทำอื่นเพื่อเป้าหมายอีกสองประการหนึ่ง คือ การช่วงชิงพื้นที่ทางวัฒนธรรม เพราะความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้เข้าร่วม จึงจำเป็นต้องแสดงความเป็น คน ของตนให้ปรากฏในสำนักของทั้งนักการเมืองและคนชั้นกลาง และสองซึ่งเชื่อมโยงกับข้อหนึ่ง คือ การแสวงหาการยอมรับนับถือ (Respectability) อันเป็นกุญแจสำคัญในการชิงเอาการรับฟังมาอยู่กับตนบ้าง

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) ในปัจจุบันนั้นมีขอบเขตที่กว้างขึ้นในหลายมิติและมีลักษณะแตกต่างจากแนวคิดแบบเก่า (Old Social Movement) คือ ขบวนการเคลื่อนไหวไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของชนชั้น มีประเด็นการเรียกร้องที่ไม่ใช่เรื่องผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มหากแต่เป็นเรื่องของคนจำนวนมาก จากหลายกลุ่มหลายชนชั้น เน้นเรื่องสิทธิทางการเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ ความเท่าเทียมและเป็นธรรม ในการดำเนินชีวิตในสังคม แนวทางการเคลื่อนไหวมีลักษณะสั้นไหล และเป็นการปฏิเสธการใช้ช่องทาง การเมืองแบบเดิมๆ ที่เน้นการพึ่งพนักการเมือง พรรคการเมืองและระบบราชการมีเป้าหมายการเรียกร้อง เพื่อสร้างกติกาหรือกฎเกณฑ์ชุดใหม่ในการดำรงชีวิต ไม่ใช่การช่วงชิงอำนาจรัฐ เหมือนขบวนการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในอดีต ดังนั้นการใช้แนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่มาเป็น กรอบศึกษาปรากฏการณ์ของกรณีศึกษาจึงมีความเหมาะสม

สำหรับกรอบการวิเคราะห์การเคลื่อนไหวทางสังคมของประชาชนในระดับท้องถิ่น นอกจากต้องพิจารณาเงื่อนไขจำเป็น นั่นก็คือ ผลกระทบของนโยบายหรือโครงการรัฐแล้ว จำเป็น ต้องเชื่อมโยงเงื่อนไขโครงสร้างด้วยเงื่อนไขเพียงพอต่อองค์กร โดยการผนวกแนวการศึกษาขบวนการ ทางสังคม 2 แนวทาง คือ สำนักขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบใหม่ กับสำนักทฤษฎีการระดม ทรัพยากร เพื่อช่วยให้เกิดการเชื่อมต่อเงื่อนไขโครงสร้างมาสู่การกระทำและปฏิสัมพันธ์กับระบบ การเมือง ซึ่งว่าด้วยการระดมทรัพยากรและระดมผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหว การค้นหาภาวะผู้นำหมู่ การหนุนเสริมอย่างต่อเนื่องโดยองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เพื่อทำให้การบริหารจัดการการชุมนุม เรียกร้องมีประสิทธิภาพ เกิดการสร้างกระบวนการเรียนรู้ทั้งจากภายในและภายนอก ส่วนโครงสร้าง โอกาสทางสังคมและการเมืองคือการมีกฎหมายที่เปิดพื้นที่และโอกาสให้ประชาชนสามารถดำเนินการ ตามกระบวนการและช่องทางที่บัญญัติไว้ได้ ตลอดจนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและ วัฒนธรรมชุมชนที่พัฒนาต่อยอดจากวิถีดั้งเดิมของชุมชน

2. ประชาธิปไตยทางตรงในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังที่กล่าวไว้แต่ต้นว่า ปัญหาสำคัญของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน คือ การขาดความโปร่งใสอย่างตั้งใจในการบริหารงานสาธารณะของตัวแทนประชาชนทั้งหลาย ทั้งนี้หลายประเทศ ได้ให้ความสำคัญต่อแนวทางกำกับ ควบคุม และตรวจสอบด้วยกลไกต่างๆ เพื่อสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นในบริบทของการบริหารงานองค์กรรัฐตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น กระแสการเรียกร้องแนวคิดประชาธิปไตยทางตรงจึงได้ถูกนำมาวิพากษ์อีกครั้งในปัจจุบันทั้งนี้เพื่อศึกษาบทบาทของภาคประชาชนกับการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการศึกษาภายใต้หลักการของแนวคิดประชาธิปไตยทางตรงที่เกิดขึ้นจริงในบริบทของท้องถิ่น อันเป็นการเติมเต็มช่องว่างของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่มีปัญหาการขาดความโปร่งใสในการบริหารงานของผู้ว่าท้องถิ่นที่มาจากการคัดเลือกให้เข้ามาทำหน้าที่ ผู้วิจัยได้รวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ระบอบประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy)

1.1 ความหมายของประชาธิปไตยทางตรง

ประกาส ปิ่นตบแต่ง (2551 : 1-2) ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของประชาธิปไตยทางตรงว่า อาจพิจารณาได้ใน 2 แนวทางด้วยกัน คือ แนวทางแรกการพิจารณาในฐานตัวแบบของประชาธิปไตย มีความแตกต่างไปจากตัวแบบอื่นอย่างไร ส่วนแนวทางที่สองคือการพิจารณาในฐานเนื้อหาของความคิดซึ่งไม่มีความหมายตายตัวแน่นอน แต่เป็นแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Concept) ที่ฝ่ายต่างๆ มุ่งสร้างนิยามความหมายและปฏิบัติการ จากประสบการณ์ของปัญหาและการแสวงหาทางออกของสังคมการเมืองที่ตนเผชิญ และมีบทเรียนจากการสร้างและจรรโลงประชาธิปไตยในเส้นทางของตน แต่อย่างไรก็ตามประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) มาจากความหมายดั้งเดิมว่า ประชาธิปไตยบริสุทธิ์ (Pure Democracy) เป็นแนวคิดที่ประกอบด้วยรูปแบบของประชาธิปไตยและทฤษฎีว่าด้วยพลเมือง หลักการสำคัญของประชาธิปไตยโดยตรง คือ อำนาจอธิปไตยมีที่มาจากองค์ประชุมของประชาชน ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนพลเมืองที่เลือกแล้วว่าต้องการมีส่วนร่วมในการปกครองและหัวใจสำคัญของประชาธิปไตยทางตรงจึงอยู่ที่การให้สิทธิขั้นพื้นฐานสุดท้ายในการตัดสินใจต่อประเด็นทางการเมืองหรือประเด็นสาธารณะโดยพลเมือง และภายใต้หลักความเชื่อเรื่องอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ประชาธิปไตยทางตรงจึงเป็นการที่ประชาชนใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรงในออกกฎหมาย กฎระเบียบ ตลอดจนการใช้อำนาจในการตัดสินใจพิจารณา คดี แทนที่จะใช้วิธีการลงคะแนนเสียงเลือกผู้แทนแล้วมอบอำนาจให้ไปทำหน้าที่ออกกฎหมาย

วิทยากร เชียงกุล (2552 : 2-3) ให้ความหมายของประชาธิปไตยทางตรงว่า คือ การที่ประชาชนมาประชุมอภิปรายและออกเสียงกันในเรื่องต่างๆ เช่น การลงประชามติ การออกเสียงรับหรือไม่รับรัฐธรรมนูญ ปี 2550 การที่มีประชาชนจำนวนหนึ่ง เช่น 2 หมื่น ยังสามารถเข้าชื่อเสนอหรือยกเลิกกฎหมายเข้าชื่อเสนอให้มีการถอดถอนนักการเมืองที่มีพฤติกรรมไม่ชอบ ประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ใช้ประชาธิปไตยทางตรงเพิ่มขึ้น

อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2552 : 11-13) ให้นิยามของประชาธิปไตยทางตรงโดยใช้คำว่า Self Government Democracy อันหมายถึง ประชาชนปกครองตนเองไม่ใช่การเลือกตั้ง ไม่ใช่การมีผู้แทนหรือผู้นำ หากแต่มีพลเมืองที่สามารถเข้าประชุมสภาได้ตลอดและมีสภาพพลเมืองทำหน้าที่แทน

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และชาย ไชยชิต (2552 : 5-6) ให้ความหมายของประชาธิปไตยทางตรงว่า คือ การใช้อำนาจการปกครองร่วมกันของพลเมือง โดยร่วมประเด็นอภิปรายโต้แย้ง และออกเสียงตัดสินใจทางการเมืองของคนในนครรัฐภายในสภาประชาชนซึ่งถือเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยบริสุทธิ์ (Classical and Pure Democracy) หากแต่ประชาธิปไตยทางสมัยใหม่ (Modern Direct Democracy) หมายถึง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชนภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) เช่น การออกเสียงประชามติ การเลือกผู้บริหารโดยตรง การยื่นถอดถอนผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้ง การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย เป็นต้น

จากความหมายของประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ข้างต้นสรุปได้ว่าประชาธิปไตยทางตรง คือ การใช้อำนาจการปกครองร่วมกันของพลเมืองโดยกระบวนการรูปแบบต่างๆ เช่น การออกเสียงประชามติ การเลือกผู้บริหารโดยตรง การยื่นถอดถอนผู้แทนที่มาจากเลือกตั้ง การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ซึ่งเป็นกลไกเติมเต็มช่องว่างของระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) ที่ใช้ในปัจจุบัน

1.2 แนวคิดของประชาธิปไตยทางตรง

นับจากเกิดกระแสหลักว่าด้วยการมีส่วนร่วมโดยมีสาระสำคัญหลัก ๆ คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจนโยบายของรัฐมากขึ้น อันเป็นนัยแฝงที่สำคัญที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีการเคลื่อนไหวแบบประชาธิปไตยทางตรงมากขึ้น นอกเหนือจากการใช้ตัวแทนในทางการเมืองแบบเดิม ๆ (แบบ Representative Democracy) สืบเนื่องจากรูปแบบทางการเมืองแบบเดิมนั้นเปิดช่องว่างให้ตัวแทนในทางการเมืองนั้นน้อยลง ขาดความโปร่งใส และตรวจสอบได้ยาก ด้วยเหตุดังกล่าวรัฐธรรมนูญจึงได้สร้างหน่วยงานและองค์กรภายใต้รัฐธรรมนูญขึ้นมาที่สำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งองค์กรอิสระซึ่งมีสถานะเป็นผู้ตรวจสอบทางการเมือง เช่น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และศาลปกครอง เป็นต้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองในทางการเมืองได้ใกล้ชิดขึ้น เช่น การมีสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของทางราชการ ตลอดจนข้อมูลของทางราชการได้ เป็นต้น ซึ่งเป็นการเปิดช่องว่างให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐได้โดยตรงมากขึ้น การเปิดพื้นที่ทางการเมือง โดยการจัดตั้งสื่อท้องถิ่นขึ้นได้ และการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอกฎหมาย เช่น การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย 50,000 ชื่อ หรือการเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองโดยตรงนอกเหนือจากการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ การเข้าชื่อเสนอให้มีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ เป็นต้น ที่กล่าวมาล้วนเพียงเป็นกลไกอุดช่องว่างของประชาธิปไตย

แบบตัวแทน จึงทำให้แนวคิดเรื่องประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ที่มีเสียงวิพากษ์เรียกร้องมากขึ้นเรื่อย ๆ ถึงความจำเป็นในการนำมาเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

ทั้งนี้ประชาธิปไตยทางตรงในนครรัฐเอเธนส์ ได้เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 508-507 ก่อนคริสตกาลและสิ้นสุดลงในราวปี 321 ก่อนคริสตกาล นครรัฐดังกล่าวมีพื้นที่เพียง 2,500 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรประมาณ 40,000 คน และมีรูปแบบการปกครองโดยให้พลเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงผ่านสภาประชาชน เพื่อพิจารณาตัดสินกิจการสาธารณะด้วยตัวเอง แต่การประชุมก็ใช้วิธีการให้พลเมืองจับฉลากหมุนเวียนกันประชุม โดยความเป็นพลเมืองถูกกำหนดเอาไว้เพียงว่า เป็นผู้ชายที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี มีบิดาเป็นคนเอเธนส์แต่ไม่รวมผู้หญิงและทาส ซึ่งในแต่ละปีที่ประชุมพลเมืองสุ่มเลือกผู้เข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บริหารและในแต่ละปีพลเมืองชาย 10 คน จะถูกคัดเลือกให้มาทำหน้าที่เป็นผู้บัญชาการกองทัพของนครรัฐ การปกครองดังกล่าวดำรงอยู่ยาวนานถึง 200 ปี (ประภาส ปันตบแต่ง, 2551 : 11)

1.3 ปัญหาของระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน

กล่าวกันว่าข้อจำกัดของของประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ในสภาพสังคมเมืองสมัยใหม่ที่นักวิชาการกล่าวถึง คือ ขอบเขตเรื่องจำนวนประชากรที่มากกว่านครรัฐ ทำให้ประเทศต่าง ๆ จึงสร้างระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative) ขึ้น หากแต่ทั้งนี้ประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่หลายประเทศจรรโลงขึ้นมากลับมีปัญหาที่ระบบตัวแทนยังไม่เพียงพอต่อความเป็นประชาธิปไตยได้ ทั้งนี้ ประภาส ปันตบแต่ง (2551 : 3-6) กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนหลัก ๆ คือ ดังนี้

ปัญหาที่ตัวแทน คือ นักการเมือง นักเลือกตั้ง ซึ่งเป็นผู้แทนจากการเลือกตั้งมักจะตัดสินใจที่เบี่ยงเบนไปจากความต้องการของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการกระทำบนฐานผลประโยชน์ จุดยืน อุดมการณ์ของตนเอง พวกพ้อง และกลุ่มการเมืองของตน

ปัญหาสำคัญอีกประการ คือ การที่นักการเมืองในระบบตัวแทนมักตกอยู่ภายใต้การกำกับของพรรคการเมืองซึ่งถูกครอบงำโดยหัวหน้าพรรคและชนชั้นทางการเมืองจำนวนไม่มากนักและมีเครือข่ายความสัมพันธ์เฉพาะกลุ่ม ทำให้การตัดสินใจทางการเมืองมักโน้มเอียงไปยังผลประโยชน์ของเครือข่ายและกลุ่มผลประโยชน์อื่นมากกว่าผลประโยชน์ของผู้ออกเสียง

ส่วน นฤมล ทับจุมพล (2551 : 71-76) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดและปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ว่าภายใต้กรอบคิดที่สำคัญ 4 ประการคือ ความเป็นประชาธิปไตย (Political democracy) การปรึกษาหารือแบบร่วมตัดสินใจ (Deliberation) การมีส่วนร่วมของพลเมือง (Participation) และการไม่เป็นทรราชเสียงข้างมาก (Non-tyranny) ทำให้ประชาธิปไตยแบบตัวแทนมีที่มาที่ชอบธรรมและเป็นไปได้ในสังคมปัจจุบัน และภายใต้กรอบคิดดังกล่าว องค์ประกอบเรื่องความรับผิดชอบ (Accountability) ของฝ่ายบริหารต่อรัฐสภาจึงสำคัญที่สุด แต่ในความเป็นจริงกลับเป็นข้อจำกัด เพราะทั้งรัฐบาลและนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งล้วนไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับประชาชนที่เลือกตนเองเข้ามาทำหน้าที่ที่เพียงพอจะกำหนดนโยบายให้เอื้อ

ประโยชน์ต่อประชาชนส่วนใหญ่ได้ เพราะบรรดาผู้แทนราษฎรที่กล่าวอ้างกันว่าได้รับอำណัติจากประชาชนนั้น ปราศจากความรู้ที่เพียงพอต่อเจตนารมณ์ที่แท้จริงของประชาชนที่ลงคะแนนเสียงให้เข้าไปทำหน้าที่ในสภา

และทางกลับกัน ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเองก็ประสบปัญหาเรื่องข้อจำกัดของข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลในเชิงตัวเลือกในการที่จะเลือกมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจทางการเมือง ทั้งนี้เพราะพลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนตัดสินใจทางการเมืองที่อยู่บนข้อจำกัด เพราะได้รับข้อมูลไม่เพียงพอทั้งจากผู้แทนราษฎร พรรคการเมือง หรือ จากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ตลอดจนการเข้าไปทำหน้าที่หรือมีส่วนร่วมในการถกเถียง การปรึกษาหารือสาธารณะล้วนเป็นไปด้วยข้อจำกัดทั้งข้อมูลและกระบวนการ

จากปัญหาที่เกิดขึ้นในบริบทของประชาธิปไตยแบบตัวแทนดังกล่าว ล้วนกระทบต่อระดับความเชื่อมั่นของประชาชนผู้ออกเสียงต่อตัวแทนที่เข้าไปทำหน้าที่ ซึ่งพิจารณาได้จากสัดส่วนผู้ออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งที่มีแนวโน้มลดลงในการเลือกตั้งในหลายๆ ประเทศ (ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2551 : 8)

1.4 การเกิดขึ้นของประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2552 : 3) กล่าวถึง การสถาปนาแนวคิดประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่ (Modern Direct Democracy) ว่าในสมัยปัจจุบันนั้นแนวคิดประชาธิปไตยล้วนเป็น Formal Democracy ที่รัฐสมัยใหม่กับการปกครองแบบประชาธิปไตยมีพัฒนาการที่ควบคู่และเกี่ยวข้งกันมา โดยเป็นประชาธิปไตยที่ถือกำเนิดขึ้น เมื่อหนึ่งและสองร้อยปีที่ผ่านมานั้น หลักการ ประชาธิปไตยตัวแทน (Representative Democracy) เป็นสำคัญที่สะท้อนให้เห็นจากแนวคิดและการปฏิบัติเรื่องการเลือกตั้ง การขยายสิทธิเลือกตั้ง ระบบพรรคการเมือง และการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรผลประโยชน์ต่างๆ เป็นต้น ในปัจจุบันประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) ได้รับการรื้อฟื้นขึ้นมาในทางโลกทางการเมืองสมัยใหม่ เพื่อเติมเต็มช่องว่างของประชาธิปไตยตัวแทนในแนวคิดประชาธิปไตยของโลกสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลทั้งต่อการเมืองระดับชาติ และการเมืองระดับท้องถิ่น รัฐบาลสมัยใหม่ของทุกประเทศล้วนเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบต่างๆ และยังคงเปิดให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการประชุมของสภาท้องถิ่น ทำประชาพิจารณ์ และร่วมคิดเห็นต่อการตราข้อบัญญัติของท้องถิ่น

ทั้งนี้แนวคิดประชาธิปไตยทางตรงได้ส่งผลให้ประชาชนในสมัยปัจจุบันมีสิทธิในการเข้าชื่อกันเสนอร่างกฎหมาย (Initiatives) มีสิทธิในการลงประชามติ (Referendum) เรื่องสำคัญ ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชน เช่น การแก้ไขรัฐธรรมนูญ การจัดเก็บภาษีชนิดใหม่ ๆ การยกเลิก หรือยุบรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการเปลี่ยนแปลงระบบผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

ขณะที่ประภาส ปิ่นตบแต่ง (2551 : 1-2) กล่าวสรุปว่าประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่ไม่ได้มีรากเหง้ามาจากกรีกโบราณ แต่เกิดขึ้นภายใต้บริบทข้อจำกัดของระบอบ

ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative) กล่าวคือ แนวคิดของประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่ เกิดขึ้นจากความไม่พอใจของประชาธิปไตยแบบตัวแทน โดยที่กระแสนี้มีลักษณะของการปฏิรูป กล่าวคือ ยืดขยายประชาธิปไตยทางตรงผ่านกลไกเรื่องการลงประชามติ การริเริ่มออกกฎหมาย โดยประชาชน และ ฯลฯ ส่วนอีกกระแสนี้มีลักษณะ ถอนรากถอนโคน กล่าวคือ การปรากฏตัวขึ้นของขบวนการทางสังคมใหม่ ที่มีหัวใจสำคัญของประชาธิปไตยทางตรงอยู่ที่การเอาคืน (Reclaim) อำนาจในการบริหารจัดการ ชีวตศาธารณะมาสู่ประชาชนโดยตรง และการปฏิเสธการเมืองแบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ทั้งนี้ประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่ซึ่งเป็นปฏิรูปประชาธิปไตยแบบตัวแทน เพื่อให้ประชาชนได้ใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรง ได้มีการพัฒนาโลก และเครื่องมือ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็นสองลักษณะ คือ กลไกซึ่งให้ประชาชนตัดสินใจโดยตรงเพื่อออกกฎหมายและตัดสินใจนโยบายสาธารณะโดยไม่ผ่านความเป็นตัวแทน กล่าวคือ รูปแบบการลงประชามติ (Referendum) และการริเริ่มเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชน (Initiative) (สำหรับการถอดถอน (Recall) Beetham ตลอดจนนักวิชาการอีกหลายท่านมองว่า เป็นส่วนหนึ่งของกลไกประชาธิปไตยตัวแทนจึงไม่นับรวมอยู่ในวิธีการดังกล่าวนี้)

1.5 กลไก เครื่องมือของประชาธิปไตยทางตรง

สำหรับบรรณของ ประภาส ปิ่นตบแต่ง (2551 : 7-9) ได้กล่าวถึง กลไก เครื่องมือ ของประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่ โดยสรุปว่าประกอบด้วย

รูปแบบแรก คือ การพัฒนาเครื่องมือประชาธิปไตยเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ตัดสินใจโดยตรงในการริเริ่มกฎหมายนโยบายสาธารณะที่สำคัญๆ รวมทั้งการลงมติตัดสินใจสาธารณะดังกล่าวผ่านการลงประชามติ เช่น การลงประชามติรับหรือไม่รับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ หรือบทบัญญัติให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การเปลี่ยนแปลงอำนาจอำนาจอธิปไตยของรัฐ เช่น การเข้าร่วมประชาคมยุโรป การลงประชามติในติมอร์ตะวันออกเพื่อตัดสินใจว่าจะแยกประเทศเป็นเอกราช

รูปแบบที่สอง คือ การมุ่งสร้างการจัดการชีวิตศาธารณะของประชาชนโดยตรง ซึ่งเกิดจากประสบการณ์และบทเรียนของขบวนการทางสังคมต่างๆ ที่ให้ความสนใจกับการสร้างและสถาปนาประชาธิปไตยทางตรงผ่านการเอาคืน (Reclaim) อำนาจในการบริหารจัดการชีวิตศาธารณะ จากรัฐที่มอบผ่านตัวแทนกลับคืนมา เพื่อจัดการโดยประชาชนเอง ซึ่งมาจากประสบการณ์ของขบวนการทางสังคม กลไก เครื่องมือดังกล่าวนี้มีความแตกต่างไปจากรูปแบบแรก เพราะเน้นที่การถ่ายโอนอำนาจรัฐเพื่อเอาคืนมาให้ประชาชนมีความเป็นอิสระ (Autonomy) ในการจัดการชีวิตศาธารณะกันเอง แทนที่จะมอบให้ตัวแทนผ่านการเลือกตั้งภายใต้ประชาธิปไตยแบบตัวแทน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การลงประชามติ (Referendum) คือ กลไกที่ให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถลงมติเห็นด้วย หรือปฏิเสธต่อประเด็นสาธารณะใดๆ ที่มีความสำคัญ ผ่านการลงคะแนนเสียงโดยตรงของประชาชนผู้ออกเสียง ร่างกฎหมาย หรือการแก้ไขรัฐธรรมนูญซึ่งอาจจะ

เป็นนโยบายสาธารณะใหม่ หรือเป็นการยกเลิกสิ่งที่ดำรงอยู่เดิมก็ได้ เป็นการออกเสียงโดยตรงแทนที่จะมอบความไว้วางใจในการกำหนดนโยบายและออกกฎหมายแก่ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ปัจจุบันรูปแบบที่คุ้นเคยและเด่นชัดมากที่สุด ช่วง ค.ศ. 1980-1990 มีเพียง 129 ครั้ง แต่ช่วงปี ค.ศ. 1990-2000 มีการลงประชามติในระดับชาติจำนวน 405 ครั้ง มากกว่าครึ่งหนึ่ง (จำนวน 248 ครั้ง) เกิดขึ้นในยุโรป

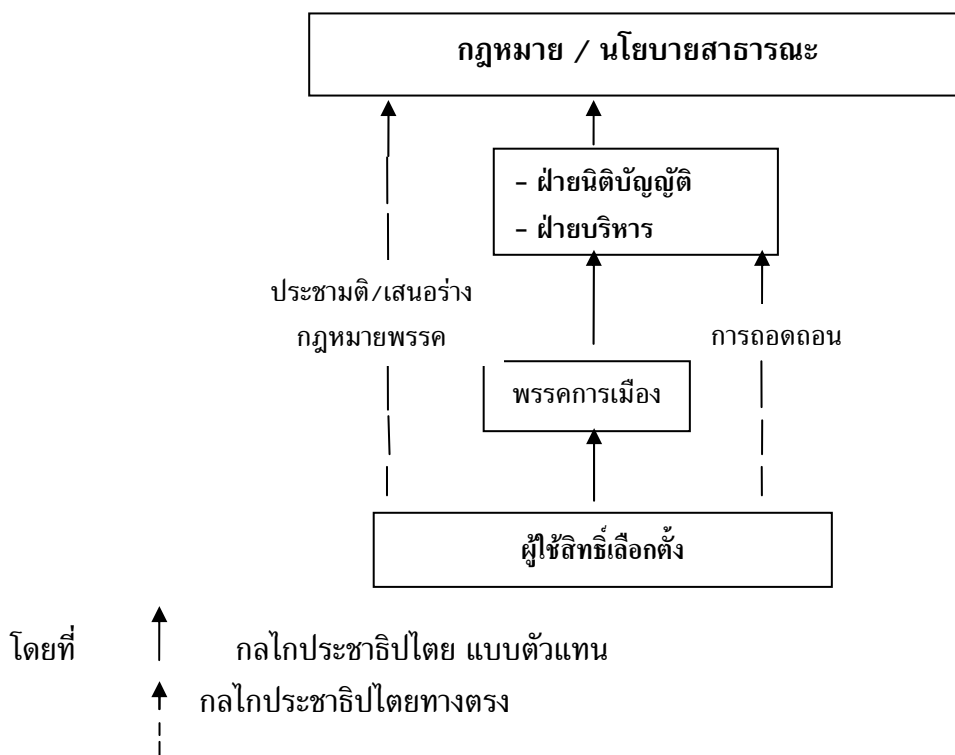
ทั้งนี้ การลงประชามติบนฐานประชาธิปไตยทางตรงจะต้องพิจารณาจากหลักการพื้นฐานคือสิทธิของพลเมืองที่จะแสดงออกซึ่งเจตจำนงเสรีและยุติธรรม จึงจำเป็นต้องมีเกณฑ์พื้นฐาน คือ พลเมืองต้องมีสิทธิในการริเริ่มโดยตนเองโดยตรง กล่าวคือ สิทธิในการริเริ่มกฎหมาย สิทธิในการริเริ่มการลงประชามติ จะต้องเป็นสิทธิที่ประชาชนสามารถทำได้โดยตนเอง มิใช่กำหนดเอาไว้ให้เป็นอำนาจของรัฐบาลหรือรัฐสภาและผลการออกเสียงประชามติจะต้องมีลักษณะผูกพันให้ต้องมีการนำไปสู่การปฏิบัติตามผลตัดสินใจสุดท้ายโดยตรงไม่ใช่เป็นเพียง

คำปรึกษา ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจทางการเมือง ทั้งระบบราชการและฝ่ายบริหารที่มาจากการเลือกตั้ง และการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายหรือนโยบายจากการลงประชามติของประชาชนจะต้องดำเนินการโดยวิธีการเช่นเดียวกันด้วยการลงระชามติที่ปรากฏในปัจจุบันอาจแบ่งออกเป็นหลายประเภท ขึ้นอยู่กับพัฒนาการและบริบทเงื่อนไขของแต่ละประเทศ เช่น หลายประเทศมีการลงประชามติเพื่อออกกฎหมาย (Legislative Referendum) คือ การลงคะแนนเสียงเพื่อออกกฎหมายโดยตรง แต่ในหลายประเทศการลงประชามติกลับมีสถานะเพียงการออกเสียงในลักษณะการปรึกษาหารือ หรือการสำรวจความคิดเห็นมหาชนเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาโดยไม่ผูกพันต่อหน่วยงานที่บัญญัติกฎหมายนอกจากนี้

การริเริ่มเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชน (Initiative) ถือเป็นมาตรการที่สำคัญที่จะทำให้ระบบการเมืองรับผิดชอบต่อเจตนาารมณ์ของประชาชน และเป็นการออกแบบกลไกเพื่อเพิ่มอำนาจของผู้ออกเสียงเลือกตั้งในการแสดงออกซึ่งความต้องการของตัวเองโดยตรง ในกระบวนการนี้เปิดโอกาสให้ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามจำนวนที่กำหนดสามารถเสนอร่างกฎหมายที่ตนเห็นสมควรเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาสาธารณะ โดยทั่วไปการริเริ่มร่างกฎหมายเช่นนี้ จะตามมาด้วยการลงประชามติ คือให้ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งประเทศเป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย การลงชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยกำหนดจำนวนขั้นต่ำระดับหนึ่งเพื่อการริเริ่มเสนอกฎหมาย การแก้ไขรัฐธรรมนูญ กฎบัตร หรือข้อบัญญัติต่างๆ เพื่อให้ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติรับไปเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณา ดังเช่น ในสวิตเซอร์แลนด์การริเริ่มกฎหมายจะเกิดขึ้นได้เมื่อรวบรวมรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 100,000 คน ภายในเวลา 18 เดือน

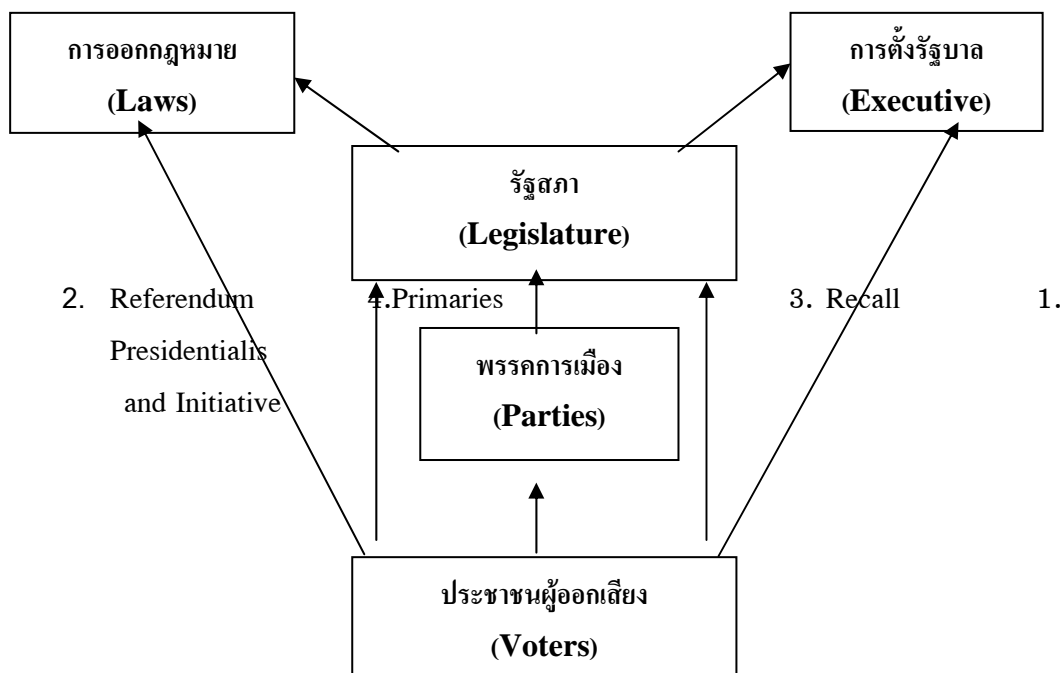
กล่าวโดยสรุป กระบวนการลงประชามติและการริเริ่มกฎหมายโดยประชาชนเป็นการมอบอำนาจให้ประชาชนได้ตัดสินใจนโยบายสาธารณะ และกฎหมายใหม่หรือยกเลิกสิ่งที่ดำรงอยู่แล้วได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านตัวแทน เป็นการให้ประชาชนกำหนดสาระนโยบายและวาระสาธารณะได้เอง เป็นกระบวนการที่ยืนยันแนวคิดสำคัญที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน

นอกจากนี้กลไกทั้งสองอย่างนี้ จึงเป็นการให้อำนาจการตัดสินใจมาสู่ประชาชน โดยย้ายมีพื้นที่ การตัดสินใจทางการเมืองออกมาจากการควบคุมโดยนักการเมืองและวงขอบความสัมพันธ์ทาง อำนาจ ดังนั้นจะทำให้ประเด็นสาธารณะที่นักการเมืองไม่สนใจสามารถเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้แบบแผน กลไกของประชาธิปไตยทางตรงตามข้อสรุปของ ประภาส ปันตบแต่งเป็นตามภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 1 การนำกลไกประชาธิปไตยทางตรงมาใช้ในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน
ที่มา : สิริพรรณ นกสวน; อ้างถึงใน ประภาส ปันตบแต่ง (2551: 14)

ส่วนนครินทร์ เมฆไตรรัตน์, ชาย ไชยชิต (2552 : 15-17) กล่าวถึง ประเด็นของกลไกเครื่องมือของประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่ โดยสรุปได้ว่าด้วยเหตุผลที่ว่าระบอบ ประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่เป็นการเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้ระบบการเมืองแบบ ตัวแทนโดยอาศัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางตรงของประชาชนผู้ออกเสียง โดย Arend Lijphart (อ้างถึงในนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2552 : 14) อธิบายว่า การนำกลไกประชาธิปไตย ทางตรงมาผสมผสานเข้ากับระบบการปกครองแบบตัวแทนจะช่วยเสริมสร้างอิทธิพลของประชาชน ในระบบการเมืองให้แข็งแกร่งและลดทอนความเป็นตัวแทนของระบบการแบบประชาธิปไตยให้น้อย ลงไป เพื่อลดและป้องกันปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative) ซึ่งรูปแบบกลไก เครื่องมือของประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่สามารถกระทำได้ ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 2 ระบบรัฐสภาที่มีการผสมกลไกระบบประชาธิปไตยทางตรง
ที่มา : นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, ชาย ไซยชิต (2552 : 15)

ทั้งนี้ ประภาส ปันตบแต่งได้สรุปลักษณะแตกต่างของขบวนการทางสังคมแบบใหม่กับกรอบแนวคิดวิเคราะห์แบบดั้งเดิมไว้ ดังตาราง 1-1

ภายใต้รูปแบบความสัมพันธ์ ประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้งสามารถมีอิทธิพลโดยตรงผ่านกลไกและเครื่องมือ การตัดสินใจทางการเมืองโดยตรง ได้ 4 รูปแบบ ดังนี้ คือ

1. การออกเสียงเลือกตั้งฝ่ายบริหารได้โดยตรง (Presidentialis) เข้ามาใช้แทนที่การเลือกฝ่ายบริหารโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งนับเป็นการเพิ่มระดับความเป็นประชาธิปไตยทางตรงให้กับระบบการเมืองที่ชัดเจนที่สุด ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีนัยถึงการเคลื่อนตัวของระบบการเมืองการปกครองจากการมีรัฐบาลภายใต้ระบบรัฐสภา ไปสู่การมีรัฐบาลที่มาจากเลือกตั้งโดยตรง หากแต่การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวแม้เพิ่มระดับประชาธิปไตยทางตรง แต่ก็ส่งผลกระทบต่อดุลยภาพในความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติในกระบวนการทางรัฐสภาอย่างเลี่ยงไม่ได้

2. การออกเสียงประชามติ (Popular Referendum) เป็นกลไกการเปิดให้ประชาชนได้ใช้สิทธิ์ในการตัดสินใจทางการเมืองด้วยตนเองโดยตรง ซึ่งเป็นอีกกรณีหนึ่งที่เป็น การเคลื่อนตัวของระบบการเมืองไปสู่การมีลักษณะความเป็นประชาธิปไตยทางตรงมากขึ้นทำให้การใช้อำนาจในการออกกฎหมายไม่ถูกผูกขาดไว้ที่ฝ่ายนิติบัญญัติเสียทั้งหมด ยิ่งกว่านั้นยังใช้

กลไกดังกล่าวควบคู่กับการเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชน ทำให้ประชาชนได้แบ่งปันการใช้อำนาจสูงสุดทางนิติบัญญัติภายใต้กลไกการใช้สิทธิ์ตามหลักประชาธิปไตยทางตรง

3. การออกเสียงถอดถอนผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้ง (Recall) เป็นกลไกสำคัญในการแก้ปัญหาที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน กล่าวคือ ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ประชาชนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองเฉพาะเวลาที่มีการออกเสียงเลือกตั้ง ทำให้หลังผ่านการเลือกตั้งผู้แทนไม่ได้ใส่ใจในปัญหาความเดือดร้อนหรือข้อเรียกร้องของประชาชนในพื้นที่แต่กลับให้ความสำคัญกับความต้องการของพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่สนับสนุนอยู่เบื้องหลังพรรคการเมือง หลักการดังกล่าวถือเป็นกลไกแก้ไขข้อบกพร่องสำคัญของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน

4. การออกเสียงเลือกตัวแทนสมาชิกพรรคการเมืองเพื่อเข้าสู่การแข่งขันรับเลือกตั้งสมาชิกสภาโดยตรง (Direct Primary Elections) เป็นกลไกสำหรับเปิดให้ประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้งสามารถออกเสียงตัดสินใจคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองโดยไม่ขึ้นอยู่กับกลไกองค์กรพรรคการเมือง แม้จะมีบทบาทเพียงตัวกลางกระบวนการเลือกตั้งแต่หากเป็นกลไกสำคัญที่จะเปิดพื้นที่ให้แก่ การสังกัดเป็นสมาชิกพรรค ของประชาชนที่มีนัยความสำคัญเชิงรูปธรรมที่มากกว่าและชัดเจนถึงบทบาทหน้าที่ของประชาชนที่สังกัดพรรคการเมือง

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สันติเลิศ เพ็ชรอาภรณ์ (2546 : บทคัดย่อ) การศึกษา เรื่อง ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ศึกษาเฉพาะกรณีการเสนอร่างกฎหมายและการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของประชาชน จากการศึกษาพบว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2540 ที่ได้บัญญัติรับรองการให้สิทธิแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกระบวนการและขั้นตอน รวมทั้งหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยประชาชนนั้น เป็นที่มาก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อประชาชนในการที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งส่งผลให้กระบวนการและขั้นตอนการเข้าชื่อเสนอกฎหมายและการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยประชาชนไม่สามารถตอบสนองต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ได้มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและยังไม่อาจเกิดผลได้จริงในทางปฏิบัติ เพราะในทางปฏิบัติกระบวนการเข้าชื่อเสนอกฎหมายและการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยประชาชนนั้นไม่ว่าจะเป็นการเริ่มต้นจากผู้ริเริ่มดำเนินการ การรวบรวมเอกสาร หลักฐานที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งระยะเวลาของกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการ ต่าง ๆ ยังไม่มีความชัดเจนแน่นอน ทำให้เป็นการยากที่จะดำเนินการให้สำเร็จได้โดยประชาชน

จากปัญหาต่างๆ ดังกล่าวในข้างต้นจึงควรที่จะมีการแก้ไขพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายและการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้กระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ มีประสิทธิภาพและ

เกิดผลได้จริงในทางปฏิบัติ อันเป็นเรื่องสำคัญที่จะส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างแท้จริงต่อไป กฎหมายและการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยประชาชนเป็นการนำมาใช้เพื่อเสริมข้อบกพร่องของการปกครองระบอบประชาธิปไตยทางผู้แทน แม้ว่าแต่ละประเทศจะมีการกำหนดกระบวนการและขั้นตอนในกระบวนการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย และการเข้าชื่อถอดถอน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยประชาชนแตกต่างกันตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศก็ตาม แต่สิ่งที่เหมือนกัน คือ แต่ละประเทศต่างกำหนดให้มีการริเริ่มกระบวนการโดยประชาชนและมีการตัดสินใจขั้นสุดท้ายโดยประชาชน ซึ่งครบองค์ประกอบของระบอบประชาธิปไตยทางตรง และส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีประสิทธิภาพอันเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

กมล กมลตระกูล (2551 : 79-85) ในบทความ เรื่อง ภูมิคุ้มกันคอร์รัปชัน : ฝ่าด่านสร้างการเมืองใหม่ ได้อธิบายว่า การคอร์รัปชันได้วิวัฒนาการจากการรับเงินใต้โต๊ะ รับเงินค่าคอมมิชชั่นของโครงการมาเป็นการคอร์รัปชันทางนโยบายในโครงการขนาดใหญ่ การล๊อคสเปคให้กับกลุ่มธุรกิจหรือเครือข่ายหรือการแก้ไขกฎหมายเพื่อยังประโยชน์ให้กับธุรกิจของตน หรือเพื่อเข้าไปเขมือบรัฐวิสาหกิจของประชาชน อาทิเช่น กรณี การแปรรูป ปตท. แนวทางแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน คือ การนำหลักการประชาธิปไตยทางตรงมาใช้ ทั้งนี้หลักการของประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ควรประกอบด้วย

หลักการแรก คือ

1. ประชาชนเสนอกฎหมายเองได้ (Initiative) เมื่อมีจำนวนประชาชนมากพอโดยมีผลบังคับ เมื่อมีเสียงเห็นด้วยมากเพียงพอตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด โดยไม่ต้องผ่านสภาอีกครั้งหนึ่ง

2. ประชาชนเสนอให้มีการลงประชามติเห็นด้วยหรือคัดค้านนโยบายของรัฐ (Referendum) โดยรัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามผลที่ออกมา

3. ประชาชนเสนอให้มีการลงคะแนนเสียงปลดนักการเมืองได้ทุกตำแหน่ง (Recall) ก่อนครบวาระหากว่านักการเมืองไม่ทำตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนในตอนที่หาเสียง หรือเมื่อได้รับตำแหน่งแล้วมีพฤติกรรมฉ้อโกงหรือไร้จริยธรรม

หลักการที่สอง ในวิธีการเลือกผู้บริหารของระบอบประชาธิปไตยทางตรง คือ การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีทางตรง ซึ่งเป็นระบอบที่เป็นประชาธิปไตยที่สุด (Pure Democracy)

1. การเลือกคณะรัฐมนตรีทางตรง ซึ่งเป็นระบอบที่เป็นประชาธิปไตยที่สุด (Pure Democracy) เหมือนกับการเลือกนายกรัฐมนตรีทางตรง วิธีการ คือ พรรคการเมืองจะต้องเสนอรายชื่อ ครม. ล่วงหน้า และให้ประชาชนมีสิทธิเลือกเป็นรายกระทรวง หรือเลือกครบเห็นชอบทั้งคณะก็ได้

2. บุคคลทั่วไปที่มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี มีคุณธรรมมีสิทธิสมัครรับเลือกเป็นรัฐมนตรีของกระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง บุคคลที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุดก็จะได้

เป็นรัฐมนตรี ของกระทรวงนั้น ๆ (ปัจจุบันโดยทั่วไป ครม. มักไม่ได้มาจากพรรคเดียวกัน การอ้างว่าจะไม่เป็นเอกภาพกันจึงไม่ค่อยสมเหตุสมผล ตลอดจนบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมักมาจากเหตุผล ทางการเมืองเป็นหลักมากกว่าความเหมาะสมด้านความรู้ ความสามารถ สะท้อนระบบแบ่งเค้กกันกินหรือระบบธุรกิจการเมือง)

หลักการที่สาม คือ จำกัดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิกหน้าที่หรือพันธกิจของราษฎร คือ การร่างและเสนอกฎหมายเท่านั้นจะมาเกี่ยวข้องหรือมาดำรงตำแหน่งฝ่ายบริหารไม่ได้ต้องแยกกันอย่างเด็ดขาดฝ่ายบริหารก็มาจากการเลือกตั้งตามระบบข้างต้นเช่นเดียวกัน ดังนั้น จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จึงไม่จำเป็นต้องมีมาก ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีประชากรจำนวน 250 ล้านคน แต่มีวุฒิสมาชิกเพียงรัฐละ 2 คน หรือ 100 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีก 435 คน ประเทศไทยมีประชากร 60 ล้านเศษ ดังนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงไม่น่าจะมีเกินจำนวน 150 คน (จังหวัดละ 2 คน) และสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดละ 1 คนก็เพียงพอ อีกทั้งสองสภาสามารถเสนอกฎหมายของตนได้ แต่ต้องนำมาพิจารณาร่วมกันและนำมารวมกันเป็นฉบับเดียวกัน วิธีการนี้จะป้องกันการซื้อเสียงได้ในระยะยาว เพราะเชื่อว่าเป็นการป้องกันนักธุรกิจการเมืองที่จะทุ่มเงินซื้อเสียงเพื่อซื้อเสียงและเกียรติยศของวงศ์ตระกูล เมื่อเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วไม่สามารถเข้ามาเป็นรัฐมนตรี แต่ต้องทำหน้าที่นิติบัญญัติแต่เพียงหน้าที่เดียว ดังนั้นโอกาสจะถอนทุนจึงไม่มีการทุ่มเงินบริจาคให้กับพรรคเพื่อแลกกับตำแหน่งรัฐมนตรีก็ไม่ได้ ทุนคืน เพราะว่าตำแหน่งรัฐมนตรีทุกกระทรวงล้วนมาจากการเลือกตั้งทั้งสิ้น ประชาชนจึงจะมีโอกาสเป็นผู้กำหนดชะตากรรมของชาติและของตนอย่างแท้จริง

หลักการที่สี่ คือ สร้างระบบถ่วงดุลหลักการถ่วงดุลของอำนาจทั้งสามของอเมริกาน่าจะนำมาปรับใช้ การถ่วงดุลของระบบการเมืองอเมริกัน คือ หัวหน้าฝ่ายบริหารได้รับการเลือกตั้งทางตรงจากประชาชน แต่มีระบบให้แต่ละรัฐเลือกให้ตัวแทนตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเช่น รัฐแคลิฟอร์เนียมีสมาชิกวุฒิสภา 2 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 45 คน จึงมีตัวแทนที่เรียกว่า Electoral Votes 47 คนใน Electoral College เพื่อจะเป็นการถ่วงดุลและป้องกันการประธานาธิบดีที่ได้คะแนนแบบประชานิยมแต่ไร้คุณภาพ อาทิ เช่น กรณีดาราหนังฟิลิปปินส์ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี ด้วยนโยบายประชานิยม แต่ถูกขับออกด้วยข้อหาคอร์รัปชัน ถ้ามีการถ่วงดุลแบบ Double Majority ก็จะช่วยป้องกันได้

ลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์ (2551 : 109-131) ศึกษาขบวนการประชาสังคมกับการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน โดยได้เสนอแนะว่า การจัดการปัญหาของท้องถิ่นควรเริ่มต้นด้วยการสร้างประชาธิปไตยในชุมชน โดยมองว่าการเมืองชุมชนเป็นเรื่องของส่วนร่วม-ส่วนรวม การจรรโลงประชาธิปไตยชุมชนต้องมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาสู่ความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งต้องประกอบด้วย

1. การรักษาพลวัตในกระบวนการเมืองชุมชนให้เป็นกระบวนการที่นำสู่การยกระดับการรวมกลุ่มให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

2. กระบวนการทำให้การเมืองชุมชนเข้มแข็งจำเป็นต้องมีกระบวนการพัฒนาผู้นำทางการเมืองของชุมชน หรือ นักการเมืองชุมชน
3. การมีวัฒนธรรม การเมืองชุมชน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของการอุทิศเสียสละให้เพื่อประโยชน์สุขของชุมชนและท้องถิ่น
4. กลไกทางกฎหมาย ต้องออกแบบให้อើให้เกิดการสนับสนุนทางโครงสร้างนโยบาย และงบประมาณ ที่จะนำสู่การถกเถียงในเวทีสาธารณะ
5. สารสนเทศเสรีต้องเข้าถึงชุมชนอย่างเป็นปัจจุบันสมัยทั้งนี้ต้องมีลักษณะของการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) รวมทั้งมีข่าวสารของท้องถิ่นและประชาคมอื่น ๆ ด้วย

ทั้งนี้ หลักการและองค์ประกอบในกระบวนการการเมืองชุมชนโดยเริ่มตั้งแต่การเลือกตั้งควรเป็นไปโดยชุมชน เพื่อชุมชน มี กกต. ชุมชนเป็นคณะกรรมการดูแลตลอดจนพัฒนาเป็นสภาประชาธิปไตยชุมชน เพื่อรองรับขบวนการประชาสังคมที่จะเข้มแข็งและพัฒนาสู่สำนักทางการเมือง

วิศรา รัตนสมัย (2543 : 119-133) ศึกษาวิจัยเรื่อง การรับข่าวสารเพื่อสร้างความตระหนักสำนึกของประชาชนเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสงขลา ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความสนใจและความตระหนักสำนึกเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขององค์การบริหารส่วนตำบล ในระดับปานกลาง ขณะที่ความรู้และความรู้สึกเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับสูง ซึ่งผลการวิจัยชี้ว่าความสนใจมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก ความตระหนักสำนึก

จากแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่ (Modern Direct Democracy) เกิดขึ้นโดยการปฏิรูปและเพื่อช่วยเสริมประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่เป็นอยู่เพื่อให้ประชาชนได้ใช้อำนาจอธิปไตยได้โดยตรง ส่วนกลไกและเครื่องมือของประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่ อาจแบ่งออกได้เป็น กลไกซึ่งให้ประชาชนตัดสินใจโดยตรงเพื่อออกกฎหมายและตัดสินใจนโยบายสาธารณะ โดยไม่ผ่านความเป็นตัวแทน กล่าวคือรูปแบบการลงประชามติ (Referendum) การริเริ่มเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชน (Initiative) การถอดถอน (Recall) ส่วนความสำเร็จของประชาธิปไตยทางตรงในบริบทท้องถิ่นจำเป็นต้องมีการส่งเสริมพัฒนาทั้งในมิติบรรยากาศ กระบวนการ ผู้นำหรือนักการเมืองท้องถิ่นที่มีสำนึกทางการเมืองภายในบริบทของวัฒนธรรมการเมืองชุมชนอันเป็นปัจจัยเอื้อที่สำคัญเพื่อยกระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่น

2. ประชาธิปไตยทางตรงในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อบริบททางการเมืองการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีพลวัต นับตั้งแต่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม และเมื่อรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.

2550 ประกาศใช้ก็ยังยืนยันถึงความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง สาเหตุสำคัญใน หมวด 14 มาตรา 281-290 ซึ่งก็ล้วนเป็นการแสดงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามหลักประชาธิปไตยทางตรงผ่านกลไกที่มี เช่น การเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นและการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายในการสร้างประสิทธิภาพและความโปร่งใสให้เกิดขึ้นในบริบทของการบริหารจัดการท้องถิ่นจากคนของท้องถิ่นเอง ทั้งนี้แม้เวลาผ่านล่วงมากกว่าทศวรรษในภาคปฏิบัติก็ยังคงพบปัญหาที่ยังไม่สามารถบรรลุเจตนารมณ์และหลักการตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้

2.1 ประชาธิปไตยทางตรงว่าด้วยการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ทั้งนี้ภูมิ มุลศิลป์ (2553 : 2-3) ได้อธิบายสรุป ถึงแนวคิดประชาธิปไตยทางตรงว่าด้วยการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง (Impeachment) และการถอดถอนนักการเมืองระดับท้องถิ่น (Recall) ที่ได้รับการบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ฉบับ 2540 จนถึงฉบับ 2550 นั้นว่านับเป็นกลไกสำคัญในระบบประชาธิปไตยที่ใช้ในการควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร โดยเปิดโอกาสให้มีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งกระทำผิด ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงในขณะดำรงตำแหน่งหน้าที่ เพื่อให้พ้นไปจากตำแหน่งก่อนเวลาอันสมควร เพราะหากปล่อยให้ผู้อยู่ในตำแหน่งต่อไปก็จะสร้างความเสียหายต่อสังคม ประเทศชาติและประชาชนได้

แม้กลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง และนักการเมืองในระดับท้องถิ่น จะเพิ่งปรากฏในสังคมไทยเมื่อไม่กี่ปีมานี้ แต่แท้จริงแล้วแนวคิดในการถอดถอนดังกล่าวนี้ ได้รับการพัฒนาในต่างประเทศมาอย่างยาวนานหลายศตวรรษแล้ว

ย้อนไปสมัยต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 มีชายชาวฝรั่งเศสคนหนึ่งไปเยือนประเทศอังกฤษ ซึ่งเขาได้กล่าวชมความสำเร็จในการปกครองของอังกฤษพร้อมตั้งข้อสังเกตไว้ว่าการที่ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่มีเสรีภาพทางการเมืองมากที่สุด เพราะอำนาจหน้าที่ของรัฐได้ถูกแบ่งแยกไปยังอำนาจหรือองค์กรต่าง ๆ ไม่มีอำนาจหรือองค์กรใดมีอำนาจโดยเด็ดขาดที่จะบีบบังคับประชาชนได้ เขาผู้นั้นก็คือ มองเตสกีเออ ผู้นำเสนอทฤษฎีแบ่งแยกอำนาจอันลือลั่นในเวลาต่อมา แต่กว่าที่อังกฤษจะมีการแบ่งแยกอำนาจอย่างที่มองเตสกีเออเห็นได้ ก็ต้องผ่านการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างกลุ่มอำนาจต่าง ๆ ภายในประเทศมาอย่างยาวนาน โดยกระบวนการถอดถอนระดับชาติ (Impeachment) ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการถ่วงดุลอำนาจระหว่างกษัตริย์กับรัฐสภาตั้งแต่สมัยยุคกลางแล้ว โดยในปี ค.ศ. 1648 ที่อังกฤษมีการประหารชีวิตพระเจ้าชาร์ลที่ 1 และก่อตั้งเครื่องจักรภาพภายใต้การปกครองของโอริเวอร์ ครอมเวล ถึงกับมีผู้กล่าวว่า ระบบอิมพิชเมนต์เป็นอาวุธที่สำคัญในการต่อสู้ทางการเมืองรองมาจากสงครามกลางเมือง และมีบทบาทในการต่อสู้ระหว่างกษัตริย์กับรัฐสภา เพื่อสร้างรัฐบาลที่มีความรับผิดชอบและแก้ไขความไม่สมดุลทางการเมืองที่เกิดขึ้น

ย้อนกลับมาในสมัยมองเตสกีเออ ยังมีนักคิดร่วมสมัยอีกคน คือ ฌอง-ฌาค รูสโซ เจ้าของทฤษฎีสัญญาประชาคม ซึ่งกล่าวว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชนทุกคนมีเจตจำนงเสรีแต่เมื่อมาอยู่รวมกันจึงต้องยินยอมพร้อมใจกันจำกัดเสรีภาพบางส่วนด้วยการทำสัญญาประชาคมขึ้นมา ซึ่งประชาธิปไตยที่เบ่งบานขึ้นมาในยุคหลัง ต่างก็ได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากทฤษฎีของรูสโซและมองเตสกีเอออยู่ไม่น้อย

แม้ว่าปัจจุบันแนวคิดในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงจะได้รับการพัฒนาไปมาก โดยแบ่งเป็นการถอดถอนระดับชาติหรือการขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment) ซึ่งกระทำผ่านองค์กรทางการเมืองต่างๆ และการถอดถอนระดับท้องถิ่นหรือการปลดออกจากตำแหน่ง (Recall) ที่ให้อำนาจประชาชนในการลงคะแนนเสียงปลด ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้โดยตรง แต่กลไกการถอดถอนก็ยังวางอยู่บนพื้นฐานการถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายบริหารตามแนวคิดของมองเตสกีเออ และพื้นฐานแนวคิดของรูสโซ ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนที่ประชาชนสามารถเรียกคืนอำนาจของตนจากนักการเมืองขึ้นชื่อที่กระทำการทุจริตได้เสมอ

2.2 ประเภทของการถอดถอน

1. การถอดถอนแบบขับออกจากตำแหน่ง (Impeachment) เป็นระบบการตรวจสอบและถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับสูงหรือในระดับชาติโดยกระทำผ่านองค์กรทางการเมืองที่มีการใช้ระบบการไต่สวนและระบบกล่าวหา แบ่งเป็น

1.1 การตรวจสอบและการถอดถอนโดยวิธีการทางรัฐสภาเป็นระบบการพิจารณาความผิดโดยรัฐสภาล้วนๆ ประเทศที่ใช้ระบบนี้ คือ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา อาร์เจนตินา บราซิล อินเดีย เม็กซิโก ฟิลิปปินส์ บัลแกเรีย คอสตาริกา ไชปรัส ไอร์แลนด์ เกาหลีใต้ และประเทศไทย

1.2 การตรวจสอบและการถอดถอนโดยกระบวนการทางศาล แบ่งได้เป็น 2 ระบบ คือ

ระบบการพิจารณาคดีโดยศาลสูงเป็นระบบการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยศาลฎีกาหรือศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นศาลแรกและศาลสุดท้ายในการพิจารณาคดี และตัดสินลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ปกตินิยมใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับชาติ ประเทศที่ใช้วิธีการนี้ ได้แก่ เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม กรีซ สวีเดน สเปน และโปรตุเกส ซึ่งใช้ศาลฎีกาตัดสิน ส่วนประเทศที่ใช้ศาลรัฐธรรมนูญตัดสิน เช่น เยอรมันนี ออสเตรีย อิตาลี เป็นต้น

ระบบพิจารณาคดีโดยศาลปกติ เป็นกระบวนการปกติเหมือนพิจารณาคดีบุคคลธรรมดาทั่วไป ประเทศที่ใช้ระบบนี้ ได้แก่ อัลจีเรีย บาฮามาร์ คองโก เช็กโกสโลวาเกีย ฟิจิ กาบอง ซาอีร์ ยูโกสลาเวีย แทนซาเนีย สวิสเซอร์แลนด์ ซึ่งสอบสวนและฟ้องร้องต่อศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา เหมือนการดำเนินคดีอาญาทั่วไปที่ดำเนินต่อบุคคลธรรมดา

1.3 การตรวจสอบและการถอดถอนโดยรัฐสภาและศาลพิเศษที่ตั้งขึ้นโดยเฉพาะหรือรูปแบบผสม

ระบบนี้ใช้ในการพิจารณาถอดถอนผู้พิพากษาเท่านั้น โดยผู้กล่าวหา คือ คณะกรรมาธิการกล่าวหา โดยศาลที่จะพิจารณาถอดถอนผู้พิพากษาประกอบด้วยสมาชิกของสองสภาเป็นผู้ตัดสิน ประเทศที่ใช้ระบบนี้ ได้แก่ ฝรั่งเศส เดนมาร์ก คาเมรูน ไอวอรีโคสต์ เซเช็กเกิ้ลปี จอร์แดน และญี่ปุ่น

1.4 การตรวจสอบและการถอดถอนโดยสภาพิเศษ พบได้ที่ประเทศไต้หวันเพียงประเทศเดียวโดยสภาพิเศษนี้จะมีหน้าที่ตรวจสอบควบคุมและพิจารณาความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะ

2. การถอดถอนแบบปลดออกจากตำแหน่ง (Recall) ซึ่งการตรวจสอบและการถอดถอนวิธีนี้จะให้อำนาจประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในการปลดผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยตรง โดยให้ประชาชนลงคะแนนเสียง ซึ่งประเทศที่นำระบบนี้ไปใช้ในการปลดผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับชาติส่วนใหญ่พบในกลุ่มประเทศละตินอเมริกา เช่น ปานามา และเวเนซุเอล่า เป็นต้น ส่วนประเทศที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการปลดผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับมลรัฐและข้าราชการระดับสูง ได้แก่ อาร์เจนตินา โคลัมเบีย เอกวาดอร์ เปรู และเวเนซุเอล่า เป็นต้น และประเทศที่นำระบบการปลดผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปใช้ในระดัท้องถิ่น ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สวิตเซอร์แลนด์ แคนาดา และประเทศไทย เป็นต้น

2.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยทางตรงในระดับท้องถิ่น

ทั้งนี้ วุฒิสภา ตันไชย (2552 : 1-2) ได้อธิบายเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ว่าบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น และการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปรากฏอยู่ใน 2 หมวดสำคัญ ได้แก่ หมวดที่ 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 3 แนวนโยบายด้านการบริหารแผ่นดิน (มาตรา 78) ส่วนที่ 4 แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม (มาตรา 80) และหมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น (มาตรา 281 290)

โดยสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรัฐธรรมนูญนั้นสามารถแบ่งได้ออกเป็นสาระสำคัญใน 5 ประการ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง การขยายอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทที่ชัดเจนและกว้างขวางขึ้น

ประการที่สอง การทำให้เกิดดุลยภาพระหว่างการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความเป็นอิสระ

ประการที่สาม เป็นการพัฒนาระบบการดำเนินงานและบริหารงานภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

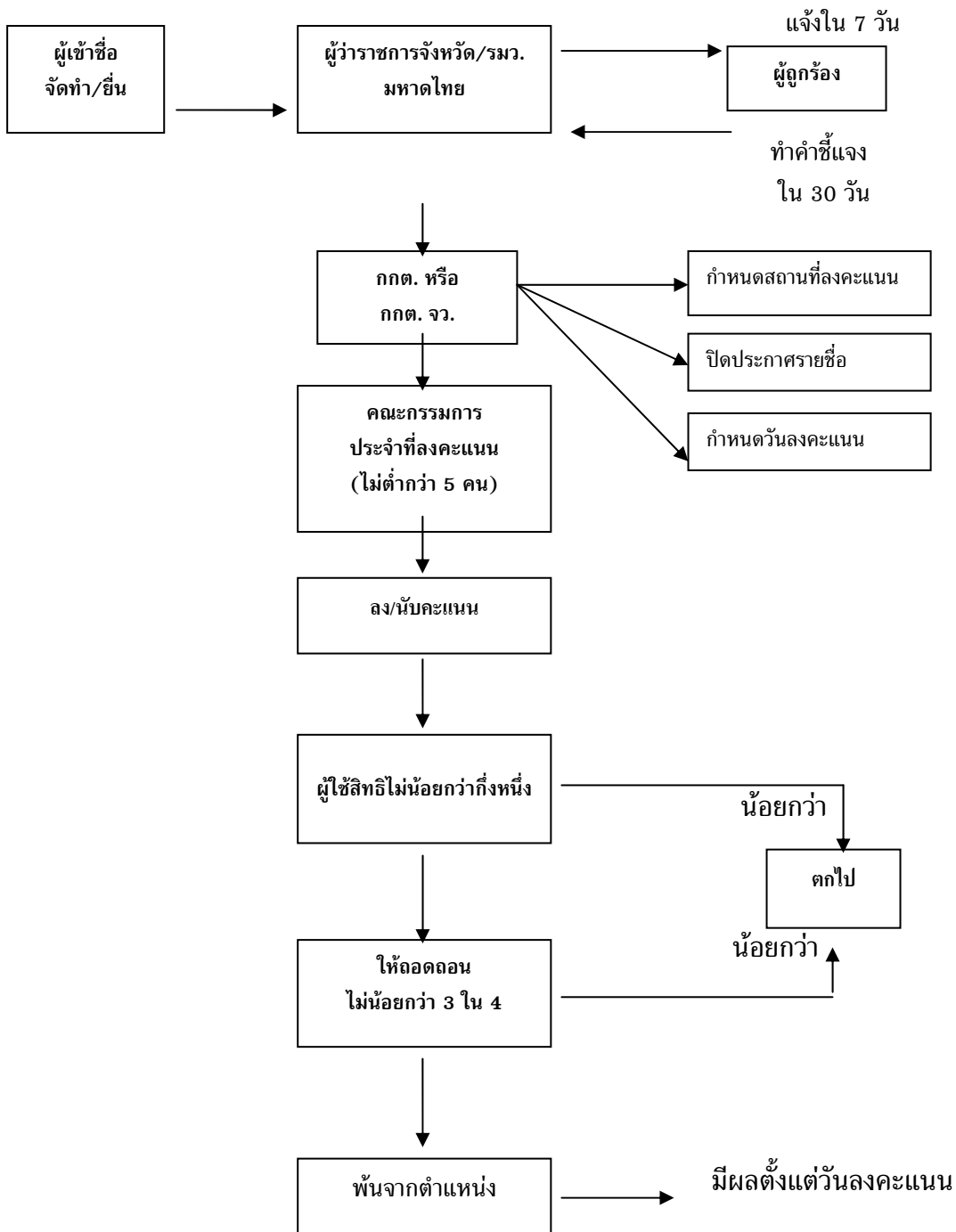
ประการที่สี่ การเปิดพื้นที่ให้แก่ประชาชน ชุมชน และภาคประชาสังคม ในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ
 ประการที่ห้า การทำให้การเมืองท้องถิ่นมีความโปร่งใส
 ในส่วนของข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. 2550 ที่สอดคล้อง กับแนวคิดของหลักประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ในบริบทของการบริหารจัดการระดับ ท้องถิ่น โดยพิจารณาได้จาก บทบัญญัติใน

มาตรา 285 บัญญัติว่า ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นใดซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้น มีสิทธิเข้าชื่อต่อประธานสภาท้องถิ่นให้สภาท้องถิ่นพิจารณาข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ และ

มาตรา 286 บัญญัติว่า ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นใด จำนวนไม่น้อยกว่าเกณฑ์ที่ระบุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้นมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิก สภาท้องถิ่นผู้ใด หรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรง ตำแหน่งต่อไป

2.4 กระบวนการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่น ตาม มาตรา 286

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ฉบับปัจจุบัน มีบทบัญญัติรองรับอำนาจของประชาชนในการแสดงออกเชิงการตรวจสอบ ควบคุมการทำงานของ นักการเมืองระดับท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ในหลายมาตรา สำหรับกรณีที่มีสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่น มีเหตุที่ไม่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ การใช้อำนาจและการแสดงบทบาทของ ประชาชนต่อกรณีดังกล่าว สามารถดำเนินการโดย ให้เป็นไปตาม มาตรา 286 ในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ว่าด้วย การเข้าชื่อถอดถอนนักการเมืองระดับท้องถิ่นที่ ทำงานขาดประสิทธิภาพให้พ้นจากตำแหน่ง โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังภาพประกอบ (รายละเอียด ภาคผนวก 2)

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการลงมติถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
ที่มา : เรื่องโรจน์ จอมสิน (<http://www.ect.go.th/thai/article.htm>)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นรนิติ เศรษฐบุตร และคณะ (2541 : 65-66) ศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาประชาธิปไตย:องค์การบริหารส่วนตำบล ได้ข้อสรุปว่า แนวโน้มการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นหลายประการ ที่สำคัญ คือ การตื่นตัวของชุมชน ต่อบทบาทและความอิสระในการดำเนินงานตามภารกิจ หากแต่โครงสร้างขององค์การบริหาร ส่วนตำบล ยังถือว่าอ่อนแอ ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมองข้ามระเบียบปฏิบัติราชการ โดยเฉพาะวิธีปฏิบัติว่าด้วยการพัสดุ ทำให้มีโอกาสปฏิบัติที่ขัดต่อหลักการที่ถูกต้องและกระทำความผิด กฎหมายได้ง่าย จึงสมควรที่ต้องพัฒนากลไกตรวจสอบควบคุมจากบริบทของท้องถิ่นเอง ด้วยเพื่อ สร้างความถูกต้อง

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ และคณะ (2541 : 67-80) ศึกษาวิจัย เรื่อง ความสามารถในการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ศึกษาเฉพาะกรณีคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้ข้อสรุปว่าการเสริมสร้างและกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม เชิงประชาธิปไตย ทั้งในช่วงก่อน เลือกตั้ง ขณะเลือกตั้ง และหลังการเลือกตั้งโดยรวมมีกัน ทั้ง 3 ส่วน คือ เจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชน และผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยการสอดส่อง กำกับ พฤติกรรมที่จะ ขัดต่อหลักที่ถูกต้อง ที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้ควรส่งเสริมบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านให้มีความเข้าใจ และเข้มแข็งต่อระบอบประชาธิปไตยในท้องถิ่นและช่วยควบคุมกำกับ ตลอดจนเรียนรู้แนวทางปฏิบัติ โดยการให้การศึกษาศึกษาเป็นกรณีศึกษา เพื่อยกระดับพฤติกรรมเชิงประชาธิปไตย

สิริพัทธ์ ลากจิตร (2550 : 70-80) ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผล ต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ได้ข้อสรุปว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชนและปัจจัย ด้านองค์การ (อบต.) มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุน การบริหารงาน อบต. ซึ่งหากระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมใดสูงก็จะพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของ กิจกรรมอื่นสูงตามกันด้วย การมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นเพียงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่การมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการตรวจสอบการดำเนินงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับ อบต. พบว่า

ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่ของประชาชน อาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชนมีทักษะ และประสบการณ์ เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน

ปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วน ร่วม เลือกให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมี ส่วนร่วม อันเป็นปัจจัยที่มีส่วนสัมพันธ์กับวัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่น

ปัจจัยด้านองค์การ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ เอาใจใส่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประสิทธิภาพประชาคมหมู่บ้าน ปัญหาความโปร่งใสและความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2544 : 80-96) ศึกษาในหัวข้อ เสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจและธรรมาภิบาลท้องถิ่น ได้ข้อสรุปว่า บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น กล่าวคือ บทบัญญัติเหล่านั้นได้เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานของท้องถิ่นผ่านทางช่องทางต่างๆ ได้กว้างขวางขึ้น โดยประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดย

1. มีส่วนร่วมในการบริหารงานของท้องถิ่น ในกรณีนี้นับได้ว่าเป็นช่องทางปกติในการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ประชาชนยังสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานท้องถิ่นได้มากขึ้นโดย การร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงานท้องถิ่นผ่านการทำประชาพิจารณ์ (Public Hearing) การเสนอให้มีการออกข้อบัญญัติของท้องถิ่นที่จำเป็น (Initiation) การร่วมลงประชามติ (Referendum) เพื่อชี้ขาดร่างกฎหมายหรือโครงการขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อท้องถิ่น รวมไปถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

2. มีส่วนร่วมในการกำกับและตรวจสอบการบริหารงานของท้องถิ่น ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้เสริมสร้างให้บทบาทของประชาชนในการกำกับและตรวจสอบท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยประชาชนจะได้รับสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของท้องถิ่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของท้องถิ่น การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จะมีส่วนเสริมสร้างให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานและตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่นได้มากขึ้นก็ตาม แต่ก็ต้องยอมรับข้อเท็จจริงด้วยว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของท้องถิ่นยังเผชิญปัญหาที่สำคัญอยู่หลายประการ ที่สำคัญ คือ

ประการแรก ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของการมีส่วนร่วม การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้นนั้น ได้ส่งผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนบ่อยครั้งมีลักษณะเป็นการดำเนินการแต่ในเพียงรูปแบบ เช่น ในการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำประชาคม เพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น บ่อยครั้งประชาชนที่มาร่วมก็ได้รับการจัดตั้ง และเกณฑ์ให้มาลงชื่อเพื่อให้มีหลักฐานว่ามีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นที่เรียบร้อย อีกกรณีหนึ่งได้แก่ การเข้ามามีส่วนร่วมโดยไม่เข้าใจในแนวทางปฏิบัติในการมีส่วนร่วม เช่น การเข้าเป็นคณะกรรมการตรวจรับการจัดซื้อจัดจ้างโดยไม่เข้าใจว่าวิธีการตรวจรับการจัดซื้อจัดจ้างดังกล่าวต้องดำเนินการอย่างไร ไม่มีความรู้เกี่ยวกับพัสดุที่ตรวจรับ

ประการที่สอง ต้องยอมรับด้วยเช่นกันว่า การที่กระบวนการการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นไทยที่ต้องมีลักษณะกึ่งบังคับเช่นนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ประชาชนมิได้มีความตื่นตัวในฐานะที่ตนเป็นพลเมืองคนหนึ่งของท้องถิ่น การมีส่วนร่วมจึงเป็นการมีส่วนร่วมแบบการรับทราบการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งนับว่าเป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ต่ำเกือบจะที่สุด ส่วนการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในฐานะพลเมือง ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในแบบสมัครใจหรือการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการกระบวนการตัดสินใจ ในปัจจุบันยังไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด

ประการที่สาม ข้อกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอุปสรรค กล่าวคือ ในบางกรณีกฎหมายมีข้อกำหนดที่ยุ้งยากในการที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานของท้องถิ่น อาทิเช่น ในการเสนอข้อบัญญัติของท้องถิ่น ประชาชนจะต้องจัดทำร่างข้อบัญญัติที่ต้องการให้มีการพิจารณาเข้าไปด้วย ต้องแสดงบัตรประชาชนของผู้ที่เข้าชื่อและมีการตรวจสอบคุณสมบัติ ซึ่งขั้นตอนและข้อเรียกร้องเหล่านั้น นอกจากนี้กระบวนการในการพิจารณาร่างข้อบัญญัติของสภาท้องถิ่นที่เสนอโดยประชาชนไม่มีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่แน่นอน สภาท้องถิ่นสามารถไม่รับหลักการร่างข้อบัญญัติดังกล่าว โดยไม่จำเป็นต้องชี้แจงว่าเหตุใดจึงไม่รับหลักการ

ส่วนกรณีการลงคะแนนเสียง เพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นก็เช่นเดียวกัน กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ยุ้งยาก ซึ่งประชาชนในระดับท้องถิ่นยากที่จะดำเนินการได้ ส่งผลให้ประชาชนเกิดความท้อถอยที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในช่องทางที่กฎหมายกำหนดไว้ นอกจากนี้ หลักเกณฑ์หรือข้อหาที่จะใช้ในการถอดถอน ก็ยังไม่มีความชัดเจน ส่งผลให้ฝ่ายที่แพ้การเลือกตั้งมักใช้ช่องทางตามกฎหมายฉบับนี้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในการกลั่นแกล้งฝ่ายที่ชนะการเลือกตั้ง

ฉัตรระวี ปริสุทธิญาณ (2552 : 125-156) ในบทความเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : จากรัฐธรรมนูญ 50 สู่ร่างพระราชบัญญัติได้สรุปปัญหา และอุปสรรคของกระบวนการถอดถอน (Recall) โดยเห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ถือเป็นความพยายามส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง หากแต่ในเชิงปฏิบัตินั้นพบว่ายังไม่สามารถใช้ให้เป็นรูปธรรมได้ ทั้งนี้มีหลายกรณีที่มีการเรียกร้องให้ใช้กระบวนการถอดถอน (Recall) แต่กระบวนการดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการได้ครบ และมีผลเชิงการปฏิบัติ ทั้งนี้เกิดจากปัญหา 3 ประการ อันได้แก่ 1) เงื่อนไขที่กำหนดคะแนนเสียงที่เห็นด้วยกับการถอดถอน 2) จำนวนผู้เข้าชื่อร้องขอเพื่อให้เกิดการถอดถอนสมาชิกสภา หรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปได้น้อยมากในการปฏิบัติในบริบทของท้องถิ่นที่จะดำเนินการเองโดยประชาชนในชุมชน 3) กรณีการถอดถอนสมาชิกท้องถิ่นนั้นการใช้เขตปกครองส่วนท้องถิ่นแทนเขตเลือกตั้ง ทำให้การเข้าชื่อเป็นอุปสรรคอย่างมาก

ยงยุทธ สิงห์ธวัช (2552 : 108-116) ศึกษาวิจัย เรื่อง การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นโดยประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโก๋น จังหวัดน่าน ผลการศึกษา พบว่ามูลเหตุและปัจจัยสำคัญที่ทำให้การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นโดยประชาชนเป็นผลสำเร็จ คือ ถูกกล่าวหาด้านความประพฤติและการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การเป็นคนที่มึนคึกคึกแข็งกร้าว ละเว้นและเลือกปฏิบัติปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือชาวบ้าน ถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีและหมิ่นพระบรมเดชานุภาพสมเด็จพระเทพฯ ถูกกล่าวหาว่าทุจริตในหน้าที่หลายประการ ความขัดแย้งกับส่วนราชการและผู้นำท้องถิ่น และการแข่งขันด้านการเมืองท้องถิ่น ส่วนปัจจัยที่ทำให้การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นโดยประชาชนสำเร็จ มีดังนี้

1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ก่อนจะมีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ในมิติข่าวสารและพฤติกรรมกรรมการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยเฉพาะการไม่จงรักภักดีและหมิ่นพระบรมเดชานุภาพสมเด็จพระเทพฯ

2) การสนับสนุนของภาคราชการ กลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่น และกลุ่มการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะความเข้มแข็งของกลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนการสนับสนุนจากภาคราชการ

3) การประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงสิทธิ์ในการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นและวิธีการลงคะแนนเสียงถอดถอน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญมากเพราะจะทำให้เกิดการร่วมมือกันอย่างจริงจังเพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการลงคะแนนเสียงถอดถอนนั่นเอง

ส่วนปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นโดยประชาชนที่สำคัญ ได้แก่ อุปสรรคทางกายภาพ เช่น ความสะดวกในการออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียง อุปสรรคเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการถอดถอนตลอดจนความเข้าใจต่อความสำคัญของกระบวนการถอดถอนต่อการกำกับดูแลการบริหารงานท้องถิ่นของผู้บริหารท้องถิ่นโดยประชาชนได้ ปัญหาเรื่องการดำเนินการการลงคะแนนเสียง ทั้งกระบวนการและระเบียบปฏิบัติต่างที่เยอะแยะมากมายตลอดจนต้นทุนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

จากแนวคิดทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ประชาธิปไตยทางตรงในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญผ่านกลไกที่มี เช่น การเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นและการลงมติเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อเป้าหมายในการสร้างประสิทธิภาพและความโปร่งใสให้เกิดขึ้น นับเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร โดยการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งกระทำผิด ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง ซึ่งการแสดงออกของประชาชนในการยื่นถอดถอนน่าจะมีปัจจัยเรื่องปัญหาความโปร่งใสและการขาดธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหลัก และมีวัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นเป็นปัจจัยเอื้อ ส่วนการลงมติถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น

หรือผู้บริหารท้องถิ่น ประชาชนในระดับท้องถิ่นยากที่จะดำเนินการได้ ส่งผลให้ประชาชนเกิดความท้อถอยที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในช่องทางที่กฎหมายกำหนดไว้ ควรพัฒนาแนวทางนี้โดยการสร้างพฤติกรรมเชิงประชาธิปไตย และสำนึกความเป็นพลเมืองควบคู่กับการสร้างผู้นำในท้องถิ่น ตลอดจนทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3. หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับประเทศไทยเมื่อก้าวถึงองค์กรรัฐที่มีหน้าที่จัดบริการสาธารณะที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดนั้น โดยทั่วไปมักจะนึกถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งแต่ละประเภทล้วนมีการกำหนดลักษณะหรือองค์ประกอบให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ กล่าวคือ มีกฎหมายกำหนดวิธีการในการจัดตั้งรูปแบบการบริหารจัดการอำนาจหน้าที่ วิธีการจัดทำบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การคลัง และงบประมาณเป็นแบบแผนเดียวกันทั่วประเทศ จากข้อกล่าวหาการขาดธรรมาภิบาลในการบริหารงานท้องถิ่นของผู้นำท้องถิ่นในกรณีศึกษา จนนำไปสู่การยื่นขอให้มีการดำเนินตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วย การลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 286 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

3.1 แนวคิดว่าด้วยการบริหารและธรรมาภิบาลในการจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล

จากแนวคิดการกระจายอำนาจให้แก่ส่วนท้องถิ่น เพื่อปกครองและจัดการปัญหาของตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงเป็นหน่วยงานที่สอดรับกระแสการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และยังเป็นกลไกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองและบริหารพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรรัฐระดับท้องถิ่นที่ใกล้ชิดและบริการประชาชน 43 ล้านคน กว่า 6,744 ตำบลทั่วประเทศ ด้วยภารกิจหลักคือให้บริการพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่น ประสิทธิภาพและความความสามารในการตอบสนองความต้องการของชุมชน จึงสำคัญที่สุดขององค์การ ภายใต้พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 องค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น โดยราษฎรในท้องถิ่นเลือกตั้งผู้แทนแต่ละหมู่บ้านเข้าไปเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจในการบริหารงานและจัดการกิจการสาธารณะที่เกิดขึ้นในตำบลตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

ทั้งนี้แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจการปกครองให้ส่วนท้องถิ่นนั้นได้ริเริ่มตั้งแต่สมัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ที่ทรงประกาศตั้งสุขาภิบาล ณ อำเภอท่าฉลอม โดยให้อำนาจแก่ท้องถิ่นได้มีโอกาส ดำเนินการปกครอง ทำนุบำรุง ภายใน

ท้องถิ่นนั้น และจากนั้นได้มีการจัดตั้งระบบสุขาภิบาลขึ้นในกรุงเทพฯเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2448 และในปี พ.ศ. 2451 จึงได้ตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลหัวเมือง ร.ศ. 127 ขึ้นในรัชกาลที่ 6 ได้ทรงทดลอง จัดระบอบการเทศบาลขึ้นในรูปของดุสิตธานี (พิเชษฐ วังศ์เกียรติ์ขจร, 2551 : 4-5)

ต่อมาได้มีการจัดตั้ง การปกครองท้องที่ ในรูปของตำบลตามพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 และมีการจัดตั้งเทศบาลเป็นครั้งแรกหลังมีการปฏิวัติ และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2486 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2510 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการตำบลขึ้นประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ครูประชาบาล และผู้ทรงคุณวุฒิที่นายอำเภอเลือกขึ้นมาเพื่อเป็นที่ปรึกษาและช่วยเหลือการทำงานของคณะกรรมการตำบล และต่อมาได้จัดให้มีการบริหารในรูปแบบ องค์การบริหารส่วนตำบล ในปี พ.ศ. 2538 และพัฒนาเป็นรูปธรรมตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งมีความชัดเจนมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงฐานะของสภาตำบลให้เป็นนิติบุคคลซึ่งสามารถรองรับกิจกรรมในการจัดการปัญหาของท้องถิ่นได้ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงถือเป็นองค์กรประชาธิปไตยที่สำคัญมากที่สุดระดับฐานรากของประเทศ ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหาร ส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นส่วนราชการท้องถิ่น โดยให้ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนแต่ละหมู่บ้านเข้าไปเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเป็นอิสระในการดำเนินงานและจัดการกิจการสาธารณะของท้องถิ่นภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

2. โครงสร้างการบริหารงานและภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล

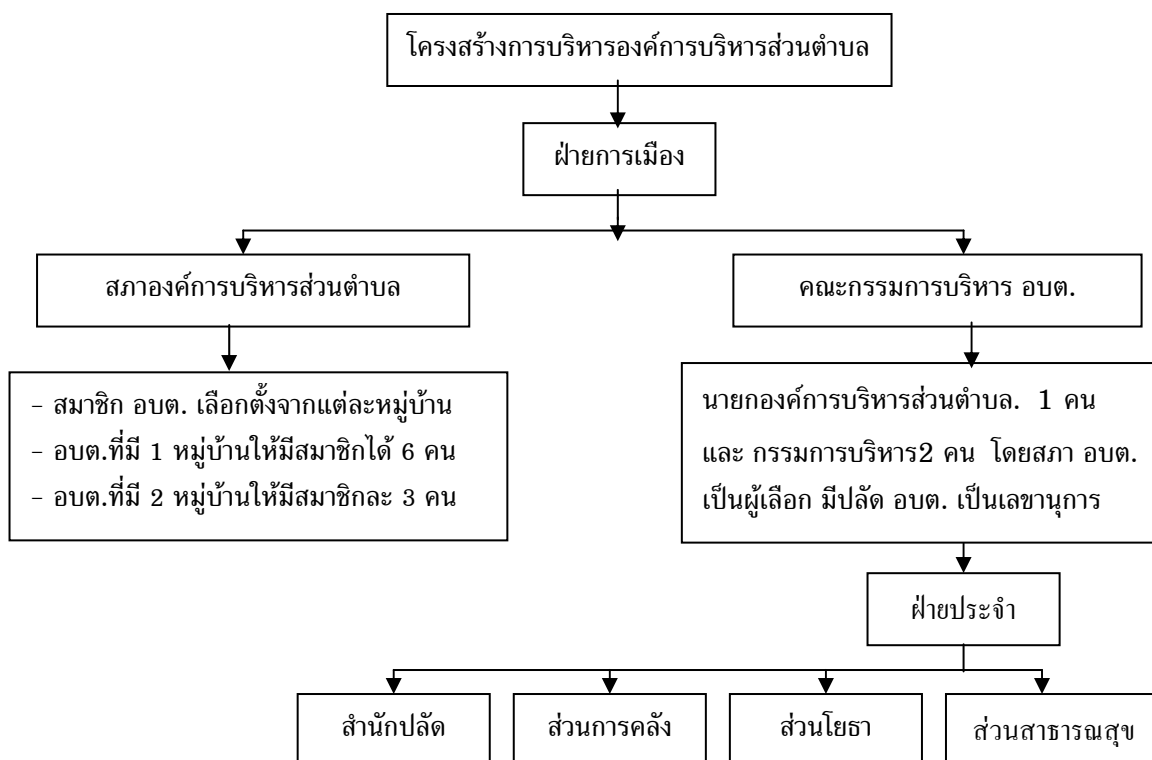
โครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 พิชเชษฐ วังศ์เกียรติ์ขจร (2551 : 16-17) ได้อธิบายว่าประกอบด้วย ส่วนต่าง ๆ ดังนี้

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจาก การเลือกตั้งโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ 2 คน ถ้ามีเพียงหมู่บ้าน 1 หมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิกได้ 6 คน และถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 2 หมู่บ้าน ให้สภามีสมาชิกได้หมู่บ้านละ 3 คน โดยประธานสภาและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลือกจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสภา โดยมีอำนาจหน้าที่ คือ 1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล 2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบังคับรายจ่ายเพิ่มเติม 3) ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล กฎหมายระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล นั้นมีประธานกรรมการบริหารหนึ่งคนและกรรมการบริหารจำนวน 2 คน โดยเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเสนอให้ นายอำเภอแต่งตั้งมีอำนาจ

หน้าที่ คือ 1) บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติข้อบังคับแผนพัฒนาตำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล 2) จัดทำแผนพัฒนาตำบล และงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อเสนอให้สภาการการบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ 3) รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อย ปีละ 2 ครั้ง และ 4) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการได้มอบหมาย

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจจะแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งไม่ใช่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการซึ่งได้ไม่เกิน 2 คน และอาจจะแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งที่ไม่ใช่สมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำหรับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ คือ 1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ 2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล 3) แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 4) วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย 5) รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล 6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมาย อธิบายตามภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา : พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร, 2551 : 27

ทั้งนี้แต่ละส่วนมีการแบ่งงานบริหารงานภายในองค์การบริหาร

ส่วนตำบลเป็น ดังนี้

- สำนักปลัด มีหน้าที่เกี่ยวกับงานทั่วไป เช่น งานธุรการ พิมพ์ดีด การเจ้าหน้าที่ สวัสดิการ การประชุม การตราข้อบังคับ นิติการ พาณิชย รัฐพิธี ประชาสัมพันธ์ จัดทำแผนพัฒนาตำบล จัดทำข้อบังคับ งบประมาณประจำปี เสนอขออนุมัติดำเนินการตาม ข้อบังคับและงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องและได้รับมอบหมาย

- ส่วนการคลัง ทำหน้าที่เกี่ยวกับ การรับเงิน เบิกจ่ายเงิน ฝากเงิน เก็บรักษาเงิน ตรวจเงิน หักภาษีเงินได้ส่งภาษี งานเกี่ยวกับการตัดโอนเงินเดือน รายงานเงินคงเหลือประจำวัน ขออนุมัติเบิกตัดปีและขอขยายเวลาเบิกการจ่ายการจัดทำงบแสดงฐานะทางการเงิน งบทรัพย์สิน งบหนี้สิน งบโครงการ เงินสะสม งานทะเบียนคุมเงินรายได้ รายจ่าย และงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

- ส่วนโยธา ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสำรวจ ออกแบบ เขียนแบบถนน อาคาร สะพาน แหล่งน้ำฯ ประมาณค่าใช้จ่ายตามโครงการ ควบคุมอาคาร การก่อสร้างและงาน

ซ่อมบำรุงทางอาคาร สะพาน แหล่งน้ำ ควบคุมการก่อสร้าง งานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

- ส่วนสาธารณสุข (เฉพาะอบต. ชั้นหนึ่ง) ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสุขาภิบาล ควบคุมโรคติดต่อ ตลอดจนงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

สำหรับ ภารกิจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ได้อธิบายว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจและหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ดังนี้ คือ

- ภาระในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ 1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก 2) รักษาความสะอาดของถนนทางน้ำทางเดินในที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล 3) จัดการเรื่องการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ 4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ 7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 8) บำรุงรักษาศิลปประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

- ภาระที่อาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งขึ้นกับตามความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่นเป็นหลัก เช่น ๑) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตรกรรม ๒) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าและแสงสว่างโดยวิธีอื่น ๆ ๓) ให้มีและบำรุงระบบระบายน้ำ ๔) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ ๕) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ ๖) อื่นๆ ตามเหมาะสม ฯ

3. หลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

ทั้งนี้เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลบริหารจัดการงานสาธารณะให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สนองต่อความต้องการของคนและชุมชนในระดับท้องถิ่น ตลอดจนยึดปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของราชการ ให้เป็นไปอย่างถูกต้อง กฎหมายจึงได้บัญญัติระเบียบปฏิบัติที่เป็นไปตามหลักหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นกรอบปฏิบัติแก่องค์การบริหารส่วนตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของธรรมาภิบาล (Good Governance)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2541 : 19 - 20) กล่าวถึงความหมายธรรมรัฐหรือ ธรรมาภิบาล ไว้หลายประการ ดังนี้

1. ประชาธิปไตย หมายถึง กระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชน และประชาชนโดยทั่วไปในการที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดิน ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

2. ประชากรรัฐ หมายถึง การที่กลไกของรัฐทั้งทางการเมืองและการบริหารมีความแข็งแกร่งมีประสิทธิภาพ สะอาดโปร่งใสรับผิดชอบหรือ

3. ประชากรรัฐ หมายถึง การบริหารหรือการปกครองที่ดีหรือการปกครองหรือการบริหารที่เป็นธรรม โดยจะมียอดประกอบ 3 ประการ ความโปร่งใส (Transparency) การตรวจสอบได้ (Accountability) และควมมีประสิทธิภาพ (Efficiency)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (อ้างถึงใน สุดจิต, 2543 : 13-24) ได้ระบุหลักการของค่านิยม การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ไว้ดังนี้ การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนส่งเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤตภัยอันตรายที่อาจจะมีความในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครอง แบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกปัจจุบัน

ธีรยุทธ บุญมี (2541 : 1) ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่าเป็นกระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชน และประชาชนโดยทั่วไปในการที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรมและตรวจสอบได้

ทั้งนี้ยังได้เสนอว่าธรรมรัฐแห่งชาติเป็นยุทธศาสตร์ที่ถูกต้องในการแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจของชาติ แนวทางที่ถูก คือ ทางสายกลาง คือ การพึ่งพาตนเองและเสริมปัญญาไทยใจสากล ธรรมรัฐแห่งชาติเป็นการเคลื่อนไหวอย่างมีพลังขององค์กรท้องถิ่น ประชาคม ชุมชน เพื่อเข้าใจปัญหาพึ่งพาตนเอง ช่วยตนเอง ปฏิรูปตนเองขณะเดียวกันก็เพื่อความเข้มแข็งที่จะตรวจสอบ สิ่งที่ไม่ดีไม่งามได้อย่างจริงจัง รูปแบบธรรมรัฐแห่งชาติก็คือ การยกระดับกระบวนการ ความสัมพันธ์ ความร่วมมือของส่วนต่างๆ ในสังคม อันได้แก่ ภาครัฐ ภาคสังคม และเอกชน สถาบันสำคัญ ๆ ของประเทศ คือ ชุมชน ประชาคม ภูมิภาคและระดับชาติ ในลักษณะเป็นรูปธรรมมีพลัง

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541 : 3) ได้ให้ความหมาย ของธรรมาภิบาลว่า การที่กลไกของรัฐ ทั้งการเมืองและการบริหาร มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ สะอาดโปร่งใส และรับผิดชอบ เป็นการให้ความสำคัญกับภาครัฐและรัฐบาลเป็นด้านหลัก

ปรีชา ช้างขวัญยืน(2542 : 103) ได้ให้ความหมาย ของ ธรรมาภิบาลว่าเป็นรัฐที่มุ่งความดีงาม ความมีศีลธรรมเป็นจุดหมายสูงสุด ความมั่งคั่งของรัฐมีไว้เพื่อกระจาย ทรัพย์ไปสู่คนทุกหมู่เหล่า ไม่ให้เดือดร้อนด้วยเรื่องการอุปโภค บริโภคในนโยบายด้านเศรษฐกิจ นั้น ต้องได้ทรัพย์มาด้วยความชอบธรรม และมีส่วนเกื้อกูลประชาชน การใช้ทรัพย์ก็ต้องใช้โดย

ธรรม มุ่งสิ่งที่เป็นธรรม เป็นความดี สนับสนุนให้คนประพฤติดี คนควรบูชาความดีไม่ใช่ทรัพย์สิน ด้วยเหตุนี้ธรรมมาภิบาล จึงมุ่งเน้นสร้างคนให้มีคุณงามความดี ให้บูชาคุณงามความดีมากกว่าจะ เน้นระบอบการปกครอง

อานันท์ ปันยารชุน (2541 : 5) ได้ให้ความหมาย ของธรรมมาภิบาลว่า เป็นผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรมซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐ และภาคเอกชนมีผลประโยชน์ ร่วมกันได้กระทำลงไปหลายทาง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้โดยสาระธรรมมาภิบาล หรือ Good Governance คือ องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบาย ที่กำหนดไว้จะได้ผล หมายถึงการมีบรรทัดฐาน

เกษียร เตชะพีระ (2541 : 30 – 32) กล่าวถึงโดยในความหมายของ ธรรมมาภิบาลหรือธรรมรัฐ โดยได้เสนอความหมายออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ธรรมรัฐอำนาจนิยม หมายถึง การมองธรรมรัฐในทัศนะของฝ่าย มั่นคง เช่น กองทัพ ฝ่ายปกครอง และภาคราชการ โดยสัมพันธ์กับการอธิบายบทบาท ของทาง ราชการ ในการสร้างธรรมรัฐในสังคมไทย ในที่นี้หมายถึงรัฐเป็นเจ้าของธรรม การสร้างธรรมรัฐ ในภาครัฐ คือการใช้กลไกทางการเมืองอันได้แก่ รัฐธรรมนูญ ระดับภาครัฐบาลก็คือ การปฏิรูป ระบบราชการให้มีขนาดเล็กลงและทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น การแก้ไขปัญหาอุปสรรคในวง ราชการและการสร้างความโปร่งใสในการบริหารงานราชการ โดยเฉพาะระบบข้อมูลสาธารณะที่ ประชาชนพึงรู้

2. ธรรมรัฐเสรีนิยม หมายถึง การมองธรรมรัฐในแง่ของนักธุรกิจนัก จัดการสมัยใหม่ เป็นแนวคิดเรื่องการเปิดเสรี โดยเป็นเรื่องของการบริหารให้เกิดผลสำเร็จโดยไม่ เกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งมีองค์ประกอบที่จำเป็นต้องมี ได้แก่ การมีส่วนร่วมจากประชาชน (Participation) มีหลักการและความรับผิดชอบ (Accountability) การสามารถคาดการณ์ได้ (Predictability) และมีความโปร่งใส (Transparency) ตลอดจนต้องมีระบบกฎหมายที่มีความ ยุติธรรม (Rule of Law)

3. ธรรมรัฐชุมชนนิยม หมายถึง ธรรมรัฐใน แนวคิดเรื่องการกระจาย อำนาจ การเสริมความเข้มแข็งให้แก่ภาคสังคม ที่จะไปตรวจสอบภาครัฐและเอกชน ได้ โดยให้ ความสำคัญต่อแนวคิดเรื่องความร่วมมือระหว่างกลุ่มต่างๆ เพื่อให้เกิด การถักทอ ทางสังคม และการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาสังคม โดยสัมพันธ์กับประชาธิปไตย

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2544 : 10) ได้ให้ความหมายของธรรมมาภิบาล ว่าเป็นระบบ โครงสร้างกระบวนการและความสัมพันธ์ของภาครัฐ ภาครุกิจเอกชน และภาค ประชาสังคมในการบริหารจัดการเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่ดี

บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และคณะ (2544 : 7 อ้างถึงใน ธนาคารโลก, 2532 : 12) ได้ให้ความหมายว่า ธรรมมาภิบาลเป็นลักษณะและวิถีทางของการที่มีการใช้อำนาจ

ทางการเมือง เพื่อจัดการงานของบ้านเมือง โดยเฉพาะการจัดการงานทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อการพัฒนา โดยนัยของธนาคารโลก เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีธรรมาภิบาลเพื่อช่วยในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้รัฐบาลสามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม มีกระบวนการกฎหมายที่อิสระ ที่ทำให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญา อีกทั้งระบบราชการ ฝ่ายนิติบัญญัติ และสื่อที่มี ความโปร่งใส รับผิดชอบ และตรวจสอบได้

จากความหมายของธรรมาภิบาล (Good Governance) ที่นักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความหมายไว้แล้ว พอสรุปได้ว่า การบริหารงานของภาครัฐในทุก ๆ ด้านโดยชอบธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกส่วนของสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมด้านกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

2. แนวคิดว่าด้วยหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

วิศรา รัตนสมัย (2543 : 26-27) ได้สรุปแนวคิดและลักษณะเงื่อนไขที่สำคัญของธรรมาภิบาล มีหลักสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. หลักการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Public Participation) คือกระบวนการที่ประชาชนมีโอกาสและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ อย่างเท่าเทียมกัน (Equity) ไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการเข้าร่วมทางตรงหรือทางอ้อม โดยผ่านกลุ่มผู้แทนราษฎร ที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยชอบธรรม การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเสรีนี้รวมถึงการให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชนและให้เสรีภาพแก่สาธารณชนในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ คุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่สาธารณชนจะมีส่วนร่วมคือการมีรูปแบบการปกครองและบริหารงานที่กระจายอำนาจ (Decentralization)

2. หลักความสุจริตและโปร่งใส (Honesty and Transparency) คือ กลไกการบริหารที่มีความสุจริต และโปร่งใส ซึ่งรวมถึงการมีระบบกตিকা และการดำเนินงานที่เปิดเผยตรงไปตรงมา ประชาชนสามารถเข้าถึง และรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีเป็นธรรม ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึง การที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานกำกับดูแลและประชาชนสามารถตรวจสอบและติดตามผลได้

3. หลักพันธะความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) คือ ความรับผิดชอบต่อบทบาทภาระหน้าที่ ที่มีต่อสาธารณชนโดยมีการจัด องค์กร หรือการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เป็นการดำเนินงานเพื่อสนองตอบความต้องการของกลุ่มต่าง ในสังคมอย่างเป็นธรรมในความหมายนี้ จะรวมถึงการที่มี Bureaucracy Accountability และ Political Accountability ซึ่งจะมีความหมายที่มากกว่าความรับผิดชอบต่อผู้บังคับบัญชาหรือกลุ่มผู้เป็นฐานเสียงที่ให้การสนับสนุนทางการเมือง แต่จะครอบคลุมถึงพันธะความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม การที่จะมีพันธะรับผิดชอบต่อสังคมเช่นนี้ องค์กร หน่วยงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องพร้อมและสามารถที่จะถูกตรวจสอบและ

วัดผลการดำเนินงานทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ ประสิทธิภาพ และการใช้ทรัพยากรสาธารณะ ซึ่งคุณลักษณะของความโปร่งใสของระบบจึงเป็นหัวใจสำคัญในการสร้าง Accountability

4. หลักกลไกการเมืองที่ชอบธรรม (Political Legitimacy) คือ เป็นกลไกที่มีองค์ประกอบของผู้ที่เป็นรัฐบาล หรือผู้ที่เข้าร่วมบริหารประเทศ ที่มีความชอบธรรมเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมโดยรวม ไม่ว่าจะโดยการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง แต่ต้องเป็นรัฐบาล ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนว่ามีความสุจริต มีความเที่ยงธรรม และมีความสามารถที่จะบริหารประเทศได้

5. หลักกฎเกณฑ์ที่ยุติธรรมและชัดเจน (Fair Legal Framework and Predictability) คือ มีกรอบของกฎหมายที่ยุติธรรมและเป็นธรรมสำหรับกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งกฎเกณฑ์มีการบังคับใช้และสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนซึ่งคนในสังคมทุกส่วนเข้าใจ สามารถคาดหวังและรู้ว่าจะเกิดผลอย่างไร เมื่อดำเนินการตามกฎเกณฑ์ของสังคมสิ่งเหล่านี้เป็นการประกันความมั่นคง ความศรัทธา และความเชื่อมั่นของประชาชน

6. หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) คือ เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดกระบวนการทำงาน การจัดการองค์กร การจัดสรรบุคลากร และมีการใช้ทรัพยากรสาธารณะต่าง ๆ อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม มีการดำเนินการให้สาธารณะที่ให้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจ และกระตุ้นการพัฒนาของสังคมทุกด้าน (ด้านการเมือง สังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ)

ทั้งนี้ เมื่อนำเอาหลักธรรมมาภิบาล ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มาเป็นกรอบยึดปฏิบัติในระดับองค์กร นั้น กัลยา เนติประวัติ (2544 : 11 - 13) ได้สรุปไว้เป็นแนวทาง ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ในระดับองค์กร หมายถึง กฎ กติกาที่ใช้ในการบริหารงานภายใน เช่น การมาทำงาน หรือเข้าประชุมให้ตรงเวลา การให้บริการประชาชนให้เสมอกัน รวมถึงข้อตกลงในการสับเปลี่ยนหน้าที่กันภายในองค์กร

2. หลักคุณธรรม ในระดับองค์กร หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพให้ความยุติธรรมกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกันรวมทั้งจัดระบบงานที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน และปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณข้าราชการคือ มีจรรยาบรรณต่อตนเอง ต่อหน่วยงาน ต่อผู้ร่วมงาน ต่อประชาชนและสังคม

3. หลักความโปร่งใสในระดับองค์กร หมายถึง ประชาชนรู้ขั้นตอนที่จะติดต่องาน และสามารถตรวจสอบการทำงานได้และภายในองค์กรต้อง มีความโปร่งใสในการตัดสินใจ การบริหารงาน เงิน คน มีการสื่อสารที่ดีภายในด้วย

4. หลักการมีส่วนร่วม ในระดับองค์กร หมายถึง การวางระบบการรับฟังความคิดเห็น และการรับ เรื่องราวร้องทุกข์ที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และขณะเดียวกันภายในองค์กรเองจะต้องสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการบริหารงานภายในด้วย

5. หลักความรับผิดชอบในระดับองค์กร หมายถึง การกำหนดโครงสร้างและระบบการใช้อำนาจรัฐใหม่ มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจลงสู่ระดับล่างเพื่อให้ความรับผิดชอบในทุกกระดับมีความชัดเจน และมีรายงานประจำปี รายงานผลการปฏิบัติงานที่มีตัวชี้วัดความสำเร็จชัดเจนให้ประชาชนรับผิดชอบ

6. หลักความคุ้มค่า ในระดับองค์กร หมายถึง ผู้บริหารต้องทบทวนงานในความรับผิดชอบทั้งหมด เพื่อพิจารณาถ่ายโอนงานที่ ภาคธุรกิจ เอกชน หรือภาคประชาชน ทำได้ และมีประสิทธิภาพ สูงกว่าออกไป เลือกนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ และพัฒนาความสามารถเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3. หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถสนองตอบต่อการบริการบนพื้นฐานความต้องการของชุมชน การปรับกลยุทธ์ ทศนคติ และวิธีการทำงานของบุคลากร ขององค์การไปสู่การเป็นราชการยุคใหม่ที่มุ่งปฏิบัติเพื่อเป้าหมาย คือ การพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าตลอดจนการสร้างการยอมรับต่อภาคส่วนใหม่ในการบริหารองค์การซึ่งถือว่าจำเป็นยิ่งเพื่อสร้างความโปร่งใส และการยอมรับจากชุมชน การนำหลักธรรมาภิบาลสู่แนวทาง การปฏิบัติในบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบล จำเป็นต้องมีการศึกษา เรียนรู้และถ่ายทอดอย่างจริงจัง สำหรับธรรมาภิบาลในบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถพิจารณา ได้ดังนี้

1. หลักนิติธรรม เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมายกฎ ข้อบังคับให้ทันสมัย และเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของชุมชน และชุมชนยินยอมปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งการปฏิบัติของ อบต. สามารถดำเนินการให้สอดคล้องได้ โดยการออกข้อบัญญัติตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และต้องมุ่งให้เกิดความเป็นธรรมและเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก และเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ ของชุมชนควรเปิดเวทีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง อบต. ต้องเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อบัญญัติตำบลและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชนให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึงด้วยการปิดประกาศ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหรือชุมชนทุกหมู่บ้าน หรือการประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบอื่น ๆ เช่นทำเอกสารแจกจ่ายในการประชุมหรือเสียงตามสาย

องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการบังคับใช้ข้อบัญญัติตำบล รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับให้ถูกต้อง ตามที่บัญญัติไว้ และต้องบังคับใช้อย่างเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติกับบุคคลใดหรือกลุ่มใดเป็นกรณีพิเศษ

2. หลักคุณธรรม เป็นการปฏิบัติที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นแบบอย่างแก่ประชาชน เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจ มีระเบียบ วินัย มาทำงานตรงต่อเวลา ให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาค ถูกต้อง สมานสิกสภา อบต.ต้องตระหนักในหน้าที่ของตน

ในฐานะเป็นผู้แทนของประชาชนต้องมุ่งเน้นรักษาผลประโยชน์ส่วนตน มาประชุมอย่างสม่ำเสมอ พิจารณาเรื่องต่างๆ ในสภาพที่มีเหตุผลตรงไปตรงมา ยึดหลักผลประโยชน์ต่อส่วนรวมและ ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้บริหาร อบต.ต้องมีคุณธรรมสูง เนื่องจากเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงาน ใน ขณะเดียวกันก็เป็นผู้ที่มีอำนาจในการอนุมัติการเบิกจ่ายงบประมาณต่าง ๆ จะต้องยึดหลักความ ถูกต้องเป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย ที่กำหนดไว้ จัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ ทุกชุมชน

3. หลักความโปร่งใส โดยเน้นการปรับกลไก และวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้โดย องค์การบริหารส่วนตำบลต้องถือปฏิบัติในการ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2539 โดยเอกสารที่ต้องปิดประกาศให้ประชาชนทราบได้แก่

3.1 ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย เพิ่มเติม

3.2 มติการประชุมของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีผลกระทบต่อผลได้ผลเสียของประชาชน

3.3 มติของสภาที่ผ่านการรับรองแล้ว โดยเฉพาะมติที่กระทบต่อสิทธิหน้าที่ รวมทั้งผลได้ผลเสียแก่ประชาชน รวมทั้งมติอื่น ๆ ที่ประชาชนควรทราบ

3.4 วาระการประชุมของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องปิดประกาศให้ประชาชนทราบล่วงหน้า เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความสนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภา ซึ่งสภาต้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

3.5 ข้อบัญญัติตำบล กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของ องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งข่าวสารราชการที่ประชาชนควรรู้และประชาชนต้องปฏิบัติ

3.6 ขั้นตอนการปฏิบัติงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งเงื่อนไขการติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ การชำระภาษีต่าง ๆ การขออนุญาตก่อสร้างอาคาร เป็นต้น ให้ประชาชนรู้ว่า มีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร ต้องใช้เอกสารประกอบอะไร และต้องใช้เวลาานเท่าใด

3.7 ผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.8 เอกสารการจัดซื้อ-จัดจ้าง โดยเฉพาะการสอบราคาหรือประกวดราคา

3.9 ข้อมูลด้านการเงิน-การคลัง

3.10 ข้อมูลอื่น ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าควรเปิดเผยและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

4. หลักการมีส่วนร่วมถือเป็นหลักที่มีความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้บริหาร และมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ตั้งแต่การรับรู้ข่าวสาร แสดงความคิดเห็น ในการตัดสินใจทำอะไร อย่างไรขององค์การบริหารส่วนตำบลรวมทั้งการตรวจสอบ การประเมินผลงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนมีสิทธิ มีอำนาจในการถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ประชาชนเห็นว่าปฏิบัติงานเสียหายล้มเหลว มีพฤติกรรมเสื่อมเสีย นอกจากนั้นกฎหมายยังได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ได้แก่ รัฐธรรมนูญมาตรา 76 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ใน มาตรา 16 (16) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างน้อย ได้แก่

4.1 จัดทำแผนพัฒนา ทั้งแผนพัฒนา 5 ปี และแผนพัฒนาประจำปี โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด และกำหนดการจัดทำแผนพัฒนา โดยร่วมเสนอปัญหา ความต้องการ และร่วมเสนอโครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนา ในรูปแบบกระบวนการประชาคม มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาในภาพรวมร่วมกำหนดทิศทางพัฒนาของ อบต. ว่าจะเดินไปทางใด ควรทำอะไรก่อน หลัง

4.2 มีส่วนร่วมในการจัดซื้อ จัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้งผู้แทนชุมชนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อ จัดจ้าง เพื่อให้เกิดความถูกต้องโปร่งใสและเป็นธรรม

4.3 ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยองค์การบริหารส่วนตำบลต้องแจ้งวาระการประชุมให้ประชาชนทราบทุกครั้ง และอำนวยความสะดวกให้ประชาชนที่เข้าร่วมสังเกตการณ์ประชุมสภา

4.4 ประชาชนมีสิทธิในการเสนอข้อบัญญัติ เพื่อให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาออกข้อบัญญัติตำบลตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542

4.5 ประชาชนมีสิทธิถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. ที่มีความประพฤติเสื่อมเสียได้ตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2542

5. หลักความรับผิดชอบ อดทน. ต้องตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชน มีความใส่ใจต่อปัญหาของชุมชน และมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ให้บรรลุผล โดยไม่เลือกปฏิบัติและมีความกล้าหาญที่จะยอมรับผลการกระทำ นอกจากนี้ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์และแจ้งความเดือดร้อนได้สะดวก มีความจริงจังในการนำโครงการ/กิจกรรมที่เสนอโดยประชาชน-ประชาคม นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วน นำเอาโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามที่สัญญาไว้กับประชาชน หากทำไม่ได้ก็ต้องแจ้งให้ทราบ

6. หลักความคุ้มค่า เป็นการเน้นประสิทธิภาพในการบริหารงานโดยใช้ทรัพยากร/งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน รวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์และยั่งยืน โดยมีหลักการดำเนินการ ดังนี้

6.1 การดำเนินแผนงาน/โครงการ ต้องจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน ควรทำอะไรก่อนหลัง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

6.2 ในการจัดซื้อ - จัดจ้าง ต้องมุ่งให้เกิดการประหยัด หากสามารถต่อรองราคาที่ดีกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ได้ จะทำให้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีงบประมาณเหลือไปดำเนินการในโครงการอื่นเพิ่มขึ้น และทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์มากขึ้น

6.3 รมรงศ์ให้ประชาชนในพื้นที่ใช้จ่ายทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด รวมทั้งจัดกิจกรรมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ให้ใช้ได้นาน

6.4 จัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณไม่ให้รั่วไหล สูญเปล่า โดยอาศัยอำนาจข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการประชุมสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบล พ.ศ. 2538 ข้อ 89 และ 90 เพื่อทำหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของฝ่ายบริหาร

6.5 การบริหารจัดการครุภัณฑ์ต่างๆ ของ องค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดทำระเบียบคุมให้ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน และควบคุมการใช้ให้เป็นประโยชน์เป็นไปตามวัตถุประสงค์และประโยชน์ต่อส่วนรวม

6.6 ควรคำนึงถึงความควรหรือไม่ควรที่จะกระทำ เช่น บางแห่งยังไม่มีความพร้อมในการจัดเก็บขยะไม่มีรถและพนักงาน แต่กลับใช้งบประมาณซื้อถังขยะให้ประชาชนเพื่อรองรับขยะ โดยไม่มีผู้จัดเก็บ การใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่าก็ไม่ควรกระทำ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิริยุทธ อินทาวรี (2540 : 90-93) ศึกษาวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพของการนำนโยบายการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่น รูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลไปปฏิบัติ : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบึงยี่โถ อำเภอดุสิตบุรี จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า

1. สามารถนำนโยบายการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่น รูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบาย ของกระทรวงมหาดไทย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับประสิทธิผลค่อนข้างสูง คือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, พนักงานส่วนตำบล, ลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเข้าใจในด้านนโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับและแผนปฏิบัติงานอย่างดี มีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาท้องถิ่น เสียสละ ทุ่มเทในการปฏิบัติงาน ระดมความคิดที่จะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย มีเพียงเรื่องการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น และการประชาสัมพันธ์ยังอยู่ในระดับต่ำ

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นในระดับตำบล พบว่าประชาชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลบึงยี่โถ ส่วนใหญ่มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง การกำหนดนโยบาย การควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่และการตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้านการให้บริการ ให้ความสะดวกรวดเร็วในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงยี่โถ อยู่ในระดับสูง มีเพียงด้านการแก้ไขปัญหาทางด้านสาธารณสุขโรคและสิ่งแวดล้อม ที่อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

วิศรุต เขียวโพลิน (2539 : 49-51) ศึกษาวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษา พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถบริหารงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถทำหน้าที่ในการคิดค้นปัญหาของประชาชน จัดหางบประมาณในการแก้ไขปัญหาและร่วมในการตรวจสอบกำกับดูแลให้งบประมาณมีคุณค่า ในการแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างแท้จริงและได้เสนอแนะการดำเนินกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ดังนี้

1. เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย และข้อปฏิบัติต่าง ๆ แก่สมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล
2. เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้โดยเร่งรัดในการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นให้มากขึ้น
3. กระจายข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนให้ได้มีบทบาทในการกำกับดูแลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
4. เพิ่มการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลให้มากขึ้น
5. สนับสนุนช่วยเหลือกันระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ

อิสริยา อนุมาศเมธา (2542 : 64 - 68) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี พบว่า ทรัพยากร การบริหารได้แก่ งบประมาณ ขนาดประชากร ขนาดพื้นที่ ผลตอบแทนและสวัสดิการ และคุณลักษณะของกรรมการบริหาร ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ การเสียสละ เอกภาพในการบริหาร มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

สุทธิชัย จรุงเนตร (2542 : 77-80) ได้ศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพ ในการวางแผนพัฒนา ของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษากรณีอำเภอ ตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยภาพรวม มีประสิทธิภาพในการวางแผนพัฒนา อยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผน พัฒนาตำบลของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล คือ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การ ได้รับการฝึกอบรม ประสบการณ์ทางด้านการเมือง การประสานงานภายใน คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล การประสานงานกับหน่วยงานอื่น และความรู้ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่และการวางแผน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนพัฒนาตำบลของคณะ กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล คือ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่ง และ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

วนิดา ชุมนุช (2544 : 65 - 69) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานีกับองค์การ บริหารส่วนตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษา พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานีมีประสิทธิผลในการดำเนินงานมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ จังหวัด สงขลา

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์การ บริหารส่วนตำบล บึงยี่โถจังหวัดปทุมธานี กับองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา ก็คือ คุณภาพของบุคลากร และความเพียงพอของงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบล บึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานีมีมากกว่า

2. องค์การบริหารส่วนตำบล บึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี และองค์การ บริหารส่วนตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา มีความเพียงพอเรื่องบุคลากรระดับน้อย ซึ่งแสดงให้เห็น ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่งยังมีความต้องการในเรื่องของบุคลากร

3. สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่งมีความเพียงพอในเรื่อง วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าทั้งสององค์การยังมีความ ต้องการในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ องค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่ง มีทัศนคติ ที่ดีต่อผู้บังคับบัญชา

4. องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา มีความร่วมมือ จากประชาชนมากกว่า องค์การบริหารส่วนตำบล บึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี

รุ่งอรุณ บุญสายันต์และคณะ (2546 : 92-94) ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษา ธรรมชาติของประเทศไทย : กรณีศึกษาภูมิปัญญาอีสาน ได้ข้อค้นพบว่า สภาพการรับรู้ คำว่า ธรรมชาติของประเทศไทย มีเพียงกลุ่มผู้ที่ได้เรียนรู้ในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หรือพระนักพัฒนาและพระ นักศึกษาที่เคยได้ยินและรับรู้ เนื่องจากท่านเป็นปัญญาชน ส่วนผู้นำชาวบ้านด้านการพัฒนาชุมชน เคยได้ยินเป็นบางคนแต่ไม่เข้าใจว่าหมายถึงอะไร ส่วนในแต่ละ องค์ประกอบของธรรมชาติ นั้น

ผู้นำชาวบ้านด้านการพัฒนาชุมชนและด้านประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น เคยได้ยินและรับรู้มาก่อน เช่น คำว่า คุณธรรม การมีส่วนร่วม และรับผิดชอบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นวิถีปฏิบัติของชุมชนสาระสำคัญ หรือแนวทางในการปฏิบัติของธรรมาภิบาลโลกตะวันออก มีความละเอียดรอบคอบ เน้นทั้งการควบคุมทั้งปัจจัยภายในร่างกาย (จิตใจ ปัญญา) และปัจจัยภายนอกร่างกาย (ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสังคม)และยังมองการณ์ไกลไปถึงช่วงเวลาในอนาคต ดัชชี/ตัวชีวิต ที่เห็นเป็นรูปธรรมของแต่ละตัว เกิดจากการยึดถือตามกรอบแนวคิด การปฏิบัติจริงที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตประจำวันของชุมชน

เสกสรรค์ นิสัยกล้า (2545 : 78-80) ศึกษาวิจัย เรื่อง การนำนโยบายหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ธรรมาภิบาล) ไปปฏิบัติ : กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร ได้ข้อค้น พบว่า ในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ธรรมาภิบาล) ไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ ควรมีการสร้างความเข้าใจในนโยบายให้ทั่วถึง ผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ต้องให้ความสำคัญและนำนโยบายไปปฏิบัติ อย่างจริงจัง ต้องทำตัวเป็นแบบอย่าง ต้องให้ความสำคัญและนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ต้องไม่มีวาระซ่อนเร้น และปัจจัยที่แต่ละองค์กรต้องให้ความสำคัญตามมา คือ ปัจจัยด้านการจัดหา ส่งเสริม ควบคุม ประเมินผลและการให้คุณให้โทษบุคลากร ปัจจัยด้านสมรรถนะและลักษณะองค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติและปัจจัยด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน เพื่อให้การนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติ ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรมีการสร้างความเข้าใจนโยบายให้ทั่วถึง โดยใช้มาตรการต่างๆ เช่น ประชุม อบรม สัมมนา ประชาสัมพันธ์ ให้บุคลากร หรือผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนในเขตบริการ ทราบ และเข้าใจ

เฉลิมพล ไททางกูร (2547 : 67-70) ศึกษาการวิจัยเกี่ยวกับคอร์รัปชันในการบริหารจัดการองค์การภาครัฐ ได้ข้อค้นพบว่า ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นอย่างดาษดื่นในประเทศไทยได้มีการกล่าวถึงอยู่ตลอดเวลา โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการทุจริตคอร์รัปชันในทางการเมืองภาครัฐ หรือราชการต่างๆ ที่การทุจริตคอร์รัปชันอาจเกิดขึ้นได้ในทุกภาคส่วน แม้กระทั่งองค์กรที่ดำเนินการในลักษณะของสมาคม มูลนิธิ ในแต่ละปี ไม่มีใครกล้ายืนยันมูลค่าความเสียหายเชิงตัวเลขที่เกิดจากการทุจริตคอร์รัปชันได้ทั้งหมด ทุกครั้งที่องค์กรตรวจสอบการทุจริตระดับนานาชาติ เช่น องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ หรือ TI (Transparency International) ประกาศผลการตรวจสอบและจัดลำดับประเทศตามความโปร่งใสปราศจากทุจริตคอร์รัปชัน ประเทศไทยก็มักจะอยู่ในประเภทที่มีความโปร่งใสในลำดับท้าย ๆ อยู่เสมอ จึงเป็นที่น่าคิดว่า การจัดการในเรื่องปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเราได้เดินมาถูกทางแล้วหรือยัง และน่าจะมีทางเลือกอื่นในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันมิให้เกิด หรืออย่างน้อยก็เป็นสัญญาณให้ควรระวังได้ วิธีการแก้ปัญหาคอร์รัปชันของเรามักมุ่งเน้นในเรื่องของการออกกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมักจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะเหตุแห่งการเกิดการทุจริตคอร์รัปชันมิได้เกิดจากการไม่มีกฎหมาย แต่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ทำให้ต้องหันกลับมามองเรื่องประสิทธิภาพ (Efficiency) ประสิทธิภาพ

(Effectiveness) และการบริหารจัดการ (Management and Administration) ว่าเป็นไปอย่างไร่งใสปราศจากการทุจริตคอร์รัปชันภายในองค์กร หรือไม่เพียงใด องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) ได้สรุปไว้อย่างชัดเจนว่า การทุจริตคอร์รัปชันอาจปรากฏได้ในหลายรูปแบบ ฉะนั้นจึงต้องใช้วิธีการเฉพาะสำหรับการวิเคราะห์แต่ละองค์กร นอกจากนี้องค์กรภาครัฐที่ดำเนินการในรูปธุรกิจขึ้นอยู่กับความดีความของแต่ละคน ต่างคนต่างวัตถุประสงค์อาจจะตีความแตกต่างกันไปรัตน์ะ บัณฑิต (2547 : 78-81) การศึกษาวิจัย เรื่อง คอร์รัปชันในวงการการศึกษาของไทย : กรณีศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ได้ข้อค้นพบว่า พฤติกรรมการคอร์รัปชันในวงการการศึกษาของไทยในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างที่ปรากฏ ได้แก่ การทุจริตเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างชุดพลศึกษาของนักเรียน การใช้งบประมาณซ่อมแซมโรงเรียน การจัดซื้อและรับค่าคอมมิชชั่นในโครงการอาหารเสริมนมสำหรับนักเรียน การจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อประกอบอาหารในโครงการอาหารกลางวัน การเบิกจ่ายงบประมาณ การจัดซื้อพัสดุรายหัวนักเรียน การเบิกจ่ายงบประมาณซ้ำซ้อน การนำสิ่งของราชการไปใช้เป็นของส่วนตัว การใช้เวลาราชการไปปฏิบัติงานส่วนตัว การเรียกและรับค่าคอมมิชชั่นจากการซื้อพัสดุครุภัณฑ์ทางการศึกษา และการเรียกรับสิ่งของฝากเพื่อเอื้อหรือละเว้นต่อการปฏิบัติหน้าที่สาเหตุ แรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมคอร์รัปชัน ประกอบด้วย หลายสิ่งประกอบกัน ได้แก่ บุคลิกลักษณะส่วนตัวและค่านิยมในการดำเนินชีวิต การได้รับโอกาสในการกระทำ การยอมรับทางสังคม ผลตอบแทนในการกระทำ ความเคยชินหรือการไม่ตระหนักในการกระทำ ช่องว่างในการใช้ระเบียบข้อปฏิบัติ การรับผิดชอบส่วนตัวและครอบครัว การมีตำแหน่งเอื้อต่อการกระทำ

บุญยิ่ง ประทุม (2551 : 145-152) การศึกษาวิจัย เรื่อง พัฒนาการการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์กรบริหารส่วนตำบลเขาสามยอต จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า

1. องค์กรบริหารส่วนตำบล มีกระบวนการสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นต่อประชาชน เช่น การลงพื้นที่เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ การให้บริการและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน การปลูกฝังความรู้เรื่องการปกครองท้องถิ่นแก่เด็กและเยาวชน

2. องค์กรบริหารส่วนตำบล มีกระบวนการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เช่น ติดป้ายประกาศ การจัดทำเอกสารแผ่นพับ วารสาร การประกาศเสียงตามสาย การประชุม อบรม. สัมมนา การจัดทำ Website นอกจากนี้ องค์กรบริหารส่วนตำบล เขาสามยอตมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

3. องค์กรบริหารส่วนตำบล มีกระบวนการตรวจสอบ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการภาคประชาชนในการดำเนินการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล การให้ความรู้และการอบรมในระเบียบกฎหมายแก่ประชาชน ส่วนการตรวจสอบโดยฝ่ายสภาท้องถิ่น มีการเปิดโอกาสให้สภาท้องถิ่นในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ได้หลาย

ช่องทาง เช่น การตั้งกระทู้ถาม หรือการเปิดอภิปรายผู้บริหารท้องถิ่นและมีวิธีการเชิญภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมสภาท้องถิ่น

4. องค์การบริหารส่วนตำบล มีกระบวนการทำประชาคมโดยมีการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน เพื่อให้เกิดความโปร่งใส

ส่วนปัจจัยที่ก่อให้เกิดการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีปัจจัยสำคัญ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ปัจจัยด้านทหารและข้าราชการเกษียณในพื้นที่ ซึ่งถือว่าเป็นกำลังทางความคิด (คลังสมองท้องถิ่นที่สำคัญในตำบลเขาสามยอด)

2. ปัจจัยด้านโครงสร้างกฎหมาย ซึ่งมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้นทางด้านบุคลากร งบประมาณ และอำนาจความเป็นอิสระในการตัดสินใจในการจัดบริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่น

3. ปัจจัยด้านการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งมีระบบที่มีความรับผิดชอบต่อประชาชน เนื่องจากได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง มีการแข่งขันในการเสนอนโยบายในการบริหารพัฒนาท้องถิ่น

4. ปัจจัยด้านผู้นำที่เข้าถึงพื้นที่และสร้างผู้นำระดับชุมชน โดยการกระจายอำนาจตัดสินใจแก่ประชาชนในท้องถิ่น

5. ปัจจัยด้านภาคประชาคมเข้มแข็งและคลังสมองท้องถิ่น ซึ่งตำบลเขาสามยอดมีกลุ่มองค์กรชุมชนที่มีความหลากหลายเข้ามามีส่วนร่วมในองค์การบริหารส่วนตำบล อภิชาติ โชติชัชวาลกุล (2551 : 46-48) ศึกษาปัญหาและแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า พนักงานส่วนตำบลและนักการเมืองท้องถิ่นมีความรู้และเข้าใจในหลักของธรรมาภิบาลครบทั้ง 6 ด้านในระดับที่สูง ปัญหาสำคัญของการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติคือประชาชนขาดการร่วมรู้และขาดแนวทางการร่วมเพื่อผลักดันในระดับปฏิบัติ การเปิดช่องทางให้ประชาชนในท้องถิ่น เข้ามาร่วมบริหารงานโดยเฉพาะมติการตรวจสอบจะทำให้การขับเคลื่อนหลัก ธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติจักร (2551 : 112-117) เสนอแนวทางการป้องกันและแก้ปัญหาความไม่โปร่งใสในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักธรรมาภิบาล โดยชี้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลที่ดีตามแนวการปกครองระบอบประชาธิปไตย จะต้องมีการบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักปฏิบัติ ดังนี้

1. จะต้องบริหารงานให้ถูกต้องตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนดไว้ ตลอดจนออกข้อบัญญัติซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนซึ่งเรียกว่า การมีหลักนิติธรรม

2. จะต้องบริหารงานด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมซึ่งเรียกว่า การมีหลักคุณธรรม
3. จะต้องบริหารงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ด้วยกระบวนการเปิดเผย ข้อมูลเรียกว่า หลักความโปร่งใส
4. จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ตัดสินใจในปัญหาของท้องถิ่นด้วยช่องทางต่าง ๆ เรียกว่า หลักการมีส่วนร่วม
5. ในการบริหารงานต้องตระหนักถึงคุณค่าของทุนหรือทรัพยากรที่ใช้ไปด้วยความประหยัดเรียกว่า หลักความคุ้มค่า
6. จะต้องบริหารจัดการองค์การด้วยการยึดเอาประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเป็นหลักในการตัดสินใจ ซึ่งเรียกว่าหลักความรับผิดชอบต่อ

จากทฤษฎีและการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สรุปได้ว่าหลักธรรมาภิบาล มีความแตกต่างกันทั้งการให้ความหมายและองค์ประกอบ หากแต่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ที่มีหน้าที่กำกับโดยตรงกับระบบราชการไทยได้กำหนดและได้เสนอเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักธรรมาภิบาลที่ข้าราชการทุกระดับต้องปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย 6 หลักการ คือ 1. หลักคุณธรรม 2. หลักนิติธรรม 3. หลักความโปร่งใส 4. หลักความมีส่วนร่วม 5. หลักความรับผิดชอบต่อ 6. หลักความคุ้มค่า ทั้งนี้ทุกหลักการล้วนมีจุดมุ่งหมายที่จะรักษา ความสมดุล ในมิติต่าง ๆ ไว้ส่วนแนวทางการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยหลักธรรมาภิบาล โดยชี้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลที่ดีตามแนวการปกครองระบอบประชาธิปไตย จะต้องมีการบริหารงาน โดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักปฏิบัติทั้ง 6 มิติ อย่างเคร่งครัด

2. การตรวจสอบการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

2.1 หลักการว่าด้วยการตรวจสอบการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกจัดอยู่ในเขตจังหวัด ซึ่งเป็นเขตการปกครอง ในราชการส่วนภูมิภาคที่ขึ้นตรงต่อการบริหารราชการส่วนกลาง ดังนั้นในความสัมพันธ์กับราชการ ส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคจึงมีการกำหนดให้ผู้ที่เข้ามาอยู่ในตำแหน่งในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของนายอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัด (สำหรับกรุงเทพมหานคร ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย) ในปัจจุบันการกระจายอำนาจให้มีการปกครองตนเองของท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้เกิดการเรียกร้อง ให้มีระบบการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจและการบริหารในระดับต่าง ๆ ตลอดจนมีรูปแบบ การควบคุมใหม่ ๆ เกิดขึ้นและครอบคลุมลงมาถึงองค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งหลายด้วย

หลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถูกประกาศใช้เป็นต้นมา ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ ตลอดจนได้

ขยายขอบเขตอำนาจรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในมิติอื่น ๆ เพิ่มเติมอีก ซึ่งเป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น ตลอดจนกฎหมายได้มีบทบัญญัติการกำกับดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยต้องทำเท่าที่จำเป็น และต้องเป็นไปเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประเทศเป็นส่วนรวม (มาตรา 282 มาตรา 283 มาตรา 284) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์การภาครัฐส่วนท้องถิ่น/ส่วนตำบล ดังนี้

1. การตรวจสอบองค์การรัฐส่วนท้องถิ่น/องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง กฎหมายจึงมีบทบัญญัติว่าด้วยการควบคุม กำกับ ดูแล ไว้ ซึ่งหากพิจารณาจากบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วจะเห็นว่า ระบบการควบคุมตรวจสอบองค์การภาครัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การปกครองท้องถิ่นรัฐธรรมนูญฉบับปี พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติไว้โดยกำหนดเกี่ยวกับการตรวจสอบอำนาจรัฐไว้ 3 แนวทาง คือ

1) การจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อควบคุมการบริหารจัดการของรัฐบาลหลาย ๆ ด้านให้เกิดความโปร่งใส ซื่อสัตย์ ซึ่งองค์กรเหล่านี้ถือเป็นองค์กรเฉพาะที่ทำหน้าที่ผลักดันหลักธรรมาภิบาล ให้ยึดปฏิบัติในการบริหารจัดการด้านต่างๆ ขององค์การรัฐ

2) การกำกับดูแลจากองค์การภาครัฐส่วนภูมิภาคตามระดับ และ

3) การตรวจสอบจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นโดยคนในท้องถิ่น

กระทั่งเมื่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ปี พ.ศ. 2550 ประกาศใช้แนวทางการปฏิรูประบบประชาธิปไตยและการปกครองได้มุ่งให้ความสำคัญกับการตรวจสอบการบริหาร โดยเฉพาะบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ สามารถสรุปหลักการตรวจสอบการบริหารจัดการท้องถิ่น ในรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2550 ได้เป็น 4 แนวทาง ดังนี้

1. ระบบการควบคุมทางการเมืองการปกครอง

สำหรับกลไกการควบคุมการบริหารงานขององค์กรส่วนท้องถิ่น โดยระบบการควบคุมทางการเมืองการปกครอง สามารถดำเนินการตามแนวทางได้ 3 แนวทาง คือ

- การควบคุมโดยฝ่ายปกครอง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วแต่ต้นว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นการจำลองรูปแบบการปกครองในระดับชาติลงมาสู่ท้องถิ่น โดยมีราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคยังคงควบคุมกำกับอยู่ การควบคุมกำกับดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคใช้อำนาจในฐานะที่เป็นฝ่ายปกครอง ซึ่งตามกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นให้อำนาจไว้เช่นนั้น

วิธีที่ 1 โดยนายอำเภอในฐานะที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองในระดับภูมิภาคและอยู่ใกล้ชิดกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาลตำบล ดังนั้นเพื่อ

ให้สามารถที่จะควบคุมกำกับได้กฎหมายจึงให้อำนาจแก่นายอำเภอในการควบคุม กำกับ ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาล (ทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของสภาฯ และฝ่ายบริหาร) ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับและยังสามารถเรียกให้สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น พนักงานขององค์กร ปกครองท้องถิ่นให้มาชี้แจง ให้เขียนรายงาน ให้ส่งเอกสาร หรือทำการสอบสวนบุคคลในตำแหน่งดังที่กล่าวมาได้ สำหรับในกรณีเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัด เนื่องจากอยู่ในเขตอำเภอเมือง ผู้ว่าราชการจังหวัดจึงเข้ามาทำหน้าที่ในการควบคุมกำกับโดยตรง

วิธีที่ 2 ในกรณีที่สภาองค์กรปกครองท้องถิ่น ทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถที่จะสั่งยุบสภาองค์กรปกครองท้องถิ่นได้ โดยคำแนะนำของนายอำเภอ ในกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยคำแนะนำของผู้ว่าราชการจังหวัดในกรณีเทศบาลเมือง เทศบาลนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัด

วิธีที่ 3 ในกรณีผู้บริหารท้องถิ่น ถ้าผู้บริหารท้องถิ่นทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถที่จะสั่งให้ผู้บริหารท้องถิ่นทั้งคณะหรือเฉพาะบางคนพ้นจากตำแหน่งได้ ทั้งนี้โดยคำแนะนำของนายอำเภอ ในกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยคำแนะนำของผู้ว่าราชการจังหวัดในกรณีเทศบาลเมือง เทศบาลนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัด

- การควบคุมโดยประชาชนเข้าชื่อกันถอดถอน กลไกการควบคุมทางสภาท้องถิ่น พิจารณาในทางกฎหมายกล่าวได้ว่าเป็นการวางระบบในการควบคุมผู้บริหาร ท้องถิ่น ผู้ที่จะทำหน้าที่ในการควบคุมได้ดีที่สุดก็คือผู้แทนของประชาชนในท้องถิ่นนั้น นั่นเองที่จะใช้อำนาจดังกล่าวแทนประชาชนในท้องถิ่นทั้งหมด ซึ่งเป็นการจำลองรูปแบบขององค์กรทางการเมืองในระดับชาติมาใช้ในท้องถิ่น กลไกในการควบคุมดังกล่าวในปัจจุบันได้พัฒนาขยายออกไปเป็นสิทธิของประชาชนในเขตการปกครองท้องถิ่นที่จะใช้สิทธิในทางการเมือง เพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นและถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นได้โดยตรง จะเห็นได้ว่ากฎหมาย ได้สร้างกลไกในการควบคุมจากประชาชนต่อผู้ที่อยู่ในตำแหน่งกรรมการบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น และผู้ที่อยู่ในตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น โดยได้วางหลักการดังกล่าวไว้ในมาตรา 286 แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 อีกทั้งยังได้มีการกำหนดรายละเอียดต่างๆไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยได้บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนในเขตการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถร่วมกันลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้นได้ ซึ่งเป็นการกำหนดกระบวนการ ในการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอน อันได้แก่ ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงและจำนวนคะแนน ผู้มีหน้าที่จัดการในเรื่องการลงคะแนนเสียง คำร้องขอถอดถอน การให้การของผู้ถูกกล่าวหา วิธีการลงคะแนนเสียง การทักท้วง

การลงคะแนน การงดการลงคะแนนเสียง การนับคะแนน การประกาศผลแห่งการลงคะแนน ผลต่อการถอดถอนจากตำแหน่ง และบทกำหนดโทษ ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ ดังนั้นประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงจึงสามารถใช้ กฎหมายฉบับนี้เป็นกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของสมาชิกหรือผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้โดยตรง

- การควบคุมทางสภาท้องถิ่น โดยสภาท้องถิ่นถือเป็นกลไกที่จำลองโครงสร้างการปกครองในระบอบรัฐสภาในระดับชาติให้มาอยู่ในโครงสร้างการปกครองในรูปแบบองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยให้สภาท้องถิ่นทำหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุล ดังนั้นกลไกที่ถูกกำหนดไว้ตามกฎหมายจึงให้อำนาจแก่สภาท้องถิ่นในการถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นได้ ซึ่งสามารถแบ่งการพิจารณาออกเป็นกรณีต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

กรณีที่ 1 การถอดถอนสมาชิกขององค์กรปกครองท้องถิ่นให้พ้นสภาพตามโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่กฎหมายกำหนดไว้ในองค์กรปกครองท้องถิ่นแต่ละประเภท กฎหมายได้ให้อำนาจแก่สภาท้องถิ่นที่จะลงมติถอดถอนสมาชิกภาพของสมาชิกสภาได้ในกรณีที่สมาชิกประพฤติตนในทางที่จะนำความเสื่อมเสียมายังสภาหรือก่อความไม่สงบต่อสภานำความเสียหายมายังองค์กรปกครองท้องถิ่น และเมื่อสภาลงมติถอดถอนแล้ว สมาชิกภาพก็หมดสิ้นลงและมีผลในทางกฎหมายต่อไปว่าบุคคลผู้นั้นไม่สามารถที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งอีกจนกว่าจะพ้นกำหนดห้าปีหลังจากถูกถอดถอน

กรณีที่ 2 การถอดถอนกรรมการบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นสำหรับการถอดถอนผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นเรื่องของการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร ดังนั้นเหตุแห่งการถอดถอนในกรณีนี้จึง ต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ในฐานะผู้บริหารที่ไม่เหมาะสม ซึ่งกฎหมายว่าด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการถอดถอนไว้ใกล้เคียงกัน

2. ระบบการควบคุมทางศาล

- การควบคุมทางศาลยุติธรรมแต่เดิมก่อนมีการจัดตั้งศาลปกครอง ศาลยุติธรรม (ศาลแพ่ง ศาลจังหวัด ศาลอาญา ศาลภาษี อากร) จะทำหน้าที่ในการควบคุมการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กร ปกครองท้องถิ่น ซึ่งรวมไปถึงกรณีของการใช้อำนาจของผู้บริหารและบุคคลอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่ในนามขององค์กรปกครองท้องถิ่นเมื่อมีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำทางปกครองที่ต้องแยกเป็นคดีที่จะต้องไปฟ้องศาลปกครอง แต่สำหรับเรื่องอื่น ๆ แล้วศาลยุติธรรมยังมีอำนาจอยู่เช่นเดิม อาทิเช่น ประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่ยังคงเป็นอำนาจของศาลยุติธรรมในกรณีที่มีการกล่าวหาว่าผู้ที่อยู่ในตำแหน่งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ที่อยู่ในตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นคนใดมีทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ศาลยุติธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายที่จะพิจารณาเรื่องนี้

- การควบคุมทางศาลปกครอง กลไกในการควบคุมโดยทางศาลปกครองเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย ทั้งนี้เพราะว่าองค์กรปกครองท้องถิ่นในทางกฎหมายปกครองถือว่าเป็นฝ่ายปกครอง ทั้งนี้เพราะตามกฎหมายขององค์กรปกครองท้องถิ่นมีฐานะเป็นองค์กรที่มีและใช้อำนาจ และหน้าที่ในทางกฎหมายที่จะต้องจัดทำบริการสาธารณะและการจัดทำบริการสาธารณะทั้งหลาย ในทางกฎหมายถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นการใช้อำนาจปกครองด้วย ดังนั้น ศาลปกครองจึงเข้ามาควบคุมการใช้อำนาจดังกล่าวได้ วิธีการในการควบคุมของศาลปกครองสำหรับในกรณีขององค์กรปกครองท้องถิ่น จึงขึ้นอยู่กับรูปแบบการใช้อำนาจของ อบต. ในการสั่งการทั้งหลายว่าอยู่ในรูปแบบใด อาทิเช่น

(1) การควบคุมโดยการสั่งให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่ง หรือสั่งให้ยุติการกระทำทั้งหมดหรือบางส่วน สำหรับการใช้อำนาจในการออกกฎ หรือ คำสั่งหรือการกระทำที่เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(2) การสั่งให้องค์กรปกครองท้องถิ่นปฏิบัติตามหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลปกครองกำหนด สำหรับในกรณีที่องค์กรปกครองท้องถิ่นละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร

(3) การสั่งให้ใช้เงิน หรือส่งมอบทรัพย์สิน หรือ ให้กระทำการหรืองดเว้นการกระทำ สำหรับการที่องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องทำตามสัญญา หรือ กรณีที่มีการฟ้องว่าการกระทำขององค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นการกระทำที่เป็น การละเมิดทางปกครอง เป็นต้น

3. ระบบการควบคุมโดยองค์กร

ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้มีการก่อตั้งองค์กรที่ทำหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในรูปแบบใหม่ ๆ หลายองค์กร องค์กรต่าง ๆ เหล่านี้เข้ามามีบทบาทและเกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด (สำหรับองค์กรปกครองท้องถิ่นที่จะกล่าวถึงในส่วนนี้จะกล่าวถึงเฉพาะ คณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ทั้งนี้ เนื่องจากองค์กรอิสระอื่น ๆ จะกล่าวถึงในส่วนที่ว่าด้วยการควบคุมทางการเงินและการคลัง)

- การควบคุมโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง เนื่องจากการเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นก็ดี หรือการดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นก็ดีจะต้องได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็อาจถูกควบคุมโดยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนจากประชาชนได้ ผู้ที่มีหน้าที่ในการรับผิดชอบในการดำเนินการดังกล่าวได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายในการตรวจสอบให้การรับรองผลการเลือกตั้ง

- การควบคุมโดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ก่อตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาให้เข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจตามกฎหมายอีกองค์กรหนึ่งซึ่งครอบคลุมถึงการใช้อำนาจขององค์กรปกครองท้องถิ่นด้วย

4. ระบบการควบคุมในทางสังคม

แม้จะมีระบบในการควบคุมโดยทางการเมืองการปกครองระบบในการควบคุมทางการเงินการคลัง และมาตรการในการควบคุมและกำหนดความรับผิดชอบของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น และผู้ที่อยู่ในตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น มากขึ้นแต่ในหลาย ๆ มาตรการดังที่ได้กล่าว ในปัจจุบันยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ควบคุมองค์กรปกครองท้องถิ่นอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดหลายประการ ดังนั้นการใช้มาตรการ ในการควบคุมผ่านทางสื่อมวลชนก็ดีและการที่ชุมชนเข้ามาควบคุมตรวจสอบก็ดี จึงเป็นมาตรการที่ได้รับความนิยมที่แพร่หลาย การควบคุมทางสื่อสารมวลชนไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงเสียงตามสาย โทรทัศน์ หรืออินเทอร์เน็ต เป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้กับประชาชนมากขึ้นในการที่จะเข้าถึงสื่อประเภทต่าง ๆ และสามารถที่จะใช้สื่อเหล่านี้ในการที่จะควบคุมการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่นิยมแพร่หลาย

และนอกจากนี้สำหรับแนวคิดเรื่องการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่มที่ 119 ตอนพิเศษ 54 ง วันที่ 18 มิถุนายน 2545 ว่าด้วยการตรวจสอบภายในขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และมาตรา 76 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 69 มาตรา 70 และมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และมาตรา 5 และมาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้ ในข้อ 5 ในระเบียบนี้

การตรวจสอบภายใน หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติตามแผนงานที่เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณการเงิน การพัสดุและทรัพย์สิน การบริหารงานด้านอื่น ๆ ตลอดจนการตรวจสอบบัญชี การวิเคราะห์ประเมินความเพียงพอและประสิทธิผลของการควบคุมภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการรายงานผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้บริหารท้องถิ่น หมายถึง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรีและประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาลและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้ตรวจสอบภายใน หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หน่วยรับตรวจ หมายถึง หน่วยงานตามโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงกิจการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารหรือกำกับดูแล

ข้อ 6 แนวทางการตรวจสอบภายใน

(1) ตรวจสอบความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูลและตัวเลขต่าง ๆ ด้วยเทคนิค และวิธีการตรวจสอบที่ยอมรับโดยทั่วไป ปริมาณมากน้อยตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในและความสำคัญของเรื่องที่ตรวจสอบ รวมทั้งวิเคราะห์และประเมินผลการบริหารและการปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจ

(2) ตรวจสอบการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณการเงิน การพัสดุ และทรัพย์สินรวมทั้งการบริหารงานด้านอื่น ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามนโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง และมติคณะรัฐมนตรี ตลอดจนตรวจสอบระบบการดูแลรักษา และความปลอดภัยของทรัพย์สิน และการใช้ทรัพยากรทุกประเภท ว่าเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประหยัด

(3) ประเมินผลการปฏิบัติงาน และเสนอแนะวิธีการหรือมาตรการในการปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติงาน ตาม (1) และ (2) เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและประหยัดยิ่งขึ้น รวมทั้งเสนอแนะ เพื่อป้องกันปราชัยให้เกิดความเสียหายหรือ การทุจริตรั่วไหลเกี่ยวกับการเงิน หรือทรัพย์สินต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(4) สอบทานระบบการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน และ/หรือ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่ทางราชการกำหนด เพื่อให้มั่นใจได้ว่าสามารถนำไปสู่การปฏิบัติงานที่ตรงตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับนโยบาย

(5) ติดตามผลการตรวจสอบ เสนอแนะและให้คำปรึกษา แก่ผู้บริหารท้องถิ่นและปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้การปรับปรุงแก้ไขของหน่วยรับตรวจถูกต้องตามที่ผู้ตรวจสอบภายใน

(6) เพื่อให้การปฏิบัติงานตรวจสอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุเป้าหมายและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยประสานงานกับสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ตรวจสอบ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัด หรือปลัดกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง

(7) การปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน และการเสนอความเห็นในการตรวจสอบต้องมีความเป็นอิสระ

ข้อ 7 การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในให้เป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายในตามที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินกำหนด และคู่มือการตรวจสอบภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ในกรณีที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ไว้ ให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานและคู่มือการตรวจสอบภายในของกระทรวงการคลัง

ข้อ 8 ให้ผู้ตรวจสอบภายในเสนอแผนการตรวจสอบประจำปี ต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อพิจารณาอนุมัติภายในเดือนกันยายนของทุกปี และส่งสำเนาแผนการตรวจสอบ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบด้วย ให้ผู้ตรวจสอบภายในตรวจสอบตามแผนที่กำหนด ตามวรรคหนึ่ง หรือตามที่ได้รับอนุมัติให้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระหว่างปี และรายงานผลการตรวจสอบต่อผู้บริหารท้องถิ่นภายในเวลาอันสมควรหรืออย่างน้อยทุกสองเดือน หรือเมื่อตรวจสอบเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วเสร็จตามแผน กรณีเรื่องที่ตรวจพบเป็นเรื่องที่จะมีผลเสียหาย ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ รายงานผลการตรวจสอบทันทีให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งสำเนารายงานผลการตรวจสอบ ตามวรรคสองให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบด้วย

ข้อ 9 หน่วยรับตรวจมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

(1) อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือแก่ผู้ตรวจสอบ ภายใน

(2) จัดให้มีระบบการเก็บเอกสารในการปฏิบัติงานที่เหมาะสม และครบถ้วน

(3) จัดเตรียมรายละเอียดแผนงาน/โครงการ ตลอดจนเอกสาร ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

(4) จัดทำบัญชีและจัดเก็บเอกสารประกอบรายการบัญชี รวมทั้ง จัดทำรายงานการเงินให้เรียบร้อยเป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งให้ผู้ตรวจสอบภายในตรวจสอบได้

(5) ชี้แจงและตอบข้อซักถามต่าง ๆ พร้อมทั้งหาข้อมูลเพิ่มเติม ให้แก่ผู้ตรวจสอบภายใน

(6) ปฏิบัติตามข้อทักท้วงและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบภายใน ในเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้บริหารท้องถิ่นสั่งให้ปฏิบัติ

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยรับตรวจกระทำการโดยจงใจไม่ปฏิบัติ หรือละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ตรวจสอบภายในรายงานผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณา สั่งการตามควรแก่กรณี

2. สิทธิของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะ ตามรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีผลบังคับใช้เป็นต้นมา ได้มีบัญญัติสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการกิจการสาธารณะ รวมตลอดจนการบำรุง รักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้มาก ซึ่งไม่เคยปรากฏในรัฐธรรมนูญ ฉบับใดก่อนหน้า ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่เปิดโอกาสให้ประชาชน มีบทบาทในการตรวจสอบ และ ควบคุมการทำงานของภาครัฐบาลในระดับต่าง ๆ มากขึ้นโดยสามารถพิจารณาสิทธิของประชาชน ที่ ปรากฏอยู่ในมาตรา 45 และมาตรา 56 มาตรา 59 และมาตรา 79 ดังนี้

มาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ

และมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 56 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครองส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ อนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 59 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตหรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวนบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน

นอกจากสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมตามมาตราดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังได้ขยายสิทธิของประชาชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการดำเนินงานกิจการสาธารณะของภาครัฐไว้ใน มาตรา 57 มาตรา 58 มาตรา 60 และมาตรา 76 ดังนี้

มาตรา 57 สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ตามวรรคหนึ่งต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

มาตรา 58 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้น จะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 60 บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครอง อันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 76 รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจทุกระดับ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2551 : 2-3) ศึกษาและสรุปถึงเหตุผลสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของสังคมที่จำเป็นในการตรวจสอบกิจการสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) สังคมต้องเข้าถึงข่าวสารข้อมูลได้รอบด้านและหมดจด โดยเฉพาะอะไรที่เกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณะมีกฎหมายและระเบียบราชการมากมายที่ขัดขวางการเปิดเผยข่าวสารข้อมูล ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้สังคมสามารถเข้าตรวจสอบได้ 2) นอกจากการสนับสนุนจากรัฐแล้ว สังคมต้องมีพลังในตัวเองในการเข้าถึงข่าวสารด้วยนั่นคือ สังคมต้องมีสื่อที่มีคุณภาพ และมีช่องทางที่สะดวกในการสื่อสารและเพิ่มโอกาสการรับรู้ 3) คนหรือกลุ่มคนที่เคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบต้องได้รับความปลอดภัย และได้รับการเคารพในสิทธิอย่างสมบูรณ์ ทั้งในประเด็นเรื่องเงิน โครงการ เรื่องผลประโยชน์ทางธุรกิจ

สถาบันดำรงราชานุภาพ (2548 : 112-117) ผลการศึกษา เรื่อง การพัฒนาขีดสมรรถนะของส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ข้อเสนอแนะว่าในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคใช้การกำกับดูแลทั้งในการกำกับดูแลการกระทำขององค์การบริหาร ส่วนตำบลเอง และการกำกับดูแลตัวบุคลากรและองค์กรของการบริหารส่วนตำบลในส่วนของ การกำกับดูแลการกระทำขององค์การบริหารส่วนตำบล จากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ

1. การใช้มาตรการทั่วไป ได้แก่ นายอำเภอเป็นผู้อนุมัติข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลและหากมีความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างนายอำเภอกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในเรื่องข้อบังคับงบประมาณรายจ่าย ผู้ว่าราชการจังหวัดจะเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย

2. การใช้มาตรการทางกฎหมายในรูปของพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ระเบียบข้อบังคับการประชุม และประกาศ ซึ่งเป็นอำนาจของรัฐมนตรีนีว่าการกระทรวงมหาดไทย

3. การใช้มาตรการตรวจสอบการเงินและทรัพย์สินและการปฏิบัติงานทางปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ทั้งนี้การกำกับดูแลตัวบุคลากรและองค์กรขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 กำหนดให้นายอำเภอดูแลการเลือกตั้งให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมและให้นายอำเภอแต่งตั้งประธาน รองประธานสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนั้นนายอำเภอสามารถที่จะเรียกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการบริหาร พนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลมาชี้แจงและสอบสวน พร้อมทั้งเรียกเอกสารรายงานใด ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบลได้ ส่วนผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจให้สมาชิกสภาขององค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

หรือแพทย์ประจำตำบลกรรมการบริหารทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่งได้ และมีอำนาจสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ตามคำแนะนำของนายอำเภอ ผู้ที่เข้ามากำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และองค์กรจากส่วนกลางอื่นๆ เช่น คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ศาลปกครอง เป็นต้น

ธราภรณ์ กิจประเสริฐ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การตรวจสอบบัญชีการเงินองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษา พบว่า 1) ความไม่เข้าใจและการขาดความรู้ในระเบียบเกี่ยวกับการเงิน การบัญชีของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลทำให้การปฏิบัติงานการเงินและบัญชีเป็นไปอย่างไม่ถูกต้องทำให้เกิดข้อบกพร่องผิดพลาดในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชี 2) การแต่งตั้งผู้ตรวจสอบบัญชี การเงินองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นข้าราชการที่มีงานประจำต้องปฏิบัติมาก่อนแล้ว เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการตรวจสอบบัญชีการเงินทำให้ไม่มีเวลาที่จะตรวจสอบการเงิน และบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ โดยไม่ได้มีการป้องกัน และความพร้อมของผู้ตรวจสอบในเรื่องของอัตราค่าจ้าง งบประมาณ และความไม่สะดวก ในการเดินทางไปตรวจสอบงานการเงิน และบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ตามแผน และเป้าหมายอย่างมีคุณภาพเป็นเหตุให้เกิดข้อบกพร่องผิดพลาดทางการเงินและบัญชี

นิพนธ์ นราพิทักษ์กุล (2542 : 95-96) ศึกษาเรื่อง บทบาทและความตระหนักในการควบคุมติดตาม และประเมินผลของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดยะลา ผลการศึกษา พบว่า

1. คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับบทบาทในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลอยู่ในระดับสูง
2. คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความตระหนักเกี่ยวกับความสำคัญของการควบคุม ตรวจสอบและประเมินผลอยู่ในระดับสูง
3. ปัจจัยลักษณะทั่วไปของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล คือ สถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการควบคุม ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลแต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเกี่ยวกับความสำคัญของการควบคุม ตรวจสอบและประเมินผล

1. ปัจจัยลักษณะทั่วไปของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล คือ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ รายได้ ตำแหน่งในคณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเกี่ยวกับความสำคัญของการควบคุม ตรวจสอบและประเมินผล

นรินทร์ คำเสมานันท์ (2541 : 78-84) ศึกษา เรื่อง บทบาทการควบคุมและการตรวจสอบฝ่ายบริหารของฝ่ายนิติบัญญัติในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่มีความรู้

ความเข้าใจในบทบาทการควบคุม ตรวจสอบฝ่ายบริหารเป็นอย่างดี โดยการใช้ระเบียบต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีจำนวนหลายฉบับและละเอียดถี่ถ้วนเป็นแนวทางในการควบคุม และได้ถือปฏิบัติโดยการตั้งกระทู้ถามรวมถึงการอภิปรายในญัตติที่สำคัญตลอดมาอย่างมีประสิทธิภาพ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดยังพบว่า ความรู้ทางการศึกษาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมฝ่ายบริหารคือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการศึกษาสูงจะสามารถควบคุมฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาต่ำ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อกฎหมายและระเบียบของ องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ว่าด้วยการควบคุมซึ่งกันและกันระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ เห็นว่ามีความรัดกุมและถือปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ทั้งสองฝ่ายคานอำนาจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถบริหารงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนภายในตำบล สำหรับปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การควบคุมขาดประสิทธิภาพ คือ ระบบอุปถัมภ์ หรืออิทธิพลที่ฝ่ายบริหารมีต่อฝ่ายนิติบัญญัติ ทำให้เกิดความเกรงใจและเกรงกลัว ไม่กล้าควบคุมไม่กล้าตรวจสอบ ฝ่ายบริหารอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากต้องกลับไปอาศัยอยู่ร่วมกับฝ่ายบริหารในหมู่บ้านและต้องพึ่งพาอาศัยกันอีกต่อไปส่งผลให้การควบคุมฝ่ายบริหารของฝ่ายนิติบัญญัติไร้ประสิทธิภาพ และขาดความจริงจัง

เรื่องชัย สานนท์ (2541 : 135-137) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการกำกับดูแลของอำเภอและจังหวัด ผลการศึกษาพบว่า อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ประสบการณ์ทำงาน ความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ผู้กำกับดูแล และการรับรู้ข่าวสารทางราชการ ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการกำกับดูแลของอำเภอและจังหวัด

อมรา ทองนาค (2544 : 101-107) ศึกษาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ และความรู้กับความตระหนักต่อสิทธิที่จะได้รับตามพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสาร ส่วนอายุ และรายได้นั้นไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

2. ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ส่วน เพศ และอายุนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

3. ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับความตระหนักต่อประโยชน์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ส่วนเพศและอายุนั้น

ไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักต่อประโยชน์ของ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

4. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการจากทั้งสื่อมวลชนสื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

5. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 แตกต่างกันมีความตระหนักต่อประโยชน์ของ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 แตกต่างกันกล่าวคือความรู้มีความสัมพันธ์กับความตระหนัก

ปิยาภรณ์ ผลหาญ (2544 : 158-162) ศึกษาเรื่อง การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ผลการศึกษาปรากฏว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย ได้แก่ การเปิดเผยตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยวินัย โดยในชั้นการสอบสวนทางวินัยและได้รับแจ้งข้อกล่าวหาพร้อมอธิบายข้อกล่าวหารวมทั้งมีสิทธิที่จะอุทธรณ์มีสิทธิขอตรวจหรือคัดรายการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนได้ และพบว่าสภาพปัญหาที่เกิดจากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวินัย นอกจากปัญหาความแตกต่างด้านแนวความคิดและปรัชญาของกฎหมายแล้ว ยังพบว่าสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา มีอยู่อย่างจำกัด โดยเป็นอำนาจดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ขณะที่กฎหมายข้อมูลข่าวสารของทางราชการนั้นมีแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวินัยที่ชัดเจนกว่า แต่ก็มีปัญหาในเรื่องของเนื้อหาของข้อมูล ระยะเวลาในการเปิดเผย

มนัส สุวรรณและคณะ (2546 : 141-143) ศึกษาวิจัย เรื่อง การตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชนในระบบการบริหารงานและกิจการสาธารณะของท้องถิ่นได้ข้อค้นพบและเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการตรวจสอบระบบการบริหารงาน ของท้องถิ่นของภาคประชาชน 3 รูปแบบหลัก ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโดยกำหนดเป็นกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย 3 รูปแบบ โดย ก. การกำหนดให้องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องเสนอร่างแผนงานและร่างงบประมาณต่อสาธารณะชนของท้องถิ่นนั้น ก่อนนำเสนอเพื่อขออนุมัติจากสภาท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนได้มีกรอบอ้างอิงและข้อมูลเพื่อใช้ในการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นต่อไป ข. การกำหนดให้องค์กรปกครองท้องถิ่นแต่ละแห่ง โดยเฉพาะองค์กรบริหารส่วนตำบลมีสภาที่ปรึกษา ซึ่งสมาชิกประกอบด้วยตัวแทนของชุมชนและองค์กรประชาชน รวมทั้งกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นนั้นที่มีความหลากหลาย ค. การกำหนดให้มีตัวแทนของชุมชน และ/หรือตัวแทนองค์กรประชาชน จำนวนหนึ่ง เข้าร่วมประชุมในสภาท้องถิ่นทุกครั้ง และการประชุม ควรจัดในวันหยุดราชการหรือช่วงเย็น

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อตรวจสอบองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยการดำเนินงานของประชาชนโดยตรง ซึ่งมี 3 รูปแบบ ดังนี้ ก. รูปแบบการใช้ความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรประชาชนเป็น ศูนย์รวมหรือเครือข่ายในการตรวจสอบและผลักดันการทำงานของ องค์กรปกครองท้องถิ่นหรืออาจเรียกว่า สังคม (หรือชุมชน) ล้อมรัฐ ข. รูปแบบที่รัฐเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นหรือเอื้ออำนวยให้ เกิดองค์กรหรือกลุ่มประชาชนเพื่อทำงานแข่งขันหรือตรวจสอบ องค์กรปกครองท้องถิ่น ค. รูปแบบการส่งเสริมบทบาทของสื่อ (หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์) ให้เปิดเวทีหรือพื้นที่แก่ประชาชนในการแสดงออกเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นโดยรัฐอาจให้รางวัลแก่สื่อที่มีผลงานดีเด่นในด้านนี้ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทร่วมกับประชาชนใน การตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการตรวจสอบการทำงาน ขององค์กรปกครองท้องถิ่น โดยร่วมมือกันในการทำงาน มี 2 รูปแบบ ดังนี้ ก. รูปแบบการร่วมคิดและร่วมทำ โดยองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นผู้สร้าง ช่องทางให้ประชาชนหรือตัวแทนของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ ตลอดทั้งกระบวนการหรืออาจเอื้ออำนวยให้ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมดก็ได้ ข. รูปแบบที่องค์กรปกครองท้องถิ่นสร้างเวทีหรือโอกาสให้ประชาชน รวมทั้งฝ่ายอื่น ๆ ได้แสดงออกเกี่ยวกับการทำงานของท้องถิ่น

พิเชษฐ วังศ์เกียรติขจร (2551 : 67-68) จากงานเขียนเรื่อง แนวคิด ยุทธศาสตร์ การบริหารพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในยุคโลกาภิวัตน์ ได้สรุปแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการและตรวจสอบ ควบคุมการทำงานของ องค์กรบริหารส่วนตำบลโดยมีแนวทางหลัก 10 ประการดังนี้ 1) ตรวจสอบพฤติกรรมของสมาชิกสภาที่ประชาชนเลือกตั้งให้ทำประโยชน์แก่ประชาชน 2) เข้าร่วมรับฟังการประชุมของสภาอย่างสม่ำเสมอ 3) ขอรับทราบข้อมูลข่าวสารหากเห็นว่าทำงานไม่โปร่งใส 4) ตรวจสอบแผนพัฒนา หากเห็นทำงานไม่โปร่งใส 5) ตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีว่าใช้จ่ายไปทำอะไรบ้างตรงตามแผนพัฒนาประจำปีหรือไม่ 6) ตรวจสอบติดตามการก่อสร้างโครงการ และการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีว่าถูกต้อง โปร่งใส และเกิดประโยชน์หรือไม่ 7) คัดค้านข้อบังคับ หรือมติที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน 8) ร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อพิจารณาข้อดี ข้อเสียของโครงการรัฐตามกระบวนการประชาพิจารณ์ 9) ติดตามข้อมูลข่าวสารและประกาศ 10) ดำเนินงานเพื่อให้การตรวจสอบ ควบคุม ให้บรรลุผล โดยหากพบการทำงานที่ไม่ถูกต้องโปร่งใส ให้แจ้งแก่ประธานหรือสมาชิกสภาเพื่อคัดค้าน และกรณีเพิกเฉยต่อการคัดค้านให้ยื่นร้องเรียนต่อนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการระดับสูงต่อไปเป็นลำดับ

จรรย์ท อันทวารี (2540 : 90 - 93) ศึกษาวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพของการนำนโยบายการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลไปปฏิบัติ : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบึงยี่โถ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบึงสามพัน ผลการศึกษาพบว่า

1. สามารถนำนโยบายการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับประสิทธิผลค่อนข้างสูง คือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, พนักงานส่วนตำบล, ลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเข้าใจในดำเนินนโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ และแผนปฏิบัติงานอย่างดี มีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาท้องถิ่น เสียสละ ทุ่มเทในการปฏิบัติงาน ระดมความคิดที่จะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย มีเพียงเรื่องการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น และการประชาสัมพันธ์ยังอยู่ในระดับต่ำ

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นในระดับตำบลพบว่าประชาชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลบึงยี่โถ ส่วนใหญ่มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง การกำหนดนโยบาย การควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ และการตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้านทำให้บริการให้ความสะดวกรวดเร็วในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลบึงยี่โถอยู่ในระดับสูงมีเพียงด้านการแก้ไขปัญหาทางด้านสาธารณสุขโรคและสิ่งแวดล้อม ที่อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

ชูชัย ศุภวงศ์ (2542 : 18-20) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบปัญหาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในมิติการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดยได้ข้อค้นว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยทั่วไปประชาชนยังไม่เข้าใจโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และยังขาดการมีส่วนร่วมในการควบคุมการทำงาน ตรวจสอบติดตามการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใหม่ มีอำนาจและอิทธิพลเหนือวิถีชีวิตของประชาชน และประชาชนมีความคาดหวังต่อองค์การบริหารส่วนตำบลสูงเกินไป พยายามเรียกร้องให้องค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินกิจการด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ โดยไม่คำนึงรายได้ของ องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอยู่อย่างจำกัด

พีรสิทธิ์ คำนวนคิดปี และคณะ (2549: 150-157) ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ได้ข้อค้นพบว่า การมีส่วนร่วมตามภารกิจของการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 6 ด้านนั้นยังมีระดับที่ต่ำ ทั้งนี้เพราะประชาชนใน

ท้องถิ่นยังมีความรู้ต่อบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการปกครองท้องถิ่นไม่มากนัก ซึ่งส่วนใหญ่รู้เพียงแต่ว่าออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ภายหลังการเลือกตั้งเข้าใจว่าบทบาทหน้าที่นี้ได้หมดสิ้นไปแล้ว

วีระกิตติ์ หาญปริพรรณ์ และคณะ (2551 : 70-79) การมีส่วนร่วมของชุมชนในงานยุติธรรมชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนคลองจรเข้ น้อย ตำบลเกาะไร่ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ข้อค้นพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนทำให้เกิดศรัทธาต่อกระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีส่วนร่วม ทั้งนี้เกิดจากสมาชิกในชุมชนมีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อผู้นำชุมชนของตน สำหรับแนวทางการพัฒนาควรมีแนวทางปฏิบัติ โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุดเข้ามา มีส่วนร่วมในงานยุติธรรมชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่ารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการตรวจสอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้นมี 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) การตรวจสอบโดยกำหนดเป็นกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ ก. การกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเสนอร่างแผนงานและร่างงบประมาณต่อสาธารณะชนของท้องถิ่นนั้น ก่อนนำเสนอเพื่อขออนุมัติจากสภาท้องถิ่น ข. การกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลมีสภาที่ปรึกษา ซึ่งสมาชิกประกอบด้วยตัวแทน ของชุมชน และองค์กรประชาชน รวมทั้งกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นนั้น ค. การกำหนดให้มีตัวแทนของชุมชน และ/หรือตัวแทนองค์กรประชาชน จำนวนหนึ่ง เข้าร่วมประชุมในสภาท้องถิ่นทุกครั้ง 2) การแสดงออกของประชาชนเพื่อตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง มี 3 รูปแบบ ได้แก่ ก. รูปแบบการใช้ความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรประชาชนเป็นศูนย์รวมหรือเครือข่ายในการตรวจสอบและผลักดันการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข. รูปแบบที่รัฐเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นหรือเอื้ออำนวยให้เกิดองค์กรหรือกลุ่มประชาชน เพื่อทำงานแข่งขันหรือตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ค. รูปแบบการส่งเสริมบทบาทของสื่อ (หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์) ให้เปิดเวทีหรือพื้นที่แก่ประชาชนในการแสดงออกเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น รวมทั้งการเปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทร่วมกับประชาชนในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยร่วมมือกันในการทำงาน มี 2 รูปแบบ ได้แก่ ก. รูปแบบการร่วมคิดและร่วมทำ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้สร้าง ช่องทางให้ประชาชนหรือตัวแทนของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน โครงการต่าง ๆ ตลอดทั้งกระบวนการ หรืออาจเอื้ออำนวยให้ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมดก็ได้ ข. รูปแบบที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างเวทีหรือโอกาสให้ประชาชน รวมทั้งฝ่ายอื่น ๆ ได้แสดงออกเกี่ยวกับการทำงานของท้องถิ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

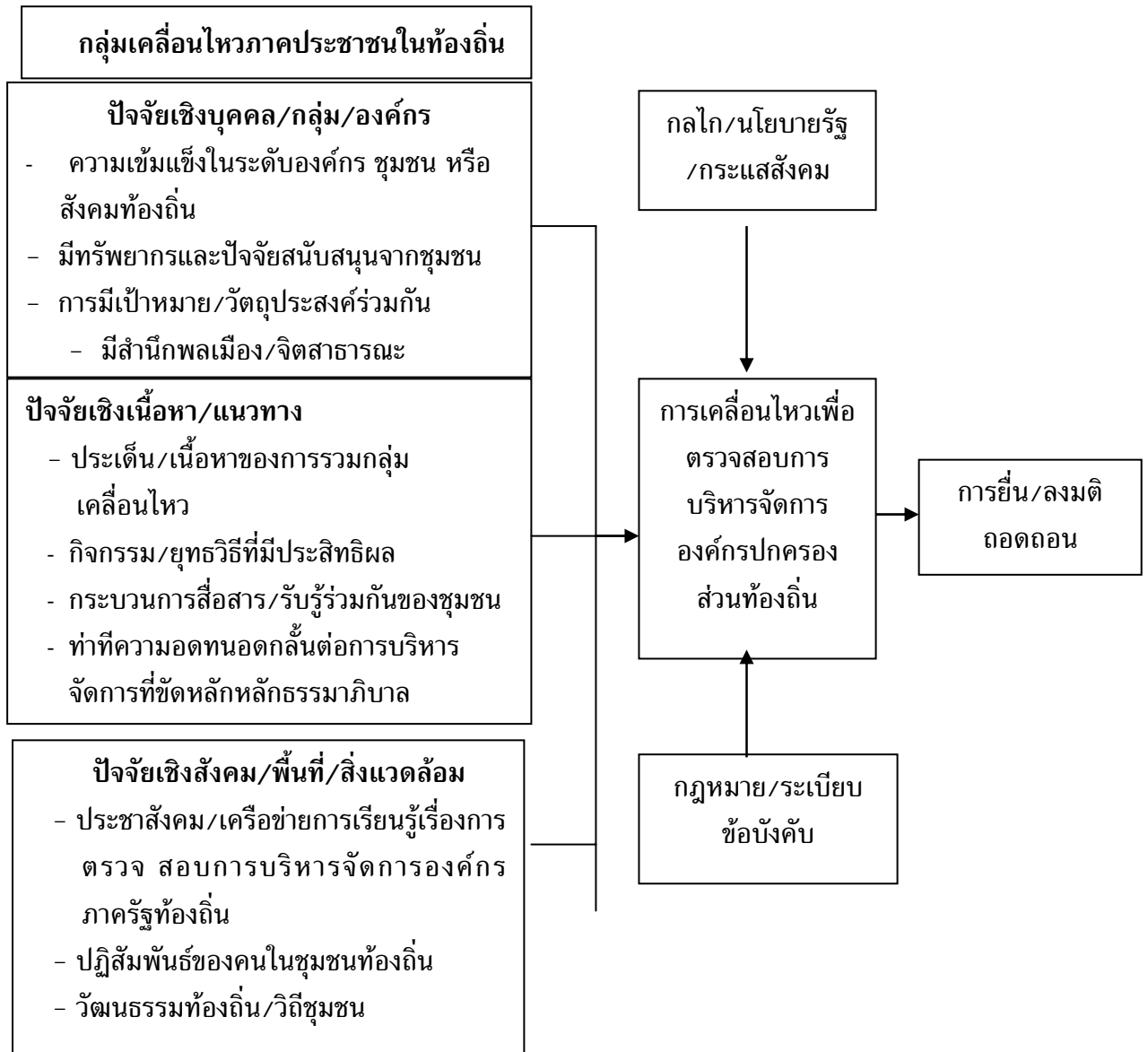
1. เพื่อศึกษาแนวทางการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของกลุ่มประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะโดยการยื่นและลงมติถอดถอน ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ของประชาชนในท้องถิ่น

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนในท้องถิ่น

3. เพื่อศึกษาพัฒนาการ กลไก และกระบวนการการตรวจสอบการใช้อำนาจบริหารจัดการองค์การภาครัฐท้องถิ่นโดยการยื่นและลงมติถอดถอน ตาม พ.ร.บ. การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนระดับรากหญ้า ตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 มาตรา 286

4. เพื่อวิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคของการตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะในระดับท้องถิ่นโดยการยื่นและลงมติถอดถอน ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 มาตรา 286 ของประชาชนในบริบทระดับท้องถิ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 5 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ของการวิจัย

สำหรับ วิธีใหม่ (Initiatives) การค้นหาต้นแบบหรือกรณีตัวอย่างการปฏิบัติที่ดีเยี่ยม เพื่อนำมาพัฒนาเป็นบทเรียนเพื่อก่อให้เกิดการบริหารงานท้องถิ่นที่ดี และมีการส่งเสริมสนับสนุน ผลักดันให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้งานวิจัยดังกล่าวคาดว่าจะได้รับประโยชน์ คือ

1. แนวทางการเสริมสร้างการแสดงออกของประชาชนที่มีพลังและเป็นรูปธรรมในการผลักดันหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการองค์การภาครัฐส่วนท้องถิ่น ผ่านกลไกการตรวจสอบการดำเนินการบริหารจัดการกิจการสาธารณะของท้องถิ่นตามหลักประชาธิปไตยทางตรงให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางเสริมสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และพร้อมยอมรับการตรวจสอบจากประชาชนและสังคมในท้องถิ่น

3. เป็นแนวทางการศึกษาแก่องค์กรภาครัฐส่วนท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้ และสร้างการยอมรับต่อหุ้นส่วนใหม่ของบริบทการบริหารองค์การตลอดจนเพื่อการปรับตัวจากปัจจัยภายนอกองค์การบริหารอันเกิดจากการเคลื่อนไหวของประชาชนในการแสดงออกตามสิทธิพึงมีที่รัฐให้การยอมรับส่งเสริม

ขอบเขต/ ข้อจำกัดการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ และเวลา

โครงการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้วางกรอบการศึกษาในบริบทขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีปรากฏการณ์กรณีศึกษาดังกล่าวได้ผ่านล่วงเลยมากกว่า 2 ปี (เหตุการณ์การเคลื่อนไหวยื่นถอดถอนเกิดขึ้นวันที่ 30 กรกฎาคม 2550 และ การลงมติถอดถอนเกิดขึ้นในวันที่ 27 มกราคม 2551) ศึกษาย้อนไปในช่วงเวลาตั้งแต่เริ่มมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาชนในท้องถิ่น ถึงสิ้นสุดเวลาการลงมติถอดถอน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสม ระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประเด็นการเคลื่อนไหวแสดงออกของประชาชนระดับรากหญ้า ต่อการตรวจสอบการบริหารงานที่ขาดความโปร่งใสและธรรมาภิบาลของผู้นำท้องถิ่นด้วยการยื่นและลงมติถอดถอน มาตรา 286 ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนน

ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกของหลักประชาธิปไตยทางตรงภายใต้ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในบริบทของท้องถิ่น

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้วางกรอบการศึกษาในประชากรของชุมชนองค์กรบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอมะนัง จังหวัดชัยภูมิ โดยศึกษาบุคคลจาก 5 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มประชาชนทั่วไป ที่มีสิทธิ์ตามกฎหมายและออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น (27 มกราคม 2551)
2. กลุ่มประชาชนแกนนำการเคลื่อนไหวเข้าชื่อยื่นเสนอการลงมติถอดถอน
3. กลุ่มผู้นำชุมชนในท้องถิ่นและชุมชน
4. กลุ่มสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น
5. กลุ่มนักวิชาการในท้องถิ่น

ข้อจำกัดการวิจัย

ข้อจำกัดที่สำคัญที่จะมีผลกระทบต่อการศึกษา ซึ่งได้แก่ Recall Bias หรือ Reporting Bias (การลืม) ที่เกิดได้บ่อยในการศึกษาแบบ Case Control Study หรือการศึกษาแบบย้อนหลัง ยิ่งเหตุการณ์ย้อนหลังไปมากเท่าใด ก็จะมียิ่งเสี่ยงต่อการเกิด Recall Bias มากขึ้น และเนื่องจากโครงการศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่ด้วย ทำให้การตีความข้อมูลที่ได้จากการศึกษาก็นับว่าเป็นข้อจำกัดอีกประการหนึ่งของการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเคลื่อนไหวภาคประชาชนท้องถิ่น หมายถึง กรณีการเคลื่อนไหวแสดงออกของประชาชนในชุมชนตำบลนาเสียว อำเภอมะนัง จังหวัดชัยภูมิ ภายใต้รูปแบบยุทธวิธี จำนวนผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหว ตลอดจนวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ตำบลนาเสียว ที่เกิดขึ้นวันที่ 30 กรกฎาคม 2550 และการลงมติถอดถอนเกิดขึ้นในวันที่ 27 มกราคม 2551 ที่ผ่านมา

การถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง การเคลื่อนไหวของประชาชนในชุมชนตำบลนาเสียว อำเภอมะนัง จังหวัดชัยภูมิ เพื่อตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นนั้นโดยประชาชนตามรัฐธรรมนูญที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 286 ที่ระบุให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นคณะผู้บริหารและผู้บริหารท้องถิ่นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป มีสิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนออกจากตำแหน่ง

ได้ และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาขอบัญญัติท้องถิ่นได้

กลุ่มประชาชนในท้องถิ่น หมายถึง การรวมกลุ่มของประชาชนจำนวนหนึ่งของชุมชน ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์และอุดมคติร่วมกันเพื่อดำเนินการยื่น และลงมติถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ตำบลนาเสียว ทั้งนี้จึงมีโครงสร้างเชิงความสัมพันธ์กันแบบง่าย ๆ จนถึงแบบที่มีความสลับซับซ้อน โดยการรวมกลุ่มดังกล่าวต้องพิสูจน์ความเป็นสมาชิกได้ มีการจัดลำดับตำแหน่งหรือสถานภาพในกลุ่ม การรวมตัวและติดต่อกันระหว่างกันจะเกิดขึ้นตามบรรทัดฐาน วัตถุประสงค์เพื่อการเคลื่อนไหวอย่างมีจิตสำนึกทางการเมือง

การบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสัมฤทธิ์ผล หมายถึง การบริหารงานราชการตามแนวทางพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ความว่า การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดนี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้ โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงาน การจัดสรรงบประมาณและการบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ ต้องคำนึงถึงหลักการตามวรรคหนึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมือง ที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรานี้

หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนตำบล หมายถึง หลักยึดปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ใช้บริหารงานและกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 1) จะต้องบริหารงานให้ถูกต้องตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนดไว้ ตลอดจนออกข้อบัญญัติซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชน ซึ่งเรียกว่า การมีหลักนิติธรรม 2) จะต้องบริหารงานด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมซึ่งเรียกว่า การมีหลักคุณธรรม 3) จะต้องบริหารงานที่โปร่งใสตรวจสอบได้ด้วยกระบวนการเปิดเผยข้อมูลเรียกว่า หลักความโปร่งใส 4) จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ตัดสินใจในปัญหาของท้องถิ่นด้วยช่องทางต่าง ๆ เรียกว่า หลักการมีส่วนร่วม 5) ในการบริหารงานต้องตระหนักถึงคุณค่าของทุนหรือทรัพยากรที่ใช้ไปด้วยความประหยัดเรียกว่า หลักความคุ้มค่า 6) จะต้องบริหารจัดการองค์การด้วยการยึดเอาประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเป็นหลักในการตัดสินใจซึ่งเรียกว่าหลักความรับผิดชอบต่อ

รูปแบบการเคลื่อนไหว/ยุทธวิธีปฏิบัติที่มีสัมฤทธิ์ผล หมายถึง แนวทางการเคลื่อนไหวตลอดจนเครื่องมือทั้งหมดที่กลุ่มประชาชน ชุมชนตำบลนาเสียว จังหวัดชัยภูมิ มีและถูกนำมาใช้

เพื่อเรียกร้องต่อปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนซึ่งตกเป็นเป้าหมายของการเคลื่อนไหวเรียกร้อง ที่ทำให้บรรลุข้อเรียกร้อง

ประชาชนทั่วไป หมายถึง ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวทั้ง 12 หมู่บ้าน ที่มีสิทธิ์ลงมติดออดอน ตามมาตรา 286 และเป็นผู้ออกไปใช้สิทธิ์ลงมติดออดอน และมีใช้แกนนำหลักในการเคลื่อนไหว ผู้นำชุมชนและไม่ใช่สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหาร ข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

ประชาชนแกนนำการเคลื่อนไหว หมายถึง ประชาชนในท้องถิ่นที่เป็นแกนนำหลักในการเคลื่อนไหวเรียกร้องเพื่อเสนอขอถอนตามมาตรา 286 มีใช้ประชาชนทั่วไป ผู้นำชุมชนและไม่ใช่สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหาร ข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ตลอดจนข้าราชการสังกัดอื่นที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวทั้ง 12 หมู่บ้าน

กลุ่มผู้นำชุมชนในท้องถิ่น หมายถึง ผู้ที่มีศักยภาพต่อการชักนำความคิด ความเห็นของชุมชน ไปสู่การตัดสินใจแก้ปัญหาของชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ประธานชุมชนและกรรมการชุมชน พระภิกษุ ผู้นำชุมชนประชาชนที่เป็นที่เคารพ ข้าราชการในสังกัดอื่นที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวทั้ง 12 หมู่บ้าน

สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นข้าราชการ และพนักงานส่วนท้องถิ่น หมายถึง สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่นตามรายชื่อขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ตำบลนาเสียว

กลุ่มนักวิชาการในท้องถิ่น หมายถึง อาจารย์ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่ศึกษาวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิในสภาวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

ปัจจัยเชิงบุคคล/กลุ่ม/องค์กร หมายถึง ปัจจัยที่เชื่อว่ามีผลต่อการออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นด้านบุคคล เช่น การมีความรู้ของคนในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและการเมืองท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ องค์กรประกอบเชิงกลุ่มของคนในชุมชน เช่น การได้รับการสนับสนุนปัจจัยด้านต่างในการดำเนินกิจกรรมการเคลื่อนไหว ความสามัคคีพร้อมเพียง การมีเป้าหมายของการรวมกลุ่มเคลื่อนไหว วัตถุประสงค์ในการเคลื่อนไหว ตลอดจนการมีสำนักพลเมือง สนใจและใส่ใจต่อชุมชนร่วมกันของคนในชุมชน

ปัจจัยเชิงเนื้อหา/แนวทาง หมายถึง ปัจจัยที่เชื่อว่ามีผลต่อการออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นประเด็นปัญหาและเนื้อหาของการออกมาร่วมเคลื่อนไหว ตลอดจนยุทธวิธีและแนวทางการเคลื่อนไหวของประชาชนในชุมชน เช่น เป็นแนวทางที่จะได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน โดยทุกคนได้มีโอกาสแสดงความต้องการของตนเองตามแนวทางที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถแก้ปัญหาและสร้างความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายได้

ปัจจัยเชิงสังคม/พื้นที่/สิ่งแวดล้อม หมายถึง ปัจจัยที่เชื่อว่ามีผลต่อการออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นด้านสังคม เช่น มีเครือข่ายการเรียนรู้เกี่ยวกับการตรวจ

สอบการบริหารจัดการองค์รภาคท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้และร่วมกิจกรรมในหลายรูปแบบ มีองค์รภายนอกส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับทำหน้าที่ และบทบาทของสมาชิกชุมชน โดยเฉพาะการแสดงบทบาทร่วมทางการเมือง ด้านพื้นที่และสิ่งแวดล้อม เช่น เป็นชุมชนขนาดเล็ก สมาชิกในชุมชนเป็นเครือญาติและมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันค่อนข้างมาก

ความเข้มแข็งในระดับองค์กร/ชุมชน/ท้องถิ่น หมายถึง กลุ่มเคลื่อนไหวมีโครงสร้าง ทั้งเป็นทางการและไม่ทางการที่นำสู่ความสำเร็จของการเคลื่อนไหวเรียกร้อง ซึ่งประกอบด้วย การมีผู้นำที่รู้ปัญหา รู้แนวทางแก้ไข และเป็นที่ยอมรับ การมีสมาชิกที่เข้มแข็งและตระหนักต่อความเป็นเจ้าของร่วม การมีอุปกรณ์ เครื่องมือที่จำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมเคลื่อนไหวอย่างพร้อมเพียง การมีทุนและปัจจัยสนับสนุนที่ต้องใช้อย่างพอเพียง และการมีวิธีการแนวทางการบริหารจัดการที่จะขับเคลื่อนข้อเรียกร้องอย่างเป็นทางการ การมีปัจจัยเอื้อที่ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสื่อสารปัญหาของท้องถิ่นที่อย่างรวดเร็ว ทัวถึง มีประสิทธิภาพ

การมีทรัพยากรและปัจจัยสนับสนุนจากชุมชน หมายถึง กลุ่มการเคลื่อนไหวได้รับการสนับสนุนสิ่งดำเนินงานเคลื่อนไหวจากชุมชนซึ่งเป็นไปโดยการระดมทรัพยากรที่จำเป็นในการใช้เพื่อเคลื่อนไหว อันสะท้อนถึงการร่วมและสามัคคีที่จะแสดงออกร่วมกัน

การมีเป้าหมายร่วมกันในการเคลื่อนไหวเพื่อยื่น/ลงมติถอดถอนตามมาตรา 286 หมายถึง การเคลื่อนไหวของประชาชนชุมชนนาเสียว ล้วนเป็นไปเพื่อแสดงความต้องการร่วมในการใช้กลไกการถอดถอน ตามมาตรา 286 เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาทางการเมืองระดับท้องถิ่นที่เผชิญอยู่เพราะเชื่อว่าเป็นกลไกที่ใช้แก้ปัญหาได้ และยังให้ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย

สำนึกพลเมือง/จิตสาธารณะของคนในชุมชน หมายถึง การที่คนในชุมชนนาเสียวเป็นบุคคลที่สนใจเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นในประเด็นต่าง ๆ เพราะเห็นความสำคัญว่าเป็นหน้าที่ร่วมกัน และแสดงออกอย่างพร้อมเพียง อันเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ

ประเด็นปัญหา/เนื้อหาของการรวมกลุ่มเคลื่อนไหว หมายถึง ข้อเรียกร้องหลักของการเคลื่อนไหวเป็นการเรียกร้องเพื่อต้องการให้ตรวจสอบการบริหารงานที่เชื่อว่าขาดความโปร่งใสและขัดหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นปัญหาที่กระทบต่อคนทั้งชุมชนทั้งผลประโยชน์และชื่อเสียง

ยุทธวิธีที่มีประสิทธิผลในการเคลื่อนไหวเรียกร้อง หมายถึง แนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาชนชุมชนตำบลนาเสียว ที่ใช้เปลี่ยนข้อเรียกร้องต่อปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเพื่อให้บรรลุข้อเรียกร้องโดยผ่านการยกข้อเรียกร้องเข้าสู่ทางช่องทางการเมืองปกติ เช่น การเข้าชื่อยื่นเสนอ/ลงมติถอดถอน ตามกฎหมาย เป็นต้น

กระบวนการสื่อสาร/รับรู้ปัญหาร่วมกันของชุมชน หมายถึง แนวทางการส่งข้อมูลเรื่องราวเพื่อสร้างการรับรู้ปัญหา เพื่อยกระดับการเข้าใจและตระหนักถึงปัญหา ผลกระทบต่อทั้งตัวบุคคลและสังคมโดยรวมด้วยการเชื่อมโยงให้เกิดการแสดงออกต่อปัญหาร่วมกัน

ท่าทีความอดทนอดกลั้นต่อการบริหารจัดการกิจการสาธารณะที่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาล หมายถึง พฤติกรรม การแสดงออกของประชาชนหรือปัจเจกชนต่อปัญหาของชุมชนที่ขัดต่อหลัก

ธรรมาภิบาลในลักษณะรั้งรอ ตรีภคตรองโดยไม่ตระหนักต่อเรื่องราวอย่างทันที หากแต่ค่อย ๆ เรียบเรียงเรื่องราว มาเป็นระยะเวลาช่วงหนึ่ง

ประชาสังคม/เครือข่ายการเรียนรู้แนวทางการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรภาครัฐ ท้องถิ่น หมายถึง การผสมผสานความรู้ร่วมกันของชุมชนเป็นกลุ่ม/เครือข่ายเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีพลังเพื่อสื่อสาร เรียนรู้ แลกเปลี่ยนแบ่งปันประสบการณ์ความสำเร็จเกี่ยวกับการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรภาครัฐในรูปแบบต่าง ๆ จากทั้งคนในชุมชนและจากภาคส่วนอื่นนอกชุมชน

ปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชนท้องถิ่น หมายถึง คนในชุมชนนาเสียวมีกิจกรรมตามวิถีท้องถิ่นติดต่อกัน พบปะสังสรรค์กันทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ร่วมพูดคุยเรื่องราวทั้งชีวิตส่วนตัวและประเด็นต่างๆของสังคมอย่างเป็นปกติ ทัวถึง เป็นไปอย่างใกล้ชิด วัฒนธรรมท้องถิ่น/วิถีชุมชนเฉพาะถิ่น หมายถึง การที่คนในชุมชนนาเสียวมีกิจกรรมตามวิถีชีวิต การพบปะกันทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม จนปรากฏรูปแบบทางวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นที่เหมือนกัน และแตกต่างไปจากชุมชนอื่นปฏิบัติสืบเนื่องกันมาอันสะท้อนอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชนนาเสียว เช่น การมีประเพณีบุญเดือนสาม(รำบวงสรวงผีฟ้า)

การออกไปใช้สิทธิ์ลงมติถอดถอน หมายถึง การที่คนในชุมชนนาเสียวแสดงออกทางการเมืองโดยการออกไปใช้สิทธิ์ลงมติถอดถอนผู้นำท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งตามประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดชัยภูมิ ในวันที่ 27 มกราคม 2551 อันเนื่องจากการยื่นขอถอดถอน ตามมาตรา 286 ว่าด้วยการถอดถอนนักการเมืองและผู้นำท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป

บทที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ที่ประชาชนในท้องถิ่นร่วมแสดงออกในการตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่นของผู้บริหาร ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป อันเป็นการใช้เอกสิทธิ์ตามบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 286 ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาที่เกี่ยวกับพื้นที่ศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การเลือกพื้นที่ศึกษา

โครงการศึกษาวิจัยในหัวข้อ บทบาทประชาชนในการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเคลื่อนไหวถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจงเลือก (Purposive Sampling) ที่สัมพันธ์กับประเด็นปัญหาจากประชาชนของชุมชนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ที่รวมตัวกันแสดงออกทางการเมืองต่อการตรวจสอบกระบวนการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของผู้นำท้องถิ่น โดยการเข้าชื่อยื่นและลงมติคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้ง โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาประชาชน ทั้ง 12 หมู่บ้าน ในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เป็นหน่วยประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง

สำหรับ กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเป็นกลุ่มประชากรที่ประกอบด้วย ดังนี้

1. ประชาชนทั่วไปในพื้นที่เขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 12 หมู่บ้าน (ผู้ที่ออกไปใช้สิทธิ์ลงมติถอดถอน : 27 มกราคม 2551)
2. ประชาชนแกนนำการเคลื่อนไหวต่อกระบวนการตรวจสอบโดยการเข้าชื่อยื่น/ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น
3. กลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว
4. สมาชิกสภาและคณะผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว
5. กลุ่มนักวิชาการ

วิธีการเลือกตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยนี้ มีแนวทางการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ถูกต้องตรงตามหลักการทางระเบียบวิธีการศึกษา ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ประชาชนทั่วไป (ผู้ออกไปใช้สิทธิ์ลงมติดอตอน) ใช้เทคนิคการสุ่มธรรมดาอย่างเป็นสัดส่วน (Simple Random Sampling) โดยการกำหนดหมายเลขของทุกหน่วยประชากรตามกรอบประชากรผู้ออกไปใช้สิทธิ์ลงมติดอตอนผู้บริหารท้องถิ่นของทั้ง 12 หมู่บ้าน จากนั้นทำการเลือกตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้โปรแกรมการสุ่มจากคอมพิวเตอร์ตามสัดส่วนประชากรแต่ละหมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่างที่ 2 กลุ่มแกนนำการเคลื่อนไหว ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยเทคนิค Snow ball โดยการเริ่มจากการสอบถามข้อมูลกับบุคคลผู้ใกล้ชิดเหตุการณ์ (Key Informants) เกี่ยวกับข้อมูลข้อเท็จจริงของปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น จากนั้นขยายสู่รายชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่เป็นแกนนำการเคลื่อนไหวดังกล่าว ทั้งนี้โดยตรวจสอบความถูกต้องของรายชื่อแกนนำด้วยการตรวจสอบจากทั้งตัวบุคคล ประชาชน และแกนนำอื่นๆ ในกลุ่ม

กลุ่มตัวอย่างที่ 3, 4 และ 5 ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจงเลือก (Purposive Sampling) จากบัญชีรายชื่อ

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ จะใช้ขนาดตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษาเพื่อให้ถูกต้องตรงตามหลักการทางระเบียบวิธีทางสังคมวิทยา ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ประชาชนทั่วไป ใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการแปลผลทางสถิติตามสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งมีแนวทางดังต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย n = จำนวนขนาดตัวอย่าง, N = จำนวนประชากรทั้งหมด, e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

ซึ่งการศึกษานี้ จะใช้ขนาดตัวอย่าง (n) ทั้งหมด 355 คน (354.7) จากจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง (N) ทั้งหมด 3,134 คน ค่าความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (e) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 0.05 โดยขนาดตัวอย่างกลุ่มที่ 1 เป็นไปตามตาราง 2-1

ตาราง 2-1 ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 1 เพื่อใช้ในการศึกษาตามสัดส่วน

หมู่ที่	จำนวนประชาชน	จำนวนประชาชนผู้ออกมาใช้สิทธิ์ (27 มกราคม 2551)	จำนวนตัวอย่างที่ใช้ใน การศึกษา
1	609	340	39
2	793	359	42
3	623	324	37
4	669	393	45
5	786	204	25
6	459	108	13
7	811	201	23
8	450	247	28
9	798	97	11
10	588	258	29
11	526	271	32
12	498	260	30
รวม	7,610	3,134	355

กลุ่มตัวอย่างที่ 2 กลุ่มแกนนำการเคลื่อนไหว โดยใช้จำนวนตัวอย่างที่มากพอเพื่อการวิจัยตามกระบวนการศึกษาเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่างที่ 3, 4 และ 5 ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากบัญชีรายชื่อที่มีปัจจุบัน โดยการเลือกแบบเจาะจงเลือก (Purposive Sampling) ตามตาราง 2-2

ตาราง 2-2 รายการกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาโดยการสัมภาษณ์

กลุ่มตัวอย่าง	ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนตัวอย่าง (คน)
ตัวอย่างที่ 3	กลุ่มผู้นำชุมชน	
	- ประธานชุมชนและกรรมการชุมชน	42
	- พระภิกษุ บุคคลที่ประชาชนที่เคารพนับถือ	10
	- ข้าราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ	7
	- ข้าราชการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข	1

ตาราง 2-2 (ต่อ)

กลุ่มตัวอย่าง	ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนตัวอย่าง (คน)
ตัวอย่างที่ 4	สมาชิกสภาและผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ และพนักงานส่วนท้องถิ่น	
	- สมาชิกสภาท้องถิ่น	12
	- คณะผู้บริหารสภาท้องถิ่น	4
	- ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น	4
ตัวอย่างที่ 5	กลุ่มนักวิชาการ	
	- คณาจารย์สถาบันการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ	2
	- นักวิชาการด้านวัฒนธรรมจากสภาวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ	2

เครื่องมือเก็บข้อมูล

สำหรับโครงการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้วางแผนการศึกษาคือเป็นแบบผสม(Mixed Method) ซึ่งมีรายละเอียดแยกตามหน่วยการวิเคราะห์เฉพาะของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ศึกษาตามกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณใน กลุ่มที่ 1 ประชาชนทั่วไปผู้ออกไปใช้สิทธิ์ลงมติคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ณ วันที่ 27 มกราคม 2551 ที่อาศัยอยู่เขตรับผิดชอบองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว 12 หมู่บ้าน

ศึกษาตามกระบวนการวิจัยคุณภาพ ได้แก่ กลุ่มที่ 2 กลุ่มแกนนำการเคลื่อนไหวถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นในพื้นที่ กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ กลุ่มที่ 4 สมาชิกสภาและคณะผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น และกลุ่มที่ 5 กลุ่มนักวิชาการ

ดังนั้น การศึกษานี้จึงใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายอย่างผสมผสานกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นอย่างถูกต้อง ครบถ้วน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หนังสือและคำสั่งราชการ ตลอดจน เอกสารการวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย

2. เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากทบทวนวรรณกรรม การศึกษาแล้วพัฒนาเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ 1 สำหรับประชาชนทั่วไปที่ออกไปใช้สิทธิ์ลงมติถอดถอน ในวันที่ 27 มกราคม 2551

3. การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่มีโครงสร้าง เครื่องมือนี้ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ 2, 3, 4 และกลุ่มที่ 5 ได้แก่ กลุ่มแกนนำการเคลื่อนไหวเพื่อยื่นและลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น กลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่น กลุ่มสมาชิกสภาและผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น และกลุ่มนักวิชาการ

ลักษณะของเครื่องมือ

ด้วยการศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ที่ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เหมาะสม และจำเป็นสำหรับการศึกษา เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงประกอบด้วย 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ 1 : กลุ่มประชาชนทั่วไป แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีทั้งลักษณะเป็นแบบเติมข้อความตามความเป็นจริง และแบบเลือกตอบ ซึ่งมีทั้งหมด 11 ข้อ ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับพื้นที่อาศัยในชุมชน กลุ่มบุคคลที่ศึกษา เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ศาสนา ช่องทางการรับรู้ข่าวสารท้องถิ่น บทบาทในสังคม การใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น

ตอนที่ 2 แนวทางการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับองค์การตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งหมด 7 ข้อ คำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการตรวจสอบการบริหารจัดการกิจการสาธารณะของท้องถิ่น 2 ข้อ คำถามเกี่ยวกับลักษณะการตรวจสอบโดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นแบบมาตราส่วนวัดความคิดเห็นต่อระดับการให้โอกาสในการตรวจสอบองค์การ ประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย และไม่ให้ออกัส ทั้งหมด 14 ข้อ คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบโดยภาคประชาชน ทั้งหมด 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อยื่นและลงมติถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการรวมตัวเคลื่อนไหวออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น และปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ โดยคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อยื่นและลงมติถอดถอนของประชาชนมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 14 ข้อ คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการรวมตัวเคลื่อนไหวออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 33 ข้อ และคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ 2, 3, 4 และ 5 ได้แก่ กลุ่มแกนนำผู้เคลื่อนไหว กลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่ กลุ่มสมาชิกสภาและผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น และกลุ่มนักวิชาการ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเติมข้อความตามความเป็นจริง และแบบเลือกตอบ ซึ่งมีทั้งหมด 11 ข้อ ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับพื้นที่อาศัยในชุมชน กลุ่มบุคคลที่ศึกษา เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ศาสนา ช่องทางการรับรู้ข่าวสารท้องถิ่น บทบาทในสังคม การใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น

ตอนที่ 2 แนวทางการตรวจสอบการทำงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง โดยลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับองค์การตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งหมด 7 ข้อ คำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะท้องถิ่น ทั้งหมด 2 ข้อ คำถามเกี่ยวกับลักษณะการตรวจสอบโดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นแบบมาตราส่วนวัดความคิดเห็นต่อระดับการให้โอกาสในการตรวจสอบประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย และไม่ให้ออกสา ซึ่งมีทั้งหมด 14 ข้อ และคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบโดยภาคประชาชน เป็นลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ ซึ่งมีทั้งหมด 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว เพื่อยื่นและลงมติถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยมีกรอบคำถาม 4 ประเด็น คือ 1) ถามเกี่ยวกับบทบาทในชุมชน กิจกรรมการมีส่วนร่วมที่ผ่านมา บทบาทที่อยากกระทำในอนาคต 2) ถามเกี่ยวกับเหตุการณ์การเคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบโดยการยื่นถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นที่เกิดขึ้น จุดเริ่มต้นของการเคลื่อนไหวเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามมาตรา 286 ปัจจุบันที่นำสู่การรวมกลุ่มของประชาชน รูปแบบ แนวทางการเคลื่อนไหวของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อถอดถอนผู้บริหาร และบทบาทในเหตุการณ์กรณีเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น 3) ถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อกลุ่มภาคประชาชนในท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการเคลื่อนไหวที่มีสัมฤทธิ์ผลอย่างไร ยุทธวิธีและรูปแบบการเคลื่อนไหว มีองค์ประกอบสำคัญอะไร ตลอดจนมีการสื่อสารและเกิดการเรียนรู้หรือไม่ ความสัมพันธ์ของชุมชนมีส่งผลต่อการขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวอย่างไร ความสำคัญและทัศนคติของชุมชนต่อธรรมาภิบาลในการบริหารท้องถิ่นเป็นอย่างไร ภาครัฐ/องค์กร NGOs มีบทบาทสำคัญต่อการเคลื่อนไหวอย่างไร 4) ถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นของการเคลื่อนไหวของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารท้องถิ่นเป็นอย่างไร

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพเครื่องมือเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยมีแนวทางการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือทั้งการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity)

ดำเนินการโดยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เพื่อตรวจสอบพิจารณาและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง ต่อจากนั้นนำ

แบบสอบถามที่ได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน (ดูภาคผนวก 5) พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามว่าตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัย ครั้งนี้หรือไม่ โดยวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหาเชิงโครงสร้าง (Item Objective Congruence Index : IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 3 ท่าน โดยกำหนดวิธีการให้คะแนน ดังนี้

- + 1 เมื่อเห็นว่าคำถามตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัย
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัย
- 1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามไม่ตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัย

ภายหลังที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเสร็จ ผู้วิจัยรวบรวมผลการประเมินที่ได้มาหาค่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหาเชิงโครงสร้าง โดยถือเกณฑ์ ความสอดคล้องต้องไม่ต่ำกว่า 0.70 (สุวิมล ตีรกันันท์, 2543 : 129) ซึ่งผลการวิเคราะห์ได้ ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 (ดูภาคผนวก 5)

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability)

ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบของอาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วไปทดสอบ จำนวน 30 ชุด โดยทำการทดสอบกับประชาชน ที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลนาเสียว ที่ออกมาใช้สิทธิ์ลงมติดออดอน ในวันที่ 27 มกราคม 2551 ที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย แล้วนำมาหาความเชื่อมั่นโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยการพิจารณาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งค่าที่ยอมรับได้ต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.8 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553 : 418-419) ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการ ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีค่าเท่ากับ 0.944 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อยื่นและลงมติดออดอนผู้บริหารท้องถิ่น มีค่าเท่ากับ 0.856 และความคิดเห็น ต่อปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปใช้สิทธิ์ลงมติดออดอนผู้บริหารท้องถิ่นมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.974 (ดูภาคผนวก 5)

การตรวจสอบสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ทั้งนี้เพราะการวิจัยส่วนหนึ่งดำเนินไปตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ การตรวจสอบ ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพจึงจำเป็น โครงการวิจัยมีแนวทางการตรวจสอบ ข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีแนวทางดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ นักวิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบคือการตรวจสอบแหล่งของข้อมูล ซึ่งจะพิจารณา ในการตรวจสอบได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ การตรวจสอบ ว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกตแทนที่จะใช้ผู้วิจัยคนเดียวโดย

ตลอดและตรวจสอบความเหมือนหรือต่างกันของข้อมูลที่ได้อิงแต่ละบุคคล ซึ่งพิจารณาตรวจสอบแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล(Methodological Triangulation) คือการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ซึ่งการรวบรวมข้อมูลในโครงการวิจัยจะใช้ทั้ง การสังเกตควบคู่กับการซักถาม และพร้อมกับเปรียบเทียบข้อมูลจากเอกสารสำคัญของราชการ โดยเฉพาะข้อมูลจากคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัด (กกต.) ชัยภูมิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. การขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล โดยชี้แจงถึงรายละเอียดของโครงการวิจัย และข้อตกลงเกี่ยวกับการปกปิดข้อมูล ตลอดจนจะนำข้อมูลไปใช้เฉพาะเพื่อการศึกษาเท่านั้น
2. ดำเนินการนัดแนะ วัน เวลา และสถานที่ที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล โดยถือเอาความสะดวกของผู้ตอบแบบสอบถามและผู้รับการสัมภาษณ์เป็นหลัก
3. สำหรับการกรอกข้อมูลตามแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะคอยรับแบบสอบถามคืน และพร้อมจะชี้แจงหากผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความสับสนในข้อคำถามเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจและสามารถตอบได้ตรงประเด็น ส่วนการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะทำการบันทึกประเด็นหลัก ๆ ตลอดจนใช้เทปบันทึกเสียงบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ประกอบการจดบันทึก
4. รวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำตอบ ตลอดจนตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครบตามวัตถุประสงค์แล้ว
5. เมื่อดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2-5 จนครบตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างแล้ว จากนั้นนำแบบสอบถามทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับแนวทางการแปรผลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ประชาชนทั่วไป ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจะทำการแปลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science/FW) ซึ่งภายหลังที่ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ตรวจให้คะแนน และลงรหัสข้อมูลเพื่อดำเนินการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติการแปรผลอย่างง่าย โดยวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percent)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจะวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 คำถามเกี่ยวกับองค์การตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งหมด 7 ข้อ โดยจะวัดความรู้เกี่ยวกับองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตอบ ทราบ 1 คะแนน

ตอบ ไม่ทราบ 0 คะแนน

สำหรับเกณฑ์การวิเคราะห์ผลแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือมาก ปานกลาง และต่ำ ดังนี้

0.68-1.00 คะแนน หมายถึง มีระดับความรู้มาก

0.34-0.67 คะแนน หมายถึง มีระดับความรู้ปานกลาง

0.00-0.33 คะแนน หมายถึง มีระดับความรู้ต่ำ

2.2 คำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการตรวจสอบการบริหารจัดการกิจการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตอบ เคย 1 คะแนน

ตอบ ไม่เคย 0 คะแนน

โดยหลังจากนั้น ให้เลือกระบุว่า บุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรใดที่เคยตรวจสอบการบริหารจัดการกิจการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมา

2.3 คำถามเกี่ยวกับลักษณะที่มีการตรวจสอบโดยประชาชนในท้องถิ่น ทั้งหมด 14 ข้อ โดยวัดความรู้เกี่ยวกับลักษณะที่มีการตรวจสอบโดยประชาชนในท้องถิ่น โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตอบ มาก 3 คะแนน

ตอบ ปานกลาง 2 คะแนน

ตอบ น้อย 1 คะแนน

ตอบ ไม่ให้โอกาส 0 คะแนน

สำหรับเกณฑ์ในการวิเคราะห์ผลแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือมาก ปานกลาง ต่ำ และน้อยมาก คือ ระดับการตรวจสอบโดยประชาชนในท้องถิ่นในกระบวนการจัดทำแผนมี 4 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือมาก ปานกลาง ต่ำ และน้อยมาก โดยที่

2.26- 3.00 คะแนน หมายถึง มีการตรวจสอบโดยประชาชนระดับมาก

1.51 - 2.25 คะแนน หมายถึง มีการตรวจสอบโดยประชาชนระดับปานกลาง

0.76 – 1.50 คะแนน หมายถึง มีการตรวจสอบโดยประชาชนระดับต่ำ
 0.00 – 0.75 คะแนน หมายถึง มีการตรวจสอบโดยประชาชนน้อยที่สุด
 ส่วนระดับการตรวจสอบโดยประชาชนในท้องถิ่นในกระบวนการจัดทำ
 ข้อบังคับ กระบวนการบริหารโครงการ กระบวนการประเมินผล การเพิ่มศักยภาพของประชาชน
 ในการตรวจสอบกิจการสาธารณะ และการมีเวทีและโอกาสให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น
 ในการบริหารท้องถิ่น มีส่วนละ 2 ข้อ ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ มาก ปานกลาง ต่ำและน้อย
 มาก ดังนี้

2.26-3.00 คะแนน หมายถึง มีการตรวจสอบโดยประชาชนระดับมาก

1.51-2.25 คะแนน หมายถึง มีการตรวจสอบโดยประชาชนระดับปานกลาง

0.76-1.50 คะแนน หมายถึง มีการตรวจสอบโดยประชาชนระดับต่ำ

0.00-0.75 คะแนน หมายถึง มีการตรวจสอบโดยประชาชนน้อยที่สุด

2.4 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบโดยภาคประชาชน
 ทั้งหมด 5 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตอบ เห็นด้วย

ตอบ ไม่เห็นด้วย

โดยหลังจากนั้น ให้เลือกตอบในคำถามแต่ละข้อ ในประเด็นเหตุที่เห็นด้วย
 หรือไม่เห็นด้วยกับการตรวจสอบโดยภาคประชาชน ตลอดจนลักษณะและรูปแบบการร่วมตรวจสอบ
 โดยภาคประชาชน

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อยื่นและลงมติ
 ถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งหมด 14 ข้อ โดยมี
 เกณฑ์ การให้คะแนน ดังนี้

ตอบ มากที่สุด 5 คะแนน

ตอบ มาก 4 คะแนน

ตอบ ปานกลาง 3 คะแนน

ตอบ น้อย 2 คะแนน

ตอบ น้อยที่สุด 1 คะแนน

สำหรับเกณฑ์ในการวิเคราะห์ผลแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือมาก ปานกลาง
 และน้อย ดังนี้

3.41 – 5.00 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยระดับมาก

1.68 – 3.40 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยระดับปานกลาง

0 1.67 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยระดับต่ำ

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการรวมตัวของประชาชน ท้องถิ่นเพื่อออกไปใช้สิทธิ์ลงมติดอตอนผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งหมด 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยเชิงบุคคล/กลุ่ม/องค์กร 11 ข้อ ปัจจัยเชิงเนื้อหา 11 ข้อ และปัจจัยเชิงสังคม/พื้นที่/สิ่งแวดล้อม 9 ข้อ รวมทั้งเป็น 33 ข้อ โดยในแต่ละข้อมีคำถามย่อย 3 ข้อ ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตอบ ใช่ = 1 คะแนน

ตอบ ไม่ใช่ = 0 คะแนน

สำหรับการวิเคราะห์จะใช้สถิติการแปรผลอย่างง่าย โดยวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percent)

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ 2, 3, 4 และ 5 ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ชุดที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มแกนนำผู้เคลื่อนไหว กลุ่มผู้นำชุมชนในท้องถิ่น กลุ่มสมาชิกสภาและคณะผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น และกลุ่มนักวิชาการ ตามลำดับ มีแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ 2, 3, 4 และ 5 ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ชุดที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มแกนนำผู้เคลื่อนไหว กลุ่มผู้นำชุมชนในท้องถิ่น กลุ่มสมาชิกสภาและคณะผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น และกลุ่มนักวิชาการ ตามลำดับ มีแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติการแปรผลอย่างง่าย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ SPSS for Windows โดยจะวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percent) ซึ่งดำเนินการเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ทุกประการ

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ SPSS for Windows โดยจะวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งดำเนินการเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ทุกประการ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มีแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลจะแปลผลโดยอาศัยการตีความหมายตามกระบวนการวิจัยคุณภาพตามประเด็นคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย โดยอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์ Typological Analysis ของ Lofland (1971) ซึ่งเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกชนิดในเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่ง แยกออกเป็น ดังนี้ คือ

1. การกระทำ (Acts) คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ทั้งที่ต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่อง

2. กิจกรรม (Activities) คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง และมีความผูกพันกับบุคคลบางคนหรือบางกลุ่ม

3. ความหมาย (Meanings) คือ การที่บุคคลอธิบายหรือสื่อสารหรือให้ความหมายเกี่ยวกับการกระทำหรือกิจกรรมโดยอาจจะเป็นการให้ความหมายในลักษณะเกี่ยวกับโลกทัศน์ ความเชื่อ นิยาม บรรทัดฐาน หรืออื่นๆ

4. ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลหลายๆ คนในสังคมที่ศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง อาจจะเป็นรูปแบบการเข้ากันได้หรือความขัดแย้งก็ได้

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) คือ การที่บุคคลมีความผูกพันและเข้ากิจกรรม หรือมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

6. สภาพสังคม (Setting) คือ สถานการณ์ หรือสภาพการณ์ที่การกระทำหรือกิจกรรมที่ทำการศึกษาเกิดอยู่

ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะดำเนินเป็นลำดับเพื่อความครบถ้วนทางเนื้อหาและข้อมูล โดยเน้นตอบคำถามว่ามีรูปแบบอย่างไร เกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะเหตุใดและมีผลกระทบอย่างไร

ตาราง 2-3 สรุบบแบบแผนการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีการศึกษา/เครื่องมือเก็บข้อมูล	แนวทางการวิจัย/สถิติที่ใช้
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 1) แนวทางการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวยื่นและลงมติถอดถอน	-แบบสอบถาม ชุดที่ 1 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ 1 -แบบสอบถาม ชุดที่ 2 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ 2,3,4 และ 5	- กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window หาค่า การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percent) - กระบวนการวิจัยคุณภาพ
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวเพื่อลงมติคะแนนเสียงถอดถอนตามพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542	-แบบสอบถาม ชุดที่ 1 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ 1 -แบบสอบถาม ชุดที่ 2 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ 2,3,4 และ 5	- กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window หาค่าการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percent) - กระบวนการวิจัยคุณภาพ

ตาราง 2-3 สรุปแบบแผนการวิจัย (ต่อ)

วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีการศึกษา/เครื่องมือ เก็บข้อมูล	แนวทางการวิจัย/สถิติที่ใช้
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 กลไก กระบวนการที่มุ่งตรวจสอบ การใช้อำนาจบริหารจัดการองค์กร ภาครัฐโดยการยื่นและลงมติถอด ถอน ตามพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) การบริหารองค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. 2542	แบบสอบถาม ชุดที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ 2,3,4 และ 5	กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ
วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคของกาตรวจสอบ การบริหารกิจการสาธารณะในระดับ ท้องถิ่นโดยการยื่นและลงมติถอด ถอน ตามพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) การบริหารองค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. 2542	แบบสอบถาม ชุดที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ 2,3,4 และ 5	กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

บทที่ 3 ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทประชาชนในการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเคลื่อนไหวถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนและเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะโดยการยื่นและลงมติถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายของประชาชน 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการรวมตัวเคลื่อนไหวออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น 3) ศึกษาพัฒนาการ กลไก และกระบวนการการตรวจสอบการใช้อำนาจบริหารจัดการองค์กรภาครัฐท้องถิ่นโดยการยื่นและลงมติถอดถอน ตาม พ.ร.บ. การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนระดับรากหญ้า ตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 มาตรา 286 และ 4) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 447 คน ผลศึกษาจะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในประเด็น ดังนี้ พื้นที่อาศัยในชุมชน กลุ่มบุคคลที่ศึกษา เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ศาสนา ช่องทางการรับรู้ข่าวสารท้องถิ่น บทบาทในสังคม การใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น

2. แนวทางการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในระดับท้องถิ่น

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อยื่นและลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชน

4. ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการรวมตัวเคลื่อนไหวออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วย การลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาและผู้บริหารท้องถิ่น

5. พัฒนาการ กลไก และกระบวนการการตรวจสอบการใช้อำนาจบริหารจัดการองค์กรภาครัฐท้องถิ่นโดยการยื่นและลงมติถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามสิทธิในรัฐธรรมนูญของประชาชนชุมชนนาเสียว

6. ปัญหา และอุปสรรคของการเคลื่อนไหวยื่นและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 286 ของประชาชน

1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผลการศึกษาส่วนนี้เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในประเด็นต่างๆ ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่ศึกษา เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ศาสนา ช่องทางการรับรู้ข่าวสารท้องถิ่น บทบาทในสังคม การใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 447 คน ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นดังนี้

ตาราง 3-1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทที่ใช้ศึกษา (n = 447)

ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประชาชนทั่วไป	355	79.40
กลุ่มผู้นำชุมชน	60	13.40
กลุ่มสมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น	20	4.50
กลุ่มแกนนำผู้เคลื่อนไหว	8	1.80
นักวิชาการ	4	0.90
รวม	447	100

จากตาราง 3-1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนทั่วไปผู้ออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 355 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 79.40 นอกจากนี้เป็นกลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 13.40 กลุ่มแกนนำผู้เคลื่อนไหว จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.80 กลุ่มสมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 และกลุ่มนักวิชาการอีก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.90 ตามลำดับ และนอกจากนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 51.11 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 21 ปี และอายุสูงสุด 92 ปี และกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยเท่ากับ 5,692.60 บาท โดยมีรายได้ต่อเดือนสูงสุด 30,000.00 บาท ดังตาราง 3-2

ตาราง 3-2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม อายุ และรายได้ต่อเดือน (n = 447)

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
อายุกลุ่มตัวอย่าง	21	92	51.11	1.32
รายได้ต่อเดือน	0	30,000.00	5,692.60	4.75

ตาราง 3-3 จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (n = 447)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	275	61.50
หญิง	172	38.50
รวม	447	100
2. การศึกษา		
ประถมศึกษา	270	60.50
มัธยมศึกษาตอนต้น	53	11.90
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช.	55	12.30
อนุปริญญา หรือ ปวส.	7	1.60
ปริญญาตรี	37	8.30
สูงกว่าปริญญาตรี	16	3.60
อื่นๆ	9	1.80
รวม	447	100
3. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
ยังไม่ถึง 2 ปี	7	1.57
ระยะเวลา 2-5 ปี	11	2.46
ระยะเวลา 6-10 ปี	24	5.37
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	401	89.71
อื่นๆ	4	0.89
รวม	447	100

ตาราง 3-3 จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. อาชีพ		
เกษตรกร	313	70.00
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	32	7.20
พนักงานเอกชน	11	2.50
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	27	6.00
รับจ้างทั่วไป	28	6.30
แม่บ้าน/พ่อบ้าน/ผู้สูงวัย	18	4.0
อื่นๆ	18	4.0
รวม	447	100
5. สถานภาพสมรส		
สถานภาพโสด	33	7.40
สมรส	385	86.10
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	5	1.10
หม้าย	24	5.40
รวม	447	100
6. ศาสนา		
พุทธ	429	96.00
อิสลาม	5	1.10
คริสต์	9	2.00
อื่นๆ	4	0.90
รวม	447	100
7. บทบาททางสังคมในชุมชน		
ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน/ผู้นำชุมชน	38	8.50
พระ/นักบวช/ผู้นำศาสนา	8	1.80
สมาชิกสภาท้องถิ่น	25	5.60
สมาชิกกลุ่มภาคประชาชน	157	35.10
สมาชิกทั่วไป	215	48.10
อื่นๆ	4	0.90
รวม	447	100

ตาราง 3-3 จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
8. การออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น		
ทุกครั้ง	412	92.20
เฉพาะบางครั้งที่น่าสนใจ	22	4.80
เฉพาะครั้งล่าสุด	1	0.20
ไม่เคยร่วมใช้สิทธิ์ระดับท้องถิ่น	2	0.45
อื่นๆ	10	2.25
รวม	447	100

จากตาราง 3-3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีสถานภาพทั่วไป ดังนี้

1.1 เพศ

พบว่ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 447 คน เป็นเพศชาย จำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 61.50 เป็นเพศหญิง จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5

1.2 การศึกษา

พบว่ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 447 คน มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 60.50 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 11.90 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือระดับ ปวช. จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 12.30 การศึกษาระดับอนุปริญญาหรือ ปวส. จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.60 การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30 การศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 3.60 และอื่นๆ เช่น การศึกษาทางธรรมโดยการบวชเรียน และไม่ได้เรียนในระบบ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.80

1.3 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 401 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 89.71 เข้าอาศัยอยู่ในชุมชนมาเสีวมานานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างที่เข้าอาศัยอยู่ในชุมชนมาเสีวมานานแล้ว 6-10 ปี มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 5.37 และกลุ่มตัวอย่างที่เข้าอาศัยอยู่ในชุมชนมาเสีวน้อยกว่า 5 ปี มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.03 และอีก 4 คนเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่นอกพื้นที่

1.4 อาชีพ

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 313 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 70.00 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 7.20 อาชีพรับจ้างทั่วไปจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 6.30 อาชีพรับราชการหรือพนักงาน

รัฐวิสาหกิจ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 เป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 และอีก 36 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 เป็นกลุ่มพ่อบ้าน แม่บ้าน ผู้สูงอายุ และอื่นๆ เช่น พระ นักบวช หรือนักศึกษา

1.5 สถานภาพสมรส

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 385 คน คิดเป็นร้อยละ 86.10 สมรสแล้ว และอีก จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 7.40 มีสถานภาพโสด ส่วนอีก จำนวน 29 คน เป็นหม้าย หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ กลุ่มผู้นำชุมชน โดยคิดเป็นร้อยละ 5.40 และ 1.10 ตามลำดับ

1.6 ศาสนา

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 429 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 96.00 นับถือศาสนาพุทธ และอีกจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4 นับถือศาสนาอื่นๆ เช่น คริสต์ อิสลาม หรืออื่นๆ

1.7 ช่องทางการรับรู้ข่าวสารท้องถิ่น

พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารท้องถิ่นโดยการแจ้งข่าวโดยตรงจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชน โดยคิดเป็นร้อยละ 37.36 นอกจากนี้รับรู้ข่าวสารท้องถิ่นจากการรับฟังวิทยุท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 21.70 รับรู้จากสื่อประชาสัมพันธ์ของ อบต. คิดเป็นร้อยละ 18.12 รับรู้จากการสนทนากับบุคคลที่ทำงานรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 10.50 และอีกร้อยละ 11.60 รับรู้จากโทรทัศน์ท้องถิ่นและสิ่งพิมพ์ของท้องถิ่น ตามลำดับ

1.8 บทบาททางสังคมในชุมชน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบทบาททางสังคมโดยเป็นสมาชิกทั่วไป จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 48.10 และเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆในชุมชนอีกจำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 35.10 นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มผู้นำชุมชนต่างๆทั้ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการชุมชน พระสงฆ์ อีกจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 10.30 และกลุ่มสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 25 คนคิดเป็นร้อยละ 5.60 และอื่นๆ อีกร้อยละ 0.90

1.9 การออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 412 คน คิดเป็นร้อยละ 92.30 ออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นทุกครั้งที่วาระ ส่วนอีก จำนวน 22 คน เป็นมีผู้ออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นเฉพาะครั้งที่สนใจ คิดเป็นร้อยละ 4.80 และเป็นผู้ออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองเฉพาะกรณีการลงมติถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นอีก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.20 และอีก จำนวน 12 คน หรือร้อยละ 0.70 เป็นบุคคลอื่นๆ ที่ไม่ได้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชน

ตาราง 3-4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนกับ การออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น (n = 447)

ข้อมูลทั่วไป	การออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมือง		ทุกครั้ง		เฉพาะครั้งที่สนใจ		เฉพาะครั้งล่าสุด		ไม่เคยร่วม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ										
ชาย	256	93.09	8	2.91	1	0.36	10	3.64		
หญิง	164	95.35	6	3.49	0	0	2	1.16		
รวม	412	92.17	22	4.92	1	0.22	12	2.68		
2. การศึกษา										
ประถมศึกษา	272	97.49	7	2.51	0	0	0	0		
มัธยมต้น	53	100.00	0	0	0	0	0	0		
มัธยมปลาย/ปวช.	52	94.54	3	5.46	0	0	0	0		
อนุปริญญาหรือ ปวส.	6	85.71	0	0	1	14.29	0	0		
ปริญญาตรี	25	75.76	0	0	0	0	8	24.24		
สูงกว่าปริญญาตรี	13	65.00	3	15.00	0	0	4	20.00		
รวม	412	92.17	22	4.92	1	0.22	12	2.68		
3. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน										
ยังไม่ถึง 2 ปี	4	57.14	3	42.86	0	0	0	0		
ระยะเวลา 2-5 ปี	11	100.00	0	0	0	0	0	0		
ระยะเวลา 6-10 ปี	19	79.17	2	8.33	1	4.17	2	8.33		
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	379	94.51	16	3.99	0	0	6	1.50		
อื่นๆ	0	0	0	0	0	0	4	100.00		
รวม	412	92.17	22	4.92	1	0.22	12	2.68		
4. อาชีพ										
เกษตรกร	307	97.76	6	2.24	0	0	0	0		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	29	90.63	2	6.25	1	3.12	0	0		
พนักงานเอกชน	11	100.00	0	0	0	0	0	0		
รับราชการ และรัฐ- วิสาหกิจ	24	77.42	3	9.68	0	0	4	12.90		
รับจ้างทั่วไป	27	96.43	1	3.57	0	0	0	0		

ตาราง 3-4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนกับ การออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น (n = 447) (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	การออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมือง		ทุกครั้ง		เฉพาะครั้งที่สนใจ		เฉพาะครั้งล่าสุด		ไม่เคยร่วม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
แม่-พ่อบ้าน ผู้สูงวัย และกลุ่มอื่นๆ	17	65.38	1	3.85	0	0	8	30.77		
รวม	412	92.17	22	4.92	1	0.22	12	2.68		
5. บทบาททางสังคม										
ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้นำชุมชน	38	100.00	0	0	0	0	0	0	0	0
พระ นักบวช และ ผู้นำศาสนาอื่นๆ	0	0	0	0	0	0	8	100.00		
สมาชิกสภาท้องถิ่น	25	100.00	0	0	0	0	0	0	0	0
สมาชิกกลุ่มภาค	154	94.48	9	5.52	0	0	0	0	0	0
ประชาชนต่างๆ										
สมาชิกทั่วไป	201	93.06	13	6.02	1	0.46	1	0.46		
อื่นๆ	0	0	0	0	0	0	4	100.00		
รวม	412	92.17	22	4.92	1	0.22	12	2.68		
6. ช่องทางการรับรู้										
ข่าวสารการเมืองระดับท้องถิ่น										
วิทยุชุมชน	88	90.72	1	1.03	0	0	8	8.25		
หนังสือพิมพ์ หรือ สิ่งพิมพ์ท้องถิ่น	21	84.00	0	0	0	0	4	16.00		
โทรทัศน์ท้องถิ่น	28	93.33	2	6.67	0	0	0	0	0	0
สื่อประชาสัมพันธ์	77	95.06	4	4.94	0	0	0	0	0	0
ของ อบต.										
การแจ้งข่าวโดยตรง	151	90.42	15	8.98	1	0.60	0	0	0	0
การสนทนากับ บุคคลรู้จัก	47	100.00	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม	412	92.17	22	4.92	1	0.22	12	2.68		

จากตาราง 3-4 พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่เข้าอาศัยในชุมชนกับการออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างเพศชาย 275 คน ส่วนใหญ่ออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 93.09 โดยมี 8 คน ออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจ คิดเป็นร้อยละ 3.02 และอีก 1 คน หรือร้อยละ 0.38 ออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นครั้งแรก ส่วนอีก 10 คน เป็นบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ได้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชน ส่วนในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง 172 คน ส่วนใหญ่ออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 95.35 โดยมี 6 คน ออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจ คิดเป็นร้อยละ 3.49 ส่วนอีก 2 คน เป็นบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ได้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชน ทั้งนี้ เพศหญิงออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นทุกครั้งมากกว่าเพศชาย

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่จบชั้นประถมศึกษาส่วนใหญ่ออกไปใช้สิทธิ์ทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 97.49 และอีก 7 คน หรือร้อยละ 2.51 ออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจ กลุ่มตัวอย่างที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้ความสนใจออกไปใช้สิทธิ์ทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาระดับปริญญาตรี ออกไปใช้สิทธิ์ทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 เพราะอีก 8 คน เป็นบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ได้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ส่วนใหญ่ออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 94.54 ส่วนอีก 3 คน จะออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจ คิดเป็นร้อยละ 5.46 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาระดับอนุปริญญาหรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ส่วนใหญ่ออกไปใช้สิทธิ์ทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 85.71 แต่อีก 1 คน หรือร้อยละ 14.29 ออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นครั้งแรก

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนกับการออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนนานเสี้ยวมากกว่า 10 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 93.58 ส่วนอีกเป็นร้อยละ 3.95 ออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นทุกครั้ง โดยมี 6 คน เป็นบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ได้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชน ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนนานเสี้ยวระยะเวลา 6 10 ปี ออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นทุกครั้งคิดเป็นร้อยละ 79.17 ร้อยละ 8.33 ออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจ และอีก 1 คน ออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจ โดยคิดเป็นร้อยละ 4.166 ส่วนอีก 2 คน เป็นบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ได้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชน

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น พบว่า กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่ออกไปใช้สิทธิ์ทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 98.08 โดยมี 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.92 ออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจ กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัวส่วนใหญ่ออกไปใช้สิทธิ์ทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 90.63 โดยมี 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.50

ออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจ และอีก 1 คน ออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นครั้งแรก กลุ่มพนักงานบริษัทเอกชนทั้งหมดออกไปใช้สิทธิ์ทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 กลุ่มอาชีพรับราชการและพนักงานส่วนรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่ออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 77.42 ออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจ คิดเป็นร้อยละ 9.68 ส่วนอีก 4 คน เป็นบุคคลอื่นๆ ที่ไม่ได้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพรับจ้างทั่วไป ออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 96.43 โดยมี 1 คน หรือร้อยละ 3.57 ออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจ ส่วนกลุ่มแม่บ้าน ผู้สูงวัย และอื่นๆ ออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 65.38 มี 1 คน หรือร้อยละ 3.85 ออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจ ส่วนอีก 8 คน เป็นบุคคลอื่นๆ ที่ไม่ได้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชน

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางสังคมในชุมชนกับการออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกทั่วไปของชุมชนออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 93.49 ออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจ คิดเป็นร้อยละ 6.05 และอีก 1 คน ออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นครั้งแรก กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มภาคประชาชนต่างๆ ในชุมชน ออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 98.09 ส่วนอีกร้อยละ 1.91 ออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจ ส่วนกลุ่มผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 เหมือนกันทั้งสองกลุ่ม และอีก 12 คน เป็นบุคคลอื่นๆ ที่ไม่ได้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชน

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างช่องทางการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองระดับท้องถิ่นกับการออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารโดยการแจ้งข่าวโดยตรงจะออกไปใช้สิทธิ์ทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 95.57 และออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจ คิดเป็นร้อยละ 3.80 และมี 1 คน ออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นครั้งแรก ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารทางวิทยุชุมชนส่วนใหญ่ออกไปใช้สิทธิ์ทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 70.72 โดยมี 8 คน เป็นบุคคลอื่นๆ ที่ไม่ได้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชน และอีก 1 หรือคิดเป็นร้อยละ 10.31 ออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารจากการอ่านหนังสือพิมพ์ วารสาร หรือสิ่งพิมพ์ของท้องถิ่น ออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 72.41 โดยมี 8 คน เป็นบุคคลอื่นๆ ที่ไม่ได้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชน ส่วนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ได้รับข่าวสารโดยสื่อประชาสัมพันธ์ของ อบต. ออกไปใช้สิทธิ์ทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 95.06 และอีกร้อยละ 4.94 ออกไปใช้สิทธิ์เฉพาะครั้งที่สนใจคิด การสนทนากับบุคคลรู้จักในชุมชนออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00

2. แนวทางการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน

ผลการศึกษาส่วนนี้เป็นผลการวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับแนวทางการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ซึ่งมีลำดับการนำเสนอ ดังนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับองค์กรการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ได้ตาม ตาราง 3-5 ดังนี้คือ

ตาราง 3-5 ความรู้เกี่ยวกับองค์กรการตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
(n = 447)

บุคคล/หน่วยงาน / องค์กร ตรวจสอบ	ทราบ		ไม่ทราบ		\bar{X}	S.D	ระดับความรู้
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ			
1. องค์กรตรวจสอบภายใน							
ประชาชน / กลุ่มประชาชน	317	70.90	130	29.10	0.71	0.45	มาก
สมาชิกสภาท้องถิ่น	271	60.60	176	39.40	0.61	0.49	ปานกลาง
หน่วยงานตรวจสอบภายใน	265	59.30	182	40.70	0.59	0.49	ปานกลาง
รวม					0.64	0.48	ปานกลาง
2. องค์กรตรวจสอบภายนอก							
นายอำเภอ / ผู้ว่าราชการ จังหวัด	229	51.20	218	48.80	0.52	0.35	ปานกลาง
หน่วยงานตรวจสอบของรัฐ (เช่น สตง. / ปปช.)	214	47.90	233	52.10	0.48	0.41	ปานกลาง
กรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่น	213	67.60	234	52.30	0.81	0.51	มาก
กระทรวงมหาดไทย							
องค์กร NGO / สื่อมวลชน	204	45.60	243	54.40	0.64	0.41	ปานกลาง
รวม					0.62	0.42	ปานกลาง

จากตาราง 3-5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.90 รู้ว่าประชาชนหรือกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีเพียง

ร้อยละ 29.10 ที่ไม่รู้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 60.60 รู้ว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นมีบทบาทตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีเพียงร้อยละ 39.40 ไม่รู้บทบาทดังกล่าวของสมาชิกสภาท้องถิ่น นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 59.30 ทราบว่ามีหน่วยงานตรวจสอบภายในทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ และร้อยละ 40.70 ไม่รู้จักหน่วยงานภายในดังกล่าว สำหรับองค์การตรวจสอบภายนอก พบว่าร้อยละ 51.20 รู้ว่านายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดมีหน้าที่กำกับ ตรวจสอบ การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และร้อยละ 48.80 ไม่ทราบ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 52.10 ไม่ทราบว่าหน่วยงานตรวจสอบภายนอกของรัฐ เช่น สตง. ปปช. ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ โดยมีเพียงร้อยละ 47.90 ที่รู้ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 67.60 รู้ว่ากรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่กำกับ ตรวจสอบ การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกร้อยละ 52.30 ไม่รู้ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.40 ยังไม่รู้ว่ามืองค์กร NGO หรือ สื่อมวลชน ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ มีเพียงร้อยละ 45.60 ซึ่งเมื่อเรียงลำดับระดับความรู้เกี่ยวกับองค์การ การตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปได้ดังตาราง 3-6

ตาราง 3-6 เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับองค์การการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง (n = 447)

ลำดับ	องค์การการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	\bar{X}	S.D	ระดับความรู้
1	กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น	0.81	0.35	มาก
2	ประชาชน / กลุ่มประชาชน	0.71	0.45	มาก
3	สมาชิกสภา(องค์กรปกครองท้องถิ่น)	0.61	0.49	ปานกลาง
4	หน่วยงานตรวจสอบภายใน	0.59	0.49	ปานกลาง
5	นายอำเภอ / ผู้ว่าราชการจังหวัด	0.52	0.41	ปานกลาง
6	หน่วยงานตรวจสอบของรัฐ เช่น สตง. ปปช.	0.38	0.51	ต่ำ
7	องค์กร NGO / สื่อมวลชน	0.34	0.41	ต่ำ
	องค์การตรวจสอบภายใน	0.64	0.48	ปานกลาง
	องค์การตรวจสอบภายนอก	0.62	0.42	ปานกลาง

จากตาราง 3-6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับองค์การตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในมากกว่าองค์การตรวจสอบภายนอก โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างรู้จัก ว่ากรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X} = 0.81$, S.D = 0.35) รู้ว่าประชาชนหรือกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับมากรองลงมา ($\bar{X} = 0.71$, S.D = 0.45) ตลอดจนรู้ว่าสมาชิกสภา(องค์กรปกครองท้องถิ่น) หน่วยงานตรวจสอบภายใน นายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานตรวจสอบของรัฐ เช่น สตง. ปปช. มีบทบาทตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลดหลั่นตามลำดับ ส่วนความว่าหน่วยงานตรวจสอบของรัฐ เช่น สตง. ปปช. และองค์กร NGO s และ สื่อมวลชนมีบทบาทดังกล่าวด้วยอยู่ในระดับที่ต่ำ

2.2 ประสิทธิภาพการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ได้ตาม ตาราง 3-7 ดังนี้คือ

ตาราง 3-7 ประสิทธิภาพการตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมา

(n = 447)

บุคคล/หน่วยงาน / องค์กรตรวจสอบ	ประสิทธิภาพการตรวจสอบการทำงาน			
	เคย	ร้อยละ	ไม่เคย	ร้อยละ
1. องค์กรตรวจสอบภายใน	259	57.90	188	42.10
ประชาชนในท้องถิ่น	140	54.05		
องค์กร / กลุ่มประชาชน	37	14.29		
สมาชิกสภา(องค์กรปกครองท้องถิ่น)	50	19.31		
หน่วยงานตรวจสอบภายใน	32	12.35		
รวม	259	100.00		
2. องค์กรตรวจสอบภายนอก	222	49.70	225	50.30
หน่วยงานตรวจสอบของรัฐ เช่น สตง. /	137	61.71		
ปปช.				
นายอำเภอ / ผู้ว่าราชการจังหวัด	65	29.20		
กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น	18	8.19		
องค์กรเอกชน (NGO) / สื่อมวลชน	2	0.90		
รวม	222	100.00		

จากตาราง 3-7 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 447 คน เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างองค์การบริหารส่วนตำบลเคยมีประสบการณ์ได้รับการตรวจสอบการบริหารงานจากองค์กรตรวจสอบภายใน จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 57.90 และไม่เคยได้รับการตรวจสอบดังกล่าว จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 42.10 โดยในกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่องค์การบริหารส่วนตำบลเคยมีประสบการณ์ได้รับการตรวจสอบการบริหารงาน ทั้ง 259 คน พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่องค์การบริหารส่วนตำบลเคยมีประสบการณ์ได้รับการตรวจสอบการบริหารงานโดยประชาชนในท้องถิ่นเอง คิดเป็นร้อยละ 54.05 เคยได้รับการตรวจสอบจากสมาชิกสภาท้องถิ่น (ส.อบต.) คิดเป็นร้อยละ 19.31 เคยได้รับการตรวจสอบจากองค์กรหรือกลุ่มประชาชน คิดเป็นร้อยละ 12.35 สำหรับประสบการณ์ การตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจากองค์กรตรวจสอบภายนอกพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่องค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่เคยมีประสบการณ์ได้รับการตรวจสอบการบริหารงานจากองค์กรตรวจสอบภายนอก จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 50.30 และเคยได้รับการตรวจสอบจากองค์กรตรวจสอบภายนอกมาแล้วเพียง 222 คน คิดเป็นร้อยละ 42.10 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่องค์การบริหารส่วนตำบลเคยมีประสบการณ์ได้รับการตรวจสอบการบริหารงานโดยหน่วยงานตรวจสอบของรัฐ เช่น สตง. หรือ ปปช. คิดเป็นร้อยละ 61.71 เคยได้รับการตรวจสอบจากนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 29.20 เคยได้รับการตรวจสอบจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย คิดเป็นร้อยละ 8.19 และมีเพียงบางส่วน ที่เห็นว่องค์การบริหารส่วนตำบลเคยมีประสบการณ์ได้รับการตรวจสอบการบริหารงานจากองค์กรเอกชน (NGO) หรือสื่อมวลชน โดยคิดเป็นร้อยละ 0.90 ซึ่งเมื่อเรียงลำดับประสบการณ์การตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมา สรุปได้ดังตาราง 3-8

ตาราง 3-8 เปรียบเทียบประสพการณ์การตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลของกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านมา (n = 447)

ลำดับ	ประสพการณ์การตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	คะแนน (ร้อยละ)
1	หน่วยงานตรวจสอบของรัฐ เช่น สตง. ปปช.	61.71
2	ประชาชนในท้องถิ่น	54.05
3	นายอำเภอ / ผู้ว่าราชการจังหวัด	29.20
4	สมาชิกสภา(องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)	19.31
5	องค์กรประชาชน / กลุ่มประชาชน	12.35
6	กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น	8.19
7	องค์กร NGOs / สื่อมวลชน	0.90
	องค์กรตรวจสอบภายใน	57.90
	องค์กรตรวจสอบภายนอก	49.70

จากตาราง 3-8 พบว่า ที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองปกครองส่วนท้องถิ่นของชุมชนมีประสพการณ์การตรวจสอบการบริหารงานขององค์การจากองค์กรตรวจสอบภายในมากกว่าองค์กรตรวจสอบภายนอก โดยหน่วยงานตรวจสอบของรัฐ อย่าง สตง. ปปช. คะแนนดำเนินการตรวจสอบการบริหารงานขององค์การมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.71 และประชาชนในท้องถิ่นคะแนนดำเนินการตรวจสอบการบริหารงานขององค์การอยู่ในระดับรอง คิดเป็นร้อยละ 54.05

2.3 ลักษณะการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชน

ผลการวิเคราะห์ได้ตาม ตาราง 3-9 ดังนี้คือ

ตาราง 3-9 ลักษณะการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชน

ลักษณะการตรวจสอบ	ระดับการตรวจสอบ (จำนวน)				\bar{X}	S.D	ระดับ บทบาท
	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่ให้ โอกาส			
<u>กระบวนการจัดทำแผน</u>							
1) เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาชุมชน	173	157	71	43	2.72	0.98	มาก
2) เสนอความคิดเห็นในการจัดทำแผน	178	139	81	49	2.80	1.01	มาก
3) มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์/ทิศทางการพัฒนา	209	97	82	59	2.84	1.09	มาก
4) ตรวจสอบแผนว่าตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นหรือไม่	191	18	79	59	2.39	1.07	มาก
เฉลี่ย					2.69	1.04	มาก
<u>กระบวนการจัดทำข้อบังคับ/งบประมาณ</u>							
1) เปิดให้ประชาชนฟังประชุมสภาฯในวาระพิจารณาฯ	109	174	98	66	2.57	1.01	มาก
2) ประกาศให้ประชาชนทราบข้อบังคับฯ ที่ผ่านการพิจารณาแล้ว	130	169	81	67	2.43	1.02	มาก
เฉลี่ย					2.50	1.02	มาก
<u>กระบวนการบริหารโครงการ</u>							
1) ส่งเสริมให้ประชาชนติดตามการจัดซื้อ-จัดจ้างทุกขั้นตอน	74	157	121	95	2.09	0.97	ปานกลาง
2) สนับสนุนให้ประชาชนติดตามตรวจสอบการก่อสร้าง และการปฏิบัติงานของผู้รับเหมา	63	120	177	87	1.89	0.96	ปานกลาง
เฉลี่ย					1.99	0.97	ปานกลาง

ตาราง 3-9 ลักษณะการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชน (ต่อ)

ลักษณะการตรวจสอบ	ระดับการตรวจสอบ (จำนวน)				\bar{X}	S.D	ระดับ บทบาท
	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่ให้ โอกาส			
<u>กระบวนการประเมินผล</u>							
1)เปิดโอกาสให้ตรวจสอบการเบิก จ่ายเงินว่าเป็นไปตามระเบียบและ มีหลักฐานหรือไม่	125	58	118	146	1.46	1.01	ต่ำ
2)ร่วมประเมินโครงการว่าสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์หรือไม่	110	62	128	147	1.48	1.02	ต่ำ
เฉลี่ย					1.47	1.02	ต่ำ
<u>การเพิ่มศักยภาพของประชาชนใน การตรวจสอบ</u>							
1)การสร้างความรู้ความเข้าใจใน สิทธิหน้าที่ของพลเมืองดี	81	54	173	139	1.16	1.03	ต่ำ
2)ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มในท้องถิ่น ให้มีพลังและความเข้มแข็ง	84	177	132	54	1.97	1.04	ปานกลาง
เฉลี่ย					1.57	1.04	ปานกลาง
<u>เปิดโอกาสประชาชนแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นในการบริหารท้องถิ่น</u>							
1)มีกำหนดการ/กิจกรรมให้ ประชาชนได้ใช้สิทธิหน้าที่ พลเมือง	134	172	82	52	2.76	1.05	มาก
2)มีช่องทางให้ได้ใช้สิทธิ์/ความ คิดเห็นในการบริหารท้องถิ่น อย่างเป็นธรรม	84	206	97	60	2.32	0.92	มาก
เฉลี่ย					2.54	0.98	มาก

จากตาราง 3-9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดำเนินการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกระบวนการจัดทำแผน ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.69, S.D = 1.04$) โดยส่วนใหญ่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในระดับมาก ($\bar{X} = 2.72, S.D = 0.98$) และมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.84, S.D = 1.09$) การเสนอความคิดเห็นในการจัดทำแผนงาน โครงการในระดับมาก ($\bar{X} = 2.80, S.D = 1.01$) ตรวจสอบแผนว่าตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นหรือไม่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.39, S.D = 1.07$) ตามลำดับ ส่วนการร่วมตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกระบวนการจัดทำข้อบังคับและงบประมาณอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.57, S.D = 1.02$) โดยพบว่าส่วนใหญ่ขององค์กรบริหารส่วนตำบลติดประกาศข้อบังคับงบประมาณประจำปีที่ผ่านมาพิจารณาแล้วให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบในระดับมาก ($\bar{X} = 2.43, S.D = 1.02$) และเปิดให้ฟังประชุมสภาฯ ในวาระพิจารณางบประมาณประจำปีในระดับมาก ($\bar{X} = 2.57, S.D = 1.01$) การร่วมตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกระบวนการบริหารโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.99, S.D = 0.97$) โดยพบว่าองค์กรบริหารส่วนตำบลส่งเสริมให้ประชาชนติดตามการจัดซื้อ-จัดจ้างทุกขั้นตอน ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.09, S.D = 0.97$) สนับสนุนให้ประชาชนติดตามตรวจสอบการก่อสร้าง และการปฏิบัติงานของผู้รับเหมา ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.89, S.D = 0.96$)

สำหรับขั้นการประเมินผลโครงการ พบว่าประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรบริหารส่วนตำบลในระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.46, S.D = 1.01$) โดยพบว่าร่วมประเมินโครงการว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.48, S.D = 1.02$) เปิดโอกาสให้ตรวจสอบการเบิกจ่ายเงินว่าเป็นไปตามระเบียบและมีหลักฐานหรือไม่ ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.46, S.D = 1.01$) ส่วนการเพิ่มศักยภาพของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.57, S.D = 1.04$) โดยที่ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มในท้องถิ่นให้มีพลังและความเข้มแข็งหลากหลายในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.97, S.D = 1.04$) การสร้างความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของพลเมืองดีให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นในระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.16, S.D = 1.03$) และการเปิดโอกาสประชาชนแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นในการบริหารท้องถิ่นขององค์กรบริหารส่วนตำบลในระดับมาก ($\bar{X} = 2.54, S.D = 0.98$) โดยที่มีช่องทางให้ได้ใช้สิทธิ์แสดงความคิดเห็นในการบริหารท้องถิ่นอย่างเป็นธรรมในระดับมาก ($\bar{X} = 2.32, S.D = 0.91$) ส่วนมีกำหนดการหรือกิจกรรมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ใช้สิทธิ์และทำหน้าที่พลเมือง ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.76, S.D = 1.05$)

ซึ่งเมื่อเรียงลำดับลักษณะการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประชาชน พบว่า การตรวจสอบการจัดทำและการใช้งบประมาณเป็นลักษณะที่เหมาะสมที่สุด และมากกว่าลักษณะอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 33.11 ส่วนลักษณะที่เหมาะสมที่ภาคประชาชนและภาครัฐควรร่วมกันตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่เห็นว่าควรตรวจสอบร่วมกันในทุกขั้นตอน คิดเป็นร้อยละ 33.78 โดยควรให้ภาคประชาชนตรวจสอบการบริหารจัดการและภาครัฐตรวจสอบเรื่องการบริหารงบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 25.95 เป็น

ลักษณะที่เหมาะสมรองลงไป และควรให้ภาคประชาชนตรวจสอบการบริหารจัดการและภาครัฐ ตรวจสอบการปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 12.97 สรุปได้ดังตาราง 3-10

ตาราง 3-10 เปรียบเทียบลักษณะการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดย ประชาชนที่ผ่านมาของกลุ่มตัวอย่าง (n = 447)

ลำดับ	ลักษณะการตรวจสอบการบริหารงานองค์กร	\bar{X}	S.D	ระดับ
1	กระบวนการจัดทำแผน	2.69	1.04	มาก
2	กระบวนการจัดทำข้อบังคับและงบประมาณ	2.57	1.02	มาก
3	การเปิดโอกาสประชาชนแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ในการบริหารท้องถิ่น	2.54	0.98	มาก
5	กระบวนการบริหารโครงการ	1.99	0.97	ปานกลาง
5	การเพิ่มศักยภาพของประชาชนในการตรวจสอบ การบริหารงานองค์กร	1.57	1.04	ปานกลาง
6	การประเมินผลโครงการ	1.47	1.02	ต่ำ

2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชน ผลการวิเคราะห์ได้ตาม ตาราง 3-11 ดังนี้คือ

ตาราง 3-11 ความคิดเห็นต่อการตรวจสอบการบริหารโดยภาคประชาชน (n = 447 คน)

ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โดยภาพรวม	325	72.70	122	27.30
1) ประชาชนทั่วไป	265	74.65	90	25.35
2) กลุ่มแกนนำการเคลื่อนไหว	6	75.00	2	25.00
3) กลุ่มผู้นำชุมชน	30	50.00	30	50.00
4) กลุ่มสมาชิกสภาและ ข้าราชการ/พนักงานส่วน ท้องถิ่น	20	100	0	0
5) นักวิชาการ	4	100	0	0

จากตาราง 3-11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงความเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบการบริหารโดยภาคประชาชน จำนวน 325 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 72.70 และแสดงความไม่เห็นด้วย จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 27.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่า กลุ่มประชาชนทั่วไป 355 คน แสดงความเห็นด้วย จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 74.65 ไม่เห็นด้วย จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 25.35 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน แสดงความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการตรวจสอบการบริหารโดยภาคประชาชน เท่ากันคือ จำนวน 30 ต่อ 30 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 50.00 กลุ่มสมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น ตลอดจนกลุ่มนักวิชาการทั้งหมดแสดงความเห็นด้วยกับการตรวจสอบการบริหารโดยภาคประชาชน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนกลุ่มแกนนำการเคลื่อนไหว แสดงความเห็นด้วยกับการตรวจสอบการบริหารโดยภาคประชาชน จำนวน 6 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 75.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนอีก 2 คน แสดงความคิดเห็นโดยไม่เห็นด้วย กับการตรวจสอบการบริหารโดยภาคประชาชน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ซึ่งลักษณะที่เหมาะสมที่ควรตรวจสอบโดยประชาชน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 33.11 เห็นว่าควรตรวจสอบการจัดทำและการใช้งบประมาณ และร้อยละ 25.72 เห็นว่าควรตรวจสอบการจัดทำแผน ส่วนการตรวจสอบการบริหารงาน การจัดซื้อ/จัดจ้าง และการดำเนินการก่อสร้างคิดเป็นร้อยละ 5.59 4.47 และ 3.82 ตามลำดับ ส่วนรูปแบบที่เหมาะสมที่ควรร่วมกันตรวจสอบระหว่างประชาชนและภาครัฐ โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 33.78 เห็นว่าควรให้ภาคประชาชนและภาครัฐร่วมกันตรวจสอบในทุกขั้นตอน ส่วนรูปแบบที่เหมาะสมที่ควรให้ภาคประชาชนตรวจสอบการบริหารจัดการภาครัฐตรวจสอบการปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 12.97 สรุปได้ดังตาราง 3-12

ตาราง 3-12 ลักษณะที่เหมาะสมที่ควรตรวจสอบโดยประชาชนและรูปแบบที่เหมาะสมของการตรวจสอบร่วมระหว่างประชาชนและภาครัฐ (n = 447)

ลักษณะที่ภาคประชาชนควรร่วมตรวจสอบการบริหาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>ลักษณะที่ประชาชนควรร่วมตรวจสอบ</u>		
1) การจัดทำแผน	115	25.72
2) ตรวจสอบการบริหารงาน	25	5.59
3) ตรวจสอบการจัดทำ/ใช้งบประมาณ	148	33.11
4) ตรวจสอบการจัดซื้อ/จัดจ้าง	20	4.47
5) ตรวจสอบการดำเนินการก่อสร้าง	17	3.82
6) อื่น ๆ เช่น กรณีไม่เห็นด้วย	122	27.29
รวม	447	100

ตาราง 3-12 ลักษณะที่เหมาะสมที่ควรตรวจสอบโดยประชาชนและรูปแบบที่เหมาะสมของการตรวจสอบร่วมระหว่างประชาชนและภาครัฐ (ต่อ)

ลักษณะที่ภาคประชาชนควรร่วมตรวจสอบการบริหาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>รูปแบบที่เหมาะสมในการตรวจสอบร่วมกับภาครัฐ</u>		
1) ควรปล่อยให้แต่ละฝ่ายต่างคนต่างทำอย่างอิสระ	116	25.95
2) ภาคประชาชนตรวจสอบการบริหารจัดการ / ภาครัฐ ตรวจสอบเรื่องการบริหารงบประมาณ	116	25.95
3) ภาคประชาชนตรวจสอบการบริหารจัดการ / ภาครัฐ ตรวจสอบการปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมาย	58	12.97
4) ภาคประชาชนและภาครัฐร่วมกันตรวจสอบในทุกขั้นตอน	151	33.78
5) อื่น ๆ	6	1.34
รวม	447	100

และสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยกับการแสดงบทบาทเพื่อตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชนทั้ง 122 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 27.30 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 59.02 เห็นว่าเป็นหน้าที่ของฝ่ายสภาอยู่แล้วประชาชนไม่ควรยุ่งเกี่ยว และคิดว่าเป็นการขัดขวางทำให้การบริหารงานล่าช้า และไม่มีความจำเป็นเพราะมีการตรวจสอบโดยภาครัฐอยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 22.13 และ 17.21 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เห็นด้วยกับการแสดงบทบาทเพื่อตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชนจำนวน 352 คน ส่วนใหญ่ร้อยละ 47.08 เห็นว่าเพื่อการบริหารงานที่โปร่งใส และนอกจากนี้ยังเห็นว่าเพื่อให้ได้งานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง คิดเป็นร้อยละ 31.38 และ 21.23 ตามลำดับ ดังตาราง 3-13

ตาราง 3-13 เหตุผลต่อการตรวจสอบการบริหารโดยภาคประชาชน (n = 447 คน)

เหตุผลต่อการตรวจสอบโดยภาคประชาชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กรณีไม่เห็นด้วย		
1) ขัดขวางทำให้การบริหารงานล่าช้า	27	22.13
2) ไม่มีความจำเป็นเพราะมีการตรวจสอบโดยภาครัฐอยู่แล้ว	21	17.21
3) เป็นหน้าที่ของฝ่ายสภาอยู่แล้วประชาชนไม่ควรยุ่งเกี่ยว	72	59.02
4) เหตุผลอื่นๆ	2	1.64
รวม	122	100
กรณีเห็นด้วย		
1) เพื่อการบริหารงานที่โปร่งใส	153	47.08
2) เพื่อให้ได้งานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ	102	31.38
3) เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง	69	21.23
4) เหตุผลอื่นๆ	1	0.31
รวม	325	100

ซึ่งเมื่อเรียงลำดับลักษณะที่เหมาะสมที่ควรตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประชาชน โดยเห็นว่าการตรวจสอบการจัดทำและการใช้งบประมาณเป็นลักษณะที่เหมาะสมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.11 ส่วนลักษณะที่เหมาะสมที่ภาคประชาชนและภาครัฐควรร่วมกันตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่เห็นว่าควรตรวจสอบร่วมกันในทุกขั้นตอน คิดเป็นร้อยละ 33.78 ซึ่งรายละเอียดเป็นไปตามตาราง 3-14

ตาราง 3-14 เรียงลำดับความคิดเห็นต่อลักษณะที่เหมาะสมที่ควรตรวจสอบโดยประชาชน (n = 447)

ลำดับ	รูปแบบที่เหมาะสมที่ควรตรวจสอบโดยประชาชน	ร้อยละ
1	ตรวจสอบการจัดทำ/ใช้งบประมาณ	33.11
2	การจัดทำแผน	25.72
3	ตรวจสอบการบริหารงาน	5.59
4	ตรวจสอบการจัดซื้อ/จัดจ้าง	4.47
5	ตรวจสอบการดำเนินการก่อสร้าง	3.82

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวยื่นและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามมาตรา 286 ของประชาชน

สำหรับผลการศึกษานี้เป็นผลการวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวยื่นและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา 286 ของประชาชนที่ออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 355 คน ซึ่งแสดงตาม ตาราง 3-15

ตาราง 3-15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวยื่นและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นของคนในชุมชน (n = 355 ราย)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น (คน)					\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
1) การร่วมเคลื่อนไหวเป็นกิจกรรมสำคัญของสมาชิกชุมชนที่ร่วมกระทำเสมอ	32	115	71	51	85	2.88	1.33	ปาน กลาง
2) การร่วมในกระบวนการถอดถอนผู้บริหารมีความสำคัญต่อการบริหารงาน อบต.	29	35	106	78	106	2.44	1.24	ปาน กลาง
3) ท่านร่วมเข้าชื่อยื่น/ลงมติถอดถอนเพราะถือว่าร่วมตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน	48	16	74	112	104	2.41	1.32	ปาน กลาง
4) ท่านเห็นด้วยกับกระบวนการถอดถอนเพราะสมาชิกทุกคนได้ร่วมตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้น	73	107	108	42	24	3.39	1.30	ปาน กลาง
5) การถอดถอนผู้บริหารครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนปัจจัยต่างๆจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี	67	106	76	72	33	3.67	1.46	มาก
6) การถอดถอนผู้บริหารครั้งนี้เพราะคนในชุมชนต้องการแสดงออกต่อการร่วมบริหารชุมชนตามกฎหมายบัญญัติไว้	107	89	51	61	46	3.58	1.40	มาก

ตาราง 3-15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวยื่นและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหาร
ท้องถิ่นของคนในชุมชน (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น(คน)					\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
7)การถอดถอนผู้บริหารสำเร็จ เพราะคนต้องการใช้กลไก ตามกฎหมายตัดสินปัญหา	37	32	89	88	108	2.44	1.29	ปาน กลาง
8)การถอดถอนผู้บริหารสำเร็จ เพราะคนของชุมชนมี เป้าหมายเพื่อต้องการร่วม บริหารชุมชน	48	53	71	74	108	2.60	1.40	ปาน กลาง
9)การถอดถอนผู้บริหารสำเร็จ เพราะคนสนใจการบริหาร ท้องถิ่นและต้องการแสดง บทบาทหน้าที่ของสมาชิก	92	124	53	20	65	3.65	1.64	มาก
10)การถอดถอนผู้บริหารเป็น วิธีที่มีประสิทธิภาพที่ ประชาชนจะได้แสดงบทบาท ร่วมมากที่สุด	87	25	96	20	125	2.45	1.36	ปาน กลาง
11)การร่วมเคลื่อนไหวเป็นไป โดยพร้อมเพรียงด้วยตนเอง โดยไม่ใช้เพื่อใครหรือคนกลุ่มใด	132	23	25	50	124	2.79	1.58	ปาน กลาง
12)การถอดถอนสำเร็จเพราะ คนรับรู้/ตระหนักผลเสียของ การบริหารที่ขัดหลักธรรมาภิบาล	132	23	25	50	124	2.99	1.76	ปาน กลาง
13)การถอดถอนเกิดขึ้นเพราะ คนบอกเล่าเรื่องการบริหารงาน ที่ไม่ถูกต้องอย่างทั่วถึงกันเอง	135	38	122	13	46	3.14	1.74	ปาน กลาง
14)การถอดถอนเกิดขึ้นเพราะ คนทนไม่ไหวกับการ บริหารงานที่ขัดหลักธรรมาภิ บาล ทั้ง 6 ประการ	107	104	31	68	44	3.75	1.46	มาก

จากตาราง 3-15 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อยื่น และลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นของคนในชุมชน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น เกี่ยวกับการร่วมเคลื่อนไหวเป็นกิจกรรมสำคัญของสมาชิกชุมชนที่ร่วมกระทำเสมอ ในระดับปาน กลาง ($\bar{X} = 2.88$, S.D = 1.33) มีความคิดเห็นว่าการร่วมในกระบวนการถอดถอนผู้บริหารมี ความสำคัญต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.44$, S.D = 1.24) มีความคิดเห็นว่าการร่วมเข้าชื่อของยื่นใช้สิทธิ์และลงมติคะแนนเสียงถอดถอน ผู้บริหารท้องถิ่นเพราะถือว่าร่วมตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.41$, S.D = 1.32) เห็นด้วยกับกระบวนการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นเพราะสมาชิกทุกคนได้ร่วมตัดสินใจ ปัญหาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D = 1.30) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยัง เห็นว่าการถอดถอนผู้บริหารครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนปัจจัยต่างๆจากคนในชุมชนเป็นอย่างดีใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D = 1.46) ตลอดจนการถอดถอนผู้บริหารครั้งนี้เกิดขึ้นเพราะว่าคน ในชุมชนต้องการแสดงออกต่อการร่วมบริหารชุมชนตามกฎหมายบัญญัติไว้ ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D = 1.40)

พิจารณาเกี่ยวกับกระบวนการถอดถอนผู้บริหารที่สำเร็จบรรลุผลได้เพราะคนใน ชุมชนต้องการใช้กลไกตามกฎหมายตัดสินใจปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.44$, S.D = 1.29) มีความคิดเห็นว่าการถอดถอนผู้บริหารสำเร็จเพราะคนของชุมชนมีเป้าหมายเพื่อต้องการร่วม บริหารชุมชน ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60$, S.D = 1.40) มีความคิดเห็นว่าการถอดถอน ผู้บริหารสำเร็จเพราะคนสนใจการบริหารท้องถิ่นและต้องการแสดงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D = 1.64) กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการถอดถอนผู้บริหารเป็นวิธีที่มี ประสิทธิภาพที่ประชาชนจะได้แสดงบทบาทร่วมมากที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.45$, S.D = 1.36) กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการร่วมเคลื่อนไหวเป็นไปโดยพร้อมเพรียงด้วยตนเองโดยไม่ใช้เพื่อ ใครหรือคนกลุ่มใดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.79$, S.D = 1.58) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้ จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่พบว่า กลุ่มการเมืองท้องถิ่นตรงกันข้ามมีส่วนร่วมเป็นอย่างมากในการ ขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวทั้งจากกลุ่มสมาชิกสภาท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำท้องถิ่นฝ่ายปกครอง นอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการถอดถอนสำเร็จเพราะคนรับรู้และตระหนักผลเสียของการ บริหารที่ขัดหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$, S.D = 1.76) ตลอดจนการสื่อสาร- บอกเล่าเรื่องการบริหารงานที่ไม่ถูกต้องอย่างทั่วถึงเป็นกันเองเพราะพื้นที่ชุมชนเป็นพื้นที่เล็กอยู่ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$, S.D = 1.74) ส่วนการถอดถอนเกิดขึ้นเพราะคนทนไม่ได้รับการ บริหารงานที่ขัดหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D = 1.46) เมื่อเรียงลำดับความคิดเห็นต่อการเคลื่อนไหวถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามกฎหมายของประชาชน จึงสรุปได้ตามตาราง 3-16

ตาราง 3-16 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการเคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบการบริหารกิจการ
สาธารณะโดยถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามกฎหมาย ของประชาชน (n = 355)

ลำดับ	ความคิดเห็นต่อการเคลื่อนไหวถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น	\bar{X}	S.D	ระดับ
1	การถอดถอนเกิดขึ้นเพราะคนทนไม่ได้กับการบริหารงานที่ ขัดต่อหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 ประการ	3.75	1.46	มาก
2	การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นครั้งนี้ได้รับการสนับสนุน ปัจจัยต่าง ๆ จากคนในชุมชนเป็นอย่างดี	3.67	1.46	มาก
3	การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นสำเร็จเพราะสมาชิกทุกคน สนใจการบริหารท้องถิ่นและต้องการแสดงบทบาทหน้าที่	3.65	1.64	มาก
4	การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นเพราะสมาชิกทุกคนต้องการ แสดงออกต่อการร่วมบริหารชุมชนตามกฎหมายบัญญัติไว้	3.58	1.40	มาก
5	ท่านเห็นด้วยกับกระบวนการถอดถอนเพราะเป็นช่องทางที่ สมาชิกทุกคนได้ร่วมตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้น	3.39	1.30	ปานกลาง
6	การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นเพราะสมาชิกชุมชนบอกเล่า เรื่องราวการบริหารที่ไม่ถูกต้องอย่างทั่วถึง แบบกันเอง	3.14	1.74	ปานกลาง
7	การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นสำเร็จเพราะคนรับรู้ / ตระหนักผลเสียของการบริหารที่ขัดหลักธรรมาภิบาล	2.99	1.76	ปานกลาง
8	การร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นกิจกรรมสำคัญของ สมาชิกชุมชนที่ร่วมกระทำเสมอ	2.88	1.33	ปานกลาง
9	การร่วมเคลื่อนไหวเป็นไปโดยพร้อมเพรียงด้วยตนเองโดย ไม่ใช่เพื่อใครหรือคนกลุ่มใด	2.79	1.58	ปานกลาง
10	การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นสำเร็จเพราะคนของชุมชนมี เป้าหมายเพื่อต้องการร่วมบริหารชุมชนเป็นหลัก	2.60	1.40	ปานกลาง
11	การถอดถอนผู้บริหารเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพที่ประชาชนจะ ได้แสดงบทบาทร่วมมากที่สุด	2.45	1.36	ปานกลาง
12	กระบวนการถอดถอนผู้บริหารมีความสำคัญต่อการ บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)ของท่าน	2.44	1.24	ปานกลาง
13	การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นสำเร็จเพราะคนในชุมชน ต้องการใช้กลไกตามกฎหมายตัดสินปัญหา	2.44	1.29	ปานกลาง
14	ท่านออกไปร่วมใช้สิทธิ์เข้าชื่อ/ลงคะแนนเสียงถอดถอน เพราะถือว่าเป็นการร่วมตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน	2.41	1.32	ปานกลาง

4. ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตาม กฎหมาย ของประชาชน

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามมาตรา 286 ของประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 355 คน ซึ่งแสดงตาม ตาราง 3-17

ตาราง 3-17 สรุปผลการศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามมาตรา 286 คนในชุมชน (n = 355 ราย)

ปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)
ปัจจัยเชิงบุคคล/กลุ่ม/องค์กร	80.82	19.18
1. การมีความเข้มแข็งในระดับองค์กร/ชุมชน/ท้องถิ่น	76.81	23.19
2. การมีทรัพยากรและปัจจัยสนับสนุนจากชุมชน	79.72	20.28
3. การมีเป้าหมายร่วมกันในการเคลื่อนไหวเพื่อยื่น/ลงมติถอดถอน	88.92	11.08
4. การมีสำนึกพลเมือง/จิตสาธารณะของคนในชุมชน	77.84	23.84
ปัจจัยเชิงเนื้อหา/แนวทางการเคลื่อนไหว	93.72	6.28
5. ประเด็นปัญหา/เนื้อหาของการรวมกลุ่มเคลื่อนไหว	95.39	4.61
6. ยุทธวิธีที่มีประสิทธิผลในการเคลื่อนไหวเรียกร้อง	96.52	3.48
7. กระบวนการสื่อสาร/รับรู้ปัญหาร่วมกันของชุมชน	85.82	14.18
8. ทำที่ความอดทนอดกลั้นต่อการบริหารจัดการกิจการสาธารณะที่ขัดต่อ หลักธรรมาภิบาล	97.18	2.82
ปัจจัยเชิงสังคม/พื้นที่/สิ่งแวดล้อม	81.16	18.84
9. ประชาสังคม/เครือข่ายการเรียนรู้แนวทางการตรวจ สอบการบริหาร จัดการองค์กรภาครัฐท้องถิ่น	60.63	39.37
10. การมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชนท้องถิ่น	92.81	7.19
11. การมีวัฒนธรรมท้องถิ่น/วิถีชุมชนเฉพาะถิ่น	90.04	9.96

จากตาราง 3-17 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัจจัยเชิงเนื้อหาและแนวทางการเคลื่อนไหวเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการออกไปลงมติคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 93.72 และปัจจัยเชิงสังคม พื้นที่ สิ่งแวดล้อมมีผลต่อการออกไปลงมติคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นเป็นลำดับต่อมา คิดเป็นร้อยละ 81.16 ส่วนปัจจัยเชิงบุคคล กลุ่มหรือองค์กรเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติคะแนนเสียงน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.82 ผลการวิเคราะห์โดยละเอียด แสดงตามตาราง 3-18

ตาราง 3-18 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 286 ของคนในชุมชนนาลีเยว (n = 355 ราย)

ปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติ	ความคิดเห็น			
	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การมีความเข้มแข็งในระดับองค์กร/ชุมชน/ท้องถิ่น		76.81		23.19
- ประชาชนในชุมชน รู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกชุมชน และรู้เกี่ยวกับการกำกับตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. เป็นอย่างดี	241	67.89	114	32.11
- ประชาชนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมการร่วมบริหารและร่วมตรวจสอบการบริหารของ อบต.	252	70.91	104	29.29
- ชุมชนนาลีเยว มีผู้นำชุมชนในระดับต่าง ๆ ที่มีความรู้ มีภาวะผู้นำ ตลอดจนเข้าใจ ใกล้ชิดประชาชน และร่วมรับฟังปัญหาท้องถิ่นอยู่เสมอ	325	91.54	30	8.46
2. การมีทรัพยากรและปัจจัยสนับสนุนจากชุมชน		79.72		20.28
- การรวมกลุ่มเคลื่อนไหวครั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนปัจจัยจำเป็นในการทำกิจกรรมทางการเมืองอย่างเต็มที่ และต่อเนื่อง	286	80.56	69	19.44
- ประชาชนในชุมชนร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหวโดยการร่วมลงชื่อเพื่อยื่น/ลงคะแนนถอดถอน อย่างพร้อมเพียง	280	78.87	75	21.13
3. การมีเป้าหมายร่วมกันในการเคลื่อนไหวเพื่อยื่น/ลงมติถอดถอน		88.92		11.08
- การรวมกลุ่มเคลื่อนไหวครั้งนี้ เพื่อร่วมแสดงบทบาท ตามสิทธิที่กฎหมายกำหนดไว้	304	85.63	51	14.37
- การรวมกลุ่มเคลื่อนไหวครั้งนี้ ท่านเห็นด้วย เพราะว่ากระบวนการลงมติถอดถอน สามารถที่จะแก้ปัญหาและสร้างความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายได้	326	91.83	29	8.17
- การรวมกลุ่มเคลื่อนไหวครั้งนี้ด้วยเชื่อว่าทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และร่วมหาทางออกได้โดยการใช้การลงมติถอดถอนได้	317	89.30	38	1.70

ตาราง 3-18 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 286 ของคนในชุมชนนาลีเยว (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติ	ความคิดเห็น			
	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. การมีสำนึกพลเมือง/จิตสาธารณะของคนในชุมชน	77.84		23.84	
- ประชาชนในชุมชน ตื่นตัวและสนใจ ร่วมพูดคุยอภิปราย เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	265	74.65	90	25.35
- ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเสนอความคิดเห็น ร่วมออกเสียงเลือกตั้ง ร่วมลงมติต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ	244	68.73	111	31.27
- ประชาชนในชุมชนร่วมเคลื่อนไหวยื่น/ลงมติถอดถอน ด้วยเห็นว่าเป็นหน้าที่ของสมาชิก และไม่ได้เป็นไปเพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่อย่างใด	302	85.07	53	14.93
5. ประเด็นปัญหา/เนื้อหาของการรวมกลุ่มเคลื่อนไหว	95.39		4.61	
- การรวมกลุ่มประชาชนเคลื่อนไหวยื่น/ลงมติถอดถอน เพราะเห็นว่าข้อกล่าวหาถือเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นขัดต่อหลักการและระเบียบปฏิบัติในบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่ถูกต้อง	346	97.46	9	2.54
- เพราะข้อกล่าวหาซึ่งถือเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนโดยตรง	332	93.52	23	6.48
- เพราะข้อกล่าวหาถือเป็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจของคนส่วนใหญ่และเป็นนโยบายรัฐบาล ตลอดจนยังขัดต่อระเบียบปฏิบัติที่ถูกต้อง	338	95.21	17	4.79
6. ยุทธวิธีที่มีประสิทธิผลในการเคลื่อนไหวเรียกร้อง	96.52		3.48	
- การรวมกลุ่มเคลื่อนไหวยื่น/ลงมติถอดถอน มีกระบวนการ/ หลักการที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาได้ดี และสร้างความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายได้	341	96.05	14	3.95
- การรวมกลุ่มเคลื่อนไหวยื่น/ลงมติถอดถอน มีกระบวนการที่ให้ทุกคนในชุมชนได้ร่วมแสดงสิทธิ/ บทบาทของแต่ละบุคคลต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้	339	95.49	16	4.51

ตาราง 3-18 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 286 ของคนในชุมชนนาลีเยว (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติ	ความคิดเห็น			
	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
-การรวมกลุ่มเคลื่อนไหวยื่น/ลงมติถอดถอน ทำให้ทุกคนในชุมชนได้ร่วมตัดสินใจปัญหาของท้องถิ่นได้ มีแนวทางถูกต้องตามกฎหมายบัญญัติไว้	348	98.02	7	1.98
7. กระบวนการสื่อสาร/รับรู้ปัญหาาร่วมกันของชุมชน		85.82		14.18
-ประชาชนในชุมชนสามารถเข้าถึง แลกเปลี่ยนสื่อสาร เกี่ยวกับข้อกล่าวหาของการบริหารที่เกิดขึ้นอย่างทั่วถึง	289	81.40	66	18.60
-ประชาชนในชุมชนได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อกล่าวหาของการบริหารที่เกิดขึ้นอย่างละเอียด พอเพียง และเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	295	83.09	60	16.91
-ข้อกล่าวหาของการบริหารที่เกิดขึ้นท่านเห็นว่าเป็นเหตุการณ์ที่ทุกคนต้องร่วมกันแก้ปัญหาและการรวมกลุ่มเคลื่อนไหวแสดงออกจะช่วยแก้ปัญหาได้	330	92.95	25	7.05
8. ทำที่ความอดทนอดกลั้นต่อการบริหารจัดการกิจการสาธารณะที่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาล		97.18		2.82
-ประชาชนในชุมชนได้รับรู้เกี่ยวกับข้อกล่าวหาของการบริหารที่เกิดขึ้นว่าขัดต่อหลักปฏิบัติที่ถูกต้องและรับรู้มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว	348	98.02	7	1.98
-ประชาชนในชุมชนรู้ว่าข้อกล่าวหา น่าจะก่อผลกระทบต่อชุมชนและส่วนรวม หากมีเงินเฉย จึงต้องออกมารวมกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อแก้ปัญหา	342	96.33	13	3.67
9. ประชาสังคม/เครือข่ายการเรียนรู้แนวทางการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐท้องถิ่น		60.63		39.37
- คนในชุมชนมักร่วมกิจกรรมทางการเมือง หลากหลายรูปแบบ เช่น การเสนอความคิดเห็น การเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นและการตรวจสอบการทำงานของสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นต้น	285	80.28	70	19.72

ตาราง 3-18 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 286 ของคนในชุมชนนาลือ (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติ	ความคิดเห็น			
	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
-คนในชุมชนมีกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกท้องถิ่น เช่นการศึกษาดูงาน การอบรม เรื่องตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)	225	63.38	130	36.62
-คนในชุมชนให้ความสำคัญกับการพูดคุยแลกเปลี่ยน เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) และสมาชิกสภา อบต.	276	77.74	79	22.26
-ชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายเกี่ยวกับการตรวจสอบการทำงานของ อบต. จากหน่วยงาน/ชุมชน อื่นทั้งหน่วยงานรัฐ เอกชน หรือ NGOs อย่างต่อเนื่อง	75	21.13	280	78.87
10. การมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชนท้องถิ่น		92.81		7.19
-คนในชุมชนมีความใกล้ชิดและรู้จักมักคุ้นกันดี สามารถพูดคุยเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้ โดยเฉพาะข้อกล่าวหาของการบริหารที่เกิดขึ้น	345	97.18	10	2.82
-คนในชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้อเฟื้อ ทำให้มีการติดต่อที่ทั่วถึงง่ายต่อการรวมกลุ่มเคลื่อนไหวและให้การสนับสนุนการเคลื่อนไหว	314	88.45	41	11.55
11. การมีวัฒนธรรมท้องถิ่น/วิถีชุมชนเฉพาะถิ่น		90.04		9.96
-คนในชุมชนเข้าร่วมประเพณีต่างๆในท้องถิ่นส่งผลทำให้เป็นการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนซึ่งทำให้ร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองได้ดียิ่งขึ้น	324	91.26	31	8.74
-งานบุญนมัสการพระองค์เจ้า ทำให้คนในชุมชนร่วมแรงร่วมใจกัน เห็นคุณค่าและรักษาท้องถิ่น พร้อมสวดส่งดูแลท้องถิ่น และไม่เพิกเฉยต่อปัญหา	335	94.36	20	5.64

ตาราง 3-18 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 286 ของคนในชุมชนนาลีเยว (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติ	ความคิดเห็น			
	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
-ความเป็นอยู่ในชุมชนของคนในชุมชนนาลีเยว เป็นไปด้วยความเรียบง่าย ใส่ใจกันและกัน ตลอดจนพูดคุยเรื่องราวต่างๆ ทำให้รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น จึงร่วมการเคลื่อนไหวเพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่นร่วมกัน	300	84.50	55	15.50

จากตาราง 3-18 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น พิจารณาโดยเรียงลำดับได้ดังนี้ 1) ทำที่ความอดทนอดกลั้นต่อการบริหารสาธารณะที่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาล โดยเห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 97.18 2) ยุทธวิธีที่มีประสิทธิผลในการเคลื่อนไหวเรียกร้อง โดยเห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 96.52 3) ประเด็นปัญหา เนื้อหา เช่น การบริหารงาน บุคลิกภาพส่วนตัวของผู้นำ โดยเห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 95.39 4) การมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชนท้องถิ่น เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 92.81 5) การมีวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชุมชนเฉพาะถิ่น โดยเห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 90.04 6) การมีเป้าหมายร่วมกันในการเคลื่อนไหวเพื่อยืนและลงมติถอดถอน เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 88.92 7) กระบวนการสื่อสาร บอกเล่าปัญหา และการรับรู้ปัญหาร่วมกันของชุมชน เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 85.82 8) การมีทรัพยากรและปัจจัยสนับสนุนจากชุมชน โดยเห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 79.72 9) การมีสำนึกพลเมืองและจิตสาธารณะของคนในชุมชน เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 77.84 10) การมีความเข้มแข็งในระดับองค์กร/ชุมชน/ท้องถิ่น เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 76.81 และ 11) การมีภาคประชาสังคมหรือเครือข่ายการเรียนรู้แนวทางการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐท้องถิ่นจากภายนอกชุมชน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการออกมาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นในลำดับน้อยสุด คิดเป็นร้อยละ 60.63

ทั้งนี้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่พบว่า การออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นในระดับที่สูงและเป็นไปตามเกณฑ์ของกฎหมาย คือร้อยละ 52.24 ของผู้มีสิทธิ์ออกเสียง จนส่งผลให้กระบวนการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายเป็นผลสำเร็จได้นั้นเพราะประชาชนในชุมชนเกิดความรู้สึกเหลืออดเหลือทนต่อข่าวสารการบริหารสาธารณะที่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจนบุคลิกภาพส่วนตัวของผู้นำ ซึ่งล้วนกระทบต่อความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารท้องถิ่นเองซึ่งเป็นไปในลักษณะเชิงลบ การ

ออกมาร่วมตัดสินใจปัญหาท้องถิ่นโดยการลงคะแนนเสียงถอดถอนเพราะเชื่อว่าจะได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการทางกฎหมายเป็นหลัก

5. พัฒนาการ กลไก และกระบวนการการตรวจสอบการใช้อำนาจบริหารจัดการองค์การภาครัฐท้องถิ่นโดยการยื่นและลงมติคะแนนเสียงถอดถอน ตาม พ.ร.บ. การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ของประชาชนชุมชนนาเสียว

ในส่วนนี้จะนำเสนอข้อมูลจากการลงพื้นที่/ศึกษาปรากฏการณ์การรวมตัวเคลื่อนไหวเพื่อยื่นและลงมติคะแนนถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 มาตรา 286 ของประชาชนชุมชนนาเสียว ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากการสัมภาษณ์กลุ่มแกนนำ การเคลื่อนไหว ผู้นำชุมชน สมาชิกสภาและคณะผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจนข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น และกลุ่มนักวิชาการ โดยจะนำเสนอเป็นลำดับดังนี้

1. การก่อตัวในการเคลื่อนไหวยื่นและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น
2. พัฒนาการการเคลื่อนไหวยื่นและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น
3. กระบวนการและขั้นตอนการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นโดยประชาชน
4. ผลการลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

1. การก่อตัวในการเคลื่อนไหวยื่นและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ โดยให้คนในระดับท้องถิ่นสามารถจัดการความต้องการของตนเองตราบเท่าที่ยังไม่ส่งผลสะท้อนต่อความมั่นคงแห่งรัฐ ซึ่งนับเป็นเครื่องมือในการสร้างสมดุลเชิงอำนาจภายในรัฐ ตลอดจนเป็นการเสริมคุณค่าความเป็นพลเมืองของสังคมการเมืองแบบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามแม้ว่าองค์การปกครองท้องถิ่นไทยจะพัฒนาต่อเนื่องยาวนานว่าคุณภาพของการกระจายอำนาจก็ยังไม่บรรลุ ตามเจตนารมณ์แห่งธรรมนูญทั้งที่รูปธรรมจากกระบวนการพัฒนาดังกล่าวทำให้ท้องถิ่นไทยมีรูปแบบองค์กรท้องถิ่นที่หลากหลาย ภาพสะท้อนเชิงประจักษ์ของปัญหาดังกล่าวคือการคอร์รัปชัน ของนักการเมืองท้องถิ่นผ่านสถิติการรายงานของหลายหน่วยงานตามสื่อเป็นระยะ ทั้งนี้หากยึดกรอบวิเคราะห์ปัญหาคอร์รัปชันขององค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1989 : 149-151) ที่ระบุว่าปัญหาทุจริตคอร์รัปชันนั้นเกี่ยวพันอย่างมีนัยสำคัญกับการบริหารจัดการของภาครัฐบาลซึ่งก็คือ การขาดธรรมาภิบาล การทำหน้าที่กำกับ ดูแล และตรวจสอบของประชาชนจึงเป็นส่วนสำคัญหนึ่งที่จะสร้างธรรมาภิบาลให้ท้องถิ่นได้

นับจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540 ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ให้ประชาชนได้มีบทบาททางการเมืองเพิ่มมากขึ้นและเป็นรูปธรรมมากที่สุด โดยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองในหลายรูปแบบรวมทั้งการตรวจสอบอำนาจ

รัฐทุกระดับ พิจารณาเฉพาะการกำกับ ดูแล และตรวจสอบอำนาจรัฐท้องถิ่นเชิงการทำหน้าที่ พลเมืองโดยรูปแบบการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ในบทบัญญัติมาตรา 286 ที่บัญญัติไว้ว่า

ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด จำนวนไม่น้อยกว่า เกณฑ์ที่ระบุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใด หรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป

พบว่าตั้งแต่มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้วันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2542 จวบจนปัจจุบัน มีปรากฏการณ์ที่คนท้องถิ่นเคลื่อนไหวขอใช้สิทธิถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งแล้ว 7 ครั้ง (นับครั้งล่าสุดคือกรณีการยื่นถอดถอนนายกเทศมนตรีเทศบาลสงเป็ย จังหวัดกาฬสินธุ์ กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนเดือนมกราคม พ.ศ. 2553) โดยมีเพียง 5 ครั้งที่กระบวนการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นดำเนินการครบตามกระบวนการและประชาชนได้ออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอน แต่มีเพียง 3 ครั้ง ที่ผลการลงมติถอดถอนเป็นผลสำเร็จ โดยในแต่ละครั้งมีรายละเอียดโดยย่อ ดังนี้

ครั้งที่ 1 การถอดถอนประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโพหนองแก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 5,133 คน มีผู้เข้าชื่อเสนอให้มีการถอดถอน จำนวน 1,618 คน คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2546 ผลปรากฏว่า มีผู้มาใช้สิทธิ จำนวน 2,238 คน ผลการนับคะแนนเห็นด้วยจำนวน 1,983 คน ไม่เห็นด้วย จำนวน 203 คน ผลการถอดถอนไม่สามารถถอดถอนได้เนื่องจากติดผู้มาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด

ครั้งที่ 2 การถอดถอนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนศิลา อำเภอกำแพงดำ จังหวัดมหาสารคาม ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 2,270 คน มีผู้เข้าชื่อเสนอให้มีการถอดถอนจำนวน 49 คน ซึ่งน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้จึงไม่สามารถถอดถอนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้

ครั้งที่ 3 การถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโก๋น อำเภอลือเมิพระเกียรติ จังหวัดน่าน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 1,949 คน มีผู้เข้าชื่อเสนอให้มีการถอดถอน จำนวน 683 คน ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดทางกฎหมาย คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนในวันที่ 28 มกราคม 2550 ผลปรากฏว่า มีผู้มาใช้สิทธิ จำนวน 1,333 คน ผลการนับคะแนนเห็นด้วย จำนวน 1,116 คน ไม่เห็นด้วย จำนวน 156 คน ผลการถอดถอนสามารถถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโก๋นพ้นจากตำแหน่งได้เนื่องจากผู้มาใช้สิทธิ

ลงคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มาใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั้งหมดและมีผู้ลงคะแนนเสียงเห็นด้วยกับการถอดถอนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง

ครั้งที่ 4 การถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าแฝก อำเภอพรเจริญ จังหวัดหนองคาย ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวน 3,916 คน มีผู้เข้าชื่อเสนอให้มีการถอดถอน จำนวน 947 คน คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนในวันที่ 17 มีนาคม 2550 ผลปรากฏว่า มีผู้มาใช้สิทธิ์ จำนวน 1,349 คน ผลการนับคะแนนเห็นด้วย จำนวน 1,124 คน ไม่เห็นด้วย จำนวน 180 คน ผลการถอดถอนไม่สามารถถอดถอนได้เนื่องจากผู้มาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งทั้งหมด

ครั้งที่ 5 การถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหาดสูง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวน 1,514 คน มีผู้เข้าชื่อเสนอให้มีการถอดถอน จำนวน 385 คน คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนในวันที่ 18 มีนาคม 2550 ผลปรากฏว่า มีผู้มาใช้สิทธิ์ จำนวน 535 คน ผลการนับคะแนนเห็นด้วย จำนวน 458 คน ไม่เห็นด้วย จำนวน 63 คน ผลการถอดถอนไม่สามารถถอดถอนได้เนื่องจากผู้มาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งทั้งหมด

ส่วนอีกสองครั้งได้แก่ ครั้งที่ 6 คือกรณีการถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นกรณีศึกษาของงานวิจัยนี้ โดยจะนำเสนอรายละเอียดในวาระต่อไป ส่วนครั้งที่ 7 ได้แก่ กรณีการยื่นถอดถอนนายกเทศมนตรีเทศบาลสงเปือย จังหวัดกาฬสินธุ์ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนในเดือน มกราคม พ.ศ. 2553 ปรากฏว่าผลการถอดถอนสามารถถอดถอนนายกเทศมนตรีพ้นจากตำแหน่งได้เนื่องจากผู้มาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ซึ่งถือเป็นกรณีความสำเร็จล่าสุดที่ประชาชนในท้องถิ่นแสดงออกในการกำกับ ดูแล และตรวจสอบอำนาจรัฐท้องถิ่นเชิงการทำหน้าที่พลเมือง

สำหรับกรณีการถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เริ่มก่อตัวเคลื่อนไหวขอใช้สิทธิ์ยื่นถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกิดขึ้นวันที่ 30 กรกฎาคม 2550 นั้น ผลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ดังกล่าวพบว่า มูลเหตุของการก่อตัวการเคลื่อนไหวยื่นถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น 3 ประการ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารงานที่ไม่โปร่งใส และไม่เป็นธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ได้รับการจัดตั้งขึ้นจากการยกระดับฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เนื่องจากคณะบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลนับเป็นคณะบริหารท้องถิ่นเป็นชุดแรก ซึ่งยัง

ไม่มีกรอบการบริหารที่จะนำไปใช้กำหนดเป็นกรอบการบริหารในเชิงยุทธศาสตร์เพื่อกำหนดว่า ปัญหาใดเป็นปัญหาหลัก ปัญหาใดเป็นปัญหารอง นโยบายที่นำไปปฏิบัติจึงไม่ได้ตั้งอยู่บนหลักการตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม นอกจากนี้รูปแบบบริหารของผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปโดยการตัดสินใจโดยบุคคลเป็นหลักและไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ทำให้เกิดช่องว่างที่จะเกิดความไม่โปร่งใสขึ้น ตลอดจนกระบวนการตรวจสอบที่มีอยู่ทั้งจากจากสภาบริหารท้องถิ่น การกำกับ ดูแลจากส่วนราชการส่วนภูมิภาค และโดยเฉพาะการทำหน้าที่ตรวจสอบโดยประชาชนยังไม่เข้มแข็งพอจึงไม่สามารถผลักดันความโปร่งใสให้เกิดขึ้นได้

ก่อนที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวจะได้รับการยกระดับฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว สภาตำบลนับเป็นคณะบริหารท้องถิ่นภาคประชาชนที่ทำหน้าที่บริหารท้องถิ่นมาก่อน ซึ่ง ณ ขณะนั้นได้มีมติให้มีการจัดตั้งกลุ่มและกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ขึ้นและก็ได้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการออกเงินสมทบเป็นอย่างดี โดยการจัดตั้งกองทุนดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนในกรณีที่มีเหตุที่สมาชิกของครอบครัวเกิดเสียชีวิตขึ้น กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ก็จะนำเงินส่วนหนึ่งร่วมกับการบริจาคสมทบเพิ่มเติมโดยสมาชิกในตำบลนาเสียว ครอบครัวละ 10 บาท ต่อ 1 ศพ เพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายงานศพ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นมาร่วมสิบปีและมีเงินสะสมเหลือในบัญชีร่วมหนึ่งแสนหกพันบาท ผลการดำเนินงานและการบริหารงานกองทุนเป็นไปด้วยดีโดยสภาตำบลในนามคณะกรรมการกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบลนาเสียว ภายหลังจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบลนาเสียวจึงได้โอนให้องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวบริหารงานโดยทีมบริหารของสภาท้องถิ่น ซึ่งมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประธานและมีเลขานุการสภาฯ เป็นเหรียญกษาปณ์

หลังจากกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบลนาเสียวที่บริหารงานโดยทีมบริหารของสภาท้องถิ่นโดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประธานผ่านมาระยะหนึ่ง ปรากฏผลว่าเมื่อมีสมาชิกครอบครัวของประชาชนเสียชีวิตขึ้นกลับไม่ได้รับเงินช่วยเหลือจากกองทุนฯ หากแต่ได้รับเพียงหนังสือชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการจ่ายเงินช่วยเหลือภายหลังเสร็จสิ้นงานศพ ซึ่งระหว่างนั้นการจัดเก็บเงินสมทบก็ยังดำเนินไปเป็นปกติและเป็นอย่างนี้อยู่หลายครั้ง ครอบครัวผู้เสียชีวิตจึงนำเรื่องไปไต่ถามผู้นำชุมชนทั้งฝ่ายปกครองอย่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อตรวจสอบจากฝ่ายการเงินขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว พบว่าเงินสะสมในบัญชีของกองทุนฯ ร่วมเก้าหมื่นบาทได้หายไป โดยพบมีการเบิกใช้โดยคณะกรรมการกองทุนฯ โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการฯ การก่อตัวการเคลื่อนไหวจึงเริ่มขึ้น

1.2 ด้านความขัดแย้งระหว่างนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกับสมาชิกสภา ท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำชุมชน

เนื่องจากคณะบริหารของสภาท้องถิ่นชุดนายกฯ นายสุฤษดิ์ ตันวิเศษ ถือเป็นคณะบริหารท้องถิ่นชุดแรกหลังจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวได้รับการยกระดับฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล การแสดงบทบาทและทำหน้าที่ผู้บริหารสูงสุดนับได้ว่ายังไม่มีกรอบการบริหารและยุทธศาสตร์ตลอดจนขาดประสบการณ์การบริหารท้องถิ่น นโยบายที่นำไปปฏิบัติจึงไม่ได้ตั้งอยู่บนหลักการตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างทั่วถึง หากแต่รูปแบบการตัดสินใจเชิงบริหารของสภาท้องถิ่นเป็นไปโดยการตัดสินใจโดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและตามคำชี้แนะของบุคคลนอกสภาเป็นหลัก ซึ่งการบริหารงานในลักษณะนี้ได้นำมาสู่ความขัดแย้งในกลุ่มสมาชิกสภาท้องถิ่นและความขัดแย้งระหว่างนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกับกลุ่มผู้นำชุมชนในหลายลักษณะ กล่าวคือ

ประการแรก นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพเฉพาะตลอดจนมีบุคคลนอกสภาให้การชี้แนะ การตัดสินใจเชิงการบริหารจะอิงความคิดตัวเองและบุคคลนอกสภาเป็นหลัก ซึ่งผนวกกับความเชื่อมั่นในฉันทามติของการเข้ามาดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งของประชาชน ผู้นำทีมบริหารจึงตัดสินใจเชิงการบริหารและมีผลประโยชน์โดยไม่ได้มีการจัดสรรให้สมาชิกคนอื่น ๆ หรือจัดสรรให้น้อยจนเกินไปจนมีความขัดแย้งเกิดขึ้นในทีมบริหารและสภาท้องถิ่น โดยพิจารณาจากกรณีที่รองนายกฯ ลาออกจากตำแหน่งและเปลี่ยนเป็นแกนนำเคลื่อนไหวคนสำคัญ และดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนปัจจุบัน

ประการที่สอง มีสมาชิกในทีมบริหารท้องถิ่นบางคนที่มีบุคลิกและการปฏิบัติหน้าที่แบบตรงไปตรงมาไม่เห็นด้วยกับการแสวงหาประโยชน์ กรอบกับความไม่ชอบมาพากลในการบริหารกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบลฯ ดังกล่าว จึงทำให้สมาชิกสภาท้องถิ่นดังกล่าวออกมาทักท้วง ตรวจสอบและนำมาสู่ความขัดแย้งระหว่างนายกฯ กับสมาชิกสภาท้องถิ่นดังกล่าว

ประการที่สาม ด้วยบุคลิกภาพเชิงการบริหารที่อิงความคิดตัวเองเป็นหลักของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจึงสร้างความขัดแย้งทางความคิด หลักการและแนวทางการปฏิบัติ การขาดกรอบการบริหารที่ชัดเจนและไม่มีประสบการณ์เนื่องจากเป็นคณะบริหารท้องถิ่นชุดแรก การตัดสินใจเชิงการบริหารดังกล่าวทำให้เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มสมาชิกสภาท้องถิ่นคนอื่น ๆ

ประการที่สี่ หลังจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวได้รับการยกระดับฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนับเป็นผู้นำชุมชนเชิงสถาบันใหม่ โครงสร้างอำนาจดั้งเดิมจากกลุ่มผู้นำชุมชน อันได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน จึงถูกเปลี่ยนถ่ายไปสู่คณะสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยเฉพาะตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลักษณะนี้จึงนำมาสู่ความขัดแย้งกับกลุ่มผู้นำชุมชนดั้งเดิมขึ้น ซึ่ง

เห็นได้จากรายชื่อตัวแทนผู้ร้องขอให้สิทธิ์ถอดถอนที่ประกอบด้วยกลุ่มผู้นำชุมชนทั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้านตลอด คณะกรรมการหมู่บ้าน ถึง 7 คน ในรายชื่อทั้ง 12 คน

1.3 ด้านการเมืองท้องถิ่น

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว เมื่อช่วงกลางปี พ.ศ. 2547 ต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้ประกาศให้มีการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวเป็นครั้งแรก เมื่อเดือน ตุลาคม 2547 ซึ่งในการเลือกตั้งครั้งนั้น นายสุชาติ ตันวิเศษ ได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ซึ่งอาจจะสร้างความไม่พอใจให้กับฝ่ายตรงข้ามที่เสียผลประโยชน์ ตลอดจนบทบาทการเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีผลประโยชน์ในหลายรูปแบบจากการบริหารนโยบายสาธารณะ ซึ่งเป็นเป้าหมายของนักการเมืองท้องถิ่นหลายกลุ่มที่จับจ้องเช่นกัน ซึ่งพิจารณาได้จาก

หลังจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้ประกาศให้มีการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวเป็นครั้งแรก เมื่อเดือน ตุลาคม 2547 พบว่ามีกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นเสนอตัวสมัครรับเลือกตั้ง 3 กลุ่ม หากแต่ผลการเลือกตั้ง นายสุชาติ ตันวิเศษ ได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกในกลุ่มได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา อีก 7 คน และอีกส่วนมาจากกลุ่มอื่น ๆ หลังการเลือกตั้งฝ่ายที่แพ้อย่างคงมีกิจกรรมการเมืองเป็นระยะทั้งเปิดเผยและไม่เปิดเผย เมื่อสบโอกาสที่เกิดปัญหาการบริหารกองทุนฌาปนกิจสังเคราะห์ไม่โปร่งใสจึงเป็นมูลเหตุสำคัญของการก่อตัว

และจากคำร้องขอให้มีการถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว กลุ่มบุคคลผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้เข้าชื่อทั้ง 2,083 คน ให้เป็นตัวแทนการยื่นคำร้องต่อผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2550 พบว่ามีรายชื่อตัวแทนผู้เข้าชื่อ 12 คน ซึ่งประกอบด้วยแกนนำการเคลื่อนไหวทั้งตัวแทนจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและตัวแทนจากผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง หลังจากมีการลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวพ้นจากตำแหน่งแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิจึงได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวใหม่ ในวันที่ 31 มีนาคม 2551 ปรากฏว่ามีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง 2 คน คือ นายกฤษ ชาวนาฝาย อดีตรองนายก ฯ และ นายคำเบ้า ปองแก้ว อดีตกำนัน ซึ่งทั้งสองคนเสนอตัวลงสมัครรับเลือกตั้ง ผลการเลือกตั้ง นายกฤษ ชาวนาฝาย ได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ภายหลังจากเข้าดำรงตำแหน่งนายกฯ แล้วนายกฤษ ชาวนาฝาย ได้แต่งตั้งนายลำเถา ปองแก้ว ซึ่งเป็นน้องชาย นายคำเบ้า ปองแก้ว ให้ดำรงตำแหน่งรองนายกฯ ตลอดจนมีแกนนำหลายคนได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ และกำนันแทนนายคำเบ้า ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งสมาชิกสภา

องค์การบริหารส่วนตำบล ฯ ซึ่งทั้งสองถือเป็นแกนนำการเคลื่อนไหวคนสำคัญที่เป็นตัวแทนของกลุ่มสมาชิกสภาท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำท้องถิ่น

และนอกจากนี้ พิจารณาจากภูมิศาสตร์ของชุมชนนาเสียวนับว่าเป็นชุมชนที่มีศักยภาพการพัฒนาที่สำคัญหลายด้าน เช่น เป็นเส้นทางผ่านเข้า-ออกไปสู่อุทยานแห่งชาติภูแลนคาและอุทยานแห่งชาติน้ำตกตาดโตน ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติหลายอย่างที่โดดเด่น เช่น ค่างแว่น ซึ่งเป็นสัตว์ป่าที่พบได้เฉพาะที่และมีที่เดียวในโลก และสัตว์ป่าอื่น ๆ ตลอดจนยังมีน้ำตกที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง และ นอกจากนี้ชุมชนยังมีพื้นที่ด้านทิศเหนือติดกับมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ที่กลุ่มทุนเอกชนกำลังมีแผนพัฒนาการใช้ที่ดิน ตลอดจนชุมชนยังมีประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปคือประเพณีไหว้พระองค์ต้อ(บุญเดือนห้า)ซึ่งมีนักท่องเที่ยวแวะเวียนมาเที่ยวชมอยู่เสมอ จากการที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเท่ากับว่าหากกลุ่มการเมืองท้องถิ่นใดชนะการเลือกตั้งย่อมมีอำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ทางการบริหาร ความขัดแย้งด้านการเมืองท้องถิ่นจากผลประโยชน์ของการตัดสินใจเชิงนโยบายจึงเป็นมูลเหตุประการหนึ่งของการก่อตัวการเคลื่อนไหวยื่นถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

2. พัฒนาการการเคลื่อนไหวเพื่อยื่นและลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

หากเป้าหมายหลักของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นคือความเท่าเทียมกันของแต่ละชุมชน การสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานสาธารณะจึงจำเป็นต้องปรัชญาแห่งการปกครองตนเองดังกล่าว พิจารณาการมอบอธิปไตยให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นจากรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. 2550 พบว่าเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้แสดงออกถึงการมอบอำนาจให้แก่ประชาชนในหลายส่วน พิจารณาเฉพาะบริบทการสร้างพลังขับเคลื่อนธรรมาภิบาลท้องถิ่นเชิงการบริหาร ทั้ง มาตรา 285 ที่บัญญัติเกี่ยวกับการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น และมาตรา 286 ที่บัญญัติเกี่ยวกับการเข้าชื่อร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่ง ซึ่งถือเป็นแนวทางการกำกับตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐด้วยรูปแบบการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามมาตรา 286 พบว่าตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้วันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2542 กระบวนการดังกล่าวก็ยังคงพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ จนทำให้การขับเคลื่อนธรรมาภิบาลท้องถิ่นของประชาชนเป็นไปอย่างกระท่อนกระแท่น ตลอดจนพบว่าเมื่อผลสัมฤทธิ์ทั้งเชิงกระบวนการและเชิงหลักการอยู่ในระดับที่น้อย

ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ภายใต้กรอบวิเคราะห์ที่สังคมไทยมีพลวัต ปราบฏการณ์ที่ชาวบ้าน ในชนบทออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อแสดงความต้องการกติกาใหม่ๆ ในการร่วมอยู่ด้วยกันโดยการรวมกลุ่มกันดิ้นรนในรูปแบบขบวนการเคลื่อนไหวในหลาย ๆ รูปแบบ อันเป็นผลจากการเติบโตใหญ่ทางความคิดและดูดซับแนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่

เพื่อขับเคลื่อนและเรียกร้องความต้องการพัฒนาสู่สังคมพลเมืองท้องถิ่นโดยการแสดงออกตอบโต้ด้วยกลไกและช่องทางประชาธิปไตยทางตรงและพัฒนายุทธวิธีการต่อสู้ไปสู่รูปแบบทางการเมืองปกติ (Convention) ซึ่งนับเป็นแนวทางการเมืองแบบใหม่และขบวนการเคลื่อนไหวการเมืองรูปแบบใหม่ (The new politics and the new social movement) สำหรับกรณีการถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ที่เริ่มก่อตัวเคลื่อนไหวขอใช้สิทธิ์ยื่นถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในช่วงกลางปี พ.ศ. 2550 จนนำไปสู่การลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นรูปแบบการต่อสู้เคลื่อนไหวในรูปแบบการเมืองปกติ มีลำดับพัฒนาการและการเคลื่อนไหวโดยสรุป ดังนี้

ตาราง 3-19 เหตุการณ์สำคัญของการเคลื่อนไหวขอใช้สิทธิ์ถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ช่วงเวลา	ลำดับเหตุการณ์สำคัญ
มี.ค. ก.ค. 2550	ตั้งแต่ช่วงต้นปี พ.ศ. 2550 ทุกครั้งที่มีการตายของสมาชิกเกิดขึ้นในชุมชนครอบครัวผู้ตายไม่ได้รับเงินช่วยเหลือสบทบค่าทำศพตามข้อตกลงของกองทุนฯ มากกว่า 20 ศพ การขอใช้สิทธิ์ถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจึงเริ่มส่อเค้าขึ้น
ส.ค. 2550	ช่วงต้นเดือน ผู้นำชุมชน สมาชิกสภาท้องถิ่น และตัวแทนประชาชนบางส่วนขอตรวจสอบบัญชีกองทุนฯ ผ่าน จนท. การเงิน พบว่าบัญชีมีการเบิก-จ่ายหลายครั้ง ตลอดจนยอดคงค้างเหลือเพียงหลักพัน ซึ่งไม่เพียงพอต่อการเงินช่วยเหลือสบทบค่าทำศพตามข้อตกลงได้ ช่วงเดียวกัน ตัวแทนของชุมชน ทั้งผู้นำชุมชน สมาชิกสภาท้องถิ่น และตัวแทนประชาชนจึงรวมกลุ่มกันไปขอสอบถามนายกฯ แต่ไม่ได้รับการชี้แจงให้เป็นที่เข้าใจได้ ตลอดจนกล่าวปิดความรับผิดชอบว่าบัญชีกองทุนไม่ได้อยู่ในการดูแลของตน จึงไม่รับรู้และไม่ทราบ คืนวันศุกร์ ที่ 27 ช่วงปลายเดือน กลุ่มตัวแทนชุมชนทั้ง 3 เรียกประชุมชาวบ้านทั้งหมดของตำบลฯ ตอน 1 หมู่ มีประชาชนกว่า 500 คน จากทั้ง 12 หมู่บ้าน เข้าร่วมประชุมที่ศาลากลางเปรี๊ญ วิทยายนเสียว หมู่ 1 บ้านนาเสียว โดยให้นายกฯ กล่าวชี้แจงต่อหน้าประชาชน ซึ่งได้ชี้แจงว่าไม่มีส่วนรู้เห็น ไม่ได้ยักยอกเงินดังกล่าวไป ส่วนเลขฯ ยอมรับว่าได้นำเงินบางส่วนไปใช้ส่วนตัว และอีกส่วนนายกฯ เอาไปใช้ แต่นายกปฏิเสธ พร้อมทั้งประกาศปลดเลขฯ ออกจากตำแหน่ง ที่ประชุมมีมติให้สาบานต่อหน้าพระประธานที่วิทยายนเสียว ประมาณ 4 หมู่ เกิดฟ้าผ่าที่ศาลากลางเปรี๊ญต่อหน้าประชาชนที่เข้าประชุมทั้งที่ไม่มีฝนตก ชาวบ้านเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้รับรู้และตัดสินถูก-ผิด

ตาราง 3-19 เหตุการณ์สำคัญของการเคลื่อนไหวขอใช้สิทธิ์ถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (ต่อ)

ช่วงเวลา	ลำดับเหตุการณ์สำคัญ
	<p>เช้าวันเสาร์รุ่งขึ้น ตัวแทนชุมชนเรียกประชุมอีกครั้งกลางวันที่วัดยางนาเสี้ยว หมู่ 1 เช่นเดิม โดยครั้งนี้ได้เชิญนายอำเภอ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มาเป็นประธานและตัวแทนใกล้เคียง ชาวบ้านเรียกร้องให้นายกฯ ยอมรับและชดใช้คืนเงินส่วนที่ยกออก นายกฯ ไม่ยอมรับพร้อมทั้งประกาศทำให้ไปฟ้องร้องเอากลุ่มตัวแทนชุมชนทั้ง 3 ประชุมได้ข้อสรุปว่าจะต้องเข้าไปร้องเรียนที่ศาลากลางจังหวัด เพื่อนำเสนอปัญหาต่อผู้ว่าราชการจังหวัด</p> <p>เช้าวันจันทร์ ที่ 30 เก้าโมงเช้า ชาวบ้านรวมตัวกันประมาณ 1 พันคนและเดินทางไปประท้วงที่ศาลากลางจังหวัด ขอยื่นหนังสือร้องเรียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ผู้ว่าฯ มีคำสั่งให้รองผู้ว่าฯ ออกมาพบรับฟังปัญหา และขอตัวแทนผู้ชุมนุมในการประชุมประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล บางส่วน ผู้นำชุมชน แกนนำการเคลื่อนไหว รวม 20 คน ได้ข้อสรุปคือควรดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เพื่อแก้ปัญหา</p>
ก.ย. 2550	<p>แกนนำการเคลื่อนไหวขอคำปรึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.) จังหวัดฯ ถึงวิธีการดำเนินการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นจากการเลือกตั้ง ตลอดจนมีการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนหลายครั้ง</p> <p>ตลอดเดือนกันยายน ประชาชนร่วมเข้าชื่อขอใช้สิทธิ์ยื่นถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลฯ รวม 2,083 คน โดยกลุ่มตัวแทนผู้เข้าชื่อได้ยื่นรายชื่อและหลังตรวจสอบรายชื่อพบมีผู้ที่เข้าเกณฑ์กว่า 1,895 คน จังหวัดจึงส่งเรื่องต่อให้ กกต. จังหวัดตรวจสอบและมีมติกำหนดวันถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วน วันที่ 27 มกราคม 2551 พร้อมทั้งประสานดำเนินการเพื่อลงคะแนนมติถอดถอนตามกระบวนการ</p>
ธ.ค. 2550	<p>นายกฯ ตั้งทนายฟ้องร้องผู้ว่าฯ และประธาน กกต.ฯ เรื่องการอนุมัติให้ดำเนินการถอดถอนโดยมิชอบด้วยกฎหมายต่อศาลปกครองกลาง นครราชสีมา ตลอดจนฟ้องร้องหมิ่นประมาทแกนนำผู้เคลื่อนไหวและตัวแทนผู้เข้าชื่อ กว่า 10 ราย</p>
27 มกราคม 2551	<p>วันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลฯ มีผู้มาลงคะแนน 3,134 คน ลงคะแนนเห็นด้วยกับการถอดถอน 2,851 คน นายกฯ พ้นจากตำแหน่ง</p>

ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวชุมชนมีความตื่นตัวสูงมาก โดยประชาชนจะผลัดกันติดตามความก้าวหน้าของกระบวนการถอดถอนอย่างใกล้ชิด ด้วยการแต่งตั้งตัวแทนไปติดตามข่าวสารและขับเคลื่อนกระบวนการถอดถอนให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นแกนนำและผู้นำชุมชน โดยจากรายชื่อพบว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง เช่นผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านต่างๆ และประธานสภาตำบลฯ โดยมีอดีตรองนายกฯ ที่ลาออกและกำนันตำบลฯ เป็นแกนนำคนสำคัญ ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นต่างช่วยกันออกเองตามกำลัง ส่วนค่าใช้จ่ายเรื่องการสูดตีฟองหมื่นประมาทกลุ่มแกนนำ และผู้นำชุมชนได้เรียกรักน้องออกค่าใช้จ่าย โดยมีชาวบ้านช่วยบริจาคสมทบเพิ่มเติมอีกบางส่วน

ช่วงการเข้าชื่อขอใช้สิทธิ์ยื่นถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลฯ แกนนำและตัวแทนของกลุ่มผู้นำชุมชนได้ออกพบปะประชาชนโดยเน้นการอธิบายถึงแนวทางการดำเนินการตามกระบวนการถอดถอนตามกฎหมาย ตลอดจนการสื่อสารเกี่ยวกับเหตุผลของการขอใช้สิทธิ์ยื่นถอดถอน ทั้งปัญหาทางการบริหารของผู้นำท้องถิ่นและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเทียบได้กับบรรยากาศการหาเสียงตอนสมัครรับเลือกตั้งนายกเกือบทุกประการ นอกจากนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลฯ และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.) จังหวัดฯ ก็ได้ออกมาประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ในหลายรูปแบบเพื่อให้ การดำเนินการเป็นอย่างถูกต้องและมีกติกาก่อน ทั้งนี้ยังพบว่ามีชาวบ้านส่วนหนึ่งเกรงกลัวว่าจะมีปัญหาทั้งความไม่ปลอดภัยและปัญหาเรื่องฟ้องร้อง ตลอดจนไม่ค่อยมั่นใจว่ากลไกการถอดถอนดังกล่าวจะช่วยแก้ปัญหาและยุติปัญหาได้

สำหรับแนวทางการเคลื่อนไหวและพัฒนาการพบว่า เริ่มจากความไม่ชอบมาพากลเชิงการบริหาร จากนั้นประเด็นดังกล่าวถูกนำไปเชื่อมโยงทางการเมืองอย่างรวดเร็วจากกลุ่มการเมืองฝั่งตรงกันข้าม ทั้งจากกลุ่มสมาชิกสภาท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำชุมชน โดยพบว่าทั้งสองกลุ่มแสดงออกที่แตกต่างกัน กลุ่มสมาชิกสภาท้องถิ่นไม่แสดงออกทันทีโดยสงวนท่าทีระดับหนึ่ง ตลอดจนไม่ดำเนินการสอบถามหรือมีกระทู้ถามหากแต่เลือกสอบถามแบบไม่เป็นทางการซึ่งแนวทางดังกล่าวพบว่ามีมาซึ่งความไม่พอใจและเคลือบแคลงสงสัยให้แก่ประชาชน ซึ่งสะท้อนโดยผลการเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารตำบลทั่วไป ในอีกหลายเดือนต่อมา โดยพบว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นกลุ่มเดิมได้รับการคัดเลือกเข้าสภาท้องถิ่นเพียง 6 คน จาก 24 คน ซึ่งที่เหลือคือ 18 คนเป็นสมาชิกหน้าใหม่โดยเฉพาะกลุ่มแกนนำฝ่ายปกครอง ในกรณีเดียวกันกลุ่มผู้นำชุมชนกลับแสดงออกถึงความไม่พอใจที่รุนแรงเกิดรวมตัวกันอย่างรวดเร็วที่นำโดยกำนันตำบลฯ ที่เน้นการสื่อสารกับชาวบ้านผ่านคณะกรรมการหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน จนชาวบ้านตื่นตัวต้องการรู้ความจริงและร่วมเคลื่อนไหว

ในวันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลฯ พบมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมือง 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่แสดงความเห็นด้วยซึ่งนำโดยอดีตรองนายกฯ สมาชิกสภาฯ และกลุ่มผู้นำชุมชนฝ่ายปกครองโดยเน้นการกระตุ้นให้คนออกไปลงคะแนนเสียง

และอีกกลุ่มคือกลุ่มนายกฯ ที่เน้นไม่ให้นักออกไปลงคะแนนเสียงในหลายรูปแบบ เช่น การพาออกไปจากพื้นที่ โดยจะพบว่าขึ้นกับพื้นที่ฐานเสียงทางการเมืองของแต่ละกลุ่มสะท้อนโดยร้อยละผู้ออกมาใช้สิทธิ์ ทั้งนี้เพื่อให้การออกไปใช้สิทธิ์ เข้า-ไม่เข้า ตามเกณฑ์ของกระบวนการถอดถอนตามกฎหมาย ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวต่อสู้กันในอีกขั้นตอนหนึ่งของทั้งสองฝ่ายการเมืองท้องถิ่น

3. วิธีดำเนินการและขั้นตอนการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นโดยประชาชน

เนื่องด้วยการปกครองท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเองดังกล่าวไว้ตั้งแต่ต้น การมอบอำนาจหน้าที่บางอย่างให้แก่ท้องถิ่นได้ดำเนินการเองอย่างเป็นอิสระภายใต้กรอบของกฎหมาย และโดยรัฐบาลกลางได้วางกลไกการกำกับดูแลและตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่นเอาไว้ทั้งจากส่วนราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นเอง สำหรับการตรวจสอบโดยประชาชนนั้น การใช้สิทธิ์ในการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและหรือผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป (Recall) เป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามาแสดงออกร่วมเชิงการบริหารท้องถิ่นที่เป็นรูปธรรมอีกช่องทางหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้กำกับดูแลและตรวจสอบการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารให้เป็นไปตามกฎหมายและประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งต้องขับเคลื่อนโดยคนในท้องถิ่นและอาศัยความร่วมมือตลอดจนการอำนวยความสะดวกจากภาครัฐทั้งส่วนท้องถิ่นและส่วนภูมิภาค โดยแต่ละขั้นตอนมีสาระสำคัญ คือ

3.1 สิทธิการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นโดยประชาชน

หลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ประกาศใช้ และมี การบัญญัติรับรองสิทธิ์ให้ประชาชนในเขตองค์กรปกครองท้องถิ่นมีสิทธิ์ที่จะสามารถถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นของตนเองได้ โดยกำหนดไว้ในมาตรา 286 ดังที่กล่าวไว้ตั้งแต่ต้น เป็นผลทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีเอกสิทธิ์ที่ได้รับรองตามกฎหมายสามารถถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากกาเลือกตั้งของตนได้ ทั้งนี้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายแม่บทที่บัญญัติรับรองสิทธิ์ดังกล่าว ตลอดจนมีกฎหมายรองกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการถอดถอนอันได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. กำหนดตัวผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการ
2. กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องจำนวนรายชื่อเพื่อร้องขอให้มีการถอดถอนได้
3. กำหนดหัวข้อ/รายละเอียดในคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนเกี่ยวกับรายละเอียดข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้สมควรถูกถอดถอนนั้นมีการ

ปฏิบัติหน้าที่หรือความประพฤติเสื่อมเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง จนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป

4. กำหนดวิธีการ กระบวนการ ขั้นตอนรายละเอียดการดำเนินการ ลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

3.2 เหตุผลของการให้สิทธิ์ประชาชนมีอำนาจถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

การที่รัฐได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่น คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง แต่เมื่อการเลือกตั้งเสร็จสิ้นจนมีสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว ประชาชนแทบจะหมดความหมาย ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในทางการเมืองอีกเลย ทั้งในด้านการตรวจสอบการบริหารงานของผู้บริหาร การปฏิบัติหน้าที่ของสภาท้องถิ่น ในทางตรงกันข้ามกรณีที่ประชาชนในท้องถิ่นมีความสนใจในการเมือง กลับพบว่าไม่มีช่องทางที่จะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่นมากนัก ซึ่งหากสถานการณ์เช่นนี้ ดำรงต่อไปย่อมไม่เป็นผลดีต่อท้องถิ่นและไม่สอดคล้องกับเจตนาของรัฐธรรมนูญ และปัญหาสำคัญที่สุดคือการทุจริตคอร์รัปชันของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นโดยการแสวงผลประโยชน์ที่มีขอบสำหรับตัวเองและพวกพ้อง เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวจึงมีการประยุกต์แนวความคิดประชาธิปไตยทางตรงเพื่อเปิดช่องทางการตรวจสอบจากประชาชน สำหรับตรวจสอบ ดูแลการบริหารงานท้องถิ่นให้เป็นไปโดยประโยชน์แท้จริงของส่วนรวมเป็นหลัก ซึ่งโดยภาพรวมแล้วการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มีข้อดีหลายประการ (เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์ 2516, 153-154)

1. กระบวนการถอดถอนทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งไม่ต้องคอยจนกระทั่งถึงวาระการเลือกครั้งต่อไป เพื่อจัดการปัญหาอันเกิดจากตัวบุคคลที่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่บกพร่อง หรือขาดศีลธรรมที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่จะก่อความเสียหายให้แก่องค์กร กระบวนการถอดถอนสามารถแก้ข้อบกพร่องจากระบบตัวแทนดังกล่าวนี้ได้

2. กระบวนการถอดถอนช่วยให้ข้อมูลแก่ประชาชน เกี่ยวกับการพัฒนาบ้านเมืองในระยะเลือกตั้ง การดำเนินการที่มีศักยภาพของกระบวนการถอดถอนช่วยสนับสนุนให้ประชาชนรอบรู้ในเหตุการณ์บ้านเมือง และช่วยให้ประชาชนสามารถตรวจสอบความประพฤติของเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปทำหน้าที่จากการเลือกตั้งเข้าไป

3. กระบวนการถอดถอนช่วยตรวจสอบอิทธิพลที่มีมากเกินไปของกลุ่มผลประโยชน์ที่มีสิทธิพิเศษต่างๆ กระบวนการถอดถอนทำให้ข้าราชการรับผิดชอบไม่เพียงแต่ผู้ให้การสนับสนุนตนเองเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งด้วย

4. กระบวนการถอดถอนเป็นอีกทางหนึ่งนอกเหนือจากการฟ้องร้องบ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่มักจะพยายามขัดขวางไม่ให้มีการดำเนินการฟ้องร้องตน โดยจะกระทำทุกวิถีทางเพื่อมิให้ตนเองพ้นจากตำแหน่ง กระบวนการถอดถอนจึงเป็นกระบวนการที่เสนอหนทางแก้ไขปัญหาที่การฟ้องร้องไม่ค่อยเกิดประสิทธิผลนั่นเอง

3.3 กระบวนการและขั้นตอนการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นออกจากตำแหน่ง

กระบวนการและขั้นตอนการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นออกจากตำแหน่ง ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 สรุปได้ดังนี้

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) อำนาจในการดำเนินการ

ถ้าในเขตจังหวัดให้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ถ้าเป็นกรุงเทพมหานครให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

2) เกณฑ์การเข้าชื่อ

การเข้าชื่อเพื่อลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ถือเกณฑ์จำนวนผู้เข้าชื่อ ดังนี้

จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	ไม่เกิน 100,000 คน	ไม่น้อยกว่า 1 ใน 5
จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	100,000 - 500,000 คน	ไม่น้อยกว่า 20,000 คน
จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	500,001 - 1,000,000 คน	ไม่น้อยกว่า 25,000 คน
จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	1,000,001 คนขึ้นไป	ไม่น้อยกว่า 30,000 คน

การนับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ถือตามจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด

3) องค์ประกอบของคำร้อง

(1) คำร้องต้องมีชื่อที่อยู่ของผู้เข้าชื่อทุกคนพร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรอื่นใด

(2) ในคำร้องต้องมีรายละเอียดของข้อเท็จจริงแห่งพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นคนใดที่ประสงค์จะออกเสียงถอดถอนนั้นมีการปฏิบัติหน้าที่เป็นที่เสื่อมเสียอย่างใดจึงไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป

(3) ในคำร้องต้องมีรายชื่อผู้แทนของผู้เข้าชื่อที่จะมีอำนาจดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงในครั้งนี

(4) ในคำร้องมีคำรับรองของผู้แทนผู้เข้าชื่อตามข้อ 3 ว่าผู้เข้าชื่อทุกคนมีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นและเป็นผู้ร่วมเข้าชื่อด้วยตนเอง

4) ขั้นตอนดำเนินการ

(1) เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำร้องแล้ว ให้จัดส่งคำร้องไปยังผู้ถูกร้องให้ถอดถอนภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง เพื่อให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้แจ้งคำร้องจากผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำชี้แจงเพื่อแก้ข้อกล่าวหา หรือครบกำหนด 30 วัน ที่ส่งคำร้องให้ผู้ถูกร้องทราบ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบภายใน 7 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับคำชี้แจงหรือครบกำหนด 30 วัน ที่ให้แก้ข้อกล่าวหาแล้วแต่กรณีเพื่อดำเนินการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงต่อไป

(2) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ภายใน 90 วัน นับแต่ได้รับคำร้องและข้อชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาจากผู้ว่าราชการจังหวัด

(3) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงปิดประกาศให้ทราบก่อนวันลงคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 20 วัน

(4) คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้ง คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงแต่ละแห่งไม่น้อยกว่า 5 คน

(5) การลงคะแนนเสียงให้ใช้ลงคะแนนโดยตรงและลับ

(6) เวลาลงคะแนน 08.00 15.00 น. และนับคะแนน ณ ที่ลงคะแนนเสียง

(7) ในวันลงคะแนนเสียง ถ้ามีผู้มาออกเสียงน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้คำร้องนั้นตกไป และจะนำมาร้องขอให้มีการลงคะแนนอีกไม่ได้ในเหตุผลเดียวกัน

5) ผลของการลงคะแนนเสียงถอดถอน

หากในวันลงคะแนนเสียง ถ้ามีผู้มาออกเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มาลงคะแนนเสียงสามในสี่มีความเห็นว่าไม่สมควรให้ดำรงตำแหน่งต่อไป ให้บุคคลนั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลงคะแนนเสียง

6) การร้องคัดค้านผลการลงคะแนนเสียง

เมื่อมีการประกาศผลการลงคะแนนเสียงแล้ว ถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเห็นว่าการลงคะแนนเสียงเป็นโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายให้ ผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการลงคะแนนเสียงต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในสามสิบวันนับตั้งแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการลงคะแนนเสียง

ตามข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อ
 ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
 2550 ได้กำหนดวิธีการในการดำเนินงานลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ
 ผู้บริหารท้องถิ่น ในขั้นตอนและวิธีการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนี้

- 1) การดำเนินการจัดให้มีการลงคะแนนเสียง
- 2) หน่วยลงคะแนนเสียงและที่ลงคะแนนเสียง
- 3) คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
- 4) ผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงและบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียง
- 5) การขอเพิ่มชื่อผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนและการถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิ์
ลงคะแนนเสียง
- 6) บัตรลงคะแนนเสียงและหีบบัตรลงคะแนนเสียง
- 7) การดำเนินงานก่อนวันลงคะแนนเสียง
- 8) การดำเนินงานในวันลงคะแนนเสียง
- 9) การลงคะแนนเสียง
- 10) การดำเนินงานหลังวันปิดการลงคะแนนเสียง
- 11) การนับคะแนนเสียง
- 12) การประกาศผลการลงคะแนนเสียง
- 13) การเก็บรักษาบัตรลงคะแนนเสียงและการทำลายบัตรลงคะแนน
เสียง
- 14) แบบพิมพ์ที่ใช้ในการลงคะแนนเสียง

และตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยวิธีการพิจารณาการ
 คัดค้านการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2546 มี
 สาระสำคัญของหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการคัดค้านการลงคะแนนเสียง มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) คำร้องคัดค้านให้ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดโดยผ่าน
 ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เหตุแห่งการร้องคัดค้านได้เกิดขึ้นในจังหวัดนั้นภายใน
 สามสิบวันนับแต่วันประกาศผลการลงคะแนนเสียง

2) ให้ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัดรายงานการรับคำร้องคัดค้านไปยัง
 เลขาธิการตามแนบท้ายระเบียบนี้

3) คำร้องขอคัดค้านต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพ และอย่างน้อยต้อง
 มีรายละเอียดดังนี้

- (1) วัน เดือน ปี
- (2) ชื่อ ที่อยู่ ของผู้คัดค้าน
- (3) ชื่อผู้ถูกคัดค้าน (ถ้ามี)

(4) ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่ามีการกระทำให้การลงคะแนนเสียงเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายตามสมควร และรายละเอียดเกี่ยวกับวัน เวลา และสถานที่ที่เกิดการกระทำนั้น

(5) ระบุพยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานบุคคลพร้อมถิ่นที่อยู่

(6) ลงลายมือชื่อผู้คัดค้าน

4) คำร้องคัดค้านเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง จะต้องปรากฏว่ามีการทักท้วงการปฏิบัตินั้นในขณะที่เกิดเหตุและกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงได้บันทึกเหตุขึ้นไว้ในรายงานการใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงแล้ว

5) กรณีการทักท้วงแล้ว ถ้ากรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงไม่รับคำทักท้วงหรือไม่บันทึกการทักท้วงดังกล่าว ผู้ทักท้วงจะต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจแห่งท้องถิ่นที่เกิดเหตุเป็นหลักฐานภายในวันรุ่งขึ้น และต้องนำหลักฐานการแจ้งมาประกอบคำร้องคัดค้านด้วย

3.4 การเข้าชื่อยื่นคำร้องขอถอดถอนนายกองค์การบริหารฯ ของชาวนาเสียว

สำหรับปรากฏการณ์การถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ที่ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อหลายแหล่ง มีกระบวนการ ขั้นตอนและรายละเอียดการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ดังนี้

เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2550 ราษฎรผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว จำนวน 2,083 คน ได้ยื่นหนังสือต่อ ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ เพื่อขอใช้สิทธิ์ให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลนาเสียวเพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป โดยในหนังสือฉบับดังกล่าวได้มีการระบุพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและความไม่โปร่งใสในการบริหารงาน จำนวนทั้งสิ้น 6 เรื่อง ดังนี้

- 1) มีพฤติกรรมกรรมการบริหารงานไม่โปร่งใส
- 2) ไม่มีความรับผิดชอบ
- 3) ยักยอกหรือฉ้อโกงเงินฌาปนกิจศพสงเคราะห์ตำบลนาเสียว
- 4) สร้างความแตกแยกให้กับประชาชน
- 5) ขาดภาวะผู้นำที่ดี
- 6) ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม

การเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิเพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ให้ถือเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครั้งหลังสุดที่ใช้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้วแต่กรณี ดังนี้

1) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่เกินหนึ่งแสนคน ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

2) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินหนึ่งแสนคนแต่ไม่เกินห้าแสนคน ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าสองหมื่นคนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

3) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินกว่าแสนคนแต่ไม่เกินหนึ่งล้านคน ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าสองหมื่นห้าพันคนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

4) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งล้านคนขึ้นไป ต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าสามหมื่นห้าพันคนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

การนับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตาม วรรค 1 ให้ถือตามจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นในการเลือกตั้งครั้งหลังสุด

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นครั้งหลังสุดขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว คือการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ณ เดือน กันยายน พ.ศ. 2547 มีผู้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 5,999 คน ซึ่งตามกฎหมายกำหนดต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวครั้งหลังสุด ฉะนั้นกรณีประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวที่เข้าชื่อร้องต่อผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิเพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว จำนวน 2,083 คน มากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ซึ่งเป็นไปตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยเกณฑ์การเข้าชื่อเพื่อลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การตรวจสอบคำร้องให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) ชื่อ ที่อยู่ และลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อทุกคน พร้อมทั้งสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการที่มีรูปถ่ายสามารถแสดงตนได้

2) รายละเอียดข้อเท็จจริงและพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสงค์จะให้ลงคะแนนเสียงถอดถอนนั้นมีการปฏิบัติหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างใดจนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป

3) รายชื่อผู้แทนของผู้เข้าชื่อที่จะมีอำนาจดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดหรือผู้บริหารท้องถิ่น

4) คำรับรองของผู้แทนของการเข้าชื่อตาม (3) ผู้เข้าชื่อทุกคนเป็นผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นและเป็นผู้ร่วมเข้าชื่อด้วยตนเอง

สำหรับการตรวจสอบคำร้องให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามมาตรา 6 กรณีการเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิเพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวแจ้งชื่อผู้แทนของผู้เข้าชื่อที่มีอำนาจดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว และคำรับรองของผู้แทนผู้เข้าชื่อว่าผู้เข้าชื่อทุกคนเป็นผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวและเป็นผู้ร่วมเข้าชื่อด้วยตนเองสำหรับรายชื่อคณะผู้แทนผู้เข้าชื่อมีจำนวน 12 ราย คือ

- 1) นายหนู แนวนอนทัน
- 2) นายสวัสดิ์ เค็งชัยภูมิ
- 3) นายเสถียร คงชาติ
- 4) นายไพโรจน์ ชนะหาญ
- 5) นายโอด แสนชัยน
- 6) นายพลศักดิ์ โคตรภักดี
- 7) นายสุพรรณ บุญเสนา
- 8) นายพิจิตร ชนะพาล
- 9) นายประยูร ชายจอหอ
- 10) นายวิฑูรย์ เลกะราช
- 11) นายปรีชา ชนะพาล
- 12) นายชาติ โชคเหมาะ

ซึ่งในรายชื่อคณะผู้แทนผู้เข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิเพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวออกจากตำแหน่งนั้น บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในฐานะแกนนำการเคลื่อนไหว ตลอดจนยังเป็นผู้นำชุมชนหรือนักการเมืองท้องถิ่น หรือบุคคลที่เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชนนาเสียว โดยมีรายชื่อหลักๆ ดังนี้

ตาราง 3-20 รายชื่อคณะผู้แทนผู้เข้าชื่อร้องขอเพื่อถอดถอนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ

ลำดับ	ชื่อ	สกุล	บทบาท ณ ขณะนั้น	บทบาทในปัจจุบัน
1	นายสวัสดิ์	เค็งชัยภูมิ	กำนันตำบลนาเสียว	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว
2	นายหนู	แนวโนน	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 บ้านนาเสียว	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 บ้านนาเสียว
3	นายวิฑูรย์	เลกะราช	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 9 บ้านนาสีนวน	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 9 บ้านนาสีนวน
4	นายไพโรจน์	ชนะ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4 บ้านชั้บรวง	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4 บ้านชั้บรวง
	หาญ		ไทร	ไทร
5	นายพิจิตร	ชนะ	สารวัตรกำนันตำบลนาเสียว	กำนันตำบลนาเสียว
	พาล			
6	นายปรีชา	ชนะพาล	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 11 บ้านนาเสียว	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

และ ตามมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เกี่ยวกับเงื่อนไขการตรวจสอบคำร้องให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนของประชาชนในชุมชนนาเสียว ทั้ง 2,083 คน นายอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิได้ตรวจสอบแล้วปรากฏว่า ผู้เข้าชื่อทุกคนเป็นผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด คำร้องขอจึงสมบูรณ์

3.5 การจัดส่งคำร้องให้ผู้ถูกร้องขอให้ลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนและการจัดทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหา

ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 วรรคสอง บัญญัติว่า

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำร้องตามมาตรา 5 ให้ดำเนินการจัดส่งคำร้องไปให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ถูกร้องขอให้ลงคะแนนเสียงถอดถอนภายใน 7 วันนับแต่วันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำร้อง และให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้นจัดทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ไขข้อกล่าวหาตามคำร้องยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำร้องจากผู้ว่าราชการจังหวัด

ในการดำเนินการดังกล่าวผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ จึงได้จัดส่งคำร้องของ
ของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ไปให้นายกองคการ
บริหารส่วนตำบลนาเสียวภายใน 30 วัน เพื่อจัดทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ต่างข้อกล่าวหาขึ้น
ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ โดยมีสาระสำคัญในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ดังนี้

ตาราง 3-21 แสดงข้อกล่าวหา และคำชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีการขอลดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

ข้อกล่าวหา	คำชี้แจงข้อเท็จจริง
1) มีพฤติกรรมการบริหารงานไม่โปร่งใส	ในคำร้องดังกล่าวที่กล่าวหาว่านายกองคการบริหารส่วน ตำบลนาเสียวนั้นไม่ได้ระบุรายละเอียดของข้อเท็จจริง ของข้อกล่าวหาและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่านายก ฯ บริหารงานไม่โปร่งใสอย่างไร กิจการงานอะไร ที่ไหน เมื่อใด และก่อให้เกิดความเสียหายต่อราษฎรหรือรัฐ อย่างไร จนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป
2) ไม่มีความรับผิดชอบ	ในคำร้องดังกล่าวที่กล่าวหาว่านายกองคการบริหารส่วน ตำบลนาเสียวไม่มีความรับผิดชอบนั้น ไม่ได้ระบุ รายละเอียดของข้อเท็จจริงของข้อกล่าวหาและ พฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่านายก ฯ ไม่มีความ รับผิดชอบต่อเรื่องอะไร ที่ไหน เมื่อใด และ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อราษฎรหรือรัฐอย่างไร จน เป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป
3) ยักยอกหรือนื้อโกงเงินฌาปนกิจศพ สงเคราะห์ตำบลนาเสียว	ในคำร้องที่กล่าวหาว่ายักยอกหรือนื้อโกงเงินฌาปนกิจ สงเคราะห์ตำบลนาเสียวนั้น คำร้องขอดังกล่าวก็ไม่ระบุ รายละเอียดของข้อเท็จจริงของข้อกล่าวหาและ พฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่านายก ฯ ยักยอกหรือนื้อโกง เมื่อวันเวลาใด ที่ไหน เป็นเงินเท่าใดและก่อให้เกิดความ เสียหายต่อราษฎรหรือรัฐอย่างไร จนเป็นเหตุที่ไม่ สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ตลอดจนชี้แจงว่าไม่มีหน้าที่ หรืออำนาจในการบริหารจัดการเกี่ยวกับเงินของ ฌาปนกิจศพสงเคราะห์ตำบลนาเสียว กิจการฌาปนกิจ ศพสงเคราะห์ตำบลนาเสียว ไม่ใช่ภารกิจที่อยู่ในอำนาจ หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ต้องกระทำหรือ อาจจะกระทำแต่อย่างใด และไม่ได้ยักยอกหรือนื้อโกง

ตาราง 3-21 แสดงข้อกล่าวหา และคำชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีการขอลดถอนผู้บริหารท้องถิ่น (ต่อ)

ข้อกล่าวหา	คำชี้แจงข้อเท็จจริง
	เงินฌาปนกิจศพสงเคราะห์ตำบลนาเสียวตามข้อกล่าวหาแต่อย่างไร
4) สร้างความแตกแยกให้กับประชาชน	ในคำร้องที่กล่าวหาว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวสร้างความแตกแยกให้กับประชาชนนั้น คำร้องขอตั้งกล่าวไม่ระบุรายละเอียดของข้อเท็จจริงของข้อกล่าวหาและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่านายก ฯ สร้างความแตกแยกอย่างไร เกี่ยวกับเรื่องอะไร ที่ไหน เมื่อใด และก่อให้เกิดความเสียหายต่อราษฎรหรือรัฐอย่างไร จนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป
5) ขาดภาวะผู้นำที่ดี	ในคำร้องที่กล่าวหาว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ขาดภาวะผู้นำที่ดีนั้น คำร้องขอตั้งกล่าวก็ไม่ระบุรายละเอียดของข้อเท็จจริงของข้อกล่าวหาและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่านายก ฯ ขาดภาวะผู้นำที่ดีอย่างไร เรื่องอะไร เมื่อใด ที่ไหน และก่อให้เกิดความเสียหายต่อราษฎรหรือรัฐอย่างไร จนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป
6) ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม	ในคำร้องที่กล่าวหาว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม คำร้องขอตั้งกล่าวไม่ระบุรายละเอียดของข้อเท็จจริงของข้อกล่าวหาและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่านายก ฯ ไม่มีคุณธรรม จริยธรรมเกี่ยวกับเรื่องอะไร เมื่อใด ที่ไหนมากน้อยเพียงใด และก่อให้เกิดความเสียหายต่อราษฎรหรือรัฐอย่างไร จนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำชี้แจงแล้วจึงจัดส่งคำร้องให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวพร้อมกับคำชี้แจงข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องขอให้มีการถอดถอนดังกล่าวไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ เพื่อกำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวต่อไป โดยทั้งนี้

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้กำหนดและประกาศวันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ในวันที่ 27 มกราคม 2551

3.6 ขั้นตอนการบริหารจัดการและเตรียมความพร้อมในการลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้กำหนดและประกาศวันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ในวันที่ 27 มกราคม 2551 เพื่อให้มีกระบวนการและขั้นตอนที่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น พ.ศ. 2546 ดังนี้

1) การประกาศกำหนดหน่วยลงคะแนนเสียงและสถานที่ลงคะแนน

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้ประกาศวันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ในวันที่ 27 มกราคม 2551 แล้วปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวในฐานะหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่น จึงได้ประกาศโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ เรื่องกำหนดหน่วยลงคะแนนเสียงและสถานที่ลงคะแนนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว จำนวน 12 หน่วย และสถานที่ลงคะแนนดังนี้

1.1 หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 1 ได้แก่ หมู่ที่ 1 ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ หรือบ้านเลขที่ 1 ถึง บ้านเลขที่ 405 ที่ลงคะแนนเสียงได้แก่ วัดยางนาเสียว

1.2 หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 2 ได้แก่ หมู่ที่ 2 ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ หรือบ้านเลขที่ 1 ถึง บ้านเลขที่ 445 ที่ลงคะแนนเสียงได้แก่ วัดประจิมบ้านนาวัง

1.3 หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 3 ได้แก่ หมู่ที่ 3 ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ หรือบ้านเลขที่ 1 ถึง บ้านเลขที่ 339 ที่ลงคะแนนเสียงได้แก่ วัดนิโคธาราม

1.4 หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 4 ได้แก่ หมู่ที่ 4 ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ หรือบ้านเลขที่ 1 ถึง บ้านเลขที่ 142 ที่ลงคะแนนเสียงได้แก่ วัดศิริชัยวารินทร์

1.5 หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 5 ได้แก่ หมู่ที่ 5 ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ หรือบ้านเลขที่ 1 ถึง บ้านเลขที่ 439 ที่ลงคะแนนเสียงได้แก่ วัดบ้านนาสีนวน

1.6 หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 6 ได้แก่ หมู่ที่ 6 ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ หรือบ้านเลขที่ 1 ถึง บ้านเลขที่ 94 ที่ลงคะแนนเสียงได้แก่ วัดบ้านนาไก่อ

1.7 หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 7 ได้แก่ หมู่ที่ 7 ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ หรือบ้านเลขที่ 1 ถึง บ้านเลขที่ 431 ที่ลงคะแนนเสียงได้แก่ โรงเรียนบ้านนาสีนวน

1.8 หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 8 ได้แก่ หมู่ที่ 8 ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ หรือบ้านเลขที่ 1 ถึง บ้านเลขที่ 383 ที่ลงคะแนนเสียงได้แก่ สถานีอนามัยนาเสียว

1.9 หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 9 ได้แก่ หมู่ที่ 9 ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ หรือบ้านเลขที่ 1 ถึง บ้านเลขที่ 439 ที่ลงคะแนนเสียงได้แก่ ประำชั่วคราวกลางบ้าน

1.10 หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 10 ได้แก่ หมู่ที่ 10 ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ หรือบ้านเลขที่ 1 ถึง บ้านเลขที่ 376 ที่ลงคะแนนเสียงได้แก่ โรงเรียนบ้านนาวัง

1.11 หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 11 ได้แก่ หมู่ที่ 11 ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ หรือบ้านเลขที่ 1 ถึง บ้านเลขที่ 506 ที่ลงคะแนนเสียงได้แก่ ประำชั่วคราววัดยางนาเสียว

1.12 หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 12 ได้แก่ หมู่ที่ 12 ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ หรือบ้านเลขที่ 1 ถึง บ้านเลขที่ 323 ที่ลงคะแนนเสียงได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไทรงาม

ซึ่งในประกาศกำหนดหน่วยลงคะแนนเสียงและสถานที่ลงคะแนนเสียงนั้นจะต้องดำเนินการประกาศให้ผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงทราบก่อนวันลงคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 20 วัน

2) การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียง

เมื่อได้ประกาศให้มีการลงคะแนนเสียงแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ จึงได้แต่งตั้งนายอำเภอเมือง ในฐานะเป็นนายทะเบียนอำเภอจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงแต่ละหน่วยลงคะแนนเสียงที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ โดยผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงต้องมีคุณสมบัติและไม่มีสิทธิ์ต้องห้าม ตามมาตรา 33 และมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ดังนี้

บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง

(1) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง

(3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกัน ไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันเลือกตั้ง และ

(4) คุณสมบัติ

บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้บุคคลต้องห้ามมิให้มีสิทธิ์เลือกตั้ง

(1) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(2) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(3) ต้องคุมขังอยู่ในหมายของศาลหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

(4) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิ์เลือกตั้ง

(5) มีลักษณะอื่นตามที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นที่กำหนด

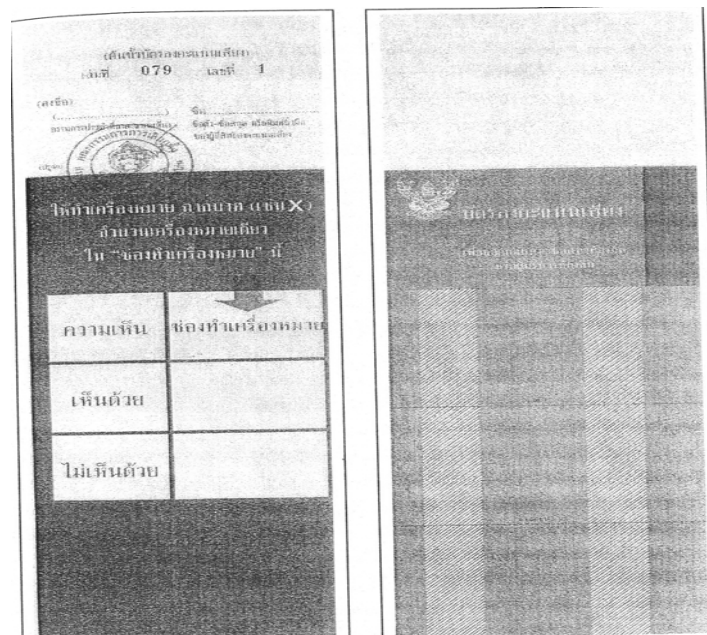
เมื่อนายทะเบียนอำเภอจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงในแต่ละหน่วยลงคะแนนเสียง จำนวน 12 ชุด แล้วส่งให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวเพื่อนำไปปิดประกาศตามสถานที่กำหนดไม่น้อยกว่า 20 วัน ก่อนวันลงคะแนนเสียง

3) การแต่งตั้งกรรมการประจำที่ลงคะแนน

การแต่งตั้งกรรมการประจำที่ลงคะแนน เป็นอำนาจของคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด ซึ่งจะต้องแต่งตั้งจากผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงในหน่วยลงคะแนนเสียงในหน่วยนั้นเป็นกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง จำนวนหนึ่งคน และกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง จำนวนสี่คน ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนน จำนวน 12 หน่วย หน่วยละ 5 คน และมอบหมายให้กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง 1 คน ทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยประจำหน่วยลงคะแนนเสียงด้วย

4) การพิมพ์บัตรลงคะแนนเสียง

ในการจัดพิมพ์บัตรลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลการจัดพิมพ์บัตรลงคะแนนเป็นการเฉพาะ ซึ่งลักษณะของบัตรลงคะแนนเสียงให้มีข้อความ เห็นด้วย หรือ ไม่เห็นด้วย โดยให้มีช่องทำเครื่องหมาย และที่สำคัญคือ ตราประทับของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ ลักษณะบัตรลงคะแนน ดังนี้

ภาพ 6 บัตรลงคะแนนเสียงถดถอยนายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

5) การจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการลงคะแนนเสียง

ในการดำเนินการเพื่อให้มีการลงคะแนนเสียงถดถอยนายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียวนั้น จำเป็นต้องมีการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการลงคะแนนเสียงสำหรับทุกหน่วยลงคะแนนเสียงเพื่อให้การลงคะแนนเสียงเพื่อให้การลงคะแนนเสียงเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ประกอบด้วย หีบบัตรลงคะแนน คู่มือลงคะแนน การจัดทำป้ายประกาศประจำสถานที่ลงคะแนน การจัดเตรียมแบบพิมพ์ที่จำเป็นสำหรับหน่วยลงคะแนนเสียง เช่น ประกาศรายการเกี่ยวกับจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงแบบรายงานผลการนับคะแนนเสียง และประกาศผลการนับคะแนนเสียง แบบขีดคะแนนเสียง ธงชาติ ป้ายต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์อื่นๆ เช่น ปากกา ตลับหมึก ไม้บรรทัด และอุปกรณ์อื่นๆ ที่จำเป็น

6) การประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้แก่ประชาชน

ในขั้นตอนการจัดเตรียมความพร้อมในการลงคะแนนเสียงถดถอยผู้บริหารท้องถิ่นโดยประชาชน การประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้ให้กับประชาชนได้รับทราบเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงถือว่ามีความจำเป็น เนื่องจากจะทำให้ประชาชนทราบ วัน เวลา และสถานที่ลงคะแนนเสียงแล้ว ยังทราบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการลงคะแนนเสียงหรือการประทับเครื่องหมายลงในบัตรลงคะแนนเสียง ซึ่งต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนให้เข้าใจว่าลักษณะบัตรลงคะแนนเสียงจะมีช่องทำเครื่องหมายหลังคำว่า เห็นด้วย หรือ ไม่เห็นด้วย หมายความว่าอย่างไร เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบและลงคะแนนได้ถูกต้องตามเจตนาที่แท้จริง และการตรวจสอบบัญชี

รายชื่อผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงในหน่วยลงคะแนนเสียงว่าตนเองมีชื่ออยู่ในบัญชีผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนที่ได้มีการปิดประกาศไว้หรือไม่ ตลอดจนการเตรียมเอกสารสำคัญสำหรับใช้แสดงตนต่อกรรมการประจำหน่วยลงคะแนน เพื่อขอรับบัตรลงคะแนนเสียงในวันลงคะแนน เช่น บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรอื่นใดที่ทางราชการออกให้ รวมทั้งวิธีปฏิบัติและข้อห้ามในการใช้สิทธิ์ลงคะแนนในหน่วยลงคะแนนเสียง เป็นต้น

7) การมอบเอกสารและอุปกรณ์ให้กับคณะกรรมการประจำหน่วยลงคะแนน

ซึ่งก่อนถึงวันลงคะแนนเสียง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ได้มอบหีบบัตรลงคะแนน บัตรลงคะแนนเสียง บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียง แบบพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการลงคะแนนเสียงให้กับคณะกรรมการประจำหน่วยลงคะแนนเสียงทุกหน่วยลงคะแนนเสียง

3.7 ขั้นตอนการลงคะแนน

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดการลงคะแนนเสียงให้ใช้วิธีการลงคะแนน โดยตรง และ ลับ และเปิดการลงคะแนนเสียงตั้งแต่วันที่ 08.00 นาฬิกา ถึงเวลา 15.00 นาฬิกา โดยในวันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ในวันที่ 27 มกราคม 2551 มีขั้นตอนการลงคะแนนเสียงซึ่งคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงจะเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการภายในที่ลงคะแนนเสียงของแต่ละแห่ง ดังนี้

ในวันลงคะแนนเสียง ให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงและผู้ที่ได้รับแต่งตั้งหรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการลงคะแนนเสียง นำหีบบัตรลงคะแนนเสียง บัตรลงคะแนนเสียง บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียง แบบพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการลงคะแนนเสียงไปที่ลงคะแนนเสียง ก่อนเวลาประมาณ 07.00 นาฬิกา

ก่อนเปิดให้มีการลงคะแนนเสียงให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง นับจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงทั้งหมดของหน่วยลงคะแนนเสียงนั้น และปิดประกาศจำนวนบัตรทั้งหมดในที่ลงคะแนนเสียงไว้ในที่เปิดเผย

เมื่อถึงเวลาเปิดให้มีการลงคะแนนเสียงให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงเปิดหีบบัตรลงคะแนนเสียงในที่เปิดเผยแสดงให้เห็นให้ผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนซึ่งอยู่ ณ ที่ลงคะแนนเสียงนั้นเห็นว่าเป็นหีบเปล่า แล้วปิดหีบบัตรลงคะแนนเสียงและให้ทำการบันทึกการดำเนินการดังกล่าว โดยให้ผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 คน ซึ่งอยู่ในที่ลงคะแนนเสียงในขณะนั้นลงลายมือชื่อในบันทึกด้วย เว้นแต่ไม่มีผู้ลงคะแนนเสียงอยู่ในขณะนั้นก็ให้บันทึกไว้ด้วย และเมื่อถึงเวลาเปิดให้มีการลงคะแนนเสียงให้ประธานกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงประกาศเปิดการลงคะแนนเสียง

ให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงแสดงตนต่อกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง โดยแสดงบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นของทางราชการที่กำหนดไว้ตาม ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2546 ดังนี้

- (1) บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือ
- (2) ใบรับคำขอมิบัตรหรือเปลี่ยนบัตรใหม่ (บ.ป.2) ที่ติดรูปถ่ายและประทับตราเจ้าหน้าที่ หรือ
- (3) ใบแทนใบรับคำขอมิบัตรที่ติดรูปถ่ายและประทับตราเจ้าหน้าที่ (บ.ป. 2ก) หรือ

(4) บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้รับบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ

(5) บัตรประจำตัวหรือหลักฐานอื่นซึ่งทางราชการออกให้ตามที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

บัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นที่ทางราชการออกให้ต้องมีรูปถ่าย และหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งได้แก่หลักฐานดังต่อไปนี้

- (1) ใบอนุญาตขับขี่รถที่ออกโดยกรมการขนส่งทางบก
- (2) หนังสือเดินทางที่ออกโดยกระทรวงการต่างประเทศ

เมื่อคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงแล้วให้อ่านชื่อและที่อยู่ของผู้นั้นดัง ๆ ถ้าไม่มีผู้ใดทักท้วงให้หมายเหตุในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง โดยให้จดหมายเลขบัตรและสถานที่ออกบัตร และให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในบัญชีรายชื่อไว้เป็นหลักฐานแล้วมอบบัตรลงคะแนนเสียงให้

เมื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงได้รับบัตรลงคะแนนเสียงแล้วให้ไปยังคูหาลงคะแนนเพื่อทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในช่องทำเครื่องหมาย เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย และนำบัตรลงคะแนนเสียงที่พับเรียบร้อยแล้วหย่อนลงในหีบบัตรลงคะแนนเสียงต่อหน้ากรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

เมื่อถึงเวลาปิดการลงคะแนนเสียงให้ประธานกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงประกาศปิดการลงคะแนนเสียงและงดจ่ายบัตรการลงคะแนนเสียง

กรณีที่มีผู้มาแสดงตนขอใช้สิทธิลงคะแนนเสียงต่อคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงภายในกำหนดเวลาการลงคะแนนเสียงแล้วยังไม่ได้รับบัตรลงคะแนนเสียงและยังเหลืออยู่ที่ลงคะแนนให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงจ่ายบัตรให้แก่ผู้มาแสดงตนนั้นเพื่อทำการลงคะแนนเสียงจนเสร็จสิ้น

ให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงทำเครื่องหมายโดยใช้โลโก้ แหลมหรือวัตถุอื่นใดเจาะบัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือทุกใบให้ทะลุจนไม่สามารถนำไปใช้ลงคะแนนเสียงได้แล้วใช้เชือกผูกร้อยรูผูกรวมกันไว้และประจำครั้งที่บปมเชือกหรือกระทำได้ด้วยวิธีอื่นใดที่สามารถป้องกันมิให้บัตรลงคะแนนเสียงถูกไปใช้ลงคะแนนเสียงได้

ให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงนำบัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือทั้งหมดมานับให้ทราบจำนวนและจัดทำรายงานเกี่ยวกับจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่รับมาทั้งหมด จำนวนผู้มาแสดงตน จำนวนบัตรที่มีผู้ลงคะแนนเสียงและจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือจำนวน 2 ชุด โดยให้กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในขณะนั้นทุกคนลงลายมือชื่อไว้และปิดประกาศให้ผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงซึ่งอยู่บริเวณนั้นทราบ จำนวน 1 ชุด

3.8 ขั้นตอนการนับคะแนนเสียงและประกาศผลการนับคะแนน

ขั้นตอนการนับคะแนนเสียง โดยเมื่อได้มีการปิดการลงคะแนนเสียงในแต่ละหน่วยลงคะแนนแล้ว การนับคะแนนเสียงให้กระทำ ณ ที่ลงคะแนนเสียงของแต่ละหน่วยลงคะแนนเสียง เมื่อปิดการลงคะแนนเสียงให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงเปิดหีบบัตรลงคะแนนเสียงออกเพื่อนับคะแนนทันที การเปิดหีบบัตรและการนับคะแนนนี้ต้องกระทำโดยเปิดเผยจะเลื่อนหรือประวิงเวลาไม่ได้ โดยให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงแบ่งหน้าที่ในการนับคะแนนเสียงดังนี้

คนที่ 1 มีหน้าที่หีบบัตรลงคะแนนเสียงที่ละฉบับ คีบบัตรลงคะแนนเสียงแล้วส่งให้กับคนที่ 2 โดยมีให้เทบัตรลงคะแนนเสียงออกจากหีบบัตรลงคะแนนเสียง

คนที่ 2 มีหน้าที่ชานบัตรลงคะแนนเสียง

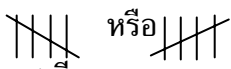
(1) ถ้าเป็นบัตรดีให้อ่านว่า บัตรดี และชานต่อว่า เห็นด้วย หรือ ไม่เห็นด้วย พร้อมทั้งชูบัตรลงคะแนนเสียงโดยเปิดเผยให้ผู้ที่อยู่ในบริเวณนั้นได้เห็นด้วย

(2) ถ้าเป็นบัตรเสียให้อ่านว่า บัตรเสีย พร้อมทั้งชูบัตรลงคะแนนเสียงโดยเปิดเผยให้ผู้ที่อยู่ในบริเวณนั้นได้เห็นด้วยและให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงสลักหลังบัตรว่า เสีย พร้อมทั้งระบุเหตุผลว่าเป็นบัตรเสียและลงลายมือกำกับไม่น้อยกว่า 2 คน

คนที่ 3 มีหน้าที่รับบัตรลงคะแนนเสียงที่ผ่านการวินิจฉัยและอ่านแล้วใส่ลงในภาชนะที่เตรียมไว้ โดยแยกเป็นภาชนะสำหรับใส่บัตรดีเห็นด้วยหนึ่งใบ บัตรดีไม่เห็นด้วยหนึ่งใบ และบัตรเสียหนึ่งใบ เมื่อเสร็จสิ้นการนับบัตรลงคะแนนเสียงแล้วให้แยกบัตรลงคะแนนเสียงแต่ละประเภทใส่ถุงวัสดุใสพร้อมทั้งเขียนจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่อยู่ในถุงวัสดุใสด้วย

คนที่ 4 มีหน้าที่ขีดคะแนนลงในแบบขีดคะแนนเสียง โดยปรับปรุงขนาดของแบบให้มีความเหมาะสมและนำไปติดไว้บนกระดานหรือผนังอาคารเพื่อแสดงให้บุคคลทั่วไปที่อยู่บริเวณที่ลงคะแนนเสียงเห็นการขีดคะแนนได้โดยสะดวก

คนที่ 5 มีหน้าที่คอยสับเปลี่ยนช่วยเหลือกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่

ให้ผู้มีหน้าที่กรอกคะแนนขีดคะแนนหนึ่งตรงช่องกรอกคะแนนของผู้ถูก
 ถอดถอนนั้น สำหรับการขีดคะแนนให้ใช้วิธีหนึ่งขีดต่อหนึ่งคะแนน แต่เมื่อถึงขีดที่ 5 ให้ขีดทับ
 เส้นทั้ง 4 เส้น หรือ เป็นต้น เพื่อความสะดวกในการนับคะแนน
 เสียงและให้ทำเช่นนี้เรื่อยทุก 5 ขีด

แบบขีดคะแนนเสียง ซึ่งได้ใช้ขีดคะแนนถูกต้องแล้วให้คณะกรรมการ
 ประจำที่ลงคะแนนเสียงลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกแผ่น

เมื่อหีบบัตรลงคะแนนเสียงออกจากหีบบัตรลงคะแนนเสียงหมดแล้ว ให้
 แสดงหีบบัตรลงคะแนนเสียงว่าไม่มีบัตรลงคะแนนเสียงเหลืออยู่ในหีบนั้นให้บุคคลที่อยู่บริเวณที่
 ลงคะแนนเสียงเห็นโดยสะดวกและชัดเจน

เมื่อเสร็จสิ้นการขีดคะแนนเสียงแล้วให้กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
 จัดการรวมคะแนนและตรวจสอบคะแนนในแบบขีดคะแนนเสียงให้ถูกต้อง

หากตรวจสอบผลการลงคะแนนเสียงแล้วไม่ถูกต้อง หรือนับจำนวนบัตร
 ลงคะแนนเสียงที่ใช้ลงคะแนนเสียงไม่ตรงกับผู้มาแสดงตนและรับบัตรให้ทำการตรวจสอบซ้ำให้
 ถูกต้องตามความเป็นจริง และหากตรวจสอบแล้วยังไม่ถูกต้องให้คณะกรรมการประจำที่
 ลงคะแนนเสียงนับคะแนนเสียงใหม่ และถ้านับคะแนนเสียงใหม่แล้วยังไม่ถูกต้องให้รายงาน
 หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นทันทีเพื่อวินิจฉัยและรายงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด
 เพื่อพิจารณาว่าจะมีคำสั่งให้มีการลงคะแนนเสียงใหม่หรือนับคะแนนเสียงใหม่ในที่ลงคะแนน
 เสียงนั้นหรือไม่ และเมื่อคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงรวมผลการนับคะแนนแล้วให้
 ประกาศ ณ ที่ลงคะแนนเสียง

นอกจากบัตรลงคะแนนเสียงที่ถือว่าเป็นบัตรเสียตามมาตรา 21 แห่ง
 พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
 พ.ศ. 2542 แล้ว บัตรลงคะแนนเสียงต่อไปนี้ให้ถือเป็นบัตรเสียด้วย

- (1) บัตรที่มีใช้บัตรซึ่งกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงมอบให้
- (2) บัตรที่ทำเครื่องหมายลงคะแนนเสียงนอกช่องทำเครื่องหมาย
- (3) บัตรที่ทำเครื่องหมายอื่นนอกจากเครื่องหมายกากบาท
- (4) บัตรที่มีเครื่องหมายอื่นใดนอกจากที่กำหนดไว้

ขั้นตอนการประกาศผลการลงคะแนนเสียง โดยเมื่อหัวหน้าพนักงานส่วน
 ท้องถิ่นหรือนายอำเภอแล้วแต่กรณีได้รับรายงานผลการนับคะแนนเสียงและประกาศผลการนับ
 คะแนนเสียงแล้วให้ทำการรวมคะแนนของทุกหน่วยลงคะแนนเสียงแล้วจัดทำประกาศผลการรวม
 คะแนนเสียง จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่มีอยู่ทั้งหมด จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่ใช้และ
 จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือจากการลงคะแนนเสียง โดยให้จัดทำขึ้นจำนวน 4 ชุด แล้ว
 ดำเนินการดังนี้

- ชุดที่ 1 ปิดไว้ ณ ที่ทำการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือที่ว่าการอำเภอ
 ชุดที่ 2 มอบให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด
 ชุดที่ 3 มอบให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
 ชุดที่ 4 เก็บรักษาไว้

4. ผลการลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

สำหรับผลการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในวันที่ 27 มกราคม 2551 เป็นดังนี้

ตาราง 3-22 ข้อมูลผู้มีสิทธิและมาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

หมู่บ้าน	ผู้มีสิทธิ	ผู้มาใช้สิทธิ	ผลการลงคะแนนเสียง		
			เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	บัตรเสีย
บ้านนาเสียว หมู่ 1	495	340	335	5	0
บ้านนาวัง หมู่ 2	624	359	315	39	5
บ้านไทรงาม หมู่ 3	496	324	305	18	1
บ้านชัยรวงไทร หมู่ 4	549	393	372	16	5
บ้านนาสีนวล หมู่ 5	611	204	172	27	5
บ้านนาไก่อ่เต หมู่ 6	343	180	127	49	4
บ้านนาสีนวล หมู่ 7	640	201	169	29	3
บ้านนาเสียว หมู่ 8	358	247	242	4	1
บ้านนาสีนวล หมู่ 9	627	97	80	13	4
บ้านนาวัง หมู่ 10	449	258	222	32	4
บ้านนาเสียว หมู่ 11	418	271	258	13	0
บ้านไทรงาม หมู่ 12	389	260	254	5	1
รวม	5,999	3,134	2,851	250	33

จากตาราง 3-22 พบว่า ตามรายงานผลการนับคะแนนเสียงของทุกหน่วยลงคะแนนเสียง และคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ ได้พิจารณาในการประชุมครั้งที่ 28/2551 เมื่อ

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 ได้มีมติให้ประกาศรับรองผลการลงคะแนน โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 22 แห่ง พรบ.ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และข้อ 37 ของข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 โดยผลการลงคะแนนเสียงมีจำนวนผู้มีสิทธิ์แสดงตนลงคะแนนเสียง 3,134 คน โดย ออกเสียงเห็นด้วย 2,851 คน และไม่เห็นด้วย 250 คน มีจำนวนบัตรเสีย 33 ใบ มีผู้ออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลครั้งนี้ คิดเป็นร้อยละ 52.24 ผลการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนดังกล่าวทำให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลงคะแนนเสียง เนื่องจากมีผู้มาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเกินครึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ตามนัยมาตรา 23 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งผลการลงคะแนนเสียงเปรียบเทียบในแต่ละหน่วยเลือกตั้งเป็นไปตามตาราง 3-23

ตาราง 3-23 เปรียบเทียบการออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

หมู่บ้าน	ร้อยละ ผู้ออกมาใช้สิทธิ์	ร้อยละของผลการลงคะแนนเสียง		
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	บัตรเสีย
บ้านนาเสียว หมู่ 1	68.68	98.53	1.47	0.00
บ้านนาวัง หมู่ 2	57.53	87.75	10.86	1.39
บ้านไทรงาม หมู่ 3	65.32	94.14	5.56	0.30
บ้านซักรวงไทร หมู่ 4	71.58	94.66	4.07	1.27
บ้านนาสีนวล หมู่ 5	33.38	84.31	13.23	2.45
บ้านนาไก่อ้เขา หมู่ 6	52.47	70.55	27.23	2.22
บ้านนาสีนวล หมู่ 7	31.40	84.07	14.42	1.49
บ้านนาเสียว หมู่ 8	68.93	97.98	1.62	0.40
บ้านนาสีนวล หมู่ 9	15.47	82.47	13.41	4.12
บ้านนาวัง หมู่ 10	57.46	86.05	12.40	1.55
บ้านนาเสียว หมู่	64.83	95.21	4.79	0.00
11				
บ้านไทรงาม หมู่	66.83	97.69	1.93	0.38
12				
เฉลี่ยรวม	52.24	90.97	7.95	1.05

จากตาราง 3-23 พบว่า โดยรวมมีผู้ออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลครั้งนี้ คิดเป็นร้อยละ 52.24 โดยบ้านนาเสียว หมู่ 8 ออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.93 ส่วนบ้านนาสีนวล หมู่ 9 ออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.47 ซึ่งผู้ออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงลงคะแนนเสียงเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 90.97 โดยบ้านนาเสียว หมู่ 1 ลงคะแนนเสียงเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.53 ส่วนบ้านนาไก่อู หมู่ 6 ลงคะแนนเสียงไม่เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.22 และบ้านนาสีนวล หมู่ 9 มีจำนวนบัตรเสียมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.12

6. ปัญหา และอุปสรรคของการเคลื่อนไหวยื่นและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 286 ของประชาชนในท้องถิ่นนาเสียว

สำหรับกรณีการถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิของประชาชน จากการศึกษากฎหมายและระเบียบขั้นตอน เอกสารราชการ ตลอดจน การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนไหว ยื่นและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 286 ของประชาชน ดังนี้

- 1) ปัญหาความรู้ความเข้าใจของประชาชนผู้มีสิทธิ์เข้าชื่อร้องขอและลงคะแนนเสียง
- 2) ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการและระบบบริหารจัดการการลงคะแนนเสียงถอดถอน
- 3) ปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติทางกฎหมาย

1. ปัญหาความรู้ความเข้าใจของประชาชนผู้มีสิทธิ์เข้าชื่อร้องขอและลงคะแนนเสียง

ประชาชนในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ประกอบด้วย 12 หมู่บ้าน โดยรวมแล้วแม้ว่าพื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวจะอยู่ของเขตการปกครองในอำเภอเมืองและมีเขตติดต่อกับราชภัฏชัยภูมิซึ่งนับเป็นแหล่งการศึกษาระดับอุดมศึกษา หากแต่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวยังมีฐานะยากจนและมีระดับการศึกษาน้อย ซึ่งจากข้อมูลการสำรวจขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวพบว่า ประชาชนกว่าร้อยละ 60 มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา และประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 70 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนท้องถิ่นและประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรู้มากนัก การเข้าชื่อร้อง

ขอและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ผ่านมา สามารถที่จะดำเนินการจนประสบความสำเร็จเนื่องจากประชาชนเชื่อถือ เคารพ และศรัทธาผู้นำชุมชนและแกนนำการเคลื่อนไหวจึงร่วมออกมาเคลื่อนไหว ดังนั้นในการดำเนินเข้าชื่อร้องขอและลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ประเด็นเรื่องความรู้ความเข้าใจของภาคประชาชนจึงมีปัญหาโดยสรุป ดังนี้

1.1 กระบวนการเข้าชื่อร้องขอและลงคะแนนเสียงถอดถอนมีนัยย้อนแย้งระหว่างผลลัพธ์ที่ได้กับหลักการ เนื่องด้วยกระบวนการเข้าชื่อร้องขอและลงคะแนนเสียงถอดถอนมีลักษณะ รัฐจัดวาง พิจารณา บางมุมมองพบว่า ประชาชนเป็นเครื่องมือทางการเมืองทั้งของนักการเมืองท้องถิ่นได้ กล่าวคือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสิทธิ์ตามกฎหมายบนหลักเอกลิทธิของพลเมืองแต่จะถูกครอบงำและชี้นำโดยทั้งระบบกลไกราชการและผู้นำชุมชนท้องถิ่น ข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่า ประชาชนบางส่วนที่ออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเพราะเกรงว่าการไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งจะทำให้ขาดสิทธิ์ทางการเมืองบางประการและรวมถึงสิทธิ์การรับความช่วยเหลือจากรัฐบางประการ เช่น อาจจะไม่ได้รับผ้าห่มแจกหรืออื่นๆ เวลาประสบภัยจากภาคราชการ เป็นต้นอันเป็นผลจากการกำหนดเป็นกฎหมาย นอกจากนี้การออกไปใช้สิทธิ์ไม่ได้กระทำเพียงแค่ต้องการแสดงบทบาททางการเมืองในการตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่นเท่านั้น อาจจะเป็นไปเพราะถูกกลืนรองจากการชี้นำของผู้นำ ตลอดจนถูกผันไปเป็นประโยชน์ทางการเมืองของฝ่ายตรงกันข้าม ดังจะเห็นได้จากหลังกระบวนการลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มแกนนำการเคลื่อนไหวล้วนได้รับการไว้วางใจให้เป็นผู้บริหารท้องถิ่นในชุดต่อมา

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการกำกับดูแลโดยประชาชน เนื่องด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวพึงได้รับยกฐานะจากสภาตำบล ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นถือเป็น เรื่องใหม่ การรับรู้เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลจึงคิดว่าเป็นหน่วยงานภาคราชการการกำกับดูแลการบริหารงานควรดำเนินการโดยภาครัฐด้วยกันก่อน ตลอดจนประชาชนมีความรู้ไม่ค่อยสูงนัก การขาดความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ในการปกครองตนเองและแนวทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น ซึ่งภาพสะท้อนเชิงประจักษ์คือจำนวนบัตรเสีย จำนวน 33 ใบ คิดเป็นร้อยละ 1.05 ซึ่งการลงคะแนนถอดถอนไม่ได้มีความซับซ้อนมากนักเพราะมีเพียง 2 ช่องกากบาท คือ เห็นด้วย และ ไม่เห็นด้วย นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พบว่าทั้งการเข้าชื่อร้องขอและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนมีความกังวลระดับหนึ่งว่า หลังจากกระบวนการสิ้นสุดแล้วอาจจะเป็นหลักฐานสำคัญที่ฝ่ายเสียเปรียบจะนำไปใช้ประโยชน์ฟ้องร้องก่อความเสียหายได้ และยังไม่ค่อยเชื่อว่ากระบวนการถอดถอนจะสามารถแก้ปัญหาและยุติปัญหาได้

1.3 ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับประชาชน เนื่องด้วยโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลมีลักษณะในแนวตั้ง ซึ่งเป็นผลทำให้การเข้าถึงองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนค่อนข้างมีจำกัด กรอบกับทัศนคติการปกครองแบบเดิมทำให้ประชาชนมีมุมมองว่าองค์การบริหารส่วนตำบลยังเป็นองค์กรภาคราชการและประชาชนเป็นเพียงผู้รับบริการแต่อย่างเดียว ตลอดจนผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะอำนาจนิยม ความมั่นใจในฉันทมติของกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งจึงถือว่าตนเองเป็นผู้ปกครองและยึดถือกรอบคิดแบบระบบราชการ การตรวจสอบโดยภาคประชาชนนั้นจึงไม่น่าจะเป็นธุระเท่าไรนัก เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วการเข้าไปมีส่วนร่วมเชิงคุณภาพจึงเป็นไปได้ค่อนข้างจำกัด ตลอดจนช่องทางที่เปิดโอกาสให้เข้าไปร่วมบริหารจัดการสาธารณะนั้นชาวบ้านยังไม่ค่อยเข้าใจนัก เพราะวาทะการปกครองส่วนตำบลยังมีประกาศจัดตั้งไปไม่นาน กระบวนการกระจายข้อมูลและข่าวสารสู่สาธารณะตลอดจนการเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนรับทราบเป็นไปได้ด้วยความจำกัดทั้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองและจากความเข้าใจของประชาชนเอง ทำให้การดำเนินการเข้าชื่อร้องขอและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปได้ด้วยความลำบากและต้องผ่านตัวแทนและแกนนำเป็นหลัก ซึ่งจะกระทบต่อคุณภาพการแสดงออกส่วนหนึ่ง

1.4 ปัญหาทัศนคติ ค่านิยมและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ทั้งการเคารพ เชื่อถือ และศรัทธาผู้นำ ตลอดจนความเอื้อเฟื้อและความมีไมตรีต่อกันของคนในสังคมท้องถิ่น ซึ่งนำมาสู่ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในหลาย ๆ มิติ โดยเฉพาะการร่วมตรวจสอบการบริหารจัดการท้องถิ่นซึ่งนับว่าเป็นไปได้โดยมีคุณภาพที่น้อย การปฏิบัติตามผู้นำโดยไม่ค่อยมีข้อโต้แย้งและสงสัยแม้ว่าในกรณีดังกล่าวจะเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง แต่ค่านิยมและวัฒนธรรมประเพณี ทั้งการเคารพ เชื่อถือ และศรัทธาผู้นำที่เป็นฐานคติความศรัทธาส่งผลทำให้พฤติกรรมเชิงคุณภาพของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นไปได้ตามกรอบวิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมืองแบบเฉื่อยชา และไม่ค่อยสะท้อนความเป็นพลเมืองนัก และนอกจากนี้ค่านิยมและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมท้องถิ่นที่ถือคติความเอื้อเฟื้อและความมีไมตรีต่อกันหลักสะท้อนปัญหาสำคัญบางประการที่มีนัยสำคัญต่อการแสดงออกในการร่วมตรวจสอบการบริหารจัดการท้องถิ่น ซึ่งผู้คนในท้องถิ่นจะเลือกแนวทางการอดทนอดกลั้นต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจนถึงที่สุดก่อน ส่วนการออกมาร่วมตรวจสอบการบริหารที่ไม่ชอบมาพากลจะกระทำเมื่อเลยขีดจำกัดความอดทนที่สุดก่อนจึงออกมาร่วมเคลื่อนไหว ประเด็นดังกล่าวจึงนับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญที่เกิดขึ้นในบริบทการขับเคลื่อนการบริหารงานที่โปร่งใสขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการเข้าชื่อร้องขอและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

2. ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการและระบบการบริหารการลงคะแนนเสียงถอดถอน

ในการยื่นและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภา

ท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีขั้นตอนการดำเนินการ มีส่วนราชการและบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ตลอดจนมีรายละเอียดที่ถูกต้องกับไว้ด้วยกฎหมาย ซึ่งในประเด็นนี้มีปัญหาหลายอย่างคือ

2.1 ปัญหาด้านการประสานงาน เนื่องจากกระบวนการยื่นและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง 3 หน่วยงาน คือ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ กระทรวงมหาดไทยโดยผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ และองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว การดำเนินการมีขั้นตอนการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อกำหนดจำนวนมาก ตลอดจนต้องดำเนินการภายใต้กรอบระยะเวลาที่จำกัดตามกฎหมาย ซึ่งจะพบว่าขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นคือการยื่นคำร้องของผู้ที่ต้องการใช้สิทธิ์ต้องมีการตรวจสอบคำร้องว่าผู้ร้องมีสิทธิ์เลือกตั้งหรือไม่ ครบจำนวนตามเกณฑ์กำหนดหรือไม่ มีรายละเอียดครบเนื้อหาข้อเท็จจริงของคำร้องขอหรือไม่ จากนั้นเป็นขั้นตอนการแจ้งผู้ถูกร้องเพื่อขอถอดถอนให้ดำเนินการจัดทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงแก้ข้อกล่าวหา ขั้นตอนจัดส่งหนังสือคำร้องขอและหนังสือคำชี้แจงข้อเท็จจริงแก้ข้อกล่าวหาไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อกำหนดและประกาศวันลงคะแนนเสียง การจัดพิมพ์บัตรลงคะแนนเสียง การเตรียมสำหรับการลงคะแนนเสียง การลงคะแนนเสียง การนับคะแนนเสียงและการประกาศผลการนับคะแนนเสียง ซึ่งลำดับการดำเนินการพบว่าเกี่ยวข้องกับหลายส่วนราชการและเกี่ยวข้องกับภาคประชาชน จึงก่อ ความยุ่งยากซึ่งไม่เพียงแต่เฉพาะประชาชนในเขตปกครองตนเองนั้น ๆ เท่านั้น หากแต่ส่วนราชการก็พบว่าเกิดความยุ่งยากเช่นกัน

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนท้องถิ่น เนื่องจากกระบวนการยื่นและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พนักงานส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวจะต้อง มีหน้าที่ดำเนินการตลอดจนปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิมอบหมาย เช่น การประกาศกำหนดหน่วยลงคะแนนเสียงและที่ลงคะแนนเสียง การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ประจำสถานที่ลงคะแนน การเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ตลอดจนการประกาศผลการนับคะแนนเสียง ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวของพนักงานส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวมีความลำบากใจในการปฏิบัติหน้าที่ เพราะช่วงเวลาดังกล่าวนายกองค์การบริหารส่วนตำบลยังคงอยู่ในตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งมีผลกระทบทางจิตใจของข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกกดดันจากประชาชนในท้องถิ่นเองที่รู้สึกว่าจะถูกแทรกแซงจากอำนาจทางการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งหากผลการถอดถอนไม่สามารถถอดถอนได้ย่อมส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและศรัทธาของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่นมากขึ้น

2.3 ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากกระบวนการถอดถอน ทั้งนี้การดำเนินการมีต้นทุนเกิดขึ้นทั้งต้นทุนของภาคประชาชนและภาคราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้นทุนในส่วนภาคราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เนื่องจากยังไม่พบว่ามี ความชัดเจนในข้อกฎหมายว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ เพราะหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีหลายส่วนคือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือกระทรวงมหาดไทย ตลอดจนค่าใช้จ่ายดังกล่าวหากผลการลงคะแนนเสียงไม่สามารถถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้และผู้บริหารท้องถิ่นยังดำรงตำแหน่งต่อไปอาจจะไม่ยอมให้มีการเบิกจ่ายเงิน เนื่องจากอำนาจอนุมัติในการจัดซื้อจัดจ้างและการเบิกจ่ายเงินเป็นอำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น ส่วนค่าใช้จ่ายในภาคประชาชนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการถอดถอนนั้นประชาชนต้องแบกรับเอง อาจจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่บั่นทอนความตั้งใจและความมุ่งมั่นในการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นเพราะขั้นตอนที่ยืดยาวหลายขั้นตอนและใช้เวลานานอันจะกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่ต้องแบกรับที่สูงขึ้นจนอาจจะทำให้คิดว่าจะไม่คุ้มค่าได้

3. ปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติทางกฎหมาย

ในการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่น มีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับกฎหมายหลายประการ คือ

3.1 ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 286 ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ได้กำหนดเหตุแห่งการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเพียงว่า *เพราะเหตุไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป* การมิได้บัญญัติบทบัญญัติที่แสดงถึงเหตุไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป หมายความว่าอย่างไร หรือมีลักษณะอย่างไร ซึ่งทำให้กรอบความหมายของเหตุไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ไม่สามารถเข้าใจได้ชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับชาติที่กฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 ระบุเหตุแห่งการถอดถอนจากตำแหน่งว่าต้องเป็นผู้มีพฤติการณ์ร้ายรอยผิดปกติ สื่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ สื่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือสื่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ที่มีกรอบความหมายของเหตุไม่สมควรดำรงตำแหน่งมีความชัดเจนและเข้าใจได้ง่ายกว่า

3.2 กรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นถูกยื่นขอให้มีการลงคะแนนถอดถอนออกจากตำแหน่ง ซึ่งขณะดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนการถอดถอน ผู้บริหารท้องถิ่นยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพราะยังไม่มียกเลิกหน้าที่ให้ผู้ถูกยื่นขอให้มีการลงคะแนนถอดถอนหยุดพักการปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีการประกาศผลการลงคะแนนเสียง ซึ่งอาจจะทำให้ผู้ถูกยื่นขอให้มีการลงคะแนนถอดถอนใช้อำนาจหน้าที่ขัดขวางกระบวนการลงคะแนนเสียงถอดถอนได้ ตลอดจน

อาจจะใช้อำนาจที่มีอยู่ประพฤติมิชอบในลักษณะอื่นในขณะที่ยังดำรงตำแหน่ง เนื่องจากผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการบังคับบัญชาข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น และมีอำนาจอนุมัติการจัดซื้อจัดจ้างและการเบิกจ่ายเงินเป็นอำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น

3.3 ในบัตรลงคะแนนเสียง ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 13 ซึ่งกำหนดลักษณะข้อความ เห็นด้วย หรือ ไม่เห็นด้วย ในบัตรลงคะแนนเสียง ซึ่งอาจจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นไม่เข้าใจความหมายของข้อความ เห็นด้วยหรือ ไม่เห็นด้วย จนเป็นเหตุให้เจตนาของการลงคะแนนเสียงผิดไป ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่าเกิดความไม่แน่ใจว่าการทำเครื่องหมายทับข้อความในบัตรลงคะแนนเสียงตรงกับความต้องการตัวเองหรือไม่ ซึ่งด้วยจำนวนบัตรเสียทั้ง 33 ใบ ซึ่งลักษณะเป็นบัตรเสียที่เกิดจากการกาผิดช่อง การทับข้อความ และขีดทับเพื่อเปลี่ยนข้อความในบัตรเลือกตั้ง

3.4 ในการดำเนินการถอดถอนสมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามมาตรา 5 และมาตรา 23 นับว่ามีผลกระทบต่อการนำไปปฏิบัติ ในหลายแนวทาง พิจารณาได้ดังนี้ ตามมาตรา 5 โดยให้ถือเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครั้งหลังสุดที่ใช้สำหรับการเลือกตั้ง หากเป็นกรณีที่เป็นกรณีขอใช้สิทธิ์ยื่นและลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น กรณีที่พบว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นคนหนึ่งคนใดมีอันไม่สมควรอยู่ในตำแหน่งต่อไป น่าจะมีผลกระทบและอาจจะไม่สามารถดำเนินการได้ โดยเมื่อถือเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครั้งหลังสุด แต่สมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกเขตเล็ก และอีกประการพบว่า มาตรา 23 การลงคะแนนเสียงเพื่อให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ในส่วนผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงหากไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ให้การเข้าชื่อถอดถอนบุคคลนั้นเป็นอันตกไป และจะมีการร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนบุคคลดังกล่าวโดยอาศัยเหตุเดียวกันอีกมิได้ พบว่าในทางปฏิบัติแล้วได้กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่อาจจะกระทำผิดกฎหมายได้ เพราะเป็นเหตุให้เกิดพื้นที่ที่ต้องช่วงชิงและโอกาสความได้เปรียบ-เสียเปรียบแตกต่างกันเชิงต้นทุน โดยพบว่ากลุ่มผู้มีเจตนาร้องขอใช้สิทธิถอดถอนมีต้นทุนเสียเปรียบมากกว่าจนอาจจะนำมาซึ่งกลยุทธ์เพื่อให้ประชาชนออกไปใช้เสียงในรูปแบบที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในลักษณะต่างๆ เพื่อให้ เข้า-ไม่เข้า เกณฑ์ เช่น การขนคนเพื่อไปใช้สิทธิ์ หรืออำนวยความสะดวกในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้คนไปใช้สิทธิ์ให้เป็นไปตามเกณฑ์ ซึ่งพบว่าบรรยายกาศไม่แตกต่างจากการหาเสียงตอนรับสมัครเลือกตั้งแม้แต่น้อย ตลอดจน ไม่ก่อเกิดความสมานฉันท์และยุติปัญหาของท้องถิ่นได้ และยังสามารถฟ้องร้องการคัดค้านผลการลงคะแนน หรืออื่น ๆ อีกหลายรูปแบบ

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

โครงการศึกษาวิจัยในหัวข้อ บทบาทประชาชนในการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษา การเคลื่อนไหวกวดขันนายองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ผู้วิจัยทำการเลือกพื้นที่ศึกษาและประชากรแบบเจาะจงเลือก (Purposive Random Sampling) ที่สัมพันธ์กับประเด็นปัญหาจากในพื้นที่ชุมชนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะโดยการยื่นและลงมติถอดถอน ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ของประชาชน 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชน 3) พัฒนาการ กลไก และกระบวนการการตรวจสอบการใช้อำนาจบริหารจัดการองค์การภาครัฐท้องถิ่นโดยการยื่นและลงมติถอดถอน ตาม พ.ร.บ. การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนระดับรากหญ้า ตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 มาตรา 286 4) เพื่อวิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคของการตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะในระดับท้องถิ่นโดยการยื่นและลงมติถอดถอน ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 มาตรา 286 ของประชาชนระดับท้องถิ่น

โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม อันได้แก่ ประชาชนทั่วไปผู้ออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอน จำนวน 355 คน แกนนำผู้เคลื่อนไหว จำนวน 8 คน ผู้นำชุมชนท้องถิ่น 60 คน สมาชิกสภาและข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น จำนวน 20 คน และนักวิชาการท้องถิ่นอีกจำนวน 4 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 447 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเครื่องมือ 2 ส่วน คือ แบบสอบถามสำหรับกลุ่มประชาชนทั่วไปที่ออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอน และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างสำหรับกลุ่มแกนนำผู้เคลื่อนไหว ผู้นำชุมชนท้องถิ่น สมาชิกสภาและข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่นและนักวิชาการ ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยอาศัยการตีความหมายโดยเทคนิคการวิเคราะห์ Typological Analysis ของ Lofland (1971) ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และเสนอข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่เป็นกลุ่มประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 79.40 นอกจากนี้เป็นกลุ่มผู้นำชุมชน สมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น แกนนำผู้เคลื่อนไหว กลุ่มนักวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 13.40, 4.50, 1.80 และ 0.90 ตามลำดับ โดยกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 51.11 ปี มีอายุต่ำสุด 21 ปี และอายุสูงสุด 92 ปี มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยเท่ากับ 5,692.60 บาท โดยมีรายได้ต่อเดือนสูงสุด 30,000.00 บาท และส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 61.50 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 38.5 โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 86.10 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 96.00 ส่วนระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 60.50 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 11.90 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือระดับ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 12.30 และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. และอื่นๆ เช่น การศึกษาทางธรรมโดยการบวชเรียน และไม่ได้เรียนในระบบ คิดรวมเป็นร้อยละ 15.30 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนซึ่งส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.60 เข้าอาศัยอยู่ในชุมชนมาเสียเวลานานแล้ว มากกว่า 10 ปีขึ้นไป และเข้าอาศัยอยู่ในชุมชนมาเสียมาแล้ว 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.40 และอื่นๆ อีก คิดเป็นร้อยละ 4.10

นอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 70.00 อาชีพค้าขายหรือมีธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 7.20 อาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 6.30 อาชีพรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 6.00 และอื่นๆอีก เช่น พระ นักบวช หรือนักศึกษา พนักงานบริษัทเอกชน พ่อบ้าน แม่บ้าน ผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 10.5 เกี่ยวกับช่องทางการรับรู้ข่าวสารท้องถิ่นพบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารท้องถิ่น โดยการแจ้งข่าวโดยตรงจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชน โดยคิดเป็นร้อยละ 36.20 จากการรับฟังวิทยุท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 21.70 รับรู้จากสื่อประชาสัมพันธ์ของ อบต. คิดเป็นร้อยละ 19.90 รับรู้จากการสนทนากับบุคคลที่ท่านรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 10.50 และอีกร้อยละ 11.60 รับรู้จากโทรทัศน์ท้องถิ่นและสิ่งพิมพ์ของท้องถิ่น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 92.30 ออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นทุกครั้งที่วาระ และออกไปใช้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นเฉพาะครั้งที่น่าสนใจ คิดเป็นร้อยละ 4.80 และใช้สิทธิ์ทางการเมืองเฉพาะกรณีการลงมติดอกตอนผู้บริหารท้องถิ่นอีกร้อยละ 0.20 และร้อยละ 0.70 เป็นบุคคลอื่นๆ ที่ไม่ได้สิทธิ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชน

2. แนวทางการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน

ผลการศึกษา พบว่าความรู้เกี่ยวกับองค์การตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 70.90 รู้ว่าประชาชนหรือกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกร้อยละ 60.60 รู้ว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นมีบทบาทตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59.30) รู้จักหน่วยงานตรวจสอบภายในมากกว่าองค์การตรวจสอบภายนอก (ร้อยละ 51.20) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 52.10 ไม่ทราบว่า มีหน่วยงานตรวจสอบภายนอกของรัฐ เช่น สตง. ปชช. ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ และส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.60 รู้ว่ากรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่กำกับ ตรวจสอบ การทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.40 ยังไม่รู้ว่า มีองค์กร NGO s หรือสื่อมวลชน ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่

สำหรับลักษณะการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชนที่ผ่านมา พบว่าประชาชนในชุมชนร่วมตรวจสอบในกระบวนการจัดทำแผนสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($X = 2.69$, $S.D = 1.04$) การร่วมตรวจสอบในกระบวนการจัดทำข้อบังคับและงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ($X = 2.57$, $S.D = 1.02$) การเปิดโอกาสประชาชนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการบริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในระดับมาก ($X = 2.54$, $S.D = 0.98$) ส่วนการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับปานกลาง ($X = 1.99$, $S.D = 0.97$) การเพิ่มศักยภาพของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับปานกลาง ($X = 1.57$, $S.D = 1.04$) ส่วนการร่วมตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในชั้นชั้นการประเมินผลโครงการ พบว่าประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนตำบลในระดับต่ำ ($X = 1.47$, $S.D = 1.02$)

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง แสดงความเห็นด้วยกับการตรวจสอบการบริหารโดยภาคประชาชน จำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 72.70 และไม่เห็นด้วย จำนวน 122 คิดเป็นร้อยละ 27.30 โดยเรียงลำดับเหตุผลที่เห็นด้วยตามลำดับ ได้แก่ เพื่อการบริหารงานที่โปร่งใส คิดเป็นร้อยละ 47.08 เพื่อให้ได้งานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ คิดเป็นร้อยละ 31.38 และเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง อีก คิดเป็นร้อยละ 21.23 ส่วนกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยเพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของฝ่ายสภาอยู่แล้วประชาชนไม่ควรยุ่งเกี่ยว คิดเป็นร้อยละ 59.02 ขัดขวางทำให้การบริหารงานล่าช้า คิดเป็นร้อยละ 22.13 ไม่มีความจำเป็นเพราะมีการตรวจสอบโดยภาครัฐอยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 17.21

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบการบริหารกิจการ สาธารณะโดยการยื่นและลงมติถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตาม พ.ร.บ. การบริหารองค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ของประชาชน

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะโดยวิธีการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น โดยความคิดเห็นใน ระดับมาก เรียงลำดับได้แก่ 1) การถอดถอนเกิดขึ้นเพราะคนทนไม่ได้รับการบริหารงานที่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 ประการ ($X = 3.75, S.D = 1.46$) 2) การถอดถอนผู้บริหารครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนปัจจัยต่างๆ จากคนในชุมชนเป็นอย่างดี ($X = 3.67, S.D = 1.46$) 3) การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นสำเร็จเพราะสมาชิกทุกคนสนใจการบริหารท้องถิ่นและต้องการแสดงบทบาทหน้าที่ ($X = 3.65, S.D = 1.64$) 4) การถอดถอนผู้บริหารสำเร็จเพราะสมาชิกทุกคนต้องการร่วมบริหารชุมชนตามกฎหมายบัญญัติไว้ ($X = 3.58, S.D = 1.40$) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับได้แก่ 1) เห็นด้วยกับกระบวนการถอดถอนเพราะเป็นช่องทางที่สมาชิกทุกคนได้ร่วมตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้น ($X = 3.39, S.D = 1.30$) 2) การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นสำเร็จเพราะสมาชิกชุมชนสื่อสาร บอกเล่าเรื่องราวการบริหารที่ไม่ถูกต้องอย่างทั่วถึง แบบกันเอง ($X = 3.14, S.D = 1.70$) 3) การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นสำเร็จเพราะคนรับรู้ /ตระหนักผลเสียของการบริหารที่ขัดหลักธรรมาภิบาล ($X = 2.99, S.D = 1.76$) 4) การร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นกิจกรรมสำคัญของสมาชิกชุมชนที่ร่วมกระทำเสมอ ($X = 2.88, S.D = 1.33$) 5) การเคลื่อนไหวเป็นไปโดยพร้อมเพรียงด้วยตนเองโดยไม่ใช้เพื่อใครหรือคนกลุ่ม ($X = 2.79, S.D = 1.58$) 6) การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นสำเร็จเพราะคนของชุมชนมีเป้าหมายเพื่อต้องการร่วมบริหารชุมชนเป็นหลัก ($X = 2.60, S.D = 1.40$) 7) การถอดถอนผู้บริหารเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพที่ประชาชนจะได้แสดงบทบาทร่วมมากที่สุด ($X = 2.45, S.D = 1.36$) 8) กระบวนการถอดถอนผู้บริหารมีความสำคัญต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ($X = 2.44, S.D = 1.24$) 9) การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นสำเร็จเพราะคนในชุมชนต้องการใช้กลไกตามกฎหมายตัดสินใจปัญหา ($X = 2.44, S.D = 1.29$) และ 10) ออกไปร่วมใช้สิทธิ์เข้าชื่อ/ลงคะแนนเสียงถอดถอนเพราะถือว่าการร่วมตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ($X = 2.41, S.D = 1.32$)

4. ความคิดเห็นต่อปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามกฎหมายของประชาชน

พิจารณาโดยรวม พบว่า ปัจจัยเชิงเนื้อหาและแนวทางการเคลื่อนไหวเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการออกไปลงมติคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นสูงสุดคือ ร้อยละ 93.72 โดยเฉพาะ ทำที่ความอดทนอดกลั้นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ในระดับที่สูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 97.18 ส่วนการมียุทธวิธีที่มีประสิทธิผลในการเคลื่อนไหวของผู้นำการเคลื่อนไหว ประเด็น

ปัญหา เนื้อหา เช่น การบริหารงาน บุคลิกภาพส่วนตัวของผู้นำท้องถิ่น กระบวนการสื่อสาร บอกเล่าปัญหา และการรับรู้ปัญหาร่วมกันของชุมชนอย่างทั่วถึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นในระดับรอง โดยคิดเป็นร้อยละ 96.52 95.39 และ 85.82 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยเชิงสังคม พื้นที่ สิ่งแวดล้อมมีผลต่อการออกไปลงมติลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นเป็นลำดับต่อมา คิดเป็นร้อยละ 81.16 โดยเฉพาะการมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชนท้องถิ่นนับเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น โดยคิดเป็นร้อยละ 92.81 การมีวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชุมชนเฉพาะถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นลำดับต่อมา คิดเป็นร้อยละ 90.04 ส่วนการมีภาคประชาสังคมหรือเครือข่ายการเรียนรู้แนวทางการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐท้องถิ่นจากภายนอกชุมชน นับเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นในลำดับน้อยสุด คือเพียงร้อยละ 60.63 ส่วนปัจจัยเชิงกลุ่ม องค์กรหรือบุคคล นับเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปลงมติลงคะแนนเสียงน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.82 โดยพบว่า การมีเป้าหมายร่วมกันในการเคลื่อนไหวเพื่อยื่นและลงมติถอดถอน คิดเป็นร้อยละ 88.92 การมีทรัพยากรและปัจจัยสนับสนุนจากชุมชน คิดเป็นร้อยละ 79.72 การมีสำนึกพลเมืองและจิตสาธารณะของคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 77.84 และการมีความเข้มแข็งในระดับองค์กร/ชุมชน/ท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 76.81

ทั้งนี้ผลจากการวิเคราะห์เห็นว่าสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่ศึกษาที่พบว่า การเคลื่อนไหวออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชน จนส่งผลให้กระบวนการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผลสำเร็จได้นั้น เพราะประชาชนในชุมชนเกิดความรู้สึกเหลืออดเหลือทนต่อข่าวสารการบริหารสาธารณะที่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนการออกมาร่วมตัดสินปัญหาท้องถิ่นโดยการลงคะแนนเสียงถอดถอนเพราะเชื่อว่าจะได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการทางกฎหมาย

5. พัฒนาการ กลไก และกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจบริหารจัดการองค์กรภาครัฐท้องถิ่นโดยการยื่นและลงมติถอดถอน ตามกฎหมายของประชาชนในระดับท้องถิ่น

สำหรับปรากฏการณ์การถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ที่เริ่มก่อตัวเคลื่อนไหวขอใช้สิทธิ์ยื่นถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เกิดขึ้นวันที่ 30 กรกฎาคม 2550 โดยมีมูลเหตุของการก่อตัวเคลื่อนไหวยื่นถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น 3 ประการ คือ การบริหารงานที่ไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรม มีความขัดแย้งระหว่างนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกับสมาชิกสภาท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง และการเมืองระดับท้องถิ่น โดยพัฒนาการการเคลื่อนไหวเริ่มจากปัญหาเชิงการบริหารงานของผู้นำท้องถิ่นในช่วงต้นปี 2550 ต่อเนื่องถึงช่วงปลายปีการเคลื่อนไหวจึงปรากฏชัดเจนขึ้นโดยมี

กลุ่มประชาชนบางส่วนรวมตัวกัน เป็นแกนนำการเคลื่อนไหวซึ่งเป็นการรวมตัวของสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้นำฝ่ายปกครองอย่าง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการชุมชน จนนำไปสู่การรวมหมู่ของประชาชนในชุมชนเพื่อเรียกร้องให้มีการตรวจสอบการบริหารงานของผู้นำท้องถิ่น ซึ่งมีรูปแบบการเคลื่อนไหวเรียกร้องจากรูปแบบ การเคลื่อนไหวนอกระบบการเมืองชองปกติ เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ การชุมนุม การประท้วง ซึ่งสุดท้ายได้พัฒนาไปสู่รูปแบบการเคลื่อนไหวตามกระบวนการการเมืองชองปกติอย่างการใช้สิทธิ ถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมาย ณ ห้วงเวลาดังกล่าว ชุมชนและประชาชนเกิดการตื่นตัว ทางการเมืองสูงมาก ตลอดจนปรากฏการณ์ดังกล่าวได้สร้างผลเทือนในหลายประเด็น ทั้งการเรียนรู้ ของสมาชิกชุมชนในการทำหน้าที่และการแสดงบทบาทต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเรียนรู้ เชิงกระบวนการเพื่อการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมาย และยังเกิดผลกระทบ ในเชิงคติความ ด้วยว่ามีการฟ้องร้องหมิ่นประมาทผู้เกี่ยวข้องเกิดขึ้นหลายราย ซึ่งแสดงให้เห็นรูปแบบความสัมพันธ์และยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองในสังคมระดับการเมืองท้องถิ่น

พิจารณาการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชน ด้วยการใช้สิทธิถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นเพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป (Recall) ซึ่งมีกระบวนการและขั้นตอนการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ดังที่กล่าวไว้แล้ว สำหรับผลการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ในวันที่ 27 มกราคม 2551 ผลปรากฏว่ามีจำนวนผู้มีสิทธิแสดงตนลงคะแนนเสียง 3,134 คน โดยออกเสียงเห็นด้วย 2,851 คน และไม่เห็นด้วย 250 คน มีจำนวนบัตรเสีย 33 ใบ มีผู้ออกมาใช้สิทธิลงคะแนนเสียง คิดเป็นร้อยละ 52.24 ผลการลงคะแนนเสียงเป็นผลให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลงคะแนนเสียง เนื่องจากมีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเกินครึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ตามนัยมาตรา 23 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยบ้านนาเสียว หมู่ 1 ออกมาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.68 ส่วนบ้านนาสีนวล หมู่ 9 ออกมาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.47 ซึ่งผู้ออกมาใช้สิทธิลงคะแนนเสียง ลงคะแนนเสียงเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 90.97 ลงคะแนนเสียงไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 9.03

เมื่อพิจารณาพัฒนาการของปรากฏการณ์ในกรณีศึกษาที่นับว่ามีนัยของการเมืองภาคประชาชนที่มีพลังและคุณค่าต่อระบบการเมืองในระดับท้องถิ่น ในประเด็นต่างๆ พบว่า

เงื่อนไขจำเป็น โดยทั่วไปการเมืองภาคประชาชนมีความหมายหลากหลายตามเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น มุ่งสร้างพื้นที่เวที สร้างประเด็นต่าง ๆ เพื่อขยายสิทธิอำนาจต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม หรือการมุ่งมีส่วนร่วมที่แข็งขันต่อองค์กรต่าง ๆ ในสังคม เป็นต้น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการเมืองภาคประชาชนในรูปแบบใด การเคลื่อนไหวก็นับได้ว่าต้องมีองค์ประกอบสำคัญคือ สมาชิกของชุมชนที่กระตือรือร้น (Active citizen) ที่มุ่งปกป้องคุ้มครองสิทธิและมุ่งประโยชน์สาธารณะ ซึ่งโดยทั่วไป กำหนดไว้ 2 ระดับคือ 1) ระดับของการเป็นสมาชิกตามสภาพทางกฎหมายและการเมืองบนพื้นฐานที่ว่าสมาชิกคือฐานะความเป็นพลเมืองของรัฐและชุมชน มีสิทธิและความรับผิดชอบตามกำหนดในกฎหมาย เช่น การเคารพกฎหมาย การออกเสียงเลือกตั้ง และ 2) ระดับของการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ (Public life) ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกิจการสาธารณะที่มุ่งให้ชีวิตสาธารณะดีขึ้น ด้วยการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ต่อสภาพส่วนรวมและการเมือง มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพทางการเมืองและชีวิตสาธารณะตั้งแต่ การออกเสียงเลือกตั้ง การวิพากษ์วิจารณ์ การกำหนดนโยบาย การเคลื่อนไหวทางการเมืองหรือการแสดงพลังทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งที่กล่าวมาจึงทำให้สถานะสมาชิกจึงอยู่บนฐานความเป็นพลเมืองที่มีเสรีภาพในการดูแลจัดการตนเอง ตระหนักในอำนาจอธิปไตยของตนเอง ตระหนักกว่าการทำหน้าที่ของตนอย่างตื่นตัว รู้เท่าทันและใช้ปัญญาคือ การกำหนดชีวิตสาธารณะของตนเอง (Self-determination) ทั้งนี้พลังทางการเมืองของกลุ่มเคลื่อนไหวจึงต้องประกอบด้วยสมาชิก ที่มีอำนาจ 3 ประการ คือ อำนาจโดยความรู้ หมายถึง ความรู้และเข้าใจเรื่องการเมืองการปกครอง โครงสร้างและอำนาจของรัฐ องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง ช่องทางการใช้อำนาจของตน หน้าที่ของตน ท้องถิ่น เป็นต้น อำนาจในการปฏิบัติ หมายถึง การมีทักษะทางการเมืองที่มีใช้เพียงการเลือกตั้ง แต่รวมถึงทักษะอื่น ๆ เช่น การรวมกลุ่ม การแสดงความคิดเห็นและอภิปรายอย่างมีเหตุผล การมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์ การใช้ข้อมูลข้อเท็จจริงและการเคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นต้น และอำนาจของความคิดและทัศนคติของพลเมือง หมายถึงการมีทัศนคติและแนวโน้มของความคิดตามวิถีประชาธิปไตยซึ่งจะแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นไปตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งที่กล่าวมาล้วนนับเป็นเงื่อนไขจำเป็นเชิงทฤษฎีของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนที่ เป็นผู้แสดงหลัก

สำหรับปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวของกรณีศึกษา ที่ประชาชนระดับท้องถิ่น มุ่งตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยการใช้สิทธิ์ถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นด้วยเพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่ง นับเป็นการเคลื่อนไหวที่มุ่งยกระดับการปกป้องคุ้มครองสิทธิและมุ่งประโยชน์สาธารณะ ที่มีมูลเหตุจากความไม่ชอบด้านจริยธรรมเชิงการบริหารของผู้บริหารท้องถิ่นเอง พิจารณาเชิงองค์ประกอบพื้นฐานว่าด้วยเงื่อนไขจำเป็น พบว่าความสำเร็จดังกล่าวเกิดจากสมาชิกของชุมชนที่กระตือรือร้น (Active citizen) ทั้งกลุ่มย่อยระดับแกนนำ และกลุ่มสมาชิกชุมชนทั่วไป ทั้งนี้ด้วยเงื่อนไขเชิงกระบวนการของขั้นตอนการร้องขอใช้สิทธิ์ถอดถอนตามกฎหมายที่ต้องเป็นไปตามหลักปฏิบัติที่มีกฎหมายกำหนดชัดเจน ตลอดจนเมื่อ

พิจารณาในเชิงลึกพบว่า กลุ่มเคลื่อนไหวของชุมชนนาเสียว ได้ผสมองค์ประกอบพื้นฐานของสถานะสมาชิกชุมชนทั้ง 3 ประการ คือ **ความรู้ แนวทางปฏิบัติ และความคิด/ทัศนคติของพลเมือง** อย่างกลมกลืน สมาชิกชุมชนที่กระตือรือร้นด้วยว่ามีเงื่อนไขด้านภาวะวิสัย และด้านอัตวิสัย อันได้แก่ความตระหนัก ความรู้ ความสามารถของผู้นำซึ่งนับเป็นส่วนสำคัญหลัก กอรปกับสมาชิกที่มีเงื่อนไขด้านภาวะวิสัยแบบผจญปัญหาาร่วมกันจึงเกิดการรวมตัวกันขึ้น ซึ่งประเด็นดังกล่าวพิจารณาจากรายชื่อแกนนำการเคลื่อนไหว พบว่านอกจากจะเป็นผู้อาวุโส เป็นที่เคารพของชุมชนแล้วยังพบว่า กลุ่มแกนนำดังกล่าวบางส่วนเป็นผู้ที่มีความรู้ มีระดับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ตลอดจนเป็นข้าราชการในภาคส่วนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เพียงสนใจการเมืองท้องถิ่นเท่านั้น แต่อยู่ในสภาพ **สถานะสมาชิกชุมชน** ซึ่งแกนนำบางส่วนยังผ่าน การทำงานการเมืองระดับท้องถิ่นมากระยะหนึ่ง ประสบการณ์ดังกล่าว จึงผสมองค์ประกอบพื้นฐานของสถานะสมาชิกชุมชนมิติอื่น ๆ โดยเฉพาะการเข้าใจต่อภาวะวิสัยความเดือดร้อนหรือความต้องการของประชาชนในชุมชน ด้วยช่องทางและกลไกทางโอกาสการเมืองต่างๆ ทำให้ผู้นำถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในปรากฏการณ์ที่มีผลต่อความสำเร็จและการก่อตัวของกลุ่ม และสมาชิกของชุมชนที่กระตือรือร้นจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จและการเติบโตของการเมืองภาคประชาชน ซึ่งพัฒนาจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการของชาวบ้านเพื่อทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยเฉพาะทำให้เกิด **พื้นที่การเมือง** ใหม่ขึ้นมา โดยมีประชาชนเป็นผู้แสดงหลักเพื่อมุ่งยกระดับการปกป้องคุ้มครองสิทธิและประโยชน์สาธารณะ สะท้อนความสามารถในการจัดการความต้องการและพึ่งตนเองได้

เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง ด้วยว่าองค์กรการเมืองภาคประชาชนนั้นเป็นองค์กรที่ปรับเปลี่ยนไปตามเป้าหมาย วิธีการต่างๆ เงื่อนไข บริบทหรือนิเวศวิทยาองค์กร ซึ่งอาจพิจารณา กลุ่มการเมืองภาคประชาชนผ่านองค์การในฐานะวัฒนธรรม (Organizations as The Cultures) ตามความเป็นจริงที่ว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังนั้น รูปแบบ คุณภาพ ประสิทธิภาพหรือความสำเร็จขององค์กร จึงสัมพันธ์กับปัจจัยด้านค่านิยม ความรู้สึก ความเชื่อ ของสมาชิกในชุมชน และการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากสมาชิก บริบททางสังคม วัฒนธรรม จึงมีความสำคัญต่อรูปแบบ การจัดการองค์กร ตลอดจนยังสะท้อนให้เห็นการดึงเอาพลังจากวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ามาใช้สร้าง ความสำเร็จ เช่น การสื่อสาร (Communication) และการทำให้เป็นประเด็นสาธารณะ ดังนั้นเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีนัยยะต่อความสำเร็จของปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวของชาวบ้านในการตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่นโดยการใช้สิทธิ์ถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นผ่านมุมมองการวิเคราะห์ของการศึกษานี้ จึงให้ความสำคัญของเงื่อนไขเชิงโครงสร้างในมุมมองเชิงมิติองค์กร/กลุ่มประชาชน มิติจุดมุ่งหมาย เนื้อหา ยุทธวิธีของกลุ่มการเคลื่อนไหว และมิติบริบทแวดล้อม ซึ่งสามารถพิจารณาแยกเป็นองค์ประกอบได้ในประเด็นดังนี้ คือ 1) การเกิดกลุ่มองค์กร ขบวนการ 2) เป้าหมาย วัตถุประสงค์ 3) ลักษณะของกลุ่ม องค์กร ขบวนการ 4) เงื่อนไข

ของการเกาะเกี่ยวร่วมกันในกลุ่ม องค์การ ขบวนการ 5) กิจกรรมที่กระทำต่อเนื่อง 6) ศักยภาพภายใน ซึ่งรายละเอียด เป็นดังนี้

1. การเกิดกลุ่ม องค์การ ขบวนการ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวของชาวชุมชนตำบลนาเสียว ซึ่งนับเป็นการกระทำร่วมกัน (Collective Action) ซึ่งคนจะเข้าร่วมใน กิจกรรมร่วมกัน ก็ต่อเมื่อได้รับผลประโยชน์พิเศษหรือกรณีมีประเด็นกระทบต่อการเป็นสมาชิก ตลอดจนกลุ่มอาจจะเกิดขึ้นเพราะผู้นำหรือผู้ก่อตั้งชักชวนคนให้เข้าร่วม ซึ่งวางอยู่บนการมีแรงจูงใจ เช่น ผลประโยชน์ทางวัตถุ การให้ความรู้สึกทางอารมณ์ร่วมกัน (Solidarity) หรือการมีจุดมุ่งหมาย (Purposive) ด้านอุดมการณ์ ตลอดจนมรรควิธีและเป้าหมายของการเมืองภาคประชาชนนั้นแล้วแต่ผลักดันให้คนในชุมชนต้องมีการรวมกลุ่มทางสังคม (Social group) ที่จะพัฒนาไปสู่องค์กร ขบวนการ (Organization & movement) ซึ่งจะทำให้มีพลังอำนาจในการต่อรองเพื่อกระบวนการปฏิบัติงานของตนเอง (People empowerment) ซึ่งโดยนัยยะแล้วการรวมตัวกันเพื่อเคลื่อนไหวของชาวชุมชนตำบลนาเสียว จึงมาจากหลากหลายของเหตุผล แต่ที่สำคัญพบว่า นอกจากประโยชน์ร่วมกันหรือประโยชน์เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนและอำนาจต่อรองแล้ว การรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชนยังถูกกระตุ้นจากการมีประสบการณ์ร่วมกันจากประเด็นปัญหาและตลอดจนความต้องการร่วมกัน เชิงกระบวนการตามข้อกำหนดตามรูปแบบ รัฐจัดวาง นั่นคือ ต้องการใช้สิทธิ์พื้นฐานตามกฎหมาย ต้องการความยุติธรรม และความเป็นธรรมในการบริหารงานสาธารณะ ตลอดจนยังต้องการแสดงกระทำกิจกรรมการเมืองด้วยตนเองที่ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย ซึ่งเงื่อนไขด้านอัตวิสัยและภาวะวิสัยของกลุ่มแกนนำและชาวบ้าน แม้นับได้ว่าเป็นเงื่อนไขจำเป็นที่ทำให้เกิดกลุ่มการเมืองภาคประชาชนในท้องถิ่น หากแต่การรวมกลุ่มยังนับเป็นผลกระทบเชิงรูปแบบจากข้อกำหนดเชิงกฎหมายที่ขับเคลื่อนให้เกิดการกระทำร่วมกันอีกประการ

2. กลุ่ม องค์การมีเป้าหมาย ทั้งนี้การรวมกลุ่มทางสังคม (Social group) ที่จะพัฒนาไปสู่องค์กร ขบวนการ โดยเฉพาะการปฏิบัติการกิจกรรมทางการเมืองนั้น วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มต้องเป็นประโยชน์ต่อทางสาธารณะชัดเจน และมีการดำเนินงานอย่างอิสระ ทั้งสองประเด็นนี้ทำให้ การเคลื่อนไหวของการเมืองภาคประชาชนสามารถเข้าถึงระบบการเมืองหรือที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจร่วมต่อระบบการเมือง เป้าหมายของกลุ่ม องค์การการเมืองภาคประชาชนต้องเป็นเป้าหมายที่อิสระจากราชการ เป็นกลุ่มองค์กรที่สร้างความเป็นการเมืองที่ไม่พึ่งพารัฐ เพื่อสะดวกและมีคุณภาพในการเคลื่อนไหวทางการเมือง แต่อาจจะริเริ่มหรือก่อเกิดกลุ่มองค์กรจากการกระตุ้นของภายนอก เช่น ราชการ องค์การพัฒนาเอกชนก็ได้ ซึ่งการเกิดขึ้นของกลุ่มเคลื่อนไหวของชาวบ้านในตำบลนาเสียวนั้นเกิดในลักษณะพหุภาคีในตำบลระหว่าง กลุ่มกิ่งรัฐ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน) กลุ่มภาคประชาชนและกลุ่มเฉพาะกิจ (นักการเมืองท้องถิ่น) ซึ่งเมื่อพิจารณาแยกกลุ่มพหุภาคีออกเป็น 2 ส่วน อันได้แก่ กลุ่มแกนนำ การเคลื่อนไหว และกลุ่มสมาชิกทั่วไปที่เป็นประชาชน พบว่าทั้ง 2 กลุ่มกลับมีเป้าหมายที่ย้อนแย้ง

กัน โดยพบว่ากลุ่มแกนนำการเคลื่อนไหว มีแรงขับเคลื่อนด้านอัตวิสัยที่แรงกล้ามีเป้าหมายเพื่อมุ่งความสำเร็จของการร่วมกันในการเคลื่อนไหวเพื่อใช้กลไกตามกฎหมายเพื่อให้กระบวนการเข้าสู่ใช้สิทธิยื่นและลงมติถอดถอนบรรลุและมีผลสำเร็จ ส่วนกลุ่มสมาชิกทั่วไปที่เป็นประชาชนกลับต้องการเพียงความยุติธรรมและ ความเป็นธรรมจากการบริหารงานสาธารณะมองตัวเองเป็นผู้รับผลกระทบจากการบริหารและที่สำคัญไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อยื่นและลงมติถอดถอนเพราะเชื่อว่าเป็นแนวทางที่รุนแรงขัดต่อหลักการอยู่ร่วมกันของสังคมและวัฒนธรรมชุมชนซึ่งหากหลีกเลี่ยงได้จะไม่ใช้หลักการนี้ เพียงแต่ตระหนักว่าเงื่อนไขเชิงกระบวนการของการร้องขอใช้สิทธิถอดถอนต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายและต้องเป็นผู้ ลงมือกระทำ การรวมกลุ่มเคลื่อนไหวจึงเป็นมรรควิธีที่ต้องทำผ่านรูปแบบตามข้อกำหนด

3. ลักษณะการจัดการกลุ่ม องค์กร ขบวนการของการเมืองภาคประชาชน แม้ว่ายังมีประเด็นถกเถียงทางแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรที่ยังไม่ชัดเจน หากแต่ก็ยอมรับว่ากลุ่ม องค์กรภาคประชาสังคมมีการจัดโครงสร้างระบบกลุ่มองค์กรแบบหลวม ๆ หรือเป็นองค์กรรูปแบบชาวบ้านมาจากสำนัก ลักษณะการจัดโครงสร้างของกลุ่มจึงสะท้อนถึงความเป็นกลุ่มองค์กรแบบ ปฐมภูมิที่ค่อนข้างมีอิสระจากรัฐหรือไม่จำเป็นต้องเคร่งครัดกับกฎระเบียบโดยมีความสัมพันธ์ แบบราบไม่มีความซับซ้อนและกำหนดการแบ่งงานกันไม่ชัดเจน หรืออาจจะมีการแบ่งงาน มีการจัดระบบและโครงสร้างเพียงแคให้เป็นที่รับรู้และเข้าใจว่าบทบาทใดเป็นของใคร มีกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่เรียบง่าย ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับบริบทที่เกี่ยวข้องและความจริงของแต่ละพื้นที่ ทำให้ความสัมพันธ์ในองค์กรไม่กำหนดรูปแบบองค์กรไว้ก่อน แต่เน้น ใจ คือเน้นใช้ความไว้วางใจเพื่อเชื่อมโยงกับสรรพสิ่ง องค์กรจึงไม่ใช่รูปแบบตายตัว แต่มีความเป็นพลวัตสูงตลอดจนเงื่อนไขทางประเพณีวัฒนธรรมหรือสถานการณ์จึงมีอิทธิพลต่อโครงสร้างกลุ่มองค์กรเสมอๆ สอดคล้องกับงานของประภาส ปิ่นตบแต่ง (2551) ที่พบว่าองค์กรภาคประชาชนมีการจัดโครงสร้างเป็นแบบเครือข่าย สร้างกลไกตัดสินใจแบบเสมอหน้ากัน หรือเป็นการตัดสินใจแบบราบ โดยมี สมัชชาพ่อครัวใหญ่ เป็นแกนประชุมในการกำหนดยุทธศาสตร์การต่อสู้ และเป็นหัวใจของการตัดสินใจร่วมกันของผู้นำรวมหมู่ ประเด็นดังกล่าวพิจารณาในบริบทชุมชนนาลีเยว พบว่า แกนประชุมและหัวใจหลักของกลุ่มมาจากอดีตนักการเมืองท้องถิ่น(ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มรองนายกฯ) ซึ่งลักษณะดังกล่าว จึงส่งผลต่อการจัดการกลุ่มและความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งการมอบหมายหน้าที่ การกำกับยุทธวิธีและเป้าหมายการต่อสู้เคลื่อนไหว ตลอดจนผู้นำดังกล่าวยังมี ที่ปรึกษา ประกอบด้วย กลุ่มผู้อาวุโสในชุมชนข้าราชการบางส่วน สมาชิกสภาท้องถิ่น และนักวิชาชีพ(ทนายความ) โดยมี เลขานุการ ที่เป็นตัวแทนกลุ่มเคลื่อนไหวซึ่งเป็นกลุ่มแกนนำของทั้ง 12 หมู่บ้าน ซึ่งมาจากความสมัครใจทำหน้าที่วิเคราะห์สถานการณ์เพื่อนำเสนอแกนประชุม รวมทั้งตอบโต้ประเด็นต่างๆ และมี กลุ่มสมาชิกชุมชนผู้มีเงื่อนไขด้านอัตภาวะวิสัยค่อนข้างสูงคอย ทำหน้าที่ขับเคลื่อนมวลสมาชิก

ทั่วไปให้ดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ หากแต่ลักษณะการจัดการกลุ่มไม่ชัดเจน ระเบียบการรวมตัวกันจึงอยู่ที่ตัวแกนประชุมและหัวใจกลุ่มเป็นหลัก

4. แรงเกาะเกี่ยวหรือเงื่อนไขของการเกาะเกี่ยวร่วมกันในกลุ่ม องค์กร ขบวนการ ทั้งนี้โดยทั่วไปพบว่ามี 3 ประการ คือ ระเบียบของกลุ่ม ด้วยว่าองค์การของกลุ่มภาคประชาชนเป็นแบบไม่เป็นทางการตลอดจนโครงสร้างระบบกลุ่มเป็นแบบหลวม ๆ ซึ่งทำให้กลุ่มเกาะเกี่ยวยึดโยงกันโดยสายใยสัมพันธ์ด้วยบรรทัดฐาน ค่านิยม การให้เกียรติ และศักดิ์ศรีเป็นหลัก โดยเฉพาะแกนนำกลุ่มจะได้รับความไว้วางใจ เกียรติ และศักดิ์ศรีที่สูง นับเป็นจุดยึดโยงสำคัญ คำชี้แจงจากผู้นำจึงว่าด้วยระเบียบกลุ่มที่คอยยึดเกี่ยวร่วมกันของกลุ่ม อีกประการหนึ่งที่เป็นเงื่อนไขเกาะเกี่ยวกันในกลุ่ม นั่นคือ แรงเกาะเกี่ยวยึดโยงปัจเจกบุคคลให้มาเป็นสมาชิกกลุ่ม ทั้งนี้ด้วยกลุ่มเคลื่อนไหวมีรูปร่าง การก่อตัว และวัตถุประสงค์ ดังที่กล่าวไว้ ซึ่งสะท้อนรูปแบบการจัดการกลุ่มของขบวนการชาวบ้าน แบบปฐมภูมิที่มาจากบรรทัดฐาน ค่านิยม ประเพณีวัฒนธรรม ความเหนียวแน่นหรือการเกาะเกี่ยวภายในของกลุ่มจึงประกอบขึ้นมาจาก แรงเกาะเกี่ยวภายใน นั่นคือ ความมีน้ำใจความโอบอ้อมอารี ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และที่สำคัญคือความเป็นเครือญาติเดียวกัน ทั้งนี้พบว่าภายในชุมชนทั้ง 12 หมู่บ้าน แทบจะเป็นเครือญาติกันทั้งสิ้น ดังนั้นเงื่อนไขการเกาะเกี่ยวร่วมกัน ในกลุ่มเคลื่อนไหวของชาวชุมชนนาเสียว จึงนับว่าเข้มข้นเข้มแข็งและมีนัยยะต่อการร่วมแสดงออกผ่านการชี้แนะและกระทำแทนโดยแกนนำอยู่ค่อนข้างมาก ประการสุดท้ายที่นับเป็นแกนยึดเกี่ยวร่วมกันในกลุ่ม คือเงื่อนไขทางอุดมการณ์ตลอดจนทัศนคติ แม้ว่าเงื่อนไขดังกล่าวจะสะท้อนย้อนแย้งว่าขัดกันเชิงเป้าหมาย วัตถุประสงค์ในแต่ละกลุ่มย่อย โดยที่กลุ่มแกนนำรับจากเงื่อนไขด้านอัตวิสัยที่รุนแรง ส่วนกลุ่มสมาชิกแม้มีแรงขับเคลื่อนภาวะวิสัยบนประสบการณ์ความเดือดร้อนร่วมกัน ปัจจัยด้านบรรทัดฐาน ค่านิยม ประเพณีวัฒนธรรม ก็ยังนับว่ามีผลในการลดทอนเป้าประสงค์ให้เหลือเพียงการขอคืนความยุติธรรมมากกว่าการมุ่งล้มล้างฝ่ายตรงข้าม

5. การมีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะว่ากิจกรรมคือ เครื่องมือหรือสื่อที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน เช่นเดียวกันกิจกรรมในการเคลื่อนไหวก็เปรียบเหมือนชีพจรวัดความดำรงอยู่ของกลุ่ม หรือในอีกทรรศนะหนึ่งกล่าวว่า กิจกรรม คือ พื้นที่สาธารณะ ที่สมาชิกสามารถเข้าถึงได้และเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก รูปธรรมที่ปฏิบัตินั้นพบว่า การจับกลุ่มแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ต่อทั้งสภาพปัญหา ทั้งมูลเหตุและตัวปัจเจกบุคคล จึงเป็นกิจกรรมต่อเนื่องที่ชี้แทนเครื่องมือ กระบวนการและเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อขยายความสู่การทำให้เป็นประเด็นสาธารณะ การจับกลุ่มแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ จึงเท่ากับเวทีสาธารณะหรือ พื้นที่สาธารณะ ในเชิงทฤษฎีโดยปริยายตลอดจนเป็นช่องทางผ่านของกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดทิศทางกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อการวิเคราะห์ปัญหา แนวทางปฏิบัติ และการแสวงหาทางออก อย่่างไรก็ตาม

กิจกรรมที่ต่อเนื่อง จึงเป็นพื้นที่สาธารณะ โดยเป็น 1) สถานที่หรือแหล่ง

หรือกิจกรรมที่ชาวบ้านสามารถรวมกลุ่มกันอย่างอิสระหรือเป็นแหล่งที่ชาวบ้านช่วยกันสร้างขึ้นมา ทุกคนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งพิจารณาพบว่าโดยแรกเริ่ม คือบ้านผู้นำชุมชน แกนนำการเคลื่อนไหว และพัฒนาเป็นสถานที่สาธารณะ เช่น ศาลาการเปรียญของวัด ห้องประชุมโรงเรียน จนถึงสถานที่ราชการ ซึ่งในประเด็นดังกล่าวพัฒนาควบคู่กันไปกับขนาดของกลุ่ม อันเป็นผลที่ได้จากการขยายความสู่การทำให้เป็นประเด็นสาธารณะ 2) การดำรงอยู่ของกิจกรรมด้วยการสื่อความหมาย ภายใต้บริบทของความใกล้ชิดแบบเครือญาติ ค่านิยม ประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกันของคนในชุมชน ทั้งการสนับสนุนทรัพยากรในหลายลักษณะ เช่น ให้สถานที่ ให้ข้าวปลาอาหาร ให้เครื่องต้ม ทั้งนี้เพื่อดำเนินกิจกรรมและการดำรงอยู่ของกิจกรรม จึงสะท้อนให้เห็นถึงวิถีและปฏิสัมพันธ์ในการดำเนินงานของกลุ่มเคลื่อนไหวที่สอดคล้องอัตลักษณ์ท้องถิ่น 3) ความตั้งใจหรือมีจุดมุ่งหมายในการอยู่ร่วมกัน เช่นนี้กิจกรรมต้องเป็นเงื่อนไขสำคัญ ในการดำรงอยู่ร่วมกัน นั่นคือการร่วมแสดงออกในมิติต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายและเป็นกิจกรรมที่ต้องปรับเปลี่ยนไปต่อเนื่องเพื่อป้องกันความเบื่อหน่ายหรือซ้ำซากของสมาชิก ดังนั้นกิจกรรมที่ต่อเนื่องโดยการจับกลุ่มแสดงความคิดเห็น วิชาการวิจารณ์จึงเป็นช่องทางการเรียนรู้และเพิ่มการรับรู้ให้แก่สมาชิกมากกว่าการเคลื่อนไหวในกิจกรรมรูปแบบอื่น ๆ กอรปกับชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาก การขยายความสู่การทำให้เป็นประเด็นสาธารณะในเชิงลักษณะการเมือง จึงนำสู่ขบวนการการเมืองชาวบ้านและพัฒนาขึ้นอย่างเป็นลำดับ ลักษณะดังกล่าวเสมือนเป็นตัวชี้วัดการมีตำแหน่งแห่งที่ในสังคมการเมืองของชุมชนที่ได้รับการยอมรับจนทำให้ปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวเกิดขึ้น

6. ศักยภาพภายใน/ความเข้มแข็ง ของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนเกิดจากการจัดการทรัพยากรภายในที่เน้นไปที่กำลังทุน สติปัญญา วัสดุสิ่งของของตนเองเป็นหลักหรืออาจมาจากการช่วยเหลือ สนับสนุนจากองค์กรภายนอกอื่น ๆ บาง เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรวิชาการ ซึ่งโดยหลักแล้วจะเห็นว่าศักยภาพภายในของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนต้องเข้มแข็งภายใต้ การจัดกิจกรรมของกลุ่มเองมากกว่าจะพึ่งพาจากภายนอก โดยชาวบ้านต้องดำเนินการช่วยเหลือหรือกลุ่มต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก ซึ่งศักยภาพในของกลุ่มการเมืองในเชิงปฏิบัติการ จึงต้องประกอบด้วย การพึ่งทรัพยากรเงิน การพึ่งพาทรัพย์สินอันเป็นทรัพยากรอื่น ๆ ภายในชุมชน ตลอดจนพึ่งพาสติปัญญาหรือความรู้ความสามารถจากศักยภาพภายในของกลุ่มมากที่สุด ที่กล่าวมาล้วนเป็นหลักการเชิงทฤษฎี สำหรับกรณีศึกษาพบว่าศักยภาพภายในของกลุ่มเคลื่อนไหวของชาวชุมชน นาเสียว มีหลายอย่างสอดคล้องตามหลักทฤษฎีหลายประการ และมีประเด็นเชิงลึกบางประการ ทั้งนี้พบว่าศักยภาพภายในของกลุ่มชาวบ้านของกรณีศึกษา เช่น กำลังเงินทุน ทรัพยากร/อุปกรณ์ ตลอดจนสติปัญญาหรือความรู้ความสามารถล้วนได้รับการสนับสนุนอย่างเปิดเผยจากชาวบ้าน ซึ่งสะท้อนความเข้มแข็งของกลุ่มและศักยภาพภายใน โดยเป็นไปใน 2 ลักษณะ คือ การสนับสนุน อันเกิดจากความคับแค้นใจจากเงื่อนไขภาวะวิสัย และการสนับสนุน อันเกิดจากความเป็นเครือญาติและมิตรใกล้ชิด ซึ่งโดยนัยยะแล้วแม้จะแสดงให้เห็นความเข้มแข็ง

และศักยภาพภายในของกลุ่มชาวบ้านเชิงประจักษ์ที่ได้รับระดับหนึ่งภายใต้กรอบเวลาปฏิบัติการการเคลื่อนไหว หากพิจารณาในระยะยาวอาจจะประสบปัญหาความไม่ต่อเนื่องได้ ทั้งนี้พบว่า ขบวนการเคลื่อนไหวต่อสู้เรียกร้องของชาวบ้าน ศักยภาพภายในด้านทรัพยากรจำเป็นต้องพึ่งบุคคลที่เป็น แกนประชุม ซึ่งเป็นทั้งคลังสมองและยังเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายหลักในการดำเนินการ แม้บางส่วนจะเรียกรวมจากกลุ่มแกนนำและมีบ้างที่ชาวบ้านออกสทบ โดยส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะอื่น ๆ เช่น เป็นธุระเรื่องยานพาหนะ เป็นธุระเรื่องสถานที่ ช่วยจัดหาอาหาร-เครื่องดื่มกรณีเป็นบ้านเจ้าภาพ เป็นต้น ส่วนมิติความรู้ความสามารถพบว่า แกนประชุม และกลุ่มแกนนำ นับเป็นผู้ชี้หน้าเกือบทั้งหมด ประเด็นนี้พบว่าช่วงแรก แรงกระตุ้นจากเงื่อนไขด้านภาวะวิสัยที่เกิดขึ้น ความพยายาม ความมุ่งมั่น ตลอดจนแรงสนับสนุนล้วนเป็นไปโดยชาวบ้านเองอย่างท่วมท้น เมื่อปฏิบัติการไประยะหนึ่งพบว่า แกนประชุม และ กลุ่มแกนนำ กลับเป็นผู้ดำเนินการหลักและเป็นผู้คอยกระตุ้น ชุมชนอยู่ในฐานการสนับสนุนในเชิงรูปแบบมากกว่า เช่น สนับสนุนในการเข้าชื่อหรือออกไปลงมติคะแนนให้เป็นไปตามเกณฑ์ ซึ่งทำให้การเคลื่อนไหวจึงอยู่ในรูปแบบ กระทำแทน โดยกลุ่มแกนนำ ลักษณะดังกล่าวเป็นไปได้ว่าวัตถุประสงค์แท้จริงของผู้ออกเสียงอาจถูกรีดรอนผ่านการสนับสนุนในเชิงรูปแบบและเกิดความย้อนแย้งกับเจตนารมณ์เชิงหลักการของการเมืองภาคประชาชนระดับหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นศักยภาพภายใน/ความเข้มแข็งของขบวนการการเมืองของชาวบ้านที่อาจจะไม่ต่อเนื่องในอนาคต

เงื่อนไขด้านโอกาสทางการเมืองและผลสะท้อน สำหรับส่วนนี้จะแยกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) เงื่อนไขด้านโอกาสทางการเมือง และ 2) ผลสะท้อนที่เกิดขึ้นพิจารณาประเด็นแรก คือเงื่อนไขด้านโอกาสทางการเมือง พบว่า มี 3 อย่างที่สอดรับกัน นั่นคือ กระแสของขบวนการการเมืองท้องถิ่นที่เกิดขึ้นและกำลังเคลื่อนไหวต่อสู้เรียกร้องในประเด็นต่างๆ ทั้งนี้ด้วยว่าชุดความคิดของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมของอุดมการณ์ กระแสการเมืองท้องถิ่นจึงสะท้อนภาพการยอมรับของสังคมว่าให้ความสำคัญต่อการเคลื่อนไหวต่อสู้เรียกร้องและพัฒนาเป็นวัฒนธรรมของอุดมการณ์ของคนท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นช่องทางการเรียนรู้ของการดำรงตัวตนในสถานะความเป็นพลเมืองที่จะพิทักษ์สิทธิของตนเอง ดังนั้นกระแสขบวนการการเมืองท้องถิ่นจึงมีคุณค่าและมีพลังมากพอที่จะขับเคลื่อนภาคส่วนต่างๆ ของสังคมให้ตื่นตัวอยู่ไม่น้อย และรวมถึงประเด็นการทวงคืนอำนาจเพื่อร่วมบริหารจัดการท้องถิ่นดังกล่าวด้วย นอกจากนี้เงื่อนไขด้านโอกาสทางการเมืองอีกประการ ซึ่งนับได้ว่าเป็นเงื่อนไขหลักที่เปิดพื้นที่ความชอบธรรมให้แก่คนในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก นั่นคือการบัญญัติสิทธิในรัฐธรรมนูญโดยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญตั้งแต่ ฉบับ ปี พ.ศ. 2540 จนถึงฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2550 ที่ได้บัญญัติเรื่องการมอบอธิปไตยให้แก่ท้องถิ่นเพื่อให้ดูแลตนเอง สำคัญในมาตรา 281- 290 ที่ว่าด้วยหลักแห่งการปกครองตนเอง การให้มีคณะผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ตลอดจนมีแนวทางจัดการท้องถิ่นในรูปแบบที่คนท้องถิ่นเป็นผู้แสดงหลัก เช่น การลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น การเข้าชื่อเสนอให้พิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น เป็นต้น

สาระสำคัญ ของรัฐธรรมนูญที่ให้ความสำคัญแก่บทบาทของคนท้องถิ่นในการตรวจสอบท้องถิ่น ตามหลักประชาธิปไตยทางตรง ตาม มาตรา 286 ตลอดจนการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่า ด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่มีผล บังคับใช้วันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2542 จึงนับเป็นเงื่อนไขด้านโอกาสทางการเมืองจากมิติด้าน กฎหมายที่นับว่ามีผลกระทบเป็นอย่างยิ่ง และสุดท้ายที่นับเป็นโอกาสทางการเมืองอีกประการคือ พัฒนาการการตรวจสอบการบริหารงานและกิจกรรมสาธารณะที่สามารถดำเนินการได้หลาย แนวทาง ตั้งแต่ ร่วมรับฟังการประชุมของสภา ขอรับทราบข้อมูลข่าวสาร การติดตามการดำเนิน โครงการและ ใช้จ่ายงบประมาณ คัดค้านข้อบังคับ การร่วมแสดงความคิดเห็น การร้องเรียน การ ฟ้องศาล การประท้วง เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นชุดของแนวปฏิบัติที่สังคมร่วมส่งถ่ายกันมา อย่างเป็นลำดับ ที่กล่าวมานับได้ว่าการเมืองภาคประชาชนได้เปิดพื้นที่ของสังคมการเมืองหรือ พื้นที่สาธารณะให้กับประชาชนเป็นอย่างมาก จึงนับเป็นเงื่อนไขด้านโอกาสทางการเมืองที่หนุน และเป็นพลังขับเคลื่อนการเมืองภาคพลเมืองของชาวชุมชนนาเสียวมิใช่น้อย

สำหรับผลสะท้อนของขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องตรวจสอบการบริหารท้องถิ่น ด้วยการยื่น ถอดถอนนายกองค์การบริหารท้องถิ่นของกรณีศึกษา ส่วนนี้จะแยกพิจารณาเป็น 2 ส่วน คือ ผล สะท้อนต่อระบบการเมืองภายในชุมชน และผลสะท้อนต่อระบบการเมืองนอกชุมชน พิจารณา ส่วนแรกพบว่า ผลสะท้อนต่อระบบการเมืองภายในชุมชน สิ่งที่น่าเป็นผลสะท้อนที่เกิดขึ้นต่อคนในชุมชน นาเสียวเอง พิจารณาได้ 2 ประเด็นคือ 1) สำนึกและอุดมการณ์ของความเป็นพลเมืองหรือ อุดมการณ์ท้องถิ่นนิยม และ 2) ชุดปฏิบัติการในการตรวจสอบการบริหารท้องถิ่น พบว่าสำนึก และอุดมการณ์ของความเป็นพลเมืองหรืออุดมการณ์ท้องถิ่นนิยมที่ยังเหลือค้าง เป็นผลสะท้อนที่ มีมากน้อยแตกต่างกันตามกลุ่มย่อยของชุมชน โดยกลุ่มแกนนำการเคลื่อนไหวที่ประกอบด้วย กลุ่มนักรบเมืองท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำฝ่ายปกครองยังคงไว้ซึ่งอุดมการณ์รักท้องถิ่นที่ยัง ค่อนข้างมาก เป็นไปได้ว่าเพราะเป็นผู้แสดงที่อยู่ในฐานะ ผู้กระทำการ จึงเกิดตระหนักร เพราะมีประสบการณ์ กับตนเองในการเคลื่อนไหวและมีบ้างที่ได้รับผลกระทบเชิงลบ (คดีความ จากการฟ้องร้องหมิ่นประมาท) ตลอดจนพบว่ากลุ่มแกนนำดังกล่าวส่วนใหญ่ปัจจุบันล้วนเข้ามา มีบทบาททางการเมืองท้องถิ่น โดยดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน ซึ่งทำให้กลุ่มแกนนำจึงยังคงไว้ซึ่ง อุดมการณ์รักท้องถิ่นที่ยังค่อนข้างมาก ส่วนกลุ่มสมาชิกชุมชนทั่วไปพบว่า ภายหลังจากฝากฝัง อำนาจของตนให้กลุ่มแกนนำ ด้วยฉันทมติเชิงรูปแบบให้แก่แกนนำไปแล้ว สำนึกและอุดมการณ์ ดังกล่าวกลับลดลง มองเป็นเรื่องหน้าที่ของตัวแทน มองเป็นปัญหาที่ยังห่างไกลตนเอง จากการ สัมภาษณ์พบว่า การร่วมตรวจสอบ สอดส่อง กำกับ ที่ต้องดำเนินการผ่านตัวแทนด้วยเหตุผล สำคัญคือ เชื่อว่าตัวแทนที่ร่วมเคลื่อนไหว มีจริยธรรมมากพอที่จะฝากฝังหน้าที่ดังกล่าวได้ อีก สาเหตุหนึ่งคือเขาเหล่านั้นยังคงพะวงกับเรื่องปากท้องเป็นหลัก ด้วยเหตุผลดังกล่าวสำนึกและ อุดมการณ์ดังกล่าวจึงลดลงเหลือเพียงมีส่วนร่วม เชิงรูปแบบในลักษณะต่าง ๆ ส่วนประเด็นชุด ปฏิบัติการในการตรวจสอบการบริหารท้องถิ่น พบว่าความรู้และความเข้าใจมีครบอย่างเข้มข้น

สมาชิกชุมชนรู้ว่าต้องทำอะไรถ้าต้องดำเนินการเอง ลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนมีระดับพร้อมจะตื่นได้ตลอดเวลาเมื่อมีปัญหาเช่นเดิม ส่วนรูปแบบการรวมตัวเป็นกลุ่มที่จะคอยทำหน้าที่กำกับ ตรวจสอบ เชิงขนานกับสภาท้องถิ่นตรวจสอบเพื่อขับเคลื่อนการบริหารงานท้องถิ่นให้โปร่งใส ยังไม่มีเป็นรูปแบบชัดเจน หากแต่ยังคงไว้ซึ่ง กิจกรรมที่ต่อเนื่อง บางอย่าง เช่น พบปะ พูดคุยถึงบรรยายภาคทั่วไปของการเมืองในบางครั้ง

พิจารณาผลสะท้อนต่อระบบการเมืองนอกชุมชน ที่ชัดเจนที่สุดคือผลสะท้อนต่อการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ในการกำกับ ตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่นของตัวแทนที่มาจาก การเลือกตั้งผ่าน ชุดปฏิบัติการในการตรวจสอบการบริหารท้องถิ่น ในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะ การรวมกลุ่มของชาวบ้านเพื่อทวงคืนอำนาจและลงมือเป็นผู้กระทำการพิจารณาเฉพาะขอบเขตพื้นที่จังหวัดเดียวกันพบว่า หลังจากมีปรากฏการณ์ที่ อบต.นาเสียว ก็พบว่าเกิดกรณีขอยื่นใช้สิทธิ์ตรวจสอบการบริหารท้องถิ่นด้วยการยื่นถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง (อบต. โนนแดง จ.ชัยภูมิ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2553) เพียงแต่ลำดับและพัฒนาการการเคลื่อนไหวแตกต่างโดยรูปแบบของการเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมือง (Political move) เป็นไปโดยเลือกใช้ช่องทางการเมืองตามช่องทางปกติโดยไม่ผ่านการเคลื่อนไหวในรูปแบบนอกระบบการเมืองช่องทางปกติ อีกกรณีคือ กรณีขอยื่นใช้สิทธิ์ตรวจสอบการบริหารท้องถิ่นโดยการยื่นถอดถอนนายกองค์เทศมนตรีเทศบาลสงเปือย จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งประเด็นดังกล่าวสะท้อนภาพของผลสะท้อนที่เกิดต่อระบบการเมืองนอกชุมชนได้ชัดเจน แสดงนัยการส่งมอบชุดปฏิบัติการในการตรวจสอบการบริหารท้องถิ่นระหว่างประชาชนและชุมชนโดยตรงกันเอง และไม่ต้องอาศัยภาครัฐ แสดงถึงการเติบโตของขบวนการการเมืองชาวบ้านในประเด็นบทบาทการร่วมกำกับ ตรวจสอบ การบริหารงานสาธารณะที่ชัดเจน ระดับหนึ่ง

7. ปัญหา และอุปสรรคของการตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะในระดับท้องถิ่นโดยการขอใช้สิทธิ์ถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นที่ไม่สมควรอยู่ในตำแหน่ง ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 มาตรา 286 ของประชาชน

ผลการศึกษาพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคของของการเคลื่อนไหวยื่นและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามตามกฎหมายของประชาชนในระดับท้องถิ่น ดังนี้

ประการแรก ปัญหาความรู้ความเข้าใจของประชาชนผู้มีสิทธิ์เข้าชื่อร้องและลงคะแนนเสียง ตลอดจนทัศนคติ ค่านิยม และวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ประชาชนโดยรวมมีฐานะยากจนและมีระดับการศึกษาน้อย ตลอดจนไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในการเข้าชื่อร้องขอและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามตามขั้นตอนของกฎหมาย แต่ที่การดำเนินการประสบความสำเร็จเนื่องจากประชาชนเชื่อถือ เคารพ และศรัทธาผู้นำชุมชนและแกนนำ การเคลื่อนไหวจึงร่วมออกมาเคลื่อนไหว ซึ่งสะท้อนโดยกระบวนการเข้าชื่อร้องขอและลงคะแนนเสียงถอดถอนมีลักษณะ รัฐจัดวาง ซึ่งนับเป็นรูปแบบที่ประชาชนอาจถูกใช้เป็น

เครื่องมือทางการเมืองทั้งของนักการเมืองท้องถิ่นและของระบบราชการได้ นอกจากนี้ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการกำกับดูแลโดยประชาชนนั้นค่อนข้างน้อย เนื่องด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวเพิ่งได้รับยกฐานะจากสภาตำบล การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นถือเป็นเรื่องใหม่ และการรับรู้เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลจึงคิดว่าเป็นหน่วยงานภาครัฐ การกำกับดูแลการบริหารงานควรดำเนินการโดยภาครัฐด้วยกันก่อน ซึ่งภาพสะท้อนเชิงประจักษ์คือจำนวนบัตรเสีย จำนวน 33 ใบ และหลังจากกระบวนการสิ้นสุดเสร็จแล้วได้ก่อความเสียหายถูกฟ้องร้อง ซึ่งปัจจุบัน (3 ปี) ยังพบมีคดีค้างบางส่วนอยู่นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนยังไม่ค่อยเชื่อว่ากระบวนการถอดถอนจะสามารถแก้ปัญหาและยุติปัญหาได้นัก ตลอดจนทัศนคติความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน ยังเป็นองค์การภาครัฐและประชาชนอยู่ การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงคุณภาพจึงเป็นไปได้ค่อนข้างจำกัด การดำเนินการเข้าชื่อร้องขอและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปได้โดยผ่านตัวแทนและแกนนำซึ่งจะกระทบต่อคุณภาพการแสดงออกส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ประเด็นทัศนคติ ค่านิยมและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ทั้งการเคารพ เชื่อถือ และศรัทธาผู้นำ ตลอดจนความเอื้อเฟื้อและความมีไมตรีต่อกันของคนในสังคมท้องถิ่น ซึ่งนำมาสู่ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในหลายๆ มิติ โดยเฉพาะการแสดงออกในการร่วมตรวจสอบการบริหารจัดการท้องถิ่นซึ่งนับว่าเป็นไปได้โดยมีคุณภาพที่น้อย การปฏิบัติตามผู้นำโดยไม่ค่อยมีข้อโต้แย้งและสงสัย แม้ว่าในกรณีดังกล่าวจะเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และนอกจากนี้ค่านิยมและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมท้องถิ่นที่ถือคติความเอื้อเฟื้อและความมีไมตรีต่อกันเป็นหลักซึ่งสะท้อนปัญหาสำคัญบางประการที่มีนัยสำคัญต่อการแสดงออกในการร่วมตรวจสอบการบริหารจัดการท้องถิ่น ซึ่งผู้คนในท้องถิ่นจะเลือกแนวทางการถอดถอนต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจนถึงที่สุดก่อนส่วนการออกมาร่วมตรวจสอบการบริหารที่ไม่ชอบมาพากลจะกระทำเมื่อเลขชี้ตัวจำกัดความอดทนที่สุดก่อนจึงออกมาร่วมเคลื่อนไหว ประเด็นดังกล่าวจึงนับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญที่เกิดขึ้นในบริบทการขับเคลื่อนการบริหารงานที่โปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการเข้าชื่อร้องขอและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นมุมมองดังกล่าวถือเป็นแนวทางที่รุนแรงแตกหัก นับเป็นแนวทางที่สวนทางกับหลักปฏิบัติและค่านิยมและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมท้องถิ่นที่ถือคติความเอื้อเฟื้อและความมีไมตรีต่อกันหลัก

ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการและระบบการบริหารการลงคะแนนเสียงถอดถอน ด้วยกระบวนการถอดถอนตามกฎหมายมีขั้นตอนการดำเนินการ มีส่วนราชการและบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ตลอดจนมีรายละเอียดที่ถูกกำกับไว้ด้วยกฎหมายจึงมีประเด็นปัญหาหลายอย่าง ทั้งด้านการประสานงานของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 หน่วยงาน คือ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด กระทรวงมหาดไทยโดยผู้ว่าราชการจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล การดำเนินการมีขั้นตอนการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อกำหนดจำนวนมาก และต้องดำเนินการภายใต้กรอบระยะเวลาที่จำกัดตามกฎหมาย ซึ่งลำดับ

การดำเนินการพบว่าเกี่ยวข้องกับหลายส่วนราชการและเกี่ยวข้องกับภาคประชาชน จึงก่อความยุ่งยากซึ่งไม่เพียงแต่เฉพาะประชาชนในเขตปกครองตนเองนั้น ๆ เท่านั้น หากแต่ส่วนราชการก็พบว่าเกิดความยุ่งยากเช่นกัน นอกจากนี้การปฏิบัติงานของพนักงานส่วนท้องถิ่นต่างก็มีความลำบากใจในการปฏิบัติหน้าที่ เพราะช่วงเวลาดังกล่าวนายกองค์การบริหารส่วนตำบลยังคงอยู่ในตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งกระทบทางจิตใจของข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ความรู้สึกกดดันจากประชาชนในท้องถิ่นเองที่รู้สึกวาทระแวงจะถูกแทรกแซงจากอำนาจทางการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และอีกประการคือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากกระบวนการถอดถอน ทั้งของภาคประชาชนและภาคราชการส่วนท้องถิ่น ในส่วนของภาคราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เนื่องจากยังไม่พบว่ามีความชัดเจนในข้อกฎหมายว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนค่าใช้จ่ายในภาคประชาชนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการถอดถอนนั้นประชาชนต้องแบกรับเอง อาจจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่บั่นทอนความตั้งใจและความมุ่งมั่นในการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นเพราะขั้นตอนที่ยืดยาวหลายขั้นตอนและใช้เวลานาน อันจะกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่ต้องแบกรับที่สูงขึ้นจนอาจจะทำให้คิดว่าไม่คุ้มค่าได้

ประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติทางกฎหมาย ในการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยประชาชน มีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับกฎหมายหลายประการ คือ ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 286 ได้กำหนดเหตุแห่งการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเพียงว่า เพราะเหตุไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป การมิได้บัญญัติบทบัญญัติที่แสดงถึงเหตุไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป หมายความว่าอย่างไร หรือมีลักษณะอย่างไร ซึ่งทำให้กรอบความหมายของเหตุไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ไม่สามารถเข้าใจได้ชัดเจน ยากแก่การแยกแยะ จนอาจจะนำไปสู่การเป็นเครื่องมือทางการเมืองโดยประชาชนตกเป็นเครื่องมือได้ นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นถูกยื่นขอให้มีการลงคะแนนถอดถอนออกจากตำแหน่ง ซึ่งขณะดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนการถอดถอน ผู้บริหารท้องถิ่นยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพราะยังไม่มียกเลิกที่ให้ผู้ถูกยื่นขอให้มีการลงคะแนนถอดถอนหยุดพักการปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีการประกาศผลการลงคะแนนเสียง ซึ่งอาจจะทำให้ผู้ถูกยื่นขอให้มีการลงคะแนนถอดถอนใช้อำนาจหน้าที่ขัดขวางกระบวนการลงคะแนนเสียงถอดถอนได้ และปัญหาอีกประการคือในบัตรลงคะแนนเสียง ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 13 ซึ่งกำหนดลักษณะข้อความ เห็นด้วย หรือ ไม่เห็นด้วย ในบัตรลงคะแนนเสียง ซึ่งอาจจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นไม่เข้าใจความหมายของข้อความ เห็นด้วย หรือ ไม่เห็นด้วย จนเป็นเหตุให้เจตนาของการลงคะแนนเสียงผิดไป ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า มีประชาชนบางส่วนเกิดความสับสนไม่แน่ใจว่าการทำเครื่องหมายทับข้อความในบัตรลงคะแนนเสียงตรงกับความต้องการตัวเองหรือไม่ ปัญหาเกี่ยวกับ

บทบัญญัติทางกฎหมายอีกประการหนึ่งคือ การดำเนินการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตาม พ.ร.บ. การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามมาตรา 5 ว่าด้วยเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิ และ มาตรา 23 ว่าด้วยเกณฑ์ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอน ซึ่งทั้งสองมาตรา น่าจะมีผลกระทบต่อ การดำเนินการและอาจไม่สามารถดำเนินการได้บางกรณี เช่น กรณีการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น โดยเมื่อถือเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครั้งล่าสุด แต่สมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกเขตเล็กซึ่งนับว่ามีปัญหาโดยนัย ส่วน มาตรา 23 เกณฑ์ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเพื่อให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ในส่วนผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงหากไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ให้การเข้าชื่อถอดถอนบุคคลนั้นเป็นอันตกไป พบว่าในทางปฏิบัติได้ กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่อาจจะกระทำผิดกฎหมายได้ เพราะเป็นเหตุให้เกิดการช่วงชิงโอกาส ความได้เปรียบ-เสียเปรียบแตกต่างกันเชิงต้นทุน โดยกลุ่มผู้มีเจตนาร้องขอใช้สิทธิถอดถอนมี ต้นทุนเสียเปรียบมากกว่าจนอาจจะนำมาซึ่งพฤติกรรมไม่ชอบด้วยกฎหมายในลักษณะต่างๆ เพื่อให้ เข้า-ไม่เข้า เกณฑ์ ตลอดจนไม่ก่อเกิดความสมานฉันท์และยุติปัญหาแต่กลับ อาจจะนำมาซึ่งผลกระทบอื่นๆ แทน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทประชาชนในการตรวจสอบการบริหารจัดการ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเคลื่อนไหวถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วน ตำบล ผู้วิจัยจะนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาแนวทางการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นของกลุ่มประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว เพื่อตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะโดยการยื่นและลงมติถอดถอน ตามพระราชบัญญัติการ บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ของประชาชนในท้องถิ่น

จากผลการศึกษา แนวทางการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกลุ่ม ประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

1. ความรู้เกี่ยวกับองค์การตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมพบว่าแม้ส่วนใหญ่ประชาชนในท้องถิ่นจะรู้ว่ามีองค์การตรวจสอบ การทำงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งจากองค์การตรวจสอบภายในและองค์การตรวจสอบภายนอกอยู่ โดยจะรู้จักองค์การตรวจสอบภายใน เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงาน ตรวจสอบภายใน หรือการตรวจสอบการบริหารโดยประชาชนในท้องถิ่นเองมากกว่าองค์การ ตรวจสอบภายนอก เช่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานตรวจสอบของรัฐ อย่าง

สดง. ปปช. ตลอดจนการตรวจกำกับดูแลโดยนายอำเภอ หรือ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ การมีบทบาทขององค์กรภาคเอกชน สื่อมวลชนในการทำหน้าที่ดังกล่าว โดยประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับองค์การตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับปานกลาง ซึ่งที่น่าสนใจคือ ส่วนใหญ่รู้ว่าประชาชนหรือกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นสามารถแสดงบทบาทการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ ทั้งนี้จะเป็นผลสะท้อนจากกรณีปรากฏการณ์การถอดถอนที่เกิดขึ้น โดยประเด็นดังกล่าวได้สร้างบทเรียนรู้ระดับหนึ่งแก่ชุมชนและสังคม ตลอดจนนำสู่การพัฒนารูปแบบการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในหลายรูปแบบ อีกประการคือประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับบทบาทการทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสมาชิกสภาท้องถิ่นในสัดส่วนที่น้อยกว่าไม่รู้และเห็นว่าที่ผ่านมาสภาทำหน้าที่ดังกล่าวในระดับที่น้อย (ร้อยละ 19.31) ซึ่งก็น่าจะสะท้อนความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อบทบาทของสมาชิกสภาท้องถิ่นในฐานะตัวแทนประชาชนที่จะเข้าไปทำหน้าที่ดังกล่าว ตลอดจนหน้าที่ขับเคลื่อนการตัดสินใจเชิงนโยบายสาธารณะของท้องถิ่นให้ตรงกับความต้องการแท้จริงได้ ในประเด็นนี้สะท้อนอย่างมีนัยสำคัญว่าความไม่พอใจต่อการทำบทบาทหน้าที่ดังกล่าวของสมาชิกสภาท้องถิ่นโดยผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นทั่วไปอีกไม่กี่เดือนต่อมาที่สมาชิกสภาท้องถิ่นสอบตกเกือบยกชุด ประเด็นนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิรันดร์ คำเสมานันท์ (2541) ที่ศึกษาบทบาทการควบคุมและการตรวจสอบฝ่ายบริหารของฝ่ายนิติบัญญัติในองค์การบริหารส่วนตำบล โดยพบว่าอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การควบคุมและการตรวจสอบฝ่ายบริหารของฝ่ายนิติบัญญัติโดยสภาท้องถิ่นขาดประสิทธิภาพ คือระบบอุปถัมภ์ หรืออิทธิพลที่ฝ่ายบริหารมีต่อฝ่ายนิติบัญญัติทำให้ไม่กล้าควบคุมตรวจสอบฝ่ายบริหารอย่างเต็มที่ จนทำให้ประชาชนไม่เห็นความสำเร็จของบทบาทดังกล่าวสำหรับองค์การตรวจสอบภายนอก แม้ว่าโดยรวมประชาชนในท้องถิ่นจะรู้ว่านายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดมีหน้าที่กำกับ ตรวจสอบ การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนยังมีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่ดังกล่าวด้วย หากแต่ประชาชนในท้องถิ่นเองยังไม่รู้จักหน่วยงานอื่น ๆ ที่เป็นหน่วยงานตรวจสอบภายนอกของรัฐ เช่น สดง. ปปช. หรือองค์กรภาคเอกชน (NGOs) หรือสื่อมวลชนที่คอยทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ สะท้อนมุมมองต่างคนต่างอยู่ระหว่างประชาชนในท้องถิ่นและองค์กรส่วนท้องถิ่น ส่วนที่ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักว่ากรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุด ทั้งนี้เพราะประชาชนรับรู้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ อยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของหน่วยงานส่วนกลางอย่างกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และความเข้าใจดังกล่าวยังมากกว่ารู้ว่าประชาชนหรือกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งน่าจะสะท้อนประเด็นเชิงทัศนคติและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนว่า

ยังเป็นองค์กรภาคราชการและประชาชน ทำให้การแสดงผลบทบาทการร่วมตรวจสอบการบริหารงานกิจการสาธารณะขององค์กรท้องถิ่นเชิงคุณภาพจึงเป็นไปได้น้อย

2. ประสบการณ์การตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 ที่ผ่านมาประชาชนในท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของชุมชนมีประสบการณ์การตรวจสอบการบริหารงานขององค์การจากองค์การตรวจสอบภายในมากกว่าองค์การตรวจสอบภายนอก แต่ในรายละเอียดกลับเห็นว่าองค์การตรวจสอบภายนอกจากหน่วยงานตรวจสอบของรัฐ เช่น สตง. ปปช. เคยดำเนินการตรวจสอบการบริหารงานขององค์การมากที่สุด และมากกว่าการทำหน้าที่ดังกล่าวของประชาชนในท้องถิ่นเองที่เคยดำเนินการตรวจสอบการบริหารงานขององค์การมาแล้วอย่างกรณีการขอใช้สิทธิ์ถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามกรณีศึกษา ซึ่งประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในมุมมองของประชาชนในท้องถิ่นเองยังคิดว่าเป็นหน้าที่หลักของหน่วยงานภาครัฐด้วยกันเองอยู่ ทั้งรูปแบบการตรวจสอบของหน่วยงานภาครัฐโดยองค์การตรวจสอบภายในและองค์การตรวจสอบภายนอก ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นเองยังเห็นว่านายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดน่าจะมียุทธศาสตร์ที่ กำกับ ตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนตำบลมากกว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นเอง ซึ่งก็สะท้อนทัศนคติต่อรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนว่าเป็นผู้ให้บริการภาครัฐกับผู้รับบริการในระดับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชูชัย ศุภวงศ์ (2542) ที่ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าปัญหาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในมิติการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยทั่วไปประชาชนยังไม่เข้าใจโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และยังขาดการมีส่วนร่วมในการควบคุมการทำงาน ตรวจสอบ ติดตามการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใหม่ มีอำนาจและอิทธิพลเหนือวิถีชีวิตของประชาชน และประชาชนมีความคาดหวังต่อองค์การบริหารส่วนตำบลสูง เช่นเดียวกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ ดังนั้นบทบาทการดำเนินการตรวจสอบการบริหารงานขององค์การจึงยังรู้สึกห่างไกลและยังคิดว่า เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐต่อภาครัฐ โดยประชาชนเป็นเพียงผู้รับบริการ ส่วนองค์กรภาคประชาชนหรือกลุ่มภาคประชาชน ตลอดจนองค์กรเอกชน (NGO s) หรือสื่อมวลชน พบว่าประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และประสบการณ์น้อยมาก ซึ่งก็สะท้อนให้เห็นว่าเครือข่ายขององค์กรภาคประชาชน องค์กรเอกชน (NGO s) หรือสื่อมวลชน ที่ดำเนินการส่งเสริมบทบาทตรวจสอบการบริหารงานขององค์การภาครัฐดังกล่าวให้แก่คนในท้องถิ่นเองยังไม่ทั่วถึงครอบคลุม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สัมฤทธิ์ บุญรัตน์ (2552) ที่ศึกษาบทบาทสื่อในการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การนำเสนอข่าวในส่วนของการปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีน้ำหนักน้อย โดยส่วนใหญ่จะเป็นข่าวประชาสัมพันธ์ แม้ความคาดหวังของคนภายนอกต่อสื่อจะมีค่อนข้างสูงหากแต่ข่าวที่นำเสนอในเชิงการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น คิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 20 ของเนื้อหาทั้งหมด และไม่ได้ซ้ำในลักษณะเจาะลึกของโครงการต่าง ๆ เนื่องจากปัญหาเรื่องงบประมาณในการทำข่าว และความกลัวถึงภัยอันตรายที่จะมาของการถูกคุกคามสื่อหากทำข่าวที่ไปกระทบถึงผลประโยชน์ เนื่องจากมีปรากฏการณ์ของการถูกคุกคามสื่อให้เห็น อย่างเช่น นักข่าวเสียชีวิตที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. ลักษณะการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชน

สำหรับลักษณะการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชนในชุมชน จากผลการศึกษาพบว่าประชาชนในท้องถิ่นให้ความสนใจในการตรวจสอบกระบวนการจัดทำแผนมากที่สุด ทั้งนี้เพราะปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างองค์การบริหารส่วนตำบลมีแนวทางการจัดทำแผนประจำปีผ่านการทำประชาคม และใช้เวทีประชาคมในการกำหนดความต้องการของชุมชนด้วยการเปิดเวทีและโอกาสให้ประชาชนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการบริหารท้องถิ่นซึ่งเป็นสิ่งที่ดีและนับว่าเป็นกระบวนการเชิงเทคนิคที่จะให้ประชาชนมีบทบาทร่วมอย่างเป็นรูปธรรม หากแต่การตรวจสอบการบริหารงานองค์การในชั้นกระบวนการบริหารโครงการ และการประเมินผลโครงการกลับอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งการตรวจสอบดังกล่าวนับเป็นรูปแบบการตรวจสอบเชิงรุก ซึ่งสะท้อนนัยสำคัญในหลายประเด็น ทั้งนี้เพราะกระบวนการทำประชาคมของชาวบ้านเป็นรูปแบบที่เรียกว่า รัฐจัดวาง แบบหนึ่ง แม้ว่าจะจะเป็นรูปแบบที่ดีและมีสัมฤทธิ์ผลหลายประการ หากแต่รูปแบบดังกล่าวก็ยังสะท้อนคุณภาพของการแสดงออกพร้อมทางการเมืองค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะการร่วมตรวจสอบการบริหารงานและการประเมินผลโครงการที่ต้องมีทั้งเทคนิคและความกระตือรือร้น ตลอดจนความตระหนักและสำนึกของความเป็นพลเมืองท้องถิ่น ทั้งนี้กระบวนการทำประชาคมของชาวบ้านเป็นรูปแบบมุ่งกำหนดความต้องการของชุมชนซึ่งสะท้อนลักษณะความเป็นผู้รับบริการโดยนัยระดับหนึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ วิศรา รัตนสมัย (2543) ที่ศึกษาการรับข่าวสารเพื่อสร้างความตระหนักสำนึกของประชาชนเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยพบว่าประชาชนมีความสนใจและความตระหนักสำนึกเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขององค์การบริหารส่วนตำบล ในระดับปานกลาง ขณะที่ความรู้และความรู้สึกเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลในมุมมองของประชาชนยังถือเป็นหน่วยงานตัวแทนภาครัฐที่จัดบริการพื้นฐานด้านการปกครองในระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ผลการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมที่ควรตรวจสอบโดยประชาชนพบว่า คนในท้องถิ่นควรตรวจสอบการจัดทำและการใช้งบประมาณเป็นหลัก ส่วนการตรวจสอบการบริหารงาน การตรวจสอบการจัดซื้อ/จัดจ้าง และการตรวจสอบการดำเนินการก่อสร้าง กลับพบว่าประชาชนให้ความสนใจตรวจสอบรูปแบบดังกล่าวค่อนข้างน้อย เพราะด้วยกระบวนการดังกล่าวมีรายละเอียดปลีกย่อย และมีข้อบังคับ ระเบียบ และกฎหมายมาเกี่ยวข้องจำนวนมากซึ่งประชาชนยังขาดความรู้ดังกล่าวจึงไม่ให้ความสนใจ แม้ว่าผลการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมที่ควรตรวจสอบการบริหารงานขององค์การส่วนท้องถิ่นจะเป็นไปในลักษณะที่ภาค

ประชาชนและภาครัฐควรร่วมกันตรวจสอบ โดยเห็นว่าควรตรวจสอบร่วมกันในทุกขั้นตอนการบริหารงานองค์การ หากแต่ในเชิงปฏิบัติการทำหน้าที่ดังกล่าวของประชาชนยังน้อยมากและเป็นไปในทิศทางที่กำหนดความต้องการมากกว่ากำกับ ตรวจสอบ ในขั้นตอนต่างๆ ด้วยยังเชื่อว่าภาครัฐน่าจะทำหน้าที่นี้ได้ดีกว่า ซึ่งสะท้อนจากผลการศึกษาที่ไม่เห็นด้วยเกือบร้อยละ 30 โดยเชื่อว่าเป็นหน้าที่ของสภาท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐ การตลอดจนการทำหน้าที่ตรวจสอบการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนยังไม่มีช่องทางตามกฎหมายที่ชัดเจน ประชาชนจึงยังเชื่อความเหมาะสมดังกล่าวอยู่ สอดคล้องกับข้อเสนอจากงานวิจัยของ มนัส สุวรรณ และคณะ (2546) ที่ศึกษาการตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชนในระบบการบริหารงานและกิจการสาธารณะของท้องถิ่น โดยเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการตรวจสอบระบบการบริหารงานของท้องถิ่นของภาคประชาชนไว้ 3 รูปแบบ ด้วยการกำหนดเป็นกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย ก. การกำหนดให้องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องเสนอร่างแผนงานและร่างงบประมาณต่อสาธารณะชนของท้องถิ่นนั้นก่อนนำเสนอเพื่อขออนุมัติจากสภาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้มีกรออ้างอิงและข้อมูลเพื่อใช้ในการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นต่อไป ข. การกำหนดให้องค์กรปกครองท้องถิ่นแต่ละแห่งโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีสภาที่ปรึกษาซึ่งสมาชิกประกอบด้วยตัวแทนของชุมชนและองค์กรประชาชน รวมทั้งกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นนั้นที่มีความหลากหลาย ค. การกำหนดให้มีตัวแทนของชุมชนหรือตัวแทนองค์กรประชาชนจำนวนหนึ่งเข้าร่วมประชุมในสภาท้องถิ่นทุกครั้ง และการประชุมควรจัดในวันหยุดราชการหรือช่วงเย็น ซึ่งแนวทางดังกล่าวเป็นการกำหนดผ่านกฎหมายเป็นหลัก ซึ่งชุดข้อเสนอดังกล่าวล้วนยังเป็นรูปแบบ รัฐจัดวาง และยังคงเกิดปัญหาคุณภาพการแสดงออกอยู่ระดับหนึ่งแต่ดีกว่าเพราะเปิดช่องทางตามกฎหมายที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชน แม้ว่าส่วนใหญ่ประชาชนในท้องถิ่นจะแสดงความเห็นด้วยกับการตรวจสอบการบริหารโดยภาคประชาชนโดยให้เหตุผลว่าเพื่อผลักดันการบริหารงานที่โปร่งใสเป็นหลัก และเพื่อให้ได้งานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเพื่อผลประโยชน์โดยรวมต่อชุมชนและสังคมท้องถิ่น โดยเห็นด้วยกับการตรวจสอบการจัดทำงบประมาณและการใช้งบประมาณมากที่สุด ต่อด้วยการตรวจสอบการจัดทำแผน ส่วนการตรวจสอบการบริหารงาน การจัดซื้อ/จัดจ้าง และการดำเนินการก่อสร้างค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ผลดังกล่าวก็ยิ่งสะท้อนเกี่ยวข้องกับรูปแบบ รัฐจัดวาง และทัศนคติต่อรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนดังที่กล่าวมา ส่วนเหตุผลที่ไม่เห็นด้วยเพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของฝ่ายสภาอยู่แล้วประชาชนไม่ควรยุ่งเกี่ยวข้องขวางทำให้การบริหารงานล่าช้า ไม่มีความจำเป็นเพราะมีการตรวจสอบโดยภาครัฐอยู่แล้ว และพบว่าลักษณะที่เหมาะสมที่ภาคประชาชนและภาครัฐควรร่วมกันตรวจสอบการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่เห็นว่าควรตรวจสอบร่วมกันในทุกขั้นตอน แต่ในเชิงรูปธรรมแล้วพบว่า การดำเนินการดังกล่าวของประชาชนยังคงเป็นไปเชิงโครงสร้างและกระบวนการ เช่น

การเป็นคณะกรรมการตรวจรับในโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่นกลับพบเป็นไปเพียงรายชื่อหากแต่ในรายละเอียดยังคงมีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ สิริพัทธ์ ลาภจิตร (2550) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ที่สรุปว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์การ (อบต.) มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งหากระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมใดสูงก็จะพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมอื่นสูงตามกันด้วย ตลอดจนรูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่ยังเป็นเพียงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ โกวิทย์ พวงงาม และธีรเดช ฉายอรุณ (2543) ที่ทำการศึกษา ความรู้ ทศนคติ และการปฏิบัติของประชาชนโดยการมีส่วนร่วมต่อการบริหารแบบกระจายอำนาจ พบว่า แม้โดยส่วนใหญ่ประชาชนจะรู้ว่าตนมีบทบาทและหน้าที่แสดงออกต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ในทางปฏิบัติยังไม่รู้ถึงแนวทางที่ชัดเจน เช่น รู้ว่ามีสิทธิ์ถอดถอนสภาท้องถิ่น แต่ไม่รู้กระบวนการว่าทำอย่างไร ในประเด็นนี้จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานภาคเอกชน เช่น หน่วยงานรัฐหรือองค์กรเอกชน คอยทำหน้าที่ส่งเสริมความรู้ดังกล่าวให้ประชาชนและชุมชน ตลอดจนเพื่อพัฒนากลไกทางกฎหมายให้กลายเป็นโอกาสทางการเมืองกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นแสดงออกในเชิงรุกมากขึ้น

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะโดยการยื่นและลงมติถอดถอน ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ของประชาชนในท้องถิ่น

สำหรับความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการเคลื่อนไหวถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมาย พบว่าการเลือกแสดงออกโดยใช้กลไกตามกฎหมายนั้นนับเป็นการแตกหักกับขนบธรรมเนียมท้องถิ่นที่เคยมีมา โดยเห็นว่าความเหลื่อมล้ำหรือความเหลื่อมกันกับการบริหารงานสาธารณะที่ขัดหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารท้องถิ่นเป็นส่วนสำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหว ประเด็นนี้อธิบายได้โดยพบว่าการแตกหักกับธรรมเนียมปฏิบัติท้องถิ่นโดยใช้กลไกตามกฎหมายของประชาชนเพราะปัญหาที่เกิดขึ้นเลยขีดความอดทนที่มีอยู่ ทั้งจากการมีพฤติกรรมเชิงบริหารงานที่ไม่ถูกต้อง กอปรกับพฤติกรรมการลุแก่อำนาจโดยการไม่ยอมรับต่อหลักฐานและยังพฤติกรรมทำทนายชาวบ้าน ซึ่งประเด็นหลังนี้มีนัยสำคัญอย่างยิ่งของการออกไปร่วมเคลื่อนไหวใช้สิทธิ์ออกเสียงถอดถอนครั้งนี้ ส่วนความคิดเห็นต่อกลไกการตรวจสอบโดยการถอดถอนตามกฎหมายนั้นพบว่า กลไกการถอดถอนทำให้สมาชิกทุกคนได้ร่วมตัดสินใจปัญหาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นที่สะท้อนบางมุมของความสนใจต่อการบริหารท้องถิ่นและความต้องการแสดงบทบาทหน้าที่ของสมาชิก ตรงนี้น่าจะเกิดขึ้นภายหลังจากรูปแบบการเคลื่อนไหวเรียกร้องพัฒนาเข้าสู่ระบบช่องทางการเมืองปกติแล้ว ซึ่งมีความน่าสนใจ 2 ประการ คือ 1) เกิดจากความเข้าใจต่อหลักประชาธิปไตยทางตรงที่กฎหมายบัญญัติให้ไว้โดยผ่านการแนะนำจากเจ้าหน้าที่รัฐ

ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ปกครองและประชาชนในท้องถิ่นในมิติไว้เนื้อเชื่อใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐ และ 2) ในความไว้เนื้อเชื่อใจดังกล่าวกลับแสดงออกถึงความเป็นกังวลต่อกลไกตามกฎหมายอย่างกระบวนการถอดถอนที่อาจจะไม่สามารถยุติปัญหาได้ พิจารณาโดยความคิดเห็นต่อมุมมองด้านอื่นๆ ของไถ่ถอนถอดถอน เช่น การถอดถอนผู้บริหารเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพที่ประชาชนจะได้แสดงบทบาทร่วมหรือกระบวนการถอดถอนผู้บริหารมีความสำคัญต่อการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล เพราะคนในชุมชนต้องการใช้กลไกตามกฎหมายตัดสินปัญหา ซึ่งทั้งสองมุมมองกลับพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นในระดับที่ค่อนข้างน้อย ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าชาวบ้านเชื่อว่ากลไกการถอดถอนเป็นการแตกหักต่อกันจนอยู่ด้วยกันลำบากตลอดจนเชื่อยังมีแนวทางอื่นๆ ที่เหมาะสมและไม่แตกหักกับวิถีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของสังคมระดับท้องถิ่น เช่น ปล่อยให้เป็นที่ของภาครัฐกันเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนศาสตร์ (2547) ที่ศึกษาเกี่ยวกับระบบการกำกับดูแลและตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยพบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการกำกับดูแลและตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชนมีหลายประการ โดยที่สำคัญคือ การไม่มีความรู้ไม่มีข่าวสารเพียงพอทำให้ไม่เข้าใจเพียงพอต่อความสำคัญและวิธีการร่วมกำกับดูแลและตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนโดยไม่รู้ช่องทางร่วมแสดงบทบาทดังกล่าวตลอดจนการตั้งใจไม่ร่วมด้วยเข้าใจว่ายังมีองค์กรภาครัฐคอยกำกับดูแลอยู่เสมอและมองเป็นหน้าที่ภาครัฐมากกว่าควรเป็นบทบาทของประชาชนในท้องถิ่นเอง ส่วนความคิดเห็นที่สอดคล้องกับมิติเชิงสังคมวัฒนธรรม และภูมิศาสตร์ เช่น การที่ชุมชนมีพื้นที่ไม่กว้างขวางและคนในชุมชนมีความใกล้ชิดคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี ประเด็นเหล่านี้มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลของการกำกับดูแลและตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยกลไกถอดถอน 2 รูปแบบ คือ 1) ผลในเชิงบวก กล่าวคือในชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน การที่แกนนำเคลื่อนไหวมีเงื่อนไขด้านอัตวิสัย คือความตระหนักต่อความเดือดร้อนของชาวบ้านระดับมากส่งผลให้เกิดได้รับความไว้วางใจซึ่งกระทบต่อการร่วมเคลื่อนไหวถอดถอนให้เป็นไปได้โดยการชี้หน้าได้ พิจารณาโดยสัดส่วนผู้ที่ออกมาใช้สิทธิ์ในแต่ละหมู่บ้านสัมพันธ์กับเหตุผลดังกล่าว ทั้งความเป็นเครือญาติ และความสัมพันธ์ในระบบอื่นๆ 2) มีผลในเชิงลบ การตั้งใจไม่ร่วมหรือเพิกเฉยต่อปัญหาแม้รู้ว่าการบริหารท้องถิ่นผิดต่อหลักปฏิบัติที่ถูกต้อง อธิบายด้วยผลการศึกษาของ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2546) ที่ศึกษาการตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชนในระบบบริหารงานและกิจกรรมสาธารณะของท้องถิ่น โดยพบว่าอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งของระบบตรวจสอบขององค์กรท้องถิ่นโดยประชาชน คือ มิติเชิงสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ที่ต้องพึ่งพิงกันอย่างใกล้ชิด ตลอดจนความเป็นเครือญาติทำให้กระบวนการร่วมตรวจสอบเป็นไปได้โดยรูปแบบที่ไม่สะท้อนคุณภาพได้เลย หรือการตั้งใจเพิกเฉย โดยเป็นไปได้ว่ากลุ่มการเมืองท้องถิ่นล้วนเป็นญาติๆ กัน ซึ่งสะท้อนปัญหา ระบบอุปถัมภ์ท้องถิ่น กับการพัฒนาประชาธิปไตยเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงมติดอกตอนผู้บริหารท้องถิ่น ตาม พ.ร.บ. การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดตอนสมาชิกสภาท้องถิ่น ของประชาชน

ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงมติดอกตอนผู้บริหารท้องถิ่น พบว่า แม้ว่าความสำเร็จของกระบวนการของยื่นถอดตอนผู้บริหารท้องถิ่นจะสำเร็จเชิงกระบวนการหากแต่ในเชิงหลักการกลับมาความย้อนแย้งสูง ทั้งนี้พบว่าความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดตอนผู้บริหารท้องถิ่นคือ ท่าทีความอดทนอดกลั้นต่อการบริหารสาธารณะที่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาล ซึ่งสะท้อนบุคลิกภาพเชิงอุดมการณ์การเมืองของคนในท้องถิ่นได้อย่างดี ตลอดจนยังสะท้อนให้เห็นภาพที่หลักการของประชาธิปไตยทางตรงถูกทับซ้อนด้วยระบบอุปถัมภ์ท้องถิ่น โดยมีมุมมองว่าการออกมาตรวจสอบผู้บริหารท้องถิ่นด้วยการยื่นถอดตอนตามกฎหมายเป็นนัยที่แสดงการแตกหักและรุนแรงต่อชนบธรรมเนียมท้องถิ่น ซึ่งการเลือกใช้ช่องทางดังกล่าวขึ้นอยู่กับระดับความอดทนอดกลั้นต่อสภาพปัญหาและโดยเฉพาะปัญหาทางการเมือง ซึ่งก็สอดคล้องกับความคิดของ ธเนศวร์ เจริญเมือง (2551) ที่สรุปจากการศึกษาพฤติกรรมของการออกมาเรียกร้องต่อรัฐของคนในชนบท ว่าการทำหน้าที่ของประชาชนในการร่วมบริหารจัดการสาธารณะในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นนับว่ายังจำกัด และมักจะเกิดขึ้นเมื่อมีความเดือดร้อนและทนไม่ไหวจริงๆ กับปัญหาจึงจะออกมาเรียกร้องต่อรัฐ ส่วนปัจจัย อีกประการที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงมติดอกตอนผู้บริหารท้องถิ่น คือการเลือกใช้ยุทธวิธีที่มีประสิทธิผลในการเคลื่อนไหวเรียกร้อง ทั้งนี้ด้วยชุมชนในระดับท้องถิ่นมีความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดของคนในชุมชน การเข้าถึงของแกนนำการเคลื่อนไหวโดยมียุทธศาสตร์ ตลอดจนค่านิยมและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่เคารพ เชื่อถือ และศรัทธาผู้นำทำให้การออกมาใช้เอกสิทธิ์ตามกฎหมายเป็นไปตามการชี้แนะของแกนนำ หรือผู้ที่ประชาชนเชื่อ ศรัทธาได้โดยง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ ยงยุทธ สิงห์ธวัช (2552) ที่ศึกษาวิจัยการถอดตอนผู้บริหารท้องถิ่นโดยประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโก๋น จังหวัดน่าน พบว่าส่วนหนึ่งของ ปัจจัยที่ทำให้การถอดตอนผู้บริหารท้องถิ่นโดยประชาชนสำเร็จคือการสนับสนุนของภาคราชการ กลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะความเข้มแข็งของกลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนชุมชนเป็นกลุ่มชาวเขาประเพณีเชื่อถือผู้นำและผู้อาวุโส ซึ่งมีแนวโน้มชี้แนะ การตัดสินใจในการออกเสียงลงมติดอกตอนในระดับที่สูง ในประเด็นดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าเงื่อนไขด้านอัตวิสัย (Subjective Condition) ได้แก่ ความตระหนักรู้ ความสามารถของผู้นำเป็นส่วนสำคัญต่อระบบการตรวจสอบการบริหารท้องถิ่นของประชาชนในท้องถิ่น ที่สัมพันธ์กับค่านิยมและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่เคารพ เชื่อถือ และศรัทธาผู้นำ เพื่อขับเคลื่อนเงื่อนไขด้านภาวะวิสัย (Objective Condition) คือความเดือดร้อน

หรือความต้องการของประชาชน ผ่านช่องทางและกลไกทางโอกาสการเมืองต่าง ๆ ทำให้ผู้นำเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในปรากฏการณ์ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ประทุม บุญยิ่ง (2551) ศึกษาพัฒนาการการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนมีปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ คลังสมองท้องถิ่นนั้นผู้นำที่เข้าถึงพื้นที่และมีกระบวนการสร้างผู้นำระดับชุมชน เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ และคณะ (2541) ที่ศึกษาวิจัยความสามารถในการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศึกษาเฉพาะกรณีคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งได้เสนอแนะว่าการเสริมสร้างและกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมเชิงประชาธิปไตย ทั้งในช่วงก่อนเลือกตั้ง ขณะเลือกตั้ง และหลังการเลือกตั้งในมิติการกำกับ ตรวจสอบต้องอาศัยความร่วมมือกันของทั้ง 3 ส่วนคือ เจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชน และผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือนักการเมืองท้องถิ่น โดยพบว่าคณะกรรมการหมู่บ้านมีบทบาทสำคัญในประเด็นดังกล่าวนี้มาก โดยเฉพาะการช่วยควบคุมกำกับกระบวนการต่างๆ ในระบบประชาธิปไตยท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในพื้นที่พบว่า แกนนำการเคลื่อนไหวล้วนประกอบด้วยคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ และยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวแล้วแต่ต้องอาศัยคณะกรรมการหมู่บ้านของทุกหมู่บ้านเป็นหลักซึ่งสะท้อนเงื่อนไขด้านด้านอัตวิสัยของผู้นำท้องถิ่นและความสำเร็จในบทบาทดังกล่าวเป็นอย่างดี ประเด็นดังกล่าวจะนำสู่โอกาสพัฒนาผู้นำท้องถิ่นให้มากกว่าผู้นำท้องถิ่นในเชิงระบบการเมืองดังที่เป็นอยู่ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงที่น่าสนใจคือการที่ท้องถิ่นมีวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชุมชนเฉพาะถิ่น ด้วยที่ว่าชุมชนในกรณีศึกษามีประเพณีเฉพาะที่อาศัยต้องร่วมมือร่วมแรงของคนในชุมชนทั้งตำบล จึงนับเป็นการเปิดพื้นที่สาธารณะของการสื่อสารและตรวจสอบความเคลื่อนไหวของชุมชนรวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเพณีท้องถิ่นสามารถสร้างและพัฒนาระบบและบรรยากาศประชาธิปไตยในท้องถิ่นได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิเชียร บุรารักษ์ (2548) ที่ศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน กรณีกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดอุดรธานี ได้ข้อค้นพบว่าปัจจัยภายในอย่างวัฒนธรรมท้องถิ่นมีผลต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญภายใต้กรอบคิด ท้องถิ่นนิยม ส่วนการมีทรัพยากรและได้รับปัจจัยสนับสนุนจากชุมชน การมีความเข้มแข็งในระดับองค์กร ชุมชนและท้องถิ่น นับเป็นทรัพยากรหรือทุนสังคมท้องถิ่นความสำเร็จที่เกิดขึ้นจึงสัมพันธ์กับการระดมทรัพยากรในระดับท้องถิ่นสูง โดยปัจจัยดังกล่าวแสดงนัยถึงความสำคัญของปัจจัยเชิงกลุ่ม องค์กร และโครงสร้างของสังคมท้องถิ่นที่ยังอิงแอบติดกับต้องมีผู้นำที่เข้มแข็งและกระตือรือร้น สอดคล้องกับงานศึกษาของ ลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์ (2551) ที่ศึกษาขบวนการประชาสังคมกับการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน โดยพบว่าการเมืองชุมชนเป็นเรื่องของ ส่วนร่วม-ส่วนรวม การจัดการปัญหาของท้องถิ่นควรเริ่มต้นด้วยการสร้างประชาธิปไตยในชุมชน ซึ่งต้องมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาสู่ความเป็นประชาธิปไตย

โดยการยกระดับการรวมกลุ่มให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การเมืองชุมชนจะเข้มแข็ง จำเป็นต้องพัฒนาผู้นำทางการเมืองของชุมชน หรือ นักการเมืองชุมชน สำหรับการมีสำนักพลเมืองและจิตสาธารณะของคนในชุมชนที่จะสะท้อนคุณภาพและพัฒนาการไปเป็นร่วมทางการบริหารเชิงคุณภาพ พบว่าเป็นอยู่ในระดับกลาง ตลอดจนประเด็นปัญหา เนื้อหา เช่น การบริหารงานไม่โปร่งใส หรือบุคลิกภาพส่วนตัวของผู้นำท้องถิ่น นับว่าไม่ค่อยสำคัญมากนักซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสอบถามเพิ่มเติมว่าหากเป็นเหตุผลอื่นๆ เช่น หากการบริหารที่ไม่โปร่งใสโดยการยักยอกเงินเฉพาะของภาครัฐ หรือรูปแบบข้อโกงแบบอื่น ๆ ประชาชนในท้องถิ่นจะออกมาเคลื่อนไหวหรือไม่ คำตอบที่ได้น่าตกใจ เพราะไม่ว่าจะเป็นเหตุผลใดก็ตามจะไม่ออกมาเคลื่อนไหว โดยมองว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการภาคต่างต้องกำกับ และฝ่ายสภาท้องถิ่นต้องดำเนินการ ตลอดจนยังเชื่อเรื่องผลกรรม-กฎแห่งกรรมให้ทำหน้าที่แทน

ส่วนการมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเคลื่อนไหวยื่นและลงมติดลอดตอน ซึ่งแสดงความเชื่อมั่นต่อกลไกตามกฎหมายในการแก้ปัญหาท้องถิ่น กลับพบว่ามุมมองดังกล่าวถือเป็นการแตกหักและรุนแรง ตลอดจนเป็นแนวทางที่ประชาชนในท้องถิ่นเลือกที่จะละเว้นหากหลีกเลี่ยงได้ แม้ความสำเร็จดังกล่าวจะดำเนินผ่านกระบวนการตามกฎหมายของการใช้สิทธิ์ถอดถอนหากแต่มุมมองของประชาชนในท้องถิ่นกลับมองว่ากระบวนการตามกฎหมายดังกล่าวไม่น่าจะทำให้ปัญหายุติลงได้ และอาจจะก่อปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น การฟ้องร้อง ซึ่งสะท้อนโดยข้อเรียกร้องเริ่มต้นของการเคลื่อนไหวคือประนีประนอมหากผู้บริหารท้องถิ่นยอมคืนเงินส่วนยักยอกไปและพร้อมจะยุติกระบวนการทางกฎหมายหากได้รับความร่วมมือ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกรณีการเคลื่อนไหวขอใช้สิทธิ์ถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นของกรณีอื่น ๆ เช่น กรณีการถอดถอนของ อบต. ห้วยโก๋น ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการนับว่าคล้ายคลึงบางประการ โดยแม้จะประสบความสำเร็จหากแต่ในเบื้องลึกพบว่ามีประเด็นน่าสนใจหลายส่วน เช่น การขับเคลื่อนโดยภาคส่วนราชการ การแทรกแซงของทั้งกลุ่มทุนและกลุ่มการเมืองท้องถิ่น การเคลื่อนไหวของชาวบ้านมีลักษณะตามผู้นำ และปัจจัยก่อตัวให้ออกมาเรียกร้องและใช้สิทธิ์ตามกฎหมายอยู่ที่สาระของข้อเรียกร้องที่ปกป้องประโยชน์ส่วนตน ซึ่งรายละเอียดเป็นไปตามตาราง 4-1

ตารางที่ 4-1 ผลการเปรียบเทียบกรณีการถอดถอนของ อบต.ห้วยโก๋น และ อบต.นาเสียว

ประเด็น	ผลการศึกษา กรณีการถอดถอนที่ อบต.ห้วยโก๋น จ.น่าน (2552)	ข้อสังเกต กรณีการถอดถอนที่ อบต.นาเสียว จ. ชัยภูมิ
1. ปัจจัยที่มีผล ต่อการรวมตัว ของชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - พฤติกรรมส่วนบุคคลและการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การหมิ่นสถาบัน การละเว้นการปฏิบัติตามหน้าที่ ความขัดแย้งกับส่วนราชการและผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง - ผลกระทบจากการละเว้นปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือชาวบ้านขณะประสบภัย - ไม่ให้ความร่วมมือ และไม่ให้ความสำคัญกับภาคราชการและผู้นำ - ความไม่พอใจจากฝ่ายตรงข้ามและปัญหาทางการเมืองท้องถิ่นจากการได้รับเลือกตั้งเป็นนายก อบต. 	<ul style="list-style-type: none"> - เลขชี้ตจำกัดความอดทนอดกลั้นต่อพฤติกรรมที่ขัดหลักธรรมาภิบาล - การบริการงานไม่โปร่งใสโดยยกยอกเงินส่วนรวมของตนผู้บริหารท้องถิ่น - บุคลิกภาพของผู้นำท้องถิ่นที่ทำทนายและไม่ยอมรับต่อหลักฐาน - ประชาชนสนใจกับการเมืองท้องถิ่นระดับสูง จากความตึงเครียดทางการเมือง - ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมพบว่าชุมชนมีกลุ่มหลากหลาย
2. ปัจจัยที่มีผล ต่อการออกไปใช้ สิทธิ์ถอดถอน	<ul style="list-style-type: none"> - การสนับสนุนของส่วนราชการ โดยเฉพาะหน่วยงานปกครอง - ประเด็นข้อร้องเรียนที่เกี่ยวกับสถาบัน - การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิ์การถอดถอนและวิธีการลงคะแนนอย่างทั่วถึงโดยวิธีแบบปากต่อปาก 	<ul style="list-style-type: none"> - ความอดทนอดกลั้นต่อพฤติกรรมผู้บริหารท้องถิ่น - กลุ่มหรือองค์กรในชุมชนมีผู้นำที่มียุทธศาสตร์ในการเรียกร้องเคลื่อนไหว - ประเด็นข้อร้องเรียนขัดต่อหลักที่ถูกต้องและคาดหวังของประชาชน - ท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ ชุมชนเป็นเครือข่ายดีใกล้ชิดกันสูง เชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และผู้นำทางการเมืองสูง
3. ปัจจัยเอื้อต่อ ความสำเร็จ	<ul style="list-style-type: none"> - วัฒนธรรมท้องถิ่นเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวเขามีวัฒนธรรมการเชื่อผู้นำทั้งการชี้แนะและสั่งการ ได้รับสนับสนุนจากภายนอกในเรื่องทุนและวิธีการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนมีพื้นที่ขนาดเล็ก ชุมชนเป็นเครือข่ายดี ทำให้ข่าวสารทั่วถึงและน่าเชื่อถือ - กระแสสังคม และโอกาสทางการเมืองอื่นๆ

ที่มา : ส่วนหนึ่งสังเคราะห์จากการถอดถอนในงานการศึกษาของ ชัยยุทธ สิงห์ธวัช (2552)

จากที่กล่าวมาพิจารณาโดยรวม พบว่า ปัจจัยเชิงเนื้อหาและแนวทางการเคลื่อนไหว เช่น ท่าทีความอดทนอดกลั้น การมียุทธวิธีที่มีประสิทธิผลในการเคลื่อนไหวของผู้นำ ประเด็นปัญหา ทั้งที่เกิดจากปัญหาเชิงการบริหารหรือแม้กระทั่งบุคลิกภาพส่วนตัวของนักการเมืองท้องถิ่นนับเป็น ปัจจัยหลักที่มีผลต่อการออกมาใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งในประเด็นนี้ สอดคล้องกับความเห็นของแกนนำการเคลื่อนไหวที่ให้ข้อคิดเห็นว่า การที่ชาวบ้านร่วมออกมาเคลื่อนไหว อย่างพร้อมเพียงและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะว่าเหตุเกิดในวันประชุมโดยที่ ผู้นำท้องถิ่นประกาศ ทำทนายให้ไปเรียกร้องด้วยกระบวนการทางกฎหมายแทนรูปแบบการเคลื่อนไหวเรียกร้องนอกระบบ สำหรับปัจจัยเชิงสังคมหรือเชิงภูมิศาสตร์ เช่น การมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชน หรือการมี วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชุมชนเฉพาะถิ่น ก็นับเป็นปัจจัยหนึ่งแม้จะเป็นปัจจัยอันดับรอง หากแต่ก็ยังคงมีความสำคัญ ในประเด็นดังกล่าว นักวิชาการที่ศึกษาวัฒนธรรมและประเพณีการ ฟ้อนรำผีฟ้าของชุมชนพบว่า กิจกรรมตามประเพณีฟ้อนรำผีฟ้าได้ขับเคลื่อนให้คนในชุมชนร่วมมือ ร่วมใจกันบริหารจัดการท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ด้วยเพราะถือเป็นประเพณีสำคัญของชุมชนระดับ จังหวัดการเตรียมงานใช้เวลาหลายเดือน มีการประชุมแบ่งงานกันทั้ง 12 หมู่บ้าน ทำให้เกิดพื้นที่ สาธารณะแลกเปลี่ยนข่าวสารต่าง ๆ ประเด็นดังกล่าวนอกจากจะก่อตัวทำให้สนใจท้องถิ่นแล้วยัง ทำให้ความสนใจก้าวล่วงไปสู่มิติการร่วมมือทางการบริหารท้องถิ่นในมิติอื่น ๆ โดยเฉพาะการตรวจสอบ การบริหารกิจการสาธารณะของท้องถิ่น ส่วนปัจจัยเชิงกลุ่ม องค์กรหรือบุคคล เช่น การมีทรัพยากร และได้รับปัจจัยสนับสนุนจากชุมชน การมีความเข้มแข็งในระดับชุมชน มีกลุ่มภาคประชาชนใน ท้องถิ่นมีผู้นำท้องถิ่นที่กระตือรือร้น หรือการมีสำนักพลเมืองและจิตสาธารณะของคนในชุมชนเป็น ปัจจัยที่มีผลค่อนข้างน้อยกว่า ส่วนประเด็นที่สะท้อนความยั่งยืนของกระบวนการตรวจสอบ ตามกำหนดดังกล่าว คือ การเป้าหมายร่วมกันในการเคลื่อนไหวถอดถอนตามกฎหมาย พบว่า ไม่ใช่เป็นปัจจัยสำคัญต่อพฤติกรรมดังกล่าว สามารถอธิบายได้โดยมุมมองวัฒนธรรมท้องถิ่นคือ ความไม่มั่นใจต่อกลไกทางกฎหมายและด้วยเหตุผลเบื้องต้นลูกชาวบ้านจะแสดงออก เพราะเห็นว่า ผู้บริหารท้องถิ่นยกยอกเงินส่วนออกสบบทไปหลายครั้ง ซึ่งหากไม่ใช่ส่วนดังกล่าวชาวบ้านเลือกที่ จะอดทนอดกลั้นและเห็นว่ายังไม่ใช่ฐานะนักเพราะมีภาคส่วนรัฐทำหน้าที่อยู่ ตลอดจนยังเชื่อว่าสามารถ ผ่าฝักหน้ำที่การขับเคลื่อนความโปร่งใสให้วาระของบาป-บุญทำหน้าที่แทน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาพัฒนาการ กลไก และกระบวนการการตรวจสอบการ ใช้อำนาจบริหารจัดการองค์กรภาครัฐโดยการยื่นและลงมติถอดถอน ตาม พ.ร.บ. การบริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นของ ประชาชน ตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 มาตรา 286

จากผลการศึกษา แม้ว่ากระบวนการลงมติถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น (Recall) จะเป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามาแสดงออกพร้อมเชิงการบริหารท้องถิ่นที่ เป็นรูปธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้กำกับดูแลและตรวจสอบการปฏิบัติงาน

ของสมาชิกสภาท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎหมายและประโยชน์ของส่วนรวม โดยกำหนดไว้ในมาตรา 286 ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งกระบวนการและขั้นตอนการถอดถอนได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ซึ่งมีหลักเกณฑ์แน่นอน หากแต่การดำเนินการโดยประชาชนในท้องถิ่นจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจและความถูกต้องในการดำเนินการเพราะทุกขั้นตอนของการปฏิบัติต้องชอบด้วยกฎหมายและถูกต้องตามข้อกำหนด ภายใต้กรอบระยะเวลาที่จำกัดตามกฎหมายตลอดจนต้องเกี่ยวข้องกับหลายส่วนราชการ จึงก่อความยุ่งยากและเป็นไปได้น้อยหากขาดผู้นำในการเคลื่อนไหวที่มีความรู้และการได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนราชการ ประเด็นดังกล่าวซึ่งนับว่ามีช่องว่างที่จะทำให้เกิดการถ่ายโอนเอกลักษณ์ตามกฎหมายของประชาชนไปเป็นประโยชน์ในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ผลทางการเมืองท้องถิ่น หรือการกลั่นแกล้ง กอปรกับการขยี้นใช้สิทธิ์ถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่นจำเป็นต้องระบุเหตุแห่งการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งการมีได้บัญญัติบทบัญญัติที่แสดงถึงเหตุไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป มีลักษณะอย่างไร ซึ่งทำให้กรอบความหมายของเหตุไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ไม่สามารถเข้าใจได้ชัดเจน จนอาจจะนำไปสู่การเป็นเครื่องมือทางการเมืองได้เช่นกัน ซึ่งประเด็นดังกล่าวน่าจะความไม่แน่ใจต่อกระบวนการถอดถอนว่าจะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ หากแต่ยังอาจก่อปัญหาผลกระทบตามมาในรูปคดีความจากการฟ้องร้องหมิ่นประมาท นอกจากนี้กระบวนการตรวจสอบการบริหารองค์กรภาครัฐท้องถิ่นโดยการยื่นและลงมติถอดถอนแม้ว่าจะจะเป็นไปตามหลักของกระบวนการทางการเมืองตามช่องทางปกติ (Convention) หากแต่มีกระบวนการที่ยืดยาว ต้องใช้ทรัพยากรมากมายจึงอาจจะทำให้เกิดเลิกล้มการเคลื่อนไหวไปก่อนจะสัมฤทธิ์ผลได้ ซึ่งแตกต่างจากการเลือกแสดงออกด้วยการตอบโต้ด้วยกลไกและช่องทางประชาธิปไตยทางตรงแบบอื่นๆ ที่อาจจะได้ผลดีและเร็วกว่า ซึ่งแนวทางดังกล่าวถือเป็นการเมืองแบบใหม่และขบวนการการเคลื่อนไหวการเมืองรูปแบบใหม่ (The new politics and the new social movement)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 วิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคของการตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะในระดับท้องถิ่นโดยการยื่นและลงมติถอดถอน ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 มาตรา 286 ของประชาชนในท้องถิ่น

จากผลการศึกษา พบว่า ปัญหาสำคัญของการตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะในระดับท้องถิ่นโดยกระบวนการลงมติถอดถอน คือ ความรู้ความเข้าใจของประชาชนผู้มีสิทธิ์เข้าชื่อร้องและลงมติคะแนนเสียง อันจะกระทบต่อกระบวนการดำเนินการซึ่งสะท้อนออกมาหลายประการตั้งแต่ การดำเนินการไปโดยขาดความเข้าใจ เป็นไปโดยการถูกชี้นำและดำเนินไป

โดยไม่มั่นใจต่อกระบวนการการถอดถอน เช่น ขั้นตอนการเข้าชื่อและยื่นเอกสารเพื่อขอใช้สิทธิตรวจสอบพบว่าเอกสารและสิทธิ์ดังกล่าวไม่สมบูรณ์ทำให้เอกสารดังกล่าวไม่สามารถนำไปเรียกร้องผลักต้นได้และยังผลทำให้เกิดผลกระทบอื่น เช่น การฟ้องร้องผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้ว่าฯ และ กกต. จังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ยงยุทธ สิงห์ธวัช (2552) ที่พบว่าปัญหาและอุปสรรคหลักของกระบวนการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นโดยประชาชนนอกจากอุปสรรคเชิงกายภาพ เช่น ความสะดวกในการออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียง ปัญหาเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการถอดถอน ตลอดจนความเข้าใจต่อความสำคัญของกระบวนการถอดถอนต่อการกำกับดูแลการบริหารงานท้องถิ่นโดยประชาชนนับเป็นปัญหาหลักที่สำคัญมากเพราะกระบวนการดำเนินการลงคะแนนเสียง ผลการลงคะแนนเสียงและหลักการของกระบวนการถอดถอนจนยากที่จะดำเนินการได้สำเร็จ และสอดคล้องกับการศึกษาของ สันติเลิศ เพ็ชรอร่าภรณ์ (2546) ที่ศึกษา ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ เจาะาะกรณีการเสนอร่างกฎหมายและการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของประชาชน พบว่ากระบวนการและขั้นตอน รวมทั้งหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นที่มาก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อประชาชนในการที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ส่งผลให้กระบวนการและขั้นตอนการเข้าชื่อเสนอกฎหมายและการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยประชาชนไม่สามารถตอบสนองต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้ เพราะในทางปฏิบัติกระบวนการเข้าชื่อเสนอกฎหมายและการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยประชาชนนั้นไม่ว่าจะเป็นการเริ่มต้นจากผู้ริเริ่มดำเนินการ การรวบรวมเอกสาร หลักฐานที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งระยะเวลาของกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการ ต่าง ๆ ยังไม่มีความชัดเจนแน่นอน ทำให้เป็นการยากที่จะดำเนินการให้สำเร็จได้โดยประชาชน ทั้งนี้ในมุมมองดังกล่าวอาจจะเป็นโอกาสสู่การพัฒนาในหลายประเด็น โดยหลักคือการส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชน ซึ่งควรดำเนินการดังกล่าวในวงกว้างมิใช่เพียงแค่เฉพาะชุมชนเป้าหมาย ทั้งนี้เพราะ

ประเด็นที่หนึ่ง การมีความรู้ที่ถูกต้องต่อกระบวนการลงมติถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น (Recall) จะทำให้ชุมชนเป้าหมายไม่ตั้งเครียดขณะดำเนินการ ตลอดจนไม่กระทบต่อเจตนารมณ์ของหลักการถอดถอนตามบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งพบว่าความไม่รู้และไม่เข้าใจต่อกระบวนการลงมติถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นดังกล่าว ทำให้การออกมาใช้สิทธิ์ลงมติเป็นไปโดยไม่สอดคล้องกับการมีเป้าหมายร่วมเชิงหลักการเท่าไรนัก ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นก็แสดงออกถึงความไม่แน่ใจต่อกระบวนการตรวจสอบโดยการกระบวนการลงมติถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นในการแก้ปัญหา

ประเด็นที่สอง การมีความรู้ที่ถูกต้องต่อกระบวนการลงมติถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น (Recall) จะทำให้การแสดงออกร่วมในทางบริหารเป็นไปในเชิงคุณภาพมากขึ้น ตลอดจนลดทอนลักษณะ รัฐจัดวาง เพื่อป้องกันการถูกใช้เป็นเครื่องมือประชาชนอาจเป็นเครื่องมือทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นและของระบบราชการได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2544) ที่พบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของท้องถิ่นมีลักษณะเป็นการดำเนินการแต่ในเพียงรูปแบบที่เป็นไปโดยข้อกำหนด

ประเด็นที่สาม การมีความรู้ที่ถูกต้องต่อกระบวนการลงมติถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น (Recall) จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถใช้กระบวนการลงมติถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นเครื่องมือเชิงรุกในการผลักดันให้การบริหารงานของท้องถิ่นโปร่งใส ลดปัญหาการคอร์รัปชันและการแสวงประโยชน์ส่วนตนจากตำแหน่งทางการเมืองได้

นอกจากนี้กระบวนการลงมติถอดถอนยังมีประเด็นทัศนคติ ค่านิยมและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ทั้งการเคารพ เชื้อถือ และศรัทธาผู้นำ ตลอดจนความเอื้อเฟื้อและความมีไมตรีต่อกันของคนในสังคมท้องถิ่น ซึ่งนำมาสู่การขัดขวางและการลิดรอนเอกสิทธิ์ตามกฎหมายของประชาชน โดยพบว่าวัฒนธรรมประเพณีของคนในสังคมท้องถิ่นที่ถือคติความเอื้อเฟื้อและความมีไมตรีต่อกันสะท้อนปัญหาสำคัญบางประการที่มีนัยสำคัญต่อการแสดงออกในการร่วมตรวจสอบการบริหารจัดการท้องถิ่น ซึ่งผู้คนในท้องถิ่นจะเลือกแนวทางการอดทนอดกลั้นต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจนถึงที่สุดก่อน ส่วนการออกมาร่วมตรวจสอบการบริหารที่ไม่ชอบมาพากลจะกระทำเมื่อเลยขีดจำกัดความอดทนที่สุดก่อนจึงออกมาร่วมเคลื่อนไหว ประเด็นดังกล่าวจึงนับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญที่เกิดขึ้นในบริบทการขับเคลื่อนการบริหารงานที่โปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการเข้าชื่อร้องขอและลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งในมุมมองดังกล่าวถือเป็นแนวทางที่รุนแรงแตกหักซึ่งขัดแย้งกับคติของคนในท้องถิ่นที่มีความเอื้อเฟื้อและไมตรีเป็นสำคัญ ภาพสะท้อนเชิงประจักษ์เห็นได้จากสถิติ จำนวนครั้งและคุณภาพของกระบวนการถอดถอนทั่วประเทศที่พบน้อยมากเมื่อเทียบกับปัญหาพบการบริหารงานไม่โปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เห็นตามสื่อทั่วไปและการรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการและระบบการบริหารการลงคะแนนเสียงถอดถอน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการและมีส่วนราชการและบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ตลอดจนต้องดำเนินการภายใต้กฎหมาย ซึ่งล้วนแต่ก่อความยุ่งยากแก่ประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนยังกระทบต่อการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนท้องถิ่นให้เกิดความลำบากใจในการปฏิบัติหน้าที่จากการขาดข้อบัญญัติให้พักการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้องในช่วงเวลาดำเนินการ ซึ่งมีผลกระทบทางจิตใจของข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น ความรู้สึกกดดันจากประชาชนในท้องถิ่นเองที่รู้สึกวาทะแวงจะถูกแทรกแซงจากอำนาจทางการเมืองและการบริหาร และปัญหาอีกประการจากกระบวนการ คือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น โดยในภาคราชการส่วนท้องถิ่นนั้นยังไม่พบว่ามีมาตรการชัดเจนในข้อกฎหมายว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนในภาคประชาชนนั้น ประชาชนต้องแบกรับเอง อาจจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่บั่นทอนความมุ่งมั่น ตั้งใจเพราะขั้นตอนที่ยืดยาวหลายขั้นตอนและใช้เวลานานอันจะกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่ต้องแบกรับที่สูงขึ้นจนอาจจะทำให้คิดว่าไม่คุ้มค่าได้

ส่วนอุปสรรคของการตรวจสอบการบริหารกิจการสาธารณะในระดับท้องถิ่นเกี่ยวกับ บทบัญญัติทางกฎหมาย พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคโดยเฉพาะ การไม่กำหนดขอบเขตเหตุแห่ง การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น โดยระบุเพียงว่า เพราะเหตุไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ทำให้ไม่สามารถเข้าใจได้ชัดเจน ยากแก่การแยกแยะ จนอาจจะนำไปสู่การเป็นเครื่องมือทาง การเมืองโดยประชาชนตกเป็นเครื่องมือได้ นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นถูกยื่นขอให้มีการ ลงคะแนนถอดถอนออกจากตำแหน่ง ขณะดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนการถอดถอน ผู้บริหารท้องถิ่นยังคงปฏิบัติหน้าที่เพราะยังไม่มีบทบัญญัติที่ให้ผู้ถูกยื่นขอให้มีการลงคะแนนถอด ถอนหยุดพักการปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีการประกาศผลการลงคะแนนเสียง อาจจะใช้อำนาจหน้าที่ ขัดขวางกระบวนการลงคะแนนเสียงถอดถอนได้ และตามกฎหมายในบัตรลงคะแนนเสียง ตาม พระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอด ถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 13 ซึ่งกำหนดลักษณะข้อความ เห็นด้วย หรือ ไม่เห็นด้วย ในบัตรลงคะแนนเสียง ซึ่งอาจจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นไม่เข้าใจ ความหมายของข้อความ เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย จนเป็นเหตุให้เจตนาของการลงคะแนนเสียง ผิดไป ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่าเกิดความไม่แน่ใจว่าทำเครื่องหมายทับข้อความในบัตร ลงคะแนนเสียงตรงกับความต้องการตัวเองหรือไม่ ซึ่งล้วนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากบทบัญญัติ ทางกฎหมาย นอกจากนี้ ผลการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2544) ในการสร้างเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุน การกระจายอำนาจและธรรมาภิบาลท้องถิ่น พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารงานของท้องถิ่นยังเผชิญปัญหาที่สำคัญอยู่หลายประการ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของ การมีส่วนร่วม ที่บ่อยครั้งมีลักษณะเป็นการดำเนินการแต่ในเพียงรูปแบบ เช่น ในการที่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น บ่อยครั้งประชาชนที่มาร่วมก็ ได้รับการจัดตั้ง และเกณฑ์ให้มาลงชื่อเพื่อให้มีหลักฐานว่ามีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของ ประชาชนเป็นที่เรียบร้อย อีกกรณีหนึ่งได้แก่ การเข้ามามีส่วนร่วมโดยไม่เข้าใจในแนวทางปฏิบัติ ในการมีส่วนร่วม เช่น การเข้าเป็นคณะกรรมการตรวจรับการจัดซื้อจัดจ้างโดยไม่เข้าใจว่าวิธีการตรวจ รับการจัดซื้อจัดจ้างดังกล่าวต้องดำเนินการอย่างไร ไม่มีความรู้เกี่ยวกับพัสดุที่ตรวจรับ นอกจากนี้ ยังพบว่ากระบวนการการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นไทยที่ต้องมีลักษณะกึ่งบังคับทำให้การมีส่วนร่วมจึง เป็นแบบการรับทราบการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งนับว่าเป็นการมีส่วนร่วม ในระดับที่ต่ำเกือบจะที่สุด ส่วนการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในฐานะพลเมือง ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมใน แบบสมัครใจหรือการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการกระบวนการตัดสินใจ ในปัจจุบันยังไม่ปรากฏให้เห็น เด่นชัด ตลอดจน ข้อกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแสดงออกพร้อมของประชาชนเป็น อุปสรรค กฎหมายมีข้อกำหนดที่ยุงยากในการที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ของท้องถิ่นได้ ส่งผลให้ประชาชนเกิดความท้อถอยที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในช่องทางที่กฎหมายกำหนด ไว้ นอกจากนี้ หลักเกณฑ์หรือข้อหาที่จะใช้ในการถอดถอน ก็ยังไม่มี ความชัดเจน ส่งผลให้ฝ่ายที่

แพ็คเกจเลือกตั้งมักใช้ช่องทางตามกฎหมายฉบับนี้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในการกลั่นแกล้งฝ่ายที่ชนะการเลือกตั้ง ส่วนปัญหาอีกประการคือ ในมาตรา 5 ว่าด้วยเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิ และ มาตรา 23 ว่าด้วยเกณฑ์ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอน สะท้อนผลกระทบต่อการดำเนินการบางประการเช่นกัน โดยมาตรา 5 กรณีถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น เมื่อถึงเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครั้งหลังสุดแต่สมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งเล็ก ซึ่งนับว่ามีปัญหาโดยนัย ส่วน มาตรา 23 เกณฑ์ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเพื่อให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง พบว่าอาจเป็นเหตุให้เกิดโอกาสความได้เปรียบ-เสียเปรียบแตกต่างกันเชิงต้นทุน โดยกลุ่มผู้มีเจตนาเรียกร้องขอใช้สิทธิถอดถอนมีต้นทุนเสียเปรียบมากกว่าจนเป็นเหตุให้มีพฤติกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในลักษณะต่างๆ เพื่อให้ เข้า-ไม่เข้า เกณฑ์ และยังไม่ก่อเกิดความสมานฉันท์ในระดับท้องถิ่น ซึ่งข้อค้นพบของ ฉัตรระวี ปริสุทธิญาณ (2552) ที่สรุปปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการถอดถอน (Recall) โดยเห็นว่ากลไกตามกฎหมายดังกล่าว ในเชิงปฏิบัตินั้นพบว่ายังไม่สามารถใช้ให้เป็นรูปธรรมได้ ทั้งนี้เกิดจากปัญหา 3 ประการ อันได้แก่ 1) เงื่อนไขที่กำหนดคะแนนเสียงที่เห็นด้วยกับการถอดถอน 2) จำนวนผู้ที่เข้าชื่อร้องขอเพื่อให้เกิดการถอดถอนสมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งเป็นไปได้น้อยมากในการปฏิบัติในบริบทของท้องถิ่นที่จะดำเนินการเองโดยประชาชนในชุมชน 3) กรณีการถอดถอนสมาชิกท้องถิ่นนั้นการใช้เขตปกครองส่วนท้องถิ่นแทนเขตเลือกตั้ง ทำให้การเข้าชื่อเป็นอุปสรรคอย่างมาก ตลอดจนอาจจะถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

แม้ว่าสังคมไทยส่วนใหญ่ยังต้องการและเรียกร้องความโปร่งใสจากตัวแทนประชาชนที่มาจากระบบเลือกตั้ง โดยพยายามผลักดันหลักธรรมาภิบาลให้เป็นกรอบยึดปฏิบัติผ่านกฎหมาย ตาม พ.ร.บ. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ให้ส่วนราชการบริหารงานอย่างถูกต้องโปร่งใส มีประสิทธิภาพ หากเมื่อตัวแทนประชาชนเหล่านั้นไม่นำมายึดเป็นกรอบคติปฏิบัติ กลไก การถอดถอนตามหลักคิดประชาธิปไตยทางตรงจึงมีความหมายมากขึ้น แม้ผลสัมฤทธิ์เชิงกระบวนการจะเริ่มพบได้แล้วหากแต่ความยั่งยืนของผลสัมฤทธิ์เชิงหลักการเป็นประเด็นที่น่าจะสร้างคุณค่าเชิงวิพากษ์ในโอกาสต่อไป สำหรับข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้ ได้แก่

1) เพื่อเป็นการผลักดันหลักธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในบริบทการบริหารภาครัฐท้องถิ่นโดยการขับเคลื่อนให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นได้แสดงออกร่วมทางการบริหารจัดการท้องถิ่น โดยเฉพาะการตรวจสอบการบริหารงานสาธารณะของท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ การขับเคลื่อนธรรมาภิบาลในบริบทท้องถิ่นนั้น ควรพิจารณาส่วนที่เป็นปัจจัยนำเข้า อันได้แก่

- เงื่อนไขจำเป็น โดยการเสริมพลังอำนาจแก่คนและชุมชน ทั้งนี้เพราะเงื่อนไขจำเป็นเชิงโครงสร้างของชุมชน คือ ผู้นำ แกนนำ เครือข่ายอาสาสมัครที่ต้องชอบด้วยการสนับสนุนจากสังคมและชุมชน และต้องพร้อมผสมผสานร่วมกันของพลังอำนาจระดับปัจเจกบุคคลและชุมชนที่สะท้อนออกมาด้วยสำนึกความรู้สึกต่อสังคมและชุมชนอย่างสูงเพียงพอ ตลอดจนการตระหนักรู้และใส่ใจติดตามการดำเนินการจัดการกิจกรรมสาธารณะในท้องถิ่น การส่งเสริมการเรียนรู้จึงน่าจะเป็นการเพิ่มพลังอำนาจแก่คนและชุมชน ซึ่งดำเนินการโดยเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย และต้องสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น นอกจากนี้ควรเพิ่มประเด็นการเรียนรู้ในแนวคิดที่หลากหลาย เช่น แนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในมิติต่างๆ ตลอดจนสร้างและพัฒนาดนในท้องถิ่นให้เป็นพลเมืองจากการร่วมกิจกรรมประเพณีและความรู้สึกหวงแหนอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นสู่การสอดส่องเฝ้าดูการบริหารจัดการสาธารณะของท้องถิ่น โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนความเข้าใจต่อกระบวนการตามกฎหมาย เช่น การเข้าชื่อร้องและลงคะแนนเสียงถอดถอนการใช้กระบวนการลงมติถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น (Recall) หรืออื่นๆ เป็นต้น

- เงื่อนไขพอเพียง ทำให้โอกาสทางการเมืองเป็นไปได้ในการแสดงออก ร่วมทางการบริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ข้อค้นพบส่วนใหญ่จากการศึกษาล้นระบอบปัญหาและอุปสรรคของกลไกประชาธิปไตยทางตรงอย่างกลไกการถอดถอนสมาชิกสภา และผู้บริหารท้องถิ่นว่ายากและซับซ้อนเกินไปสำหรับชาวบ้านรากหญ้า ตลอดจนกระบวนการที่ยาวเหยียดกว่าสิบขั้นตอน ซึ่งส่วนแล้วแต่สร้างความลำบากยิ่งต่อชาวบ้าน การทบทวนและปรับเปลี่ยนให้สะดวกและเหมาะสมขึ้น น่าจะเป็นการเพิ่มโอกาสทางการเมืองให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในการร่วมแสดงออกต่อการตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่น โดยในมาตรา 6 การไม่กำหนดขอบเขตเหตุแห่งการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นโดยระบุเพียงว่า เพราะเหตุไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ปรับให้มีความชัดเจนในการตีความมากขึ้น เช่น บัญญัติเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไปในแต่ละด้านให้ชัดเจน ได้แก่ ด้านจริยธรรมและภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านการบริหารงานจัดการสาธารณะ ด้านพฤติกรรมส่วนบุคคลที่ไม่เหมาะสมเสื่อมเสีย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปได้โดยง่ายและลดโอกาสการนำไปเป็นเครื่องทางการเมือง ส่วนมาตรา 13 ที่กำหนดลักษณะข้อความ เห็นด้วย หรือ ไม่เห็นด้วย ในบัตรลงคะแนนเสียง ควรเปลี่ยนเป็นข้อความรูปแบบอื่นๆ เช่น เห็นด้วยกับการถอดถอน หรือไม่เห็นด้วยกับการถอดถอน หรือถอดถอน และ ไม่ถอดถอน แทนข้อความดังกล่าว และมาตรา 23 ว่าด้วยเกณฑ์ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอน ควรมีการปรับเกณฑ์เพื่อลดโอกาสความได้เปรียบ-เสียเปรียบเชิงต้นทุนโดยดำเนินการศึกษาเกณฑ์ที่เหมาะสมที่จะลดความได้เปรียบ-เสียเปรียบเชิงต้นทุนดังกล่าวลง

- เงื่อนไขเอื้อ/สนับสนุน การประยุกต์ใช้ประเพณีท้องถิ่นอันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น เพื่อส่งเสริมบรรยากาศประชาธิปไตยและหนุนนำให้เกิดประชาธิปไตยทางตรงในรูปแบบต่างๆ เช่น กลไกการถอดถอน (Recall) ตามมาตรา 286 หรือ กระบวนการปรึกษาหารือกันของ

ชุมชน โดยข้อสังเกตประการหนึ่งคือ ท้องถิ่นที่มีประเพณีท้องถิ่นที่โดดเด่นจะเป็นปัจจัยเอื้อที่จะนำมาสู่การร่วมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนตลอดจนร่วมมือร่วมใจอันจะนำมาสู่การตระหนักและใส่ใจต่อท้องถิ่น จนเกิดความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างประเพณีท้องถิ่นกับการส่งเสริมบรรยากาศประชาธิปไตยและหนุนนำให้เกิดประชาธิปไตยทางตรงในรูปแบบต่างๆ โดยทั้งนี้ประเพณีท้องถิ่นจึงน่าจะมีประเด็นน่าสนใจ คือ ท้องถิ่นที่มีประเพณีเก่าแก่ดั้งเดิมอันสะท้อนการมีเอกลักษณ์เฉพาะมากเท่าใด ความเข้มแข็งของพลเมืองและบรรยากาศประชาธิปไตยจะเข้มแข็งและเข้มข้นอย่างมีนัยสำคัญ ประเพณีท้องถิ่นส่งเสริมความภูมิใจให้คนในชุมชน ซึ่งมีผลสู่การยกระดับความรู้ความเข้าใจและการตระหนักต่อความสำคัญของท้องถิ่นอันส่งเสริมให้เกิดแนวคิด ท้องถิ่นนิยม ที่เข้มแข็งจนกระทบต่อระดับความเป็นพลเมืองของคนในท้องถิ่นนั้น ประเพณีท้องถิ่นด้วยวางอยู่บนเงื่อนไขของการร่วมแรงร่วมมือกัน ซึ่งหมายถึง การเปิดพื้นที่สาธารณะให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสาร จนขยายพื้นที่ความสนใจใคร่รู้สู่ประเด็นอื่น ๆ ของชุมชนจนถึงเรื่องราวการเมืองท้องถิ่นอันเป็นผลจากการเปิดพื้นที่ในการพูดคุยกันในประเด็นอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารงานท้องถิ่นในกระบวนการต่าง ๆ ของการบริหารงานท้องถิ่น

2) รูปแบบที่เหมาะสมในการตรวจสอบระบบการบริหารงานของท้องถิ่นของภาคประชาชนที่ควรกำหนดเป็นกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติ โดยการกำหนดสิทธิ์และหน้าที่ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นในการร่วมบริหารท้องถิ่นในแต่ละกระบวนการ และกำหนดช่องทางการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยบัญญัติไว้ในกฎหมาย เช่น

- การกำหนดสิทธิ์และหน้าที่ในกระบวนการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนภายใต้หลักความสมัครใจ โดยกำหนดช่องทางและรูปแบบต่างๆ ในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน ตลอดจนต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นสรุปรายงานผลการแสดงออกตามสิทธิ์และหน้าที่ในกระบวนการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในแต่ละชั้นประกอบการดำเนินการ ซึ่งกำหนดไว้เป็นระเบียบปฏิบัติงาน

- แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการบริหารงานของสภาท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนจากประชาชนทุกหมู่บ้าน ทั้งตัวแทนกลุ่มภาคประชาชน ผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขาฯ โดยมีกิจกรรมเพื่อดำเนินการตรวจสอบพฤติกรรมสมาชิกสภาท้องถิ่น เข้ารับฟังที่ประชุมสภาท้องถิ่น รับทราบข้อมูลการบริหารกรณีทีรู้สึกถึงความไม่โปร่งใส ตรวจสอบแผนงาน โครงการ ว่าสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนหรือไม่ บริหารแผนงาน โครงการ ถูกต้องตามระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนเป็นช่องทางรับฟังความเห็นจากชุมชนหรือตัวแทนชุมชนเกี่ยวกับการบริหารแผนงาน โครงการ ทุกขั้นตอน

- การกำหนดรูปแบบการบริหารงานท้องถิ่นในรูปแบบที่ให้ความสำคัญต่อกระบวนการประชาคมในลักษณะเชิงรุกมากขึ้น โดยการเปิดช่องทางการร่วมบริหารของประชาชนด้วยการกำหนดให้มีกระบวนการขอความคิดเห็นจากประชาชนในท้องถิ่นในรูปแบบประชาคม 2 ครั้ง โดยครั้งแรกเพื่อกำหนดความต้องการเพื่อกำหนดแผนงาน โครงการ หรือข้อบัญญัติ

งบประมาณประจำปี จากนั้นนำเข้าที่ประชุมประชาคมอีกครั้งเพื่อขอความคิดเห็นก่อนนำเข้าพิจารณาในระบบสภาท้องถิ่นตามระเบียบ และให้เวทีประชาคมแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการบริหารงานของสภาท้องถิ่นทำหน้าที่ ติดตาม กำกับ ตรวจสอบ การบริหารแผนงาน โครงการทุกโครงการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวทางสังคมท้องถิ่นและความเป็นพลเมืองในมิติของขอบเขตเชิงวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น ตลอดจนแนวทางการส่งเสริมบรรยากาศประชาธิปไตยท้องถิ่นจากประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. เพื่อสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยท้องถิ่นอันมีนัยสำคัญต่อธรรมาภิบาลในชุมชน การศึกษาความหลากหลายของประชาธิปไตยกระแสรองในรูปแบบต่างๆ นอกจากกลไกการถอดถอนในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาลน่าจะจำเป็นสำหรับสังคมท้องถิ่นไทย

3. ศึกษากรณีที่กระบวนการตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่นโดยการถอดถอนตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นไม่สำเร็จ

บรรณานุกรม

หนังสือ

- โกวิทย์ พวงงาม. 2552. คู่มือมือประชาชนสำหรับการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- โกวิทย์ พวงงาม. 2546. การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- จุมพล นิมพานิช. 2550. การบริหารจัดการภาครัฐใหม่ : หลักการคิด และกรณีตัวอย่างของไทย. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, พิมพ์ ครั้งที่ 2.
- จุฑาทิพย์ ภักธราวัต และคณะ. 2549. แนวทางพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ หจก.ซีโน ดีไซน์.
- ใจ อึ้งภากรณ์ และคณะ. 2549. ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ประชาธิปไตยแรงงาน, พิมพ์ครั้งที่ 1.
- ชัชวาล ทองดีเลิศ. 2549. องค์กรชุมชนกับการปฏิรูปสังคมและการเมือง. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการจัดการทางสังคม.
- ซิลวี ฮอลลิงก้า. 2546. การเมืองการปกครองไทย เล่ม 4 : การเมืองว่าด้วยการตรวจสอบ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ภูมิบัณฑิต, พิมพ์ครั้งที่ 1.
- ทับทิม วงศ์ประยูร. 2547. คู่มือ อ.บ.ต. . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ R&R.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. 2551. ทฤษฎีและแนวคิด: การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์ คบไฟ.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. 2551. พลเมืองเข้มแข็ง(ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิภาษา.

- ธเนศวร์ เจริญเมือง. 2550. 100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540 .
กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์ คบไฟ, พิมพ์ครั้งที่ 6.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2553. การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ :
บิส ซิเนสอาร์แอนด์ดี, พิมพ์ครั้งที่ 11.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. 2549. การปกครองส่วนท้องถิ่น : ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย (พ.ศ. 2540). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 4.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2552. รากหญ้าสร้างบ้าน ชนชั้นกลางสร้างเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มติชน. พิมพ์ครั้งที่ 1.
- บัณฑิต จันทร์โรจน์กิจ. 2549. รัฐธรรมนูญสถาปนา : ชีวิตและชะตากรรมของประชาธิปไตย
ในวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิภาษา, พิมพ์ครั้งที่ 1.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2540. คู่มือการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS FOR
DOS & WINDOWS. กรุงเทพฯ : เจริญดีการพิมพ์.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. 2552. กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม.
เชียงใหม่. สำนักพิมพ์มีดีไซน์เชียงใหม่, พิมพ์ครั้งที่ 1.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. 2541. การเมืองบนท้องถนน 99 วันสมัชชาคนจน และประวัติศาสตร์
การเดินขบวน ชุมนุมประท้วงในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและผลัดำรา
มหาวิทยาลัยเอริก.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. 2551. การสื่อสารประเด็นสาธารณะและการเปลี่ยนแปลงใน
สังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 1.
- พิเชษฐ วังศ์เกียรติ์จักร. 2552. การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.)ใน
ยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, พิมพ์ครั้งที่ 1.
- พิศาล มุกดาร์ศมี. 2551. บางบทสำรวจปรัชญาการเมืองคลาสสิก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
วิภาษา.

- พิทยา ว่องกุล. 2551. **ท้องถิ่นอภิวัดณ์**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิวิถีชีวิตธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 1.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538. **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์**.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุทธพงศ์ จันทรวรินทร์. 2550. **มนุษย์กับสังคม : ทฤษฎีและหลักการประยุกต์**. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, พิมพ์ครั้งที่ 1.
- ลิขิต อีระเวคิน. 2550. **วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 10 (แก้ไขปรับปรุง).
- สุภางค์ จันทวานิช. 2552. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 17.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. 2552. **การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทย**.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิภาษา, พิมพ์ ครั้งที่ 2.
- อาคม ใจแก้ว. 2551. **วิธีวิทยาการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์**. สงขลา : บริษัทแม็กซีมีเดีย
วาย 2 เคเพรส จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 4 (ปรับปรุงครั้งที่ 2).
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. 2552. **แปรถิ่น เปลี่ยนฐาน: สร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็น
รากฐานของประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. 2552. **อภิวัดณ์ท้องถิ่น : สำรองทฤษฎีการเมืองเพื่อสร้างท้องถิ่นให้
เป็นฐานใหม่ของประชาธิปไตย**. ปทุมธานี : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม
สุขภาพ (สสส.).
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. 2546. **ประชาสังคม ประสบการณ์การอ่านและการสอนที่จอห์นส์
ฮอปกินส์**. กรุงเทพฯ : บริษัท ทิปป์ พอยท์ จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 2.

บทความ,วารสาร,

- กมล กมลตระกูล . 2552. **ภูมิคุ้มกัน คอร์รัปชั่น : ฝ่าด่านสร้างการเมืองใหม่**, วารสาร ศูนย์บริการวิชาการธรรมาภิบาล. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. (มกราคม 2552). 79-85.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. 2551. **ดอกไม้ LDC บานสะพรั่ง: หนึ่งทศวรรษการกระจายอำนาจของไทย (พ.ศ. 2540-2550)** , เศรษฐศาสตร์การเมือง. 31 (ตุลาคม 2551). 15-16.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์,ชาย ไชยชิต. 2552. **การออกเสียงประชามติ: กระบวนการประชาธิปไตยทางตรงสมัยใหม่**, วารสาร สถาบันพระปกเกล้า. สถาบันพระปกเกล้า. (กันยายน-ธันวาคม 2552). 15-17.
- นฤมล ทับจุมพล. 2551. **ข้อถกเถียงเรื่องประชาธิปไตยจากมุมมองผู้ไร้อำนาจ.** เศรษฐศาสตร์การเมือง, วารสาร เศรษฐศาสตร์การเมือง. ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาฯ. (ตุลาคม 2551), 71-76.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. 2551. **ประชาธิปไตยทางตรงในบริบทปัญหาประชาธิปไตยแบบตัวแทน** , วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง. ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาฯ. (ตุลาคม 2551). 1-2.
- ภูมิ มูลศิลป์. 2553. **แนวทางการสร้างสุขภาวะในกระบวนการนิติบัญญัติ**, วารสาร มูลนิธิสธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)ร่วม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ. (กุมภาพันธ์ 2553). 2-3.
- ลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์. 2551. **สภาประชาธิปไตยชุมชน**, วารสารสังคมศาสตร์ คณะ รัฐศาสตร์ จุฬาฯ. 1 (มกราคม-มิถุนายน 2551), 109-131.
- สถาพร เจริญธรรม. 2549. **การพัฒนาระบบการตรวจสอบและความพร้อมรับผิดในระดับท้องถิ่นด้วยแนวคิด Local GDHP** , หน้า 2-7. สัมมนาทางรัฐศาสตร์ ประจำปี พ.ศ. 2549.

สมบุรณ์ ศิริประชัย. 2552. ธรรมชาติของภาวะไร้ประสิทธิภาพของประเทศไทย, รัฐศาสตร์สาร.2 (พฤษภาคม- สิงหาคม 2552), 4.

สมชาย ปรีชาศิลป์กุล : แปลและเรียบเรียง. 2551. ความเป็นพลเมืองแบบลีนไพลในยุค โลกาภิวัตน์ , วารสาร Politics, Philosophy and Economics 2003. 2.

สุนทร คุณชัยมั่ง. 2552. ขบวนการเคลื่อนไหวสังคมใหม่/การเมืองภาคประชาชน ความท้าทาย ของ Governance และโลกาภิวัตน์, หน้า 14-21. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ หจก.ซีโน ดีไซน์.

งานวิจัย

โกวิท พวงงาม และธีรเดช ฉายอรุณ. 2543. ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของประชาชน โดย การมีส่วนร่วมต่อการบริหารแบบกระจายอำนาจ. สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษา แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เฉลิมพล ไททางกูร. 2547. การคอร์รัปชันในการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญยิ่ง ประทุม. 2551. พัฒนาการการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม ของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอด จังหวัด ลพบุรี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พรพรรณ วีระปรียากร. 2544. การสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย (Social Construct of Civic Virtue in Thai Community). กรุงเทพฯ : สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และคณะ. 2549. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น. ขอนแก่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มนัส สุวรรณ และคณะ. 2546. การตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชนในระบบการ บริหารงานและกิจการสาธารณะของท้องถิ่น. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ยงยุทธ สิงห์ธวัช. 2552. การถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโก๋น จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัตนะ บัวสนธ์. 2547. คอร์รัปชันในการศึกษาไทย: กรณีศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วีระกิตติ์ หาญปริพรรณ์ และคณะ. 2551. การมีส่วนร่วมของชุมชนในงานยุติธรรมชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนคลองจรเข้ร้อย ตำบลเกาะไร่ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา. การฝึกอบรมหลักสูตร นักบริหารระดับกลาง รุ่นที่ 7 กระทรวงยุติธรรม.
- สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย. 2548. การพัฒนาขีดสมรรถนะของส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนศาสตร์. 2547. ระบบการกำกับดูแลและตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชน. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนศาสตร์.
- สันติ กิตติสิมานนท์ และคณะ. 2548. ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับ การมอบอำนาจงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522. นนทบุรี : กองส่งเสริมงานคุ้มครองผู้บริโภค ด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข.
- สุทิน บุญญาธิการ และคณะ. 2540. การบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษาโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน. กรุงเทพฯ : สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย.
- สุวิมล ตีรกานันท์. 2543. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัมฤทธิ์ บุญรัตน์. 2552. บทบาทสื่อในการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด
สงขลา. การฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารการสื่อสารมวลชนระดับกลาง (บสก.) รุ่นที่ 1
สถาบันอิศรา มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ไพสิฐ พาณิชย์กุล. 2552. สิทธิชุมชน ปัญหา และพัฒนาการทางความคิด. (ออนไลน์).
สืบค้นจาก : <http://www.midnightuniv.org> . [13 มีนาคม 2552].

เรืองโรจน์ จอมสิน. 2552. กระบวนการถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่น มาตรา 286.
(ออนไลน์). สืบค้นจาก : <http://www.ect.go.th/thai/article.htm>. [30 มีนาคม
2552].

วิทยากร เชียงกุล. 2552. จะปฏิรูปประเทศไทยกันอย่างไร? (ออนไลน์). สืบค้นจาก :
<http://www.midnightuniv.org>. [10 กุมภาพันธ์ 2552].

ภาคผนวก 1

ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อ.เมือง จ.ชัยภูมิ

ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อ.เมือง จ.ชัยภูมิ

ในภาคผนวกนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อ.เมือง จ.ชัยภูมิ ประกอบด้วย ข้อมูลด้านกายภาพ การปกครอง ประชากรและศาสนา ทรัพยากรธรรมชาติ โครงสร้างพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านกายภาพ

ที่ตั้งและขนาด

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 16 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 66,578.50 ไร่ หรือประมาณ 106.54 ตารางกิโลเมตร สภาพภูมิประเทศ ตำบลนาเสียว สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 185 – 190 เมตร สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ราบสูง ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่า และพื้นที่ทำการเกษตร

อาณาเขต

ตำบลนาเสียวมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอบต.ห้วยไร่ อ.คอนสวรรค์

ทิศตะวันออก ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลโพหนอง อ.เมือง

ทิศใต้ ติดต่อกับ อบต. บ้านเล่า อ.เมือง ทิศตะวันตกติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลนาฝาย อ.เมือง

เขตการปกครอง

ตำบลนาเสียว แบ่งเขตการปกครองแยกออกมาเป็น 12 หมู่บ้าน ดังนี้

1. บ้านนาเสียว	หมู่ที่ 1	นายหนู แนวนอนทัน	ผู้ใหญ่บ้าน ม.1
2. บ้านนาวัง	หมู่ที่ 2	นายสาคร สีมาพล	ผู้ใหญ่บ้าน ม. 2
3. บ้านไทรงาม	หมู่ที่ 3	นายวงศ์ชู มณีวงศ์	ผู้ใหญ่บ้าน ม. 3
4. บ้านชัยรวงไทร	หมู่ที่ 4	นายไพโรจน์ ชนะหาญ	ผู้ใหญ่บ้าน ม. 4
5. บ้านนาสีนวล	หมู่ที่ 5	นายโอด แสนชัยน	ผู้ใหญ่บ้าน ม. 5
6. บ้านนาไก่อะ	หมู่ที่ 6	นายพลศักดิ์ โคตรภักดี	ผู้ใหญ่บ้าน ม. 6
7. บ้านใหม่นาสีนวล	หมู่ที่ 7	นายสุพรรณ บุญเสนา	ผู้ใหญ่บ้าน ม. 7
8. บ้านใหม่นาเสียว	หมู่ที่ 8	นายพิจิต ชนะพาล	กำนันตำบลนาเสียว
9. บ้านนาสีนวล	หมู่ที่ 9	นายสุเทพ สมัตตะ	ผู้ใหญ่บ้าน ม. 9

10. บ้านนาวัง	หมู่ที่ 10	นายวิฑูรย์ เลกะลาด	ผู้ใหญ่บ้าน ม. 10
11. บ้านนาเสียว	หมู่ที่ 11	นายปรีชา ชนะพาล	ผู้ใหญ่บ้าน ม. 11
12. บ้านไทรงาม	หมู่ที่ 12	นายชาติ โชคเหมาะ	ผู้ใหญ่บ้าน ม. 12

2. การเมือง / การปกครอง

ประชากร

ผลสำรวจประชากร ตำบลนาเสียว มีประชากร ณ กันยายน 2550 จำนวน 7,748 คน แบ่งเป็น เพศชาย 3,796 คน เพศหญิง 3,866 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ยประมาณ 80 คน / ตารางกิโลเมตร หมู่บ้านที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ หมู่ที่ 7 บ้านนาเสียว มีประชากรทั้งสิ้น 823 คน จำนวน 268ครัวเรือน รายละเอียด ตามตาราง ภาคผนวก-1

ภาคผนวก 1-1 แสดงจำนวนประชากรตำบลนาเสียว

หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	ประชากร (คน)		รวม	ครัวเรือน เกษตรกร
			ชาย	หญิง		
1	บ้านนาเสียว	295	308	301	609	272
2	บ้านนาวัง	311	377	416	793	201
3	บ้านไทรงาม	269	309	314	623	238
4	บ้านชัยบรวงไทร	257	342	327	669	166
5	บ้านนาสีนวล	254	400	386	786	178
6	บ้านนาไก่เซา	137	239	220	459	98
7	บ้านใหม่นาสีนวล	268	411	400	811	183
8	บ้านนาเสียว	149	200	250	450	114
9	บ้านนาสีนวล	210	392	406	789	120
10	บ้านนาวัง	182	303	285	588	98
11	บ้านนาเสียว	147	246	280	526	95
12	บ้านไทรงาม	314	242	256	498	101
รวม		2,613	3,769	3,841	7,610	1,864

ที่มา : การสำรวจข้อมูลสถิติเพื่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551

การเมือง (การเลือกตั้ง)

- การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 6,151 คน ใช้สิทธิ 6,104 คน คิดเป็นร้อยละ 78.74
- การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 6,151 คน มีผู้ใช้สิทธิ 6,104 คน คิดเป็นร้อยละ 8.74 และมีการเลือกตั้งใหม่หมู่ที่ 2, 10
- การเลือกคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2551 มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 5,999 คน มีผู้ใช้สิทธิ 3,134 คน คิดเป็นร้อยละ 52.24
- การเลือกตั้งนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2551 มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 5,960 คน มีผู้ใช้สิทธิ 4,116 คน คิดเป็นร้อยละ 69.06

3. การบริการขั้นพื้นฐาน

การคมนาคม

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวมีทางหลวงแผ่นดินผ่านในพื้นที่ 1 สายสำคัญ คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 201 และทางหลวงชนบทจากทางแยกนาเสียวถึงห้วยชัน นอกจากนั้นมีทางเชื่อมระหว่างหมู่บ้านทุกหมู่บ้านภายในตำบล มีลำน้ำสายสำคัญได้ผ่านพื้นที่คือลำปะทาว ลำห้วยแคน ลำห้วยบง และมีหนองน้ำสาธารณะที่สำคัญในแต่ละหมู่บ้าน

การไฟฟ้า

ตำบลนาเสียว มีผู้ใช้ไฟฟ้าจำนวน ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ ส่วนที่เหลือจะเป็นครั้วเรือนราษฎรที่ขยายครั้วเรือนตามพื้นที่การเกษตรและยังไม่มีบ้านเลขที่ ใช้ ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวพยายามจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการขยายเขตไฟฟ้าให้กับราษฎรและประสานขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดชัยภูมิ

การประปา

ตำบลนาเสียวมีระบบการใช้น้ำ คือ แต่ละหมู่บ้านในตำบลนาเสียวใช้ระบบน้ำประปาหมู่บ้านโดยวิธีการดูดน้ำจากบ่อบาดาลนำมาใช้ ในแต่ละครัวเรือนบ่อบาดาลที่ใช้ได้ทั้งหมด 56 บ่อ

การสื่อสาร

ตำบลนาเสียวมีระบบการสื่อสารดังนี้

- โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 8 เครื่อง โทรศัพท์บ้าน (พื้นฐาน) จำนวน 407 เครื่อง
- หอกระจายข่าวเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้กับราษฎรในหมู่บ้าน 9 แห่ง
- ศูนย์ข้อมูลข่าวสารองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวเปิดให้บริการข้อมูลข่าวสารตามวัน เวลาราชการ และช่วงพักเที่ยงและวันเสาร์เต็มวันพร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้บริการอินเทอร์เน็ตตำบลได้

4. ด้านเศรษฐกิจ

สภาพทางเศรษฐกิจ

ตำบลนาเสียวมีพื้นที่ทั้งหมด 66,578.50 ไร่ หรือ 106.54 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 23,178 ไร่ หรือ 37.08 ตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทำการเกษตร นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ยังให้การสนับสนุนกลุ่มอาชีพต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีงานทำสร้างรายได้เสริมนอกฤดูการผลิตส่งผลให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจระดับรากหญ้า ตามนโยบายรัฐบาล เช่น

- กลุ่มทอผ้าไหมพื้นเมืองหมู่ที่ 1 , 2 , 3 , 4 , 5 , 6 , 7 , 8 , 9 บ้านนาเสียว ได้รับความช่วยเหลือให้เป็นสินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์
- กลุ่มปลูกข้าวหอมมะลิ หมู่ที่ 1, 2, 8,10,11,12
- กลุ่มไร่นาสวนผสม หมู่ที่ 1-12
- กลุ่มเลี้ยงสัตว์ เช่น โค สุกรและสัตว์ปีก เป็นต้น
- กลุ่มจักรอุตสาหกรรมเย็บผ้าสำเร็จรูป หมู่ที่ 2
- ศูนย์สาธิตทางการตลาด หมู่ที่ 1 ,3 ,4
- กลุ่มจักรสาน หมู่ที่ 2, 3, 5
- กลุ่มน้ำยาเอนกประสงค์หมู่ที่ 2

ด้านการเกษตร

สภาพการใช้ที่ดินเนื้อที่ทั้งหมดของตำบลนาเสียวรวมทั้งสิ้นจำนวน 66,578.50 ไร่ หรือ 106.54 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดดังรายละเอียดดังนี้

ภาคผนวก 1-2 การแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ของตำบลนาเสียว

ประเภทของพื้นที่	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ทั้งหมดของตำบล	66,578.50	100
พื้นที่การเกษตร	23,178	34.81
- ที่ทำนา	17,871	77
- พื้นที่ทำไร่	5,307	29.71
- ไม้ผล – ไม้ยืนต้น	-	-
- พืชผัก	-	-
ประมง	475	0.71
ปศุสัตว์	350	0.52
พื้นที่ป่าไม้และพื้นที่อื่นๆ	7,660	11.50

การเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ของตำบลนาเสียวมีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก รองลงมาคือ การทำไร่ การเลี้ยงสัตว์ พืชที่สำคัญและรายได้ให้กับเกษตรกรตำบลนาเสียวได้แก่ ข้าว นาปี มะม่วง การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ปอแก้ว มันสำปะหลัง ถั่วลิสง ข้าวโพด แดงกวา เป็นต้น

การปศุสัตว์ จากข้อมูลในการสำรวจแต่ละหมู่บ้าน ในปี 2546-2547 การเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในตำบลนาเสียวจะมีการเลี้ยงอาชีพเช่น การเลี้ยงโค – กระบือ เป็นจำนวนมากเป็นอันดับหนึ่งของอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ลักษณะการเลี้ยงเป็นรายย่อยหรือภายในครัวเรือน เพื่อไว้ขายเป็นรายได้เสริมจากการทำนา เช่น การเลี้ยงไหม มีการรวมกลุ่มทอผ้าไหมไว้เป็นสินค้าหนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล ซึ่งผ้าไหมตำบลนาเสียว เป็นที่รู้จักกันดีมีชื่อเสียงนอกจากนั้น มีการเลี้ยงสุกร ไก่พื้นบ้าน เป็นต้น

การประมง การประมงในพื้นที่ตำบลนาเสียว จะมีแหล่งน้ำธรรมชาติ และเกษตรกรเลี้ยงปลาไว้เพื่อขายและเป็นอาหาร แต่เป็นส่วนน้อย

การอุตสาหกรรม ตำบลนาเสียวมีสถานประกอบการอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่มีคนงานน้อยกว่า 10 คน เช่น

- โรงสีข้าว 42 แห่ง
- โรงทำขนมจีน 4 แห่ง
- โรงทำแป้งมัน 1 แห่ง

การพาณิชย์ ตำบลนาเสียวผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นกิจการร้านค้าขายปลีกและกิจการอื่น ๆ ดังนี้

- ร้านค้าปลีก 54 แห่ง
- ปั้มน้ำมันและก๊าซ 3 แห่ง
- ร้านอาหาร 1 แห่ง
- ร้านซ่อมจักรยานยนต์ 14 แห่ง
- ร้านซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า - แห่ง

แรงงาน

ตำบลนาเสียวแรงงานส่วนใหญ่ของตำบลจะประกอบอาชีพในภาคการเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักและประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมเช่นการทำงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ทั้งในชัยภูมิและต่างจังหวัดอาทิแรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในเขตกทม.และปริมณฑลรวมทั้งในจังหวัดอื่น ๆ และผู้ไปทำงานต่างประเทศ

5. ด้านสังคม

การศึกษา

- การศึกษาก่อนวัยเรียน

ตำบลนาเสียวได้ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนเพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อม และเป็นภาระของผู้ปกครองทางโรงเรียนก็จะเปิดสอนเด็กก่อนวัยเรียนทุกโรงเรียน และนอกจากนี้ในตำบลยังมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับถ่ายโอนจากกรมพัฒนาชุมชน

- ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านนาเสียว ตั้งอยู่บ้านนาเสียว หมู่ที่ 1
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาวัง ตั้งอยู่ที่บ้านนาวัง หมู่ที่ 2, 10
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไทรงาม ตั้งอยู่ที่บ้านไทรงาม หมู่ที่ 3, 2
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสีนวล ตั้งอยู่ที่บ้านใหม่นาสีนวล หมู่ที่ 5, 7, 9

การศึกษาระดับประถม

ภาคผนวก 1-3 โรงเรียนระดับประถม

ชื่อโรงเรียน	ที่ตั้ง	จำนวนครู			จำนวนนักเรียน		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
โรงเรียนนาเสียวศึกษาคาร	บ. นาเสียว	3	5	8	46	35	81
โรงเรียนบ้านนาวัง	บ. นาวัง	4	5	9	63	47	110
โรงเรียนไทรงามผดุงวิทย์	บ. ไทรงาม	2	5	7	28	38	66
โรงเรียนบ้านซับรวงไทร	บ. ซับรวงไทร	3	4	7	27	28	55
โรงเรียนบ้านนาสีนวล	บ. นาสีนวล	6	6	12	75	77	152
รวม		18	25	43	239	225	464

- การศึกษาระดับมัธยม

โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย มี 1 แห่ง คือ โรงเรียนกุญชรวิทยาคม ตั้งอยู่บ้านนาไค้เขา หมู่ที่ 6 การบริการทางการศึกษานับว่าเพียงพอสำหรับเด็กนักเรียนภายในตำบล นักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการศึกษาต่อที่โรงเรียนกุญชรวิทยาคารในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและปลาย บางส่วนศึกษาต่อโรงเรียนในต่างจังหวัด เนื่องจากการคมนาคมสะดวก

- การศึกษานอกโรงเรียน

ตำบลนาเสียวมีการศึกษานอกโรงเรียนให้กับประชาชนผู้ขาดโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียน 1 แห่ง (ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน) ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 1 บ้านนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิและมี เครือข่ายประสานงานทุกหมู่บ้านเนื่องจากพื้นที่ตำบลนาเสียวอยู่ใกล้เขตเทศบาล ประชากรส่วนหนึ่งจะเข้ารับการอบรมและการศึกษาพัฒนาด้านอาชีพในเขตเทศบาลเมืองชัยภูมิ

การศาสนา

ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และมีการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรม ตำบลนาเสียว มีวัด จำนวน 8 แห่ง สำนักสงฆ์ 2 แห่ง และโบราณสถาน 1 แห่ง (วัดศิลาอาสน์ เขาภูพระ) ได้จัดงานนมัสการพระเจ้าองค์ตื้อ(เขาภูพระ) วันขึ้น 15 ค่ำเดือน 3 ของทุกปี มีการอนุรักษ์ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุและการเล่นสงกรานต์จัดงานขึ้นทุกปี เป็นต้น

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันปราบปรามยาเสพติดให้มีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเป็นมวลชนและให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือนร้อนของประชาชนได้ทันทั่วถึง

- มีการจัดตั้งจุดตรวจและให้บริการประชาชนในช่วงเทศกาล เช่น เทศกาลปีใหม่, เทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น

- รมรงค์และประชาสัมพันธ์การขับขี่ยานยนต์ รถจักรยานยนต์ให้มีความปลอดภัย เช่น การปิดป้ายประชาสัมพันธ์ การจัดอบรมกลุ่มเยาวชน ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนน ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย และมีวินัยจราจร

- มีป้อมตำรวจเฝ้าระวังรักษาความสงบเรียบร้อยภายในตำบล 1 ป้อม
- การให้ความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การจัดอบรมเยาวชน วัยรุ่นระดับตำบลเพื่อให้เยาวชน วัยรุ่น ของแต่ละหมู่บ้านมีกิจกรรมร่วมกัน เกิดความสมัครสมานสามัคคีกันทำให้ลดเหตุทะเลาะวิวาทได้ในอีกระดับหนึ่ง ร่วมมือประสานการปฏิบัติกับหน่วยอื่นในพื้นที่ เพื่อให้เกิดผลในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

ยาเสพติด

ตำบลนาเสียวได้ประสานและร่วมปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดชัยภูมิ ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยจัดศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดตำบลนาเสียวขึ้น และศูนย์ป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด โดยความร่วมมือจากผู้นำหมู่บ้าน อาทิกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และข้าราชการพนักงานลูกจ้างทุกคน ทำให้เกิดเครือข่ายหมู่บ้าน จำนวน 9 หมู่บ้าน มีผู้ประสานพลังแผ่นดิน (ครู ข.) ประจำตำบล จำนวน 30 คน มีหน้าที่จัดทำแผน ปฏิบัติการประชุมชี้แจงผู้ประสานพลังแผ่นดินหมู่บ้าน เพื่อเอาชนะปัญหา ยาเสพติดและ ชุดปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดประจำหมู่บ้าน ๆ ละ จำนวน 30 คน

สาธารณสุข

ประชากรส่วนใหญ่จะไปใช้บริการจากโรงพยาบาลหรือสถานบริการทางการแพทย์ทั้งของรัฐและเอกชนในเขตเทศบาลเมือง ส่วนพื้นที่ตำบลนาเสียวมีสถานอนามัยจำนวน 1 แห่ง โดยมีบุคลากรดังนี้

- เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข	1	คน
- นักวิชาการสาธารณสุข	1	คน
- พยาบาลวิชาชีพ	1	คน

สาเหตุการป่วย – ตายที่สำคัญ ในปี พ.ศ. 2550 ตำบลนาเสียวได้จัดลำดับสาเหตุที่มีผู้ป่วยด้วยโรคต่างๆ 10 อันดับ โรคที่มีผู้ป่วยมากที่สุด คือ ผู้ป่วยด้วยโรคสาเหตุจากภายนอกอื่น ๆ มีจำนวน 1,399 ราย รองลงมาคือโรกระบบทางเดินหายใจจำนวน 1,150 ราย

ภาคผนวก 1-4 สาเหตุการป่วยของผู้ป่วยนอก 10 อันดับ (ปีงบประมาณ 2550)

สาเหตุ	จำนวน (ราย)
1. โรคสาเหตุจากภายนอกอื่น ๆ	1,399
2. โรกระบบทางเดินหายใจ	1,150
3. โรคอาการแสดงและสิ่งผิดปกติที่พบ	760
4. โรคอาการแสดงและสิ่งผิดปกติที่พบ	498
5. โรกระบบไหลเวียนเลือด	442
6. โรคผิวหนัง	359
7. โรคติดเชื้อและปรสิต	326
8. โรคเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อ โภชนาการและเมตาบอลิซึม	297
9. โรกระบบกล้ามเนื้อ รวมโครงร่าง	
10. โรคตาบางส่วนประกอบของตา	274
	90

6. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวมีพื้นที่ติดเทือกเขาแลนคา จำนวน 6 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านนาเสียว หมู่ที่ 2 บ้านนาวัง หมู่ที่ 4 บ้านซบรวงไทร หมู่ที่ 5 บ้านนาสีนวล หมู่ที่ 7 บ้านใหม่ - นาสีนวล หมู่ที่ 8 บ้านนาเสียว และหมู่ที่ 9 บ้านนาสีนวล โดยพื้นที่แล้วทำให้มีความหลากหลายทางธรรมชาติและชีวภาพ มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 66,578.50 ไร่ มีพื้นที่ป่าไม้

25 ไร่ ซึ่งเป็นโอกาสในการพัฒนาศักยภาพธรรมชาติของท้องถิ่นสู่รูปแบบการจัดการที่จะก่อประโยชน์ในมิติต่างๆ โดยทุกหมู่บ้านในตำบลนาเสียวจะอาศัยน้ำใต้ดินนำมาใช้เป็นระบบประปาหมู่บ้านและยังมีแหล่งน้ำผิวดินที่ประชาชนใช้ในการเกษตรจำนวนหลายแห่ง ได้แก่

- ลำปะทาว ไหลผ่าน หมู่ที่ 5,6,7,9
- ลำห้วยแคน ไหลผ่าน หมู่ที่ 1,2,10
- ลำห้วยแก่นท้าว ไหลผ่าน หมู่ที่ 2,10
- ลำห้วยไทร ไหลผ่าน หมู่ที่ 2,10
- ลำห้วยบง ไหลผ่าน หมู่ที่ 1,8
- ลำห้วยจิ้งจิว ไหลผ่านหมู่ที่ 1,4

และภายในพื้นที่ ตำบลนาเสียวมียังมีสภาพธรรมชาติที่สวยงามป่าไม้อุดมสมบูรณ์ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ เช่น

น้ำตกตาดฟ้า บ้านนาวังหมู่ที่ 2, 10

น้ำตกถ้ำเหี้ย บ้านนาเสียวหมู่ที่ 1, 8

น้ำตกตาดน้อย บ้านนาสีนวลหมู่ที่ 5, 7, 9

น้ำตกซับเต่าบุญพัง บ้านซับรวงไทร หมู่ที่ 4

นอกจากนั้นยังมีแหล่งโบราณสถานเป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชนและมีขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งสืบทอดกันมายาวนาน คือ ประเพณีรำผีฟ้า ซึ่งจัดขึ้น วันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี ณ บริเวณวัดศิลาอาสน์ (เขากุพระ) เพื่อนมัสการพระเจ้าองค์ตื้อ ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำแผนการท่องเที่ยวภายในตำบลซึ่งเป็นการท่องเที่ยวในด้านการเกษตรและเชิงอนุรักษ์ไว้ในแผนพัฒนาตำบล 3 ปี 2552 - 2554

ภาคผนวก 2

**พระราชบัญญัติ (พรบ.) ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือ
ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542**

พระราชบัญญัติ
ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
พ.ศ. ๒๕๕๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒
เป็นปีที่ ๕๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า กรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น

“หน่วยลงคะแนนเสียง” หมายความว่า ท้องถิ่นที่กำหนดให้ทำการลงคะแนนเสียง

“ที่ลงคะแนนเสียง” หมายความว่า สถานที่ที่กำหนดให้ทำการลงคะแนนเสียง

“ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้น

“ศาลากลางจังหวัด” หมายความว่า การกรุงเทพมหานคร

“ที่ว่าการอำเภอ” หมายความว่า การกิ่งอำเภอและสำนักงานเขต

“สำนักงานเทศบาล” หมายความว่า การเมืองพัทยา

มาตรา ๔ ในกรณีที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดในการดำเนินการเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ถ้าเป็นการดำเนินการในเขตกรุงเทพมหานครให้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๕ การเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไปให้ถือเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ดังนี้

(๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่เกินหนึ่งแสนคนต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

(๒) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินหนึ่งแสนคนแต่ไม่เกินห้าแสนคนต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าสองหมื่นคนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

(๓) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินกว่าห้าแสนคนแต่ไม่เกินหนึ่งล้านคนต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าสองหมื่นห้าพันคนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

(๔) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งล้านคนต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าสามหมื่นคนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

การนับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้ถือตามจำนวนในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นครั้งหลังสุดที่ใช้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี

มาตรา ๖ คำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา ๕ ต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อ ที่อยู่ และลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อทุกคน พร้อมทั้งสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการที่มีรูปถ่ายสามารถแสดงตนได้

(๒) รายละเอียดของข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใด หรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสงค์จะให้ลงคะแนนเสียงถอดถอนนั้นมีการปฏิบัติหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างใดจนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป

(๓) รายชื่อผู้แทนของผู้เข้าชื่อที่จะมีอำนาจดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๔) คำรับรองของผู้แทนของผู้เข้าชื่อตาม (๓) ว่าผู้เข้าชื่อทุกคนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น และเป็นผู้ร่วมเข้าชื่อด้วยตนเอง

มาตรา ๗ เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำร้องตามมาตรา ๕ ให้ดำเนินการจัดส่งคำร้องไปให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ที่ถูกร้องขอให้ลงคะแนนเสียงถอดถอนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำร้อง และให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นจัดทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาตามคำร้องยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำร้องจากผู้ว่าราชการจังหวัด

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งแล้ว หรือเมื่อครบกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้อ้างคำร้องให้ทราบตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำชี้แจงหรือวันครบกำหนด แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต่อไป พร้อมทั้งจัดส่งคำร้องตามมาตรา ๕ และคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาถ้าหากมีไปด้วย

ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือบุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการแทน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งตามวรรคสองต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือบุคคลนั้นดำเนินการต่อไป

มาตรา ๘ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น โดยให้ประกาศกำหนดวันลงคะแนนเสียงไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดตามมาตรา ๗

ในการดำเนินการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น และปิดประกาศบัญชีรายชื่อดังกล่าวพร้อมทั้งคำร้องตามมาตรา ๕ คำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นถ้าหากมี และประกาศกำหนดวันลงคะแนนเสียงไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ทำการองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ที่ว่า การอำเภอ สำนักงานเทศบาล ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน เขตชุมชนหนาแน่นที่เห็นสมควร และที่ลงคะแนนเสียงหรือบริเวณใกล้เคียงกับที่ลงคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ายี่สิบวันก่อนวันลงคะแนนเสียง ทั้งนี้ เฉพาะในเขตท้องที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการขอเพิ่มชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งและการถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามาใช้บังคับกับการเพิ่มชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงและการถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิลงคะแนนเสียงโดยอนุโลม ทั้งนี้ โดยให้ยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่อหรือถอนชื่อต่อบุคคลที่คณะกรรมการเลือกตั้งแต่งตั้ง

มาตรา ๙ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดหน่วยลงคะแนนเสียงที่จะพึงมีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะจัดให้มีการลงคะแนนเสียง และกำหนดที่ลงคะแนนเสียงของหน่วยลงคะแนนเสียงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงจำนวนของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงในแต่ละหน่วยลงคะแนนเสียงและความสะดวกในการเดินทางไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงและประกาศให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทราบไม่น้อยกว่ายี่สิบวันก่อนวันลงคะแนนเสียง

ในกรณีจำเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจเปลี่ยนแปลงที่ลงคะแนนเสียงตามประกาศในวรรคหนึ่งเป็นสถานที่อื่นตามที่เห็นเหมาะสมก็ได้ โดยต้องประกาศการเปลี่ยนแปลงที่ลงคะแนนเสียงให้ทราบก่อนวันลงคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าห้าวัน เว้นแต่กรณีฉุกเฉินจะประกาศการเปลี่ยนแปลงที่ลงคะแนนเสียงน้อยกว่าระยะเวลาดังกล่าวก็ได้

มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหนึ่งหรือหลายคนเพื่อทำหน้าที่อำนวยความสะดวกหรือกำกับดูแลการลงคะแนนเสียงตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๑ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงแต่ละแห่งไม่น้อยกว่าห้าคน เพื่อทำหน้าที่ในที่ลงคะแนนเสียงนั้น

การแต่งตั้งกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงในหน่วยลงคะแนนเสียงนั้นเป็นประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสี่คน ถ้าในวันลงคะแนนเสียงกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงมาปฏิบัติหน้าที่ไม่ถึงห้าคน ให้กรรมการที่เหลืออยู่แต่งตั้งผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงในหน่วยลงคะแนนเสียงนั้นเป็นกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงจนครบห้าคน

ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่มาปฏิบัติหน้าที่หรือไม่อยู่ในที่ลงคะแนนเสียง หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการแทนหรือปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าประธานกรรมการจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๒ ให้กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงมีหน้าที่ดำเนินการและรักษาความเรียบร้อยในการลงคะแนนเสียงและการนับคะแนนเสียงในที่ลงคะแนนเสียง และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ในกรณีที่ผู้ใดขัดขวางการลงคะแนนเสียง ให้กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นออกไปจากที่ลงคะแนนเสียงนั้น แต่ต้องไม่ขัดขวางต่อการที่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงจะใช้สิทธิลงคะแนนเสียง

มาตรา ๑๓ การลงคะแนนเสียงให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยตรงและลับ การออกเสียงลงคะแนนให้ทำเครื่องหมายลงในบัตรลงคะแนนเสียงในช่องที่ “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” กับการให้ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ที่ถูกร้องขอให้ลงคะแนนเสียงถอดถอน

ลักษณะและขนาดของบัตรลงคะแนนเสียงและหีบบัตรลงคะแนนเสียงให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา ๑๔ ในวันลงคะแนนเสียงให้เปิดการลงคะแนนเสียงตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา

มาตรา ๑๕ ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงในที่ลงคะแนนเสียงใด ให้ลงคะแนนเสียง ณ ที่ลงคะแนนเสียงนั้น

ให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง ลงคะแนนเสียงในที่ลงคะแนนเสียงที่ตนมีสิทธิได้เพียงแห่งเดียว

มาตรา ๑๖ ก่อนเริ่มเปิดให้มีการลงคะแนนเสียงให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงนับจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงทั้งหมดของหน่วยลงคะแนนเสียงนั้น และปิดประกาศจำนวนบัตรทั้งหมดในที่ลงคะแนนเสียงไว้ในที่เปิดเผย และเมื่อถึงเวลาเปิดการลงคะแนนเสียงให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงเปิดหีบบัตรลงคะแนนเสียงในที่เปิดเผยแสดงให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งอยู่ ณ ที่ลงคะแนนเสียงนั้นเห็นว่าเป็นหีบเปล่า แล้วปิดหีบบัตรลงคะแนนเสียงและให้ทำการบันทึกการดำเนินการดังกล่าว โดยให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองคน

ซึ่งอยู่ในที่ลงคะแนนเสียงในขณะนั้นลงลายมือชื่อในบันทึกนั้นด้วย เว้นแต่ไม่มีผู้ลงคะแนนเสียงอยู่ในขณะนั้น

มาตรา ๑๗ ในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนนเสียงให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่ประสงค์จะลงคะแนนเสียงไปแสดงตนต่อกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง โดยแสดงบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการที่มีรูปถ่ายสามารถแสดงตนได้

เมื่อคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงแล้วให้อ่านชื่อและที่อยู่ของผู้นั้นดัง ๆ ถ้าไม่มีผู้ใดทักท้วงให้หมายเหตุไว้ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงโดยให้จดหมายเลขบัตรและสถานที่ออกบัตร และให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเป็นหลักฐานตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด แล้วให้กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงมอบบัตรลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้นั้นเพื่อไปลงคะแนนเสียง

ในกรณีที่มีผู้ทักท้วงหรือกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงสงสัยว่าผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งมาแสดงตนนั้นไม่ใช่เป็นผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง ให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงมีอำนาจสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ถูกทักท้วงหรือผู้ถูกสงสัยเป็นผู้ที่มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงหรือไม่ และในกรณีที่คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงวินิจฉัยว่าผู้ถูกทักท้วงหรือผู้ถูกสงสัยไม่ใช่เป็นผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง ให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงทำบันทึกคำวินิจฉัยและลงลายมือชื่อไว้ด้วย และให้ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่การลงคะแนนเสียงในหน่วยลงคะแนนเสียงใดไม่สามารถกระทำได้เนื่องจากเกิดจลาจล อุทกภัย หรือเหตุสุดวิสัยอย่างอื่น ถ้าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นก่อนวันลงคะแนนเสียง ให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงกำหนดที่ลงคะแนนเสียงใหม่ที่ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงสามารถไปลงคะแนนเสียงได้โดยสะดวก แต่ถ้าไม่อาจกำหนดที่ลงคะแนนเสียงใหม่ได้ให้ประกาศตลงคะแนนในหน่วยลงคะแนนเสียงนั้น แล้วรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยด่วน

ในกรณีที่เหตุตามวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในวันที่ลงคะแนนเสียง ให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงประกาศตลงคะแนนในหน่วยลงคะแนนเสียงนั้น แล้วรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยด่วน และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันลงคะแนนเสียงใหม่ในหน่วยลงคะแนนเสียงนั้น ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับทราบเหตุที่ทำให้ไม่อาจลงคะแนนได้นั้นสงบลงแล้ว และต้องประกาศก่อนวันลงคะแนนเป็นการล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

มาตรา ๑๙ เมื่อถึงเวลาปิดการลงคะแนนเสียงให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงประกาศปิดการลงคะแนนเสียงและงดจ่ายบัตรลงคะแนนเสียง และให้ทำเครื่องหมายในบัตรที่เหลืออยู่ให้เป็นบัตรที่ใช้ลงคะแนนเสียงไม่ได้ตามวิธีการที่คณะกรรมการเลือกตั้งกำหนด และจัดทำรายงานเกี่ยวกับจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงทั้งหมด จำนวนผู้มาแสดงตนและบัตรลงคะแนนเสียงและจำนวนบัตรที่เหลือ โดยให้กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในขณะนั้นทุกคนลงลายมือชื่อไว้และประกาศให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งอยู่ที่นั่นทราบ

มาตรา ๒๐ เมื่อปิดการลงคะแนนเสียงให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงแต่ละแห่งนับคะแนน ณ ที่ลงคะแนนเสียงนั้นโดยเปิดเผยจนแล้วเสร็จ

เมื่อนับคะแนนเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงนำบัตรลงคะแนนเสียงของผู้มาใช้สิทธิทั้งหมดใส่ไว้ในหีบบัตรลงคะแนนเสียงพร้อมทั้งรายงานผลการนับคะแนน แล้วปิดหีบบัตรจัดส่งไปให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง

วิธีการนับคะแนนและการจัดส่งหีบบัตรให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา ๒๑ บัตรลงคะแนนเสียงดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย

- (๑) บัตรปลอม
- (๒) บัตรที่มีได้ทำเครื่องหมายลงคะแนน
- (๓) บัตรที่ทำเครื่องหมายจนไม่อาจทราบได้ว่าลงคะแนนเสียงในทางใด
- (๔) บัตรที่มีลักษณะตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดว่าเป็นบัตรเสีย

ให้คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงสลักหลังในบัตรที่มีลักษณะตามวรรคหนึ่งว่า “เสีย” พร้อมทั้งระบุเหตุผลว่าเป็นบัตรเสียตามอนุมาตราใด แล้วลงลายมือชื่อกำกับไว้ไม่น้อยกว่าสองคน และห้ามมิให้นับบัตรเสียเป็นคะแนน

มาตรา ๒๒ เมื่อได้ผลการนับคะแนนจากที่ลงคะแนนเสียงทุกแห่งแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการลงคะแนนเสียงและจำนวนผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียง

มาตรา ๒๓ การลงคะแนนเสียงเพื่อให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง หากมีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง

ทั้งหมดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ให้การเข้าชื่อถอดถอนบุคคลนั้นเป็นอันตกไป และจะมีการร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนบุคคลดังกล่าวโดยอาศัยเหตุเดียวกันอีกมิได้

ในกรณีมีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น และมีคะแนนเสียงจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้บุคคลนั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลงคะแนนเสียง

มาตรา ๒๔ เมื่อมีการประกาศผลการลงคะแนนเสียงแล้ว ถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเห็นว่าการลงคะแนนเสียงเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการลงคะแนนเสียงต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการลงคะแนนเสียง

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการพิจารณาโดยเร็ว ถ้าเห็นว่าการลงคะแนนเสียงนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายให้จัดให้มีการลงคะแนนเสียงใหม่ เว้นแต่การลงคะแนนเสียงใหม่จะไม่ทำให้ผลการลงคะแนนเสียงเปลี่ยนแปลงไป ให้มีคำสั่งยกคำร้องคัดค้านนั้นเสีย

วิธีพิจารณาการคัดค้านการลงคะแนนเสียงให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๕ ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างผู้ใดขัดขวางหรือหน่วงเหนี่ยวหรือไม่ให้ความสะดวกพอสมควรต่อการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกจ้าง แล้วแต่กรณี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๖ ผู้ใดกระทำการในระหว่างระยะเวลาการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงในลักษณะดังต่อไปนี้

- (๑) ลงคะแนนเสียงหรือพยายามลงคะแนนเสียงโดยมิใช่เป็นผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง
- (๒) ใช้บัตรอื่นที่มีใช้บัตรลงคะแนนเสียงมาลงคะแนนเสียง
- (๓) นำบัตรลงคะแนนเสียงออกไปจากที่ลงคะแนนเสียง
- (๔) ทำเครื่องหมายเพื่อเป็นที่สังเกตโดยวิธีใด ไว้ที่บัตรลงคะแนนเสียง
- (๕) จงใจกระทำการด้วยประการใด ๆ ให้บัตรลงคะแนนเสียงชำรุด หรือเสียหาย หรือให้เป็นบัตรเสีย หรือกระทำด้วยประการใด ๆ แก่บัตรเสียให้เป็นบัตรที่ใช้ได้

(๖) นำบัตรลงคะแนนเสียงใส่ในหีบบัตรลงคะแนนเสียงโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือกระทำการใดในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเพื่อแสดงว่ามีผู้มาแสดงตนเพื่อลงคะแนนเสียงโดยผิดไปจากความจริง หรือกระทำการใดอันเป็นเหตุให้มีบัตรลงคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นจากความจริง

(๗) กระทำการโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อมิให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงสามารถใช้สิทธิได้ หรือขัดขวางหรือหน่วงเหนี่ยวมิให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงไป ณ ที่ลงคะแนนเสียงหรือเข้าไป ณ ที่ลงคะแนนเสียงหรือมิให้ไปถึง ณ ที่ดังกล่าว ภายในกำหนดเวลาลงคะแนนเสียง

(๘) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด เพื่อจะจูงใจให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงนั้นลงคะแนนเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรืองดลงคะแนนเสียง

(๙) เรียกทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเพื่อจะลงคะแนนเสียง หรืองดลงคะแนนเสียง

(๑๐) ก่อความวุ่นวายขึ้นในที่ลงคะแนนเสียง หรือกระทำการใดอันเป็นการรบกวนหรือเป็นอุปสรรคแก่การลงคะแนนเสียง หรือฝ่าฝืนคำสั่งของคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง

(๑๑) เปิด ทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เปลี่ยนแปลง ทำให้สูญหาย ทำให้ไร้ประโยชน์ หรือนำไปซึ่งหีบบัตรลงคะแนนเสียงหรือบัตรลงคะแนนเสียง เว้นแต่เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย

ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๗ กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงผู้ใดจงใจนับบัตรลงคะแนนเสียงหรือคะแนนในการลงคะแนนเสียงให้ผิดไปจากความจริง หรือรวมคะแนนให้ผิดไป หรือกระทำด้วยประการใด ๆ โดยมีได้มีอำนาจกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้บัตรลงคะแนนเสียงชำรุดหรือเสียหาย หรือให้เป็นบัตรเสีย หรือกระทำการด้วยประการใด ๆ แก่บัตรเสียเพื่อให้เป็นบัตรที่ใช้ได้ หรืออ่านบัตรลงคะแนนเสียงให้ผิดไปจากความจริง หรือทำรายงานการลงคะแนนเสียงไม่ตรงความเป็นจริง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

มาตรา ๒๘ ในระหว่างที่คณะกรรมการการเลือกตั้งยังมิได้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ใตตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้อำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการการเลือกตั้งในการดำเนินการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสำหรับการดำเนินการในกรุงเทพมหานคร

มาตรา ๒๙ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๒๘๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิลงคะแนนเสียงว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป เพื่อให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้นพ้นจากตำแหน่งได้ โดยให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ภาคผนวก 3

**สำเนาหนังสือราชการ กรณีการยื่น/ลงมติคะแนนเสียงถอดถอน
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว**

ที่ ลต (ชย) 0702/ 1649

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ประจำจังหวัดชัยภูมิ
ถนนองค์การฯ สาย 1 ชย 36000

19 พฤศจิกายน 2550

เรื่อง การลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ

เรียน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ เรื่อง กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2550 (ถ.ถ.1)
 2. หนังสือ ที่ พิเศษ/2550 ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2550
 3. หนังสือ ที่ ชย 76401/711 ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน 2550

ด้วยจังหวัดชัยภูมิได้ส่งคำร้องของผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยร้องขอให้ถอดถอน นายสุฤษดิ์ ตันวิเศษ ออกจากตำแหน่งนายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ ได้พิจารณาในการประชุมครั้งที่ 37/2550 เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2550 มีมติประกาศกำหนดวันลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ในวันอาทิตย์ที่ 27 มกราคม 2551 จึงขอความร่วมมือจากท่าน ดังนี้

1. ปิดประกาศ ถ.ถ.1 คำร้อง และคำชี้แจงข้อเท็จจริง ตามข้อ 5 ของข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2546
2. จัดทำร่างประกาศกำหนดหน่วยลงคะแนนเสียงตามแบบ ถ.ถ.2 เสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ (ภายในวันที่ 27 ธันวาคม 2550)

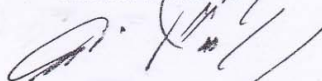
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

- 2 พ.ค. 50

17 พ.ค. 50

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนันต์ ปลื้มสุด)

ประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ

งานจัดการเลือกตั้ง

โทรศัพท์ 0-4481-6324 ต่อ 104 โทรสาร 0-4481-6187

ผ.กต.จ.ชย

หัวหน้างาน

เจ้าหน้าที่

พิมพ์/ทาน

1.6 พย 2550

ถ.ถ.๑

ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ
เรื่อง กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว
อำเภอเมืองชัยภูมิ

ด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ได้ส่งคำร้องของผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยร้องขอให้ถอดถอน
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ ออกจากตำแหน่ง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียง
เพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๖ ข้อ ๕ และมติ
ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ครั้งที่ ๓๗ / ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๐
จึงประกาศกำหนดวันลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

๑. วันลงคะแนนเสียง คือ วันอาทิตย์ที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑
๒. เขตการลงคะแนนเสียง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ
๓. ชื่อตัว - ชื่อสกุล ผู้ที่ถูกร้องขอให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง ได้แก่ นายสุภชาติ ตันวิเศษ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐

(นายอนันต์ ปลื้มสุด)

ประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ

ที่ พิเศษ / 2550

เขียนที่บ้านเลขที่ 174 หมู่ที่ 8
ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ
จังหวัดชัยภูมิ 36000

ตุลาคม 2550

14378

เรื่อง ขอลดถอนนายก อบต. นาเสียวพ้นจากตำแหน่ง

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ

อ้างถึง หนังสือจังหวัดชัยภูมิ ที่ พิเศษ/2550 ลงวันที่ 19 กันยายน 2550

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. บัญชีรายชื่อผู้เข้าถอดถอน จำนวน 1 ชุด
2. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน จำนวน 20-33-ฉบับ

ด้วยนายสุฤษดี ตันวิเศษ นับแต่วันที่เข้ามาดำรงตำแหน่งนายก อบต. นาเสียว
ตั้งแต่วันที่ 30 กรกฎาคม 2548 มีพฤติกรรม ดังนี้

1. บริหารงานไม่โปร่งใส
2. ไม่มีความรับผิดชอบ
3. ยักยอกหรือฉ้อโกงเงินฌาปนกิจศพสงเคราะห์ตำบลนาเสียวร่วมกับนางแสงเงิน

จันทสิทธิ์

4. สร้างความแตกแยกให้ประชาชน
5. ขาดภาวะผู้นำที่ดี
6. ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม

ข้าพเจ้า ฯ พร้อมด้วยผู้เข้าชื่อเห็นว่าพฤติกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อ
ราษฎร/ต่อรัฐ และสร้างความเสื่อมเสียให้แก่ตำบลนาเสียว

ดังนั้น จึงได้แต่งตั้งผู้แทนของผู้เข้าชื่อ เพื่อให้มีอำนาจดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับการจัด
ให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนายก อบต. ดังนี้

1. นายหนู แนวนอนกัน
2. นายสวัสดิ์ เค็งชัยภูมิ
3. นายเสถียร คงชาติ
4. นายไพโรจน์ ชนะหาญ
5. นายโอต แสขยัน
6. นายพลศักดิ์ โคตรภักดี
7. นายสุพรรณ บุญเสนา

/8. นายพิจิตร...

दाने नेट्टेय

(นายเกรินทร์ แจ็งฤทธิ์)
เจ้าพนักงานปกครอง

- 2 -

8. นายพิจิตร ชนะพาล
9. นายประยูร ชายจอหอ
10. นายวิฑูรย์ เลกะราช
11. นายปรีชา ชนะพาล
12. นายชาติ โชคเหมาะ

* ข้าพเจ้า ฯ ในฐานะผู้แทน ขอรับรองว่าผู้เข้าชื่อทุกคนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งใน
อบต. นาเสียว และเป็นผู้ลงลายมือชื่อด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ให้ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ได้
ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ
ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายพบ มวลชัยภูมิ)

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

सानาฎกตติง

(นายเศกรินทร์ เฮ็งอุกรณ์)

เจ้าพนักงานปกครอง

ที่ ขย 76401/ว 11

ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว
อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 36000

๑ พฤศจิกายน 2550

ฝ่ายระเบียบ กฎหมาย

รับเลขที่ ๗๗๐

วันที่ ๑๓ ธ.ค. 25๕๐

เรื่อง อุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ

อ้างถึง หนังสือที่ มท 0824.4/374 ลงวันที่ 19 ตุลาคม 2550

ตามหนังสือที่อ้างถึง จังหวัดชัยภูมิ ขอให้นายกององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ทำคำชี้แจงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาตามคำร้องของนายพบ มวลชัยภูมิ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว พร้อมด้วยราษฎร จำนวน 2,083 คน ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2550 เรื่อง ขอดอกลอน นายกององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ออกจากตำแหน่ง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 โดยกำหนดให้ทำคำชี้แจงภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง นั้น

ข้าพเจ้านายกององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ขอเรียนว่า คำร้องของขอดอกลอน นายกององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ออกจากตำแหน่ง ของนายพบ มวลชัยภูมิ ฉบับลงวันที่ 4 ตุลาคม 2550 ตามสิ่งที่ส่งมาด้วยท้ายหนังสือที่อ้างถึงนั้น เป็นคำร้องขอไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 5 และมาตรา 6(1),(2),(3),(4) และการที่จังหวัดชัยภูมิมีคำสั่งรับคำร้องขอดังกล่าวแล้วมีหนังสือตามที่อ้างถึง ขอให้ข้าพเจ้าทำคำชี้แจงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาตามคำร้องขอดังกล่าวภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง เป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวด้วย ข้าพเจ้าจึงขอทำคำอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งทางปกครองดังกล่าวด้วยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ดังนี้

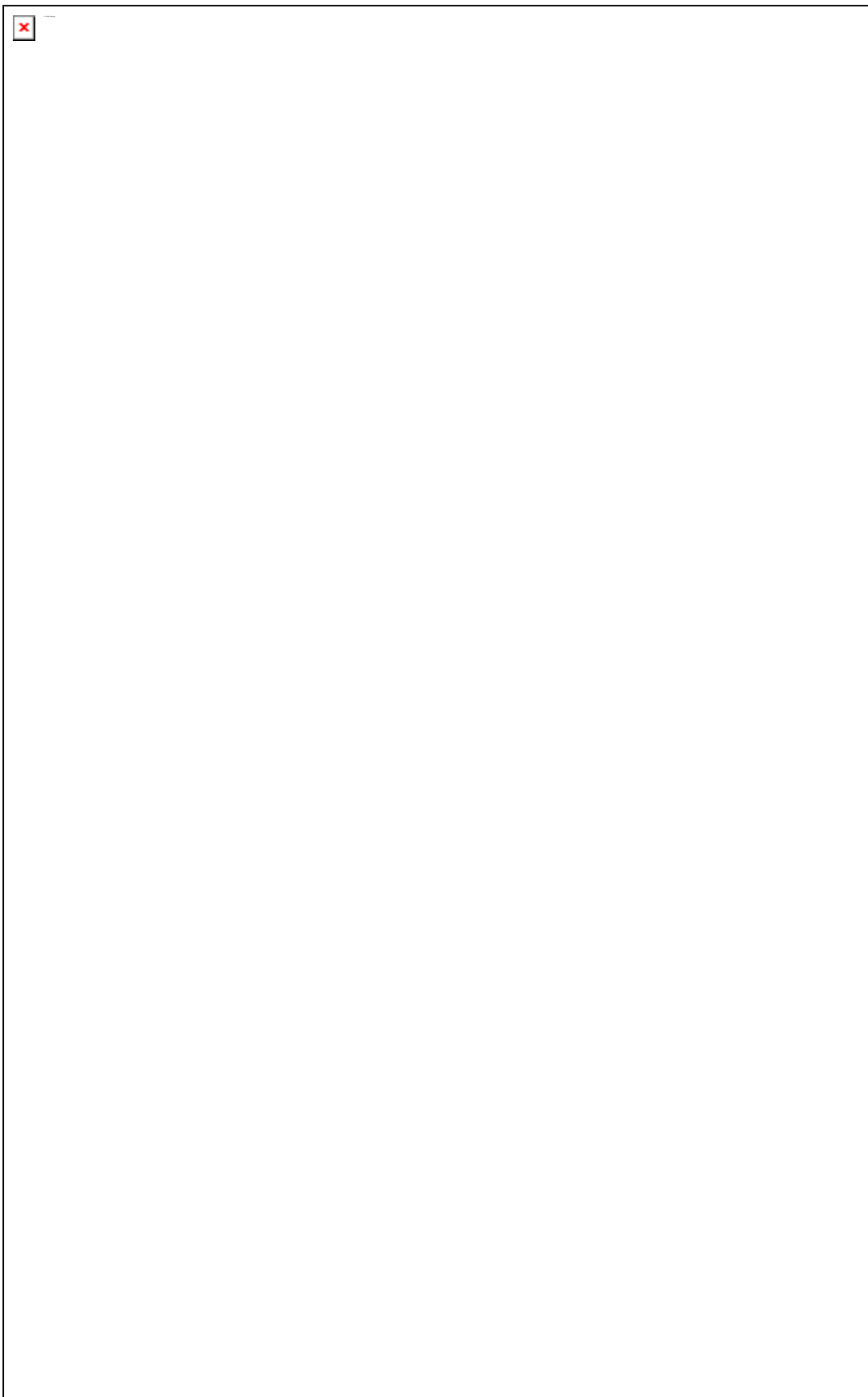
ข้อ 1. ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 5 บัญญัติว่า "การเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใด หรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไปให้ถือเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ดังนี้ (1) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่เกินหนึ่งแสนคนต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น..." และมาตรา 6 บัญญัติว่า "คำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภา

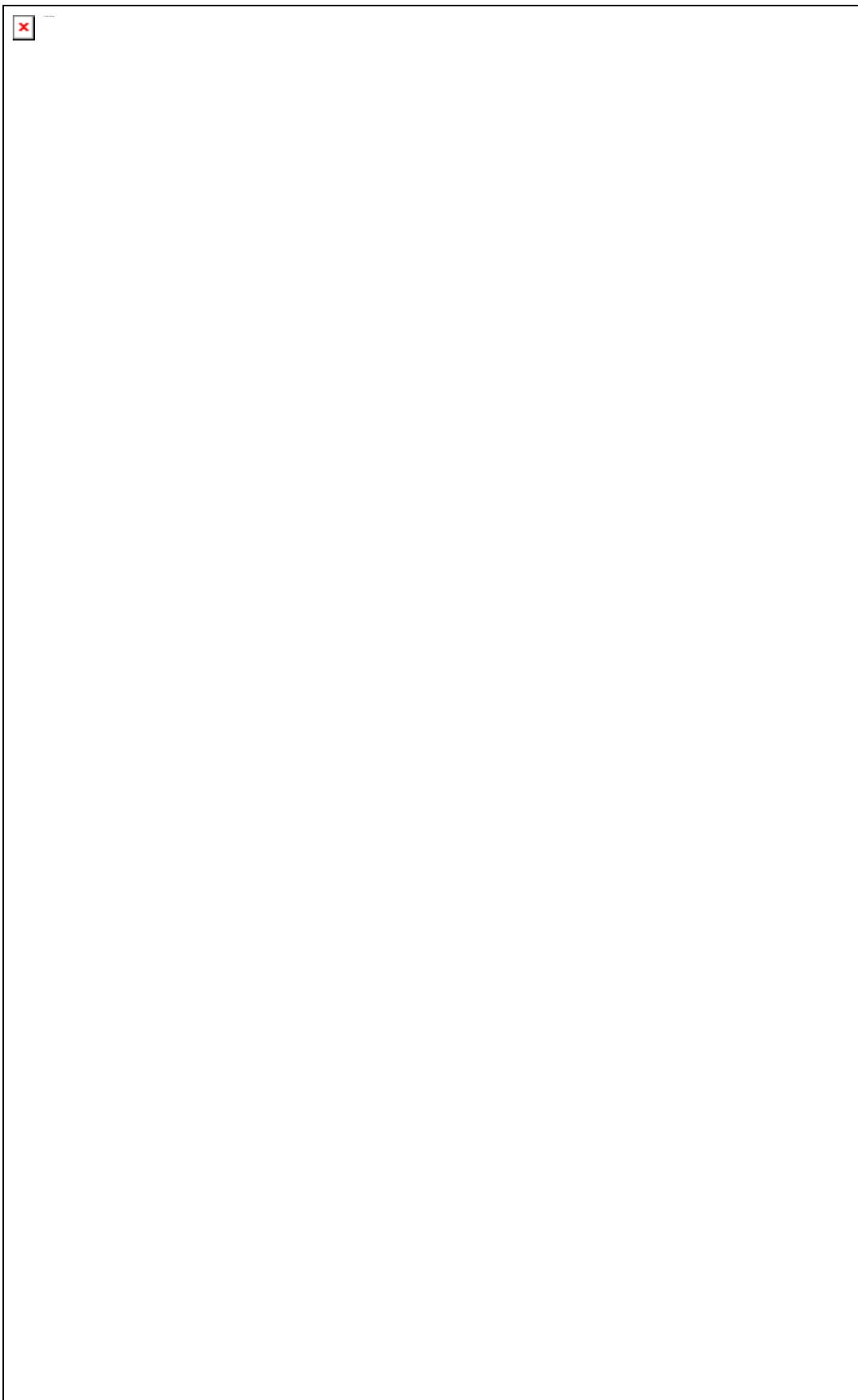
สำเนาถูกต้อง

/ท้องถิ่น...

(นายไศกรินทร์ แจ็งฤทธิ์)

เจ้าพนักงานปกครอง

ดี นั้น คำร้องขอตั้งกล่าวก็ไม่ระบุรายละเอียดของข้อเท็จจริงของข้อกล่าวหา และพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ขาดภาวะผู้นำที่ดีอย่างไร เรื่องอะไร เมื่อใด ที่ไหน และก่อให้เกิดความเสียหายต่อราษฎรหรือรัฐอย่างไร จนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป

ที่ในคำร้องขอกล่าวหาว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ไม่มีคุณธรรม จริยธรรมนั้น คำร้องขอตั้งกล่าวก็ไม่ระบุรายละเอียดของข้อเท็จจริงของข้อกล่าวหาและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม เกี่ยวกับเรื่องอะไร เมื่อใด ที่ไหน มากน้อยเพียงใด และก่อให้เกิดความเสียหายต่อราษฎรหรือรัฐอย่างไร จนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป

ตามคำร้องขอตั้งกล่าวระบุแต่ข้อกล่าวหา แต่ไม่ระบุรายละเอียดของข้อเท็จจริงของข้อกล่าวหา และพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวมีกรปฏิบัติหน้าที่อย่างไร หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างไร จนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป คำร้องขอไม่กระจำง ไม่ชัด เป็นคำร้องขอที่เคลือบคลุม คำร้องขอตั้งกล่าวจึงไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 6(2)

2.3. ในคำร้องขอตั้งกล่าวก็ไม่มีคำรับรองของผู้แทนของผู้เข้าชื่อว่า ผู้เข้าชื่อทุกคนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลนาเสียวหรือไม่ และเป็นผู้ร่วมเข้าชื่อด้วยตนเองหรือไม่ และในคำร้องขอตั้งกล่าวระบุชื่อผู้แทนของผู้เข้าชื่อ จำนวน 12 คน แต่ไม่มีชื่อของนายพบ มวลชัยภูมิ เป็นผู้แทนของผู้เข้าชื่อ นายพบ มวลชัยภูมิ จึงไม่มีสิทธิรับรองว่าผู้เข้าชื่อทุกคนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คำร้องขอตั้งกล่าว จึงไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 6(3),(4)

ดังนั้น คำร้องขอถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ออกจากตำแหน่งของนายพบ มวลชัยภูมิ ฉบับลงวันที่ 4 ตุลาคม 2550 จึงเป็นคำร้องขอที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย การที่จังหวัดชัยภูมิ รับคำร้องขอตั้งกล่าวไว้แล้วมีหนังสือตามที่อ้างถึงให้ข้าพเจ้าทำคำชี้แจงเพื่อกำข้อกล่าวหาตามคำร้องดังกล่าวภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง จึงเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วย ข้าพเจ้าจึงขอความกรุณาท่านผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ได้โปรดพิจารณาทบทวนคำร้องขอถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวออกจากตำแหน่งของนายพบ มวลชัยภูมิ ฉบับลงวันที่ 4 ตุลาคม 2550 อีกครั้งหนึ่ง โดยให้ยุติเรื่องตาม

สำเนาถูกต้อง

/คำร้องขอ...

(นายเสกวันทร์ แจ่มฤทธิ์)
เจ้าพนักงานปกครอง

คำร้องขอคืนกล่าว และให้ยุติเรื่องที่ไม่ใช่เจ้าพนักงานแจ้งเพื่อแก้ไขข้อกล่าวหาตามคำร้องขอภายใน
ตามสิบวันตามหนังสือที่อ้างถึงเสีย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายฤกษ์ดี ตันวิเศษ)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

สำนักงานปลัด อบต.

โทร./โทรสาร 0-4488-4111

सानาณุดีอั้ง

(นายเสกกรินทร์ แข็งฤทธิ์)
เจ้าพนักงานปกครอง

งานจัดการเลือกตั้ง
เลขที่รับ..... 119
วันที่ 18 / 10 / 61
เวลา..... น.

สนง.กคต.จว.ชัยภูมิ
เลขที่..... / 120
วันที่ 18 / 10 / 61
เวลา.....

ที่ ชย 76401/40

ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

บ้านนาเสียว หมู่ที่ 8 ตำบลนาเสียว

อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 36000

27 มกราคม 2551

เรื่อง รายงานผลการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

เรียน ประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ

สิ่งที่ส่งมาด้วย

1. ประกาศ ถ.ถ.12	จำนวน 12 ชุด
2. ประกาศ ถ.ถ.13	จำนวน 1 ชุด
3. ประกาศ ถ.ถ.14	จำนวน 1 ชุด

ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้ประกาศกำหนดวันลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ ออกจากตำแหน่ง ในวันที่ 27 มกราคม 2551 นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว เสร็จเรียบร้อยแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวจัญญา บุญเรือง)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

สำนักปลัด อบต.

โทร/โทรสาร 0-4438-4111

ถ.ถ. ๑๓

ประกาศผลการรวมคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

อำเภอ เมือง จังหวัด ชัยภูมิ

ตามที่ได้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว เมื่อวันที่ ๒๗ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ นั้น

บัดนี้ การนับคะแนนเสียงของทุกหน่วยได้เสร็จสิ้นแล้ว จึงขอประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน เกี่ยวกับผลการรวมคะแนนเสียง ดังนี้

๑. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง 5,999 คน (ห้าพันเก้าร้อยเก้าสิบเก้าคน)
๒. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่ได้รับมาทั้งหมด 6,100 บัตร (หกพันหนึ่งร้อยบัตร)
๓. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่แสดงตนขอรับบัตรลงคะแนนเสียงเพื่อลงคะแนนเสียง 3,134 คน (สามพันหนึ่งร้อยสามสิบสี่คน)
๔. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่เป็นคะแนน 3,101 บัตร (สามพันหนึ่งร้อยหนึ่งบัตร)
๕. จำนวนบัตรเสีย 33 บัตร (สามสิบสามบัตร)
๖. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตามข้อ (๔) และ (๕) 3,134 บัตร (สามพันหนึ่งร้อยสามสิบสี่บัตร)
๗. บัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือ 2,966 บัตร (สองพันเก้าร้อยหกสิบหกบัตร)
๘. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตาม (๖) และ (๗) 6,100 บัตร (หกพันหนึ่งร้อยบัตร)
๙. จำนวนความเห็นมี ดังนี้

ลำดับ	ชื่อตัว - ชื่อสกุล	ความเห็น	จำนวนคะแนน
๑	นายสฤกษ์ คັນวิเศษ	เห็นด้วย	2,851 (สองพันแปดร้อยห้าสิบเอ็ด)
		ไม่เห็นด้วย	250 (สองร้อยห้าสิบ)

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑

(ลงชื่อ).....

(นางสาวจรูญญา บุญเรือง)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

ถ.ถ. ๑๒

รายงานการนับคะแนนเสียงและประกาศผลการนับคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียง.....^{๑๐๖๗/๖๖}

หน่วยลงคะแนนเสียงที่.....!

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอ เมือง จังหวัด ชัยภูมิ

ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้แต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง.....
หน่วยลงคะแนนเสียงที่.....!.....สำหรับการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว เมื่อวันที่ ๒๗ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑ นั้น

บัดนี้ การนับคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียงดังกล่าวได้เสร็จสิ้นแล้ว และ
คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงได้ดำเนินการนับคะแนนประจำที่ลงคะแนนเสียงนี้เรียบร้อยแล้ว ปรากฏผล
ดังนี้

๑. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง..... ๓๑๖คน (สี่ร้อยหนึ่งสิบหก)
๒. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่ได้รับมาทั้งหมด..... ๕๐๐บัตร (ห้าร้อย)
๓. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่แสดงตนขอรับบัตรลงคะแนนเสียงเพื่อลงคะแนนเสียง..... ๓๔๐คน (สามร้อยสี่สิบ)
๔. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่เป็นคะแนน..... ๓๔๐บัตร (สามร้อยสี่สิบ)
๕. จำนวนบัตรเสีย..... ๐บัตร (ศูนย์)
๖. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตามข้อ (๔) และ (๕)..... ๓๔๐บัตร (สามร้อยสี่สิบ)
๗. บัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือ..... ๑๖๐บัตร (หนึ่งร้อยหกสิบ)
๘. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตาม (๖) และ (๗)..... ๕๐๐บัตร (ห้าร้อย)
๙. จำนวนความเห็นมี ดังนี้

ลำดับ	ชื่อตัว - ชื่อสกุล	ความเห็น	จำนวนคะแนน
1	นางเสาวฤทธิ์ ด้วงโสม	เห็นด้วย	๓๓๕ (สามร้อยสามสิบห้า)
		ไม่เห็นด้วย	๕ (ห้า)

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(ลงชื่อ)..... ประธานคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

(นางเสาวฤทธิ์ ด้วงโสม)

(ลงชื่อ)..... กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ)..... กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

(นางเสาวฤทธิ์ ด้วงโสม)

(นาง ใจ ธรรมศรี)

(ลงชื่อ)..... กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ)..... กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

(นางทองแดง ด้วงโสม)

(๑๑. สิริวิทย์ ด้วงโสม)

ถ.ถ. ๑๒

รายงานการนับคะแนนเสียงและประกาศผลการนับคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียง *วัดพระสิงห์*

หน่วยลงคะแนนเสียงที่ *๒*

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอ เมือง จังหวัด ชัยภูมิ

ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้แต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง *วัดพระสิงห์*
หน่วยลงคะแนนเสียงที่ *๒* สำหรับการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่น องค์การ
บริหารส่วนตำบลนาเสียว เมื่อวันที่ *๒๙* เดือน *สิงหาคม* พ.ศ. *๒๕๕๖* นั้น

บัดนี้ การนับคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียงดังกล่าวได้เสร็จสิ้นแล้ว และ
คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงได้ดำเนินการนับคะแนนประจำที่ลงคะแนนเสียงนี้เรียบร้อยแล้ว ปรากฏผล
ดังนี้

๑. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง *๖๒๖* คน (*นรวิชัย อินทร์*)
๒. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่ได้รับมาทั้งหมด *๖๒๖* บัตร (*นรวิชัย อินทร์*)
๓. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่แสดงตนขอรับบัตรลงคะแนนเสียงเพื่อลงคะแนนเสียง *๖๒๖* คน (*นรวิชัย อินทร์*)
๔. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่เป็นคะแนน *๖๒๖* บัตร (*นรวิชัย อินทร์*)
๕. จำนวนบัตรเสีย *๓* บัตร (*นรวิชัย อินทร์*)
๖. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตามข้อ (๔) และ (๕) *๖๒๓* บัตร (*นรวิชัย อินทร์*)
๗. บัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือ *๓* บัตร (*นรวิชัย อินทร์*)
๘. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตาม (๖) และ (๗) *๖๒๖* บัตร (*นรวิชัย อินทร์*)
๙. จำนวนความเห็นมี ดังนี้

ลำดับ	ชื่อตัว - ชื่อสกุล	ความเห็น	จำนวนคะแนน
1	นายสุชาติ ติณวิเศษ	เห็นด้วย	<i>๖๒๓</i> (<i>นรวิชัย อินทร์</i>)
		ไม่เห็นด้วย	<i>๓</i> (<i>นรวิชัย อินทร์</i>)

ประกาศ ณ วันที่ *๒๙* เดือน *สิงหาคม* พ.ศ. *๒๕๕๖*

(ลงชื่อ) *[Signature]* ประธานคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

(ลงชื่อ) *[Signature]* กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ) *[Signature]* กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นรวิชัย อินทร์) *(นรวิชัย อินทร์)*

(ลงชื่อ) *[Signature]* กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ) *[Signature]* กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นรวิชัย อินทร์) *(นรวิชัย อินทร์)*

ถ.ถ. ๑๒

รายงานการนับคะแนนเสียงและประกาศผลการนับคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียง.....วัดจิวโชนทร
หน่วยลงคะแนนเสียงที่.....๓.....

องค์การบริหารส่วนตำบลเสียว อำเภอ เมือง จังหวัด ชัยภูมิ

ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้แต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง.....วัดจิวโชนทร
หน่วยลงคะแนนเสียงที่.....๓.....สำหรับการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่น องค์การ
บริหารส่วนตำบลเสียว เมื่อวันที่.....๒7.....เดือน.....มกราคม.....พ.ศ. ๒๕๕1..... นั้น

บัดนี้ การนับคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียงดังกล่าวได้เสร็จสิ้นแล้ว และ
คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงได้ดำเนินการนับคะแนนประจำที่ลงคะแนนเสียงนี้เรียบร้อยแล้ว ปรากฏผล
ดังนี้

๑. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง.....496.....คน (สี่ร้อยเก้าสิบหก)
๒. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่ได้รับมาทั้งหมด.....500.....บัตร (ห้าร้อย)
๓. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่แสดงตนขอรับบัตรลงคะแนนเสียงเพื่อลงคะแนนเสียง.....324.....คน (สามร้อยยี่สิบสี่)
๔. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่เป็นคะแนน.....393.....บัตร (สามร้อยเก้าสิบสาม)
๕. จำนวนบัตรเสีย.....1.....บัตร (หนึ่ง)
๖. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตามข้อ (๔) และ (๕).....394.....บัตร (สามร้อยเก้าสิบสี่)
๗. บัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือ.....106.....บัตร (หนึ่งร้อยหก)
๘. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตาม (๖) และ (๗).....500.....บัตร (ห้าร้อย)
๙. จำนวนความเห็นมี ดังนี้

ลำดับ	ชื่อตัว - ชื่อสกุล	ความเห็น	จำนวนคะแนน
1	นายสุทธศักดิ์ คันนิเศษ	เห็นด้วย	<u>305</u> (<u>สามร้อยห้า</u>)
		ไม่เห็นด้วย	<u>18</u> (<u>สิบแปด</u>)

ประกาศ ณ วันที่.....๒7.....เดือน.....มกราคม.....พ.ศ. ๒๕๕1.....

(ลงชื่อ).....[Signature].....ประธานคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นายสมพร (ภคินทร))

(ลงชื่อ).....[Signature].....กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ).....[Signature].....กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นายสุทธศักดิ์ คันนิเศษ) (นายสมพร (ภคินทร))

(ลงชื่อ).....[Signature].....กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ).....[Signature].....กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นายสมพร (ภคินทร)) (นายสุทธศักดิ์ คันนิเศษ)

ถ.ถ. ๑๒

รายงานการนับคะแนนเสียงและประกาศผลการนับคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียง.....

หน่วยลงคะแนนเสียงที่... 4

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอ เมือง จังหวัด ชัยภูมิ

ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้แต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 4 สำหรับการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว เมื่อวันที่ 27 เดือน มกราคม พ.ศ. 2551 นั้น

บัดนี้ การนับคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียงดังกล่าวได้เสร็จสิ้นแล้ว และคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงได้ดำเนินการนับคะแนนประจำที่ลงคะแนนเสียงนี้เรียบร้อยแล้ว ปรากฏผล ดังนี้

๑. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง 519 คน (เทศบาลเมือง)
๒. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่ได้รับมาทั้งหมด 550 บัตร (เทศบาลเมือง)
๓. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่แสดงตนขอรับบัตรลงคะแนนเสียงเพื่อลงคะแนนเสียง 293 คน (เทศบาลเมือง)
๔. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่เป็นคะแนน 389 บัตร (เทศบาลเมือง)
๕. จำนวนบัตรเสีย 5 บัตร (เทศบาลเมือง)
๖. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตามข้อ (๔) และ (๕) 293 บัตร (เทศบาลเมือง)
๗. บัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือ 157 บัตร (เทศบาลเมือง)
๘. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตาม (๖) และ (๗) 550 บัตร (เทศบาลเมือง)
๙. จำนวนความเห็นมี ดังนี้

ลำดับ	ชื่อตัว - ชื่อสกุล	ความเห็น	จำนวนคะแนน
1	นายสฤษดิ์ ศันวิเศษ	เห็นด้วย	372 (เทศบาลเมือง)
		ไม่เห็นด้วย	16 (เทศบาลเมือง)

ประกาศ ณ วันที่ 27 เดือน มกราคม พ.ศ. 2551

(ลงชื่อ) ประธานคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

ถ.ถ. ๑๒

รายงานการนับคะแนนเสียงและประกาศผลการนับคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียง.....
หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 5

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอ เมือง จังหวัด ชัยภูมิ

ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้แต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง.....
หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 5.....สำหรับการลงคะแนนเสียงเพื่อออกคณสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่น องค์การ
บริหารส่วนตำบลนาเสียว เมื่อวันที่ 27 เดือน มกราคม พ.ศ. 2551 นั้น

บัดนี้ การนับคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียงดังกล่าวได้เสร็จสิ้นแล้ว และ
คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงได้ดำเนินการนับคะแนนประจำที่ลงคะแนนเสียงนี้เรียบร้อยแล้ว ปรากฏผล
ดังนี้

๑. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง..... 611 คน (หกร้อยสิบเอ็ด)
๒. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่ได้รับมาทั้งหมด..... 625บัตร (หกร้อยยี่สิบห้า)
๓. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่แสดงตนขอรับบัตรลงคะแนนเสียงเพื่อลงคะแนนเสียง..... 204 คน (สองร้อยสี่)
๔. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่เป็นคะแนน..... 199บัตร (หนึ่งร้อยเก้าสิบเก้า)
๕. จำนวนบัตรเสีย..... 5บัตร (ห้า)
๖. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตามข้อ (๔) และ (๕)..... 204บัตร (สองร้อยสี่)
๗. บัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือ..... 421บัตร (สี่ร้อยยี่สิบเอ็ด)
๘. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตาม (๖) และ (๗)..... 625บัตร (หกร้อยยี่สิบห้า)
๙. จำนวนความเห็นมี ดังนี้

ลำดับ	ชื่อตัว - ชื่อสกุล	ความเห็น	จำนวนคะแนน
1	นายสงฆ์ คณวิเศษ	เห็นด้วย	172 (หนึ่งร้อย七十二)
		ไม่เห็นด้วย	27 (ยี่สิบเจ็ด)

ประกาศ ณ วันที่ 27 เดือน มกราคม พ.ศ. 2551

(ลงชื่อ)..... ประธานคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
 (ลงชื่อ)..... กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ)..... กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
 (ลงชื่อ)..... กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ)..... กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

ถ.ถ. ๑๒

รายงานการนับคะแนนเสียงและประกาศผลการนับคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียง.....๖

หน่วยลงคะแนนเสียงที่.....๖

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอ เมือง จังหวัด ชัยภูมิ

ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้แต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง.....๖
หน่วยลงคะแนนเสียงที่.....๖.....สำหรับการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว เมื่อวันที่ ๒๑ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ นั้น

บัดนี้ การนับคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียงดังกล่าวได้เสร็จสิ้นแล้ว และคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงได้ดำเนินการนับคะแนนประจำที่ลงคะแนนเสียงนี้เรียบร้อยแล้ว ปรากฏผล ดังนี้

- ๑. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง.....๓๒๓ คน (รวมบัตรลงคะแนน)
- ๒. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่ได้รับมาทั้งหมด.....๓๕๐ บัตร (รวมบัตรเสีย)
- ๓. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่แสดงตนขอรับบัตรลงคะแนนเสียงเพื่อลงคะแนนเสียง.....๑๙๐ คน (บัตรลงคะแนน)
- ๔. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่เป็นคะแนน.....๑๗๖ บัตร (บัตรลงคะแนน)
- ๕. จำนวนบัตรเสีย.....๕ บัตร (บัตรเสีย)
- ๖. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตามข้อ (๔) และ (๕).....๑๘๐ บัตร (บัตรลงคะแนน)
- ๗. บัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือ.....๑๗๐ บัตร (บัตรลงคะแนน)
- ๘. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตาม (๖) และ (๗).....๓๕๐ บัตร (รวมบัตรลงคะแนน)
- ๙. จำนวนความเห็นมี ดังนี้

ลำดับ	ชื่อตัว - ชื่อสกุล	ความเห็น	จำนวนคะแนน
1	ทศพรกมล วัฒนวิเศษ	เห็นด้วย	๑๒๗ (บัตรลงคะแนน/บัตร)
		ไม่เห็นด้วย	๕๑ (บัตรเสีย/บัตร)

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

(ลงชื่อ).....ประธานคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นายพรหมเทพ ภูวนาท)

(ลงชื่อ).....กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ).....กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นายวิโรจน์ อัครวิเศษ) (นายวิเศษ วัฒนวิเศษ)

(ลงชื่อ).....กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ).....กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นายวิเศษ วัฒนวิเศษ) (นายพรหมเทพ ภูวนาท)

ถ.ถ. ๑๒

รายงานการนับคะแนนเสียงและประกาศผลการนับคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียง วันอังคารที่ ๑๑
 หน่วยลงคะแนนเสียงที่ ๗

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอ เมือง จังหวัด ชัยภูมิ

ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้แต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง.....
 หน่วยลงคะแนนเสียงที่ ๗.....สำหรับการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว เมื่อวันที่ ๒๗ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ นั้น

บัดนี้ การนับคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียงดังกล่าวได้เสร็จสิ้นแล้ว และ
 คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงได้ดำเนินการนับคะแนนประจำที่ลงคะแนนเสียงนี้เรียบร้อยแล้ว ประกาศผล
 ดังนี้

๑. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง 640 คน (หน่วยลงคะแนนเสียง)
๒. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่ได้รับมาทั้งหมด 64๐ 650 บัตร (หน่วยลงคะแนนเสียง)
๓. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่แสดงตนขอรับบัตรลงคะแนนเสียงเพื่อลงคะแนนเสียง ๕๗ คน (หน่วยลงคะแนนเสียง)
๔. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่เป็นคะแนน 1๙๙ บัตร (หน่วยลงคะแนนเสียง)
๕. จำนวนบัตรเสีย ๗ บัตร (หน่วยลงคะแนนเสียง)
๖. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตามข้อ (๔) และ (๕) ๒๐๖ บัตร (หน่วยลงคะแนนเสียง)
๗. บัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือ 4๓๑ บัตร (หน่วยลงคะแนนเสียง)
๘. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตาม (๖) และ (๗) 650 บัตร (หน่วยลงคะแนนเสียง)
๙. จำนวนความเห็นมี ดังนี้

ลำดับ	ชื่อตัว - ชื่อสกุล	ความเห็น	จำนวนคะแนน
1	นายสมศักดิ์ ควีเศษ	เห็นด้วย	<u>1๒๙</u> (<u>หน่วยลงคะแนนเสียง</u>)
		ไม่เห็นด้วย	<u>๕๙</u> (<u>หน่วยลงคะแนนเสียง</u>)

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

(ลงชื่อ) [Signature] ประธานคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

(ลงชื่อ) [Signature] กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ) [Signature] กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นายเกียรติ วัฒนชัย) (นายสมศักดิ์ ควีเศษ)

(ลงชื่อ) [Signature] กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ) [Signature] กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นายวิเชียร วัฒนชัย) (นายสมศักดิ์ ควีเศษ)

ถ.ถ. ๑๒

รายงานการนับคะแนนเสียงและประกาศผลการนับคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียง
หน่วยลงคะแนนเสียงที่ สกทที่๑๗๘

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอ เมือง จังหวัด ชัยภูมิ

ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้แต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
หน่วยลงคะแนนเสียงที่ สกทที่๑๗๘ สำหรับการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่น องค์การ
บริหารส่วนตำบลนาเสียว เมื่อวันที่ 27 เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖1 นั้น

บัดนี้ การนับคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียงดังกล่าวได้เสร็จสิ้นแล้ว และ
คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงได้ดำเนินการนับคะแนนประจำที่ลงคะแนนเสียงนี้เรียบร้อยแล้ว ปรากฏผล
ดังนี้

- ๑. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง 358 คน (สองร้อยห้าสิบแปด)
- ๒. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่ได้รับมาทั้งหมด 315 บัตร (สามร้อยสิบห้า)
- ๓. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่แสดงตนขอรับบัตรลงคะแนนเสียงเพื่อลงคะแนนเสียง 249 คน (สองร้อยสี่สิบเก้า)
- ๔. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่เป็นคะแนน 246 บัตร (สองร้อยสี่สิบหก)
- ๕. จำนวนบัตรเสีย 1 บัตร (หนึ่ง)
- ๖. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตามข้อ (๔) และ (๕) 249 บัตร (สองร้อยสี่สิบเก้า)
- ๗. บัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือ 122 บัตร (หนึ่งร้อยยี่สิบสอง)
- ๘. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตาม (๖) และ (๗) 371 บัตร (สามร้อยเจ็ดสิบหนึ่ง)
- ๙. จำนวนความเห็นมี ดังนี้

ลำดับ	ชื่อตัว - ชื่อสกุล	ความเห็น	จำนวนคะแนน
	นาย ศฤกษ์ดี สักวิ เสง	เห็นด้วย	246 (สองร้อยสี่สิบหก)
		ไม่เห็นด้วย	1 (หนึ่ง)

ประกาศ ณ วันที่ 27 เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖1

(ลงชื่อ) ประธานคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นายปริศนา ชักกลิ่น)

(ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นายนิพนธ์ ชาติภักดิ์) (นายจำเริญ แหวโศภน)

(ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นายนิพนธ์ จำเริญ) (อ.ศ.ทอง นาคีสี)

ถ.ถ. ๑๒

รายงานการนับคะแนนเสียงและประกาศผลการนับคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียง
หน่วยลงคะแนนเสียงที่ ๑

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอ เมือง จังหวัด ชัยภูมิ

ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้แต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
หน่วยลงคะแนนเสียงที่ ๑ สำหรับการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่น องค์การ
บริหารส่วนตำบลนาเสียว เมื่อวันที่ ๒๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

บัดนี้ การนับคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียงดังกล่าวได้เสร็จสิ้นแล้ว และ
คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงได้ดำเนินการนับคะแนนประจำที่ลงคะแนนเสียงเรียบร้อยแล้ว ปรากฏผล
ดังนี้

๑. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง ๖๒๗ คน (นครชัยศิลป์/ชัยภูมิ)
๒. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่ได้รับมาทั้งหมด ๖๕๐ บัตร (นครชัยศิลป์)
๓. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่แสดงตนขอรับบัตรลงคะแนนเสียงเพื่อลงคะแนนเสียง ๑๗๗ คน (ชัยภูมิ/ชัยภูมิ)
๔. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่เป็นคะแนน ๑๖๓ บัตร (ชัยภูมิ/ชัยภูมิ)
๕. จำนวนบัตรเสีย ๔๘๖ บัตร (ชัยภูมิ/ชัยภูมิ)
๖. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตามข้อ (๔) และ (๕) ๖๕๐ บัตร (นครชัยศิลป์)
๗. บัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือ ๕๘๖ บัตร (ชัยภูมิ/ชัยภูมิ)
๘. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตาม (๖) และ (๗) ๖๕๐ บัตร (นครชัยศิลป์)
๙. จำนวนความเห็นมี ดังนี้

ลำดับ	ชื่อตัว - ชื่อสกุล	ความเห็น	จำนวนคะแนน
1	นายสฤษดิ์ ตันวิเศษ	เห็นด้วย	๘๐ (ชัยภูมิ)
		ไม่เห็นด้วย	๑๖ (ชัยภูมิ)

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

(ลงชื่อ) ประธานคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

(ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

(ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

(ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

(ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

(ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

(ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

(ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง

ถ.ถ. ๑๒

รายงานการนับคะแนนเสียงและประกาศผลการนับคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียง
หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 10

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอ เมือง จังหวัด ชัยภูมิ

ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้แต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 10 สำหรับการลงคะแนนเสียงเพื่อออกคณสมชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่น องค์การ
บริหารส่วนตำบลนาเสียว เมื่อวันที่ 27 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2551 นั้น

บัดนี้ การนับคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียงดังกล่าวได้เสร็จสิ้นแล้ว และ
คณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงได้ดำเนินการนับคะแนนประจำที่ลงคะแนนเสียงนี้เรียบร้อยแล้ว ปรากฏผล
ดังนี้

๑. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง 449 คน (สี่ร้อยสี่สิบเก้า)
๒. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่ได้รับมาทั้งหมด 450 บัตร (สี่ร้อยห้าสิบบัตร)
๓. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่แสดงตนขอรับบัตรลงคะแนนเสียงเพื่อลงคะแนนเสียง 258 คน (สองร้อยห้าสิบบัตร)
๔. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่เป็นคะแนน 254 บัตร (สองร้อยห้าสิบบัตร)
๕. จำนวนบัตรเสีย 4 บัตร (สี่บัตร)
๖. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตามข้อ (๔) และ (๕) 258 บัตร (สองร้อยห้าสิบบัตร)
๗. บัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือ 192 บัตร (หนึ่งร้อยเก้าสิบบัตร)
๘. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตาม (๖) และ (๗) 450 บัตร (สี่ร้อยห้าสิบบัตร)
๙. จำนวนความเห็นมี ดังนี้

ลำดับ	ชื่อตัว - ชื่อสกุล	ความเห็น	จำนวนคะแนน
1	นายสุทัศน์ คันทวีเศษ	เห็นด้วย	222 (สองร้อยยี่สิบสอง)
		ไม่เห็นด้วย	32 (สามสิบสอง)

ประกาศ ณ วันที่ 27 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2551

(ลงชื่อ) ประธานคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นายณรงค์ นามนังพงษ์)

(ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นายไพฑูริ์ ไชยชัยภูมิ) (นายสุจินต์ สิงห์คำตอง)

(ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (ลงชื่อ) กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง
(นายคิรินทร์ ใสสงวนจิต) (นายสุชาติ กวีศักดิ์) ๒๖๖๗๗๗)

ถ.ถ. ๑๒

รายงานการนับคะแนนเสียงและประกาศผลการนับคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียง ^{ประจำองค์การบริหารส่วนตำบล}

หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 11

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอ เมือง จังหวัด ชัยภูมิ

ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิได้แต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง ^{ประจำองค์การบริหารส่วนตำบล} หน่วยลงคะแนนเสียงที่ 11 สำหรับการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว เมื่อวันที่ 29 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2551 นั้น

บัดนี้ การนับคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงประจำที่ลงคะแนนเสียงดังกล่าวได้เสร็จสิ้นแล้ว และคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียงได้ดำเนินการนับคะแนนประจำที่ลงคะแนนเสียงเรียบร้อยแล้ว ปรากฏผล ดังนี้

- ๑. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง 418 คน (สี่ร้อยสิบแปด)
- ๒. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่ได้รับมาทั้งหมด 425 บัตร (สี่ร้อยยี่สิบห้า)
- ๓. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่แสดงตนขอรับบัตรลงคะแนนเสียงเพื่อลงคะแนนเสียง 271 คน (สองร้อยเจ็ดสิบเอ็ด)
- ๔. จำนวนบัตรลงคะแนนเสียงที่เป็นคะแนน 271 บัตร (สองร้อยเจ็ดสิบเอ็ด)
- ๕. จำนวนบัตรเสีย บัตร (.....)
- ๖. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตามข้อ (๔) และ (๕) 271 บัตร (สองร้อยเจ็ดสิบเอ็ด)
- ๗. บัตรลงคะแนนเสียงที่เหลือ 154 บัตร (หนึ่งร้อยห้าสิบสี่)
- ๘. รวมจำนวนบัตรลงคะแนนเสียงตาม (๖) และ (๗) 425 บัตร (สี่ร้อยยี่สิบห้า)
- ๙. จำนวนความเห็นมี ดังนี้

ลำดับ	ชื่อตัว - ชื่อสกุล	ความเห็น	จำนวนคะแนน
1	นายสมเด็จ คุ้มพิเศษ	เห็นด้วย	258 (สองร้อยห้าสิบแปด)
		ไม่เห็นด้วย	13 (สิบสาม)

ประกาศ ณ วันที่ 29 เดือน 8.1. พ.ศ. 2551

(ลงชื่อ) [Signature] ประธานคณะกรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (นายโรจนพร ฆอจจน)

(ลงชื่อ) [Signature] กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (นางนันทิยา ฆอจจน) (ลงชื่อ) [Signature] กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (นายโรจนพร ฆอจจน)

(ลงชื่อ) [Signature] กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (นางสมพอง ฆอจจน) (ลงชื่อ) [Signature] กรรมการประจำที่ลงคะแนนเสียง (นายสมพอง ฆอจจน)

ด่วนมาก

ที่ ลต (ชย) 0702/ 413

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ประจำจังหวัดชัยภูมิ
ถนนองค์การฯ สาย 1 ชย 36000

15 กุมภาพันธ์ 2551

เรื่อง ประกาศผลการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนายองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

เรียน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

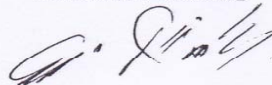
สิ่งที่ส่งมาด้วย ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอน
นายองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
(กรณีพ้นจากตำแหน่ง) ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2551

ตามที่ได้จัดให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนายองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว
อำเภอเมืองชัยภูมิ เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2551 นั้น

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประชุม ครั้งที่ 28/2551 เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2551
มีมติให้ประกาศผลการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนายองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ซึ่งปรากฏว่า
การลงคะแนนเสียงดังกล่าวทำให้นายสุชาติ ตันวิเศษ นายองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว
พ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันลงคะแนนเสียง ในกรณีนี้ ขอให้องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว
ได้ปิดประกาศผลการลงคะแนนเสียง (ถ.ถ.14) ให้ประชาชนได้ทราบโดยทั่วกัน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนันต์ ปลื้มสุด)

ประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ

งานจัดการเลือกตั้ง
โทรศัพท์ 0-4481-6324 ต่อ 502
โทรสาร 0-4481-6187

ผอ.กต.จว.ชช.	15 ก.พ. 2551
หัวหน้างาน	
เจ้าหน้าที่	
พิมพ์/ทาน	

ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง
เรื่อง ผลการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว
อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
(กรณีพ้นจากตำแหน่ง)

ตามที่ได้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ รายงานผลการนับคะแนนเสียงของทุกหน่วยลงคะแนนเสียงแล้ว และคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาในการประชุมครั้งที่ ๒๘/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีมติให้ประกาศผลการลงคะแนนเสียง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และข้อ ๓๗ ของข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๖ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงประกาศผลการลงคะแนนเสียง ดังนี้

ลำดับ	ชื่อตัว - ชื่อสกุล	ความเห็น	จำนวนคะแนน
๑	นายสุฤษดิ์ ดันวิเศษ	เห็นด้วย	๒,๘๕๑ (สองพันแปดร้อยห้าสิบเอ็ด)
		ไม่เห็นด้วย	๒๕๐ (สองร้อยห้าสิบ)

๑. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงซึ่งปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง ๕,๙๙๙ คน (ห้าพันเก้าร้อยเก้าสิบเก้าคน)

๒. จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่มาแสดงตนขอรับบัตรลงคะแนนเสียงและเพื่อลงคะแนนเสียง ๓,๑๓๔ คน (สามพันหนึ่งร้อยสามสิบสี่คน)

๓. การลงคะแนนเสียงดังกล่าวทำให้ นายสุฤษดิ์ ดันวิเศษ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียว พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลงคะแนนเสียง เนื่องจากมีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว และมีคะแนนเสียงจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง เห็นว่านายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาเสียวไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ตามนัยมาตรา ๒๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑

(นายอภิชาติ สุจริตานนท์)
ประธานกรรมการการเลือกตั้ง

○ คำพิพากษา

(ต. ๑๘)

คดีหมายเลขดำที่ ๔๒๖/๒๕๕๐
คดีหมายเลขแดงที่ ๐๗/๒๕๕๑

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลปกครองนครราชสีมา

วันที่ ๒๔ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ระหว่าง

นายสฤกษ์ ดันวิเศษ

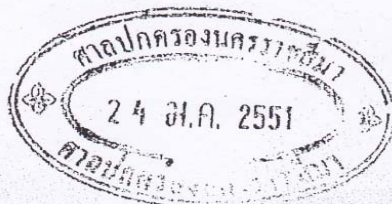
ผู้ฟ้องคดี

ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ที่ ๑

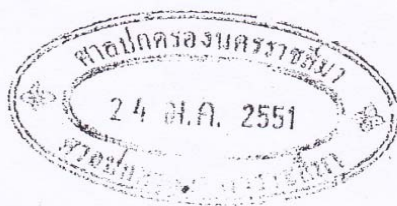
คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ ที่ ๒ ผู้ถูกฟ้องคดี

เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ

คดีนี้ผู้ฟ้องคดีโดยนายสวัสดิ์ ดันวิเศษ ผู้รับมอบอำนาจฟ้องและฟ้องเพิ่มเติมว่า เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ นายพบ มวลชัยภูมิ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวได้ยื่นคำร้องต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ขอถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ภายหลังจากรับคำร้องดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๓๗๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ สั่งให้ผู้ฟ้องคดีทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาตามคำร้องดังกล่าวต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ผู้ฟ้องคดีได้จัดทำหนังสืออุทธรณ์คำสั่ง

ทางปกครอง ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหาส่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ พิจารณาทบทวนว่าคำร้องขอถอดถอนและคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และให้ยุติเรื่องตามคำร้องขอถอดถอน แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีโดยเห็นว่าคำร้องขอของผู้เข้าชื่อถอดถอนทั้งหมดเป็นไปโดยชอบด้วยมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ คำคัดค้านฟังไม่ขึ้นและไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามคำขอได้ และในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้จัดส่งเรื่องดังกล่าวไปให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เพื่อดำเนินการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดี และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้มีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ เรื่อง กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ กำหนดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดี ในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งของนายพบ มวลชัยภูมิ ฉบับลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นคำร้องขอที่ไม่ถูกต้องตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ (๑) ถึง (๔) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยคำร้องขอดังกล่าวมีเพียงนายพบ มวลชัยภูมิ ลงลายมือชื่อในคำร้องขอคนเดียว แม้ว่าคำร้องขอดังกล่าวจะมีบัญชีรายชื่อผู้เข้าถอดถอน และสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนมาด้วยก็ตาม แต่ตามบัญชีรายชื่อดังกล่าว ไม่มีลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อทุกคน และคำร้องขอดังกล่าวระบุแต่เพียงว่า ผู้ฟ้องคดี มีพฤติกรรมบริหารงานไม่โปร่งใส ไม่มีความรับผิดชอบ ยกยอกหรือนอ้โกงเงิน ฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบลนาเสียวร่วมกับนางแสงเงิน จันทสิทธิ์ สร้างความแตกแยก ให้ประชาชน ขาดภาวะผู้นำที่ดี ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอดังกล่าวเป็นข้อกล่าวหาที่กว้างมากและเคลือบคลุม ไม่มีรายละเอียดของข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ฟ้องคดีมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างใด หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างใดจนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป และที่ตามคำร้องขอระบุว่าพฤติกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อราษฎร หรือต่อรัฐ และสร้างความเสื่อมเสียให้แก่ตำบล คำร้องขอดังกล่าวก็ไม่มีรายละเอียด

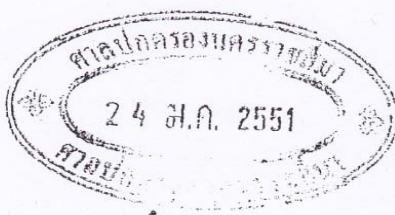
เลยว่่าก่อให้เกิดควมเสียหายอย่างไร ผู้ฟ้องคดีไม่สามารถที่จะแก้ข้อกล่าวหาได้อีกทั้งคำร้องขอตั้งกล่าวระบุนุเพียงว่าได้แต่งตั้งผู้แทนของผู้เข้าชื่อ เพื่อให้มีการอำนาจดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับการจัดให้มีการลงคะแนน จำนวน ๑๒ คน แต่ไม่ปรากฏว่ามีคำรับรองของบุคคลทั้ง ๑๒ คนว่าผู้เข้าชื่อทุกคนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลนาเสียว และเป็นผู้ร่วมเข้าชื่อด้วยตนเอง ตามคำร้องขอตั้งกล่าวมีเพียงนายพบ มวลชัยภูมิ ลงลายมือชื่อและอ้างว่าเป็นผู้แทนของผู้เข้าชื่อ แต่ในจำนวน ๑๒ คน นั้น ไม่มีนายพบ มวลชัยภูมิ เป็นผู้แทนแต่อย่างใด เมื่อคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีไม่ถูกต้องตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ (๑) ถึง (๔) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดำเนินการรับคำร้องขอตั้งกล่าวแล้วมีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาตามคำร้องขอที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และจัดส่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ดำเนินการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีตามคำร้องขอตั้งกล่าว เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนและเสียหายได้ เพราะการลงคะแนนเสียงถอดถอนอาจทำให้ผู้ฟ้องคดีพ้นจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องต่อศาล

ผู้ฟ้องคดีขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่งดังนี้

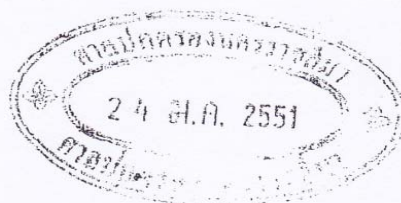
๑. เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตามหนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๓๗๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐

๒. เพิกถอนประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ เรื่อง กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ที่กำหนดวันลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีในวันอาทิตย์ที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑

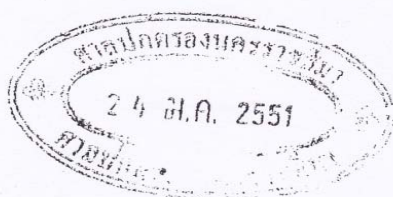
พร้อมกับการฟ้องคดีผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำขอให้ศาลกำหนดวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนการพิพากษา โดยขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ งดการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวที่จะจัดให้มีขึ้นในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑ ไว้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา

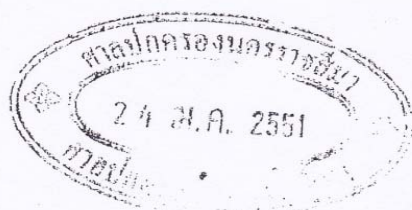
ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ชี้แจงเป็นหนังสือต่อศาลสรุปได้ว่า เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ นายพบ มวลชัยภูมิ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ได้ยื่นคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และในคำร้องขอปรากฏลายมือชื่อของราษฎรจำนวน ๒,๐๘๓ คน พร้อมเอกสารหลักฐานสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้เข้าชื่อยื่นคำร้องขอสำนักงานท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ได้ตรวจคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีฉบับดังกล่าวแล้วจัดทำบันทึกข้อความลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๐ แจ้งต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ว่าสำนักงานท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวมีจำนวนทั้งสิ้น ๕,๘๖๐ คน การที่มีผู้เข้าชื่อเพื่อขอให้มีการลงคะแนนถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวจำนวน ๒,๐๘๓ คนจึงเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว และเสนอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ส่งคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเพื่อถอดถอนดังกล่าวให้ผู้ฟ้องคดีเพื่อดำเนินการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อไป ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เห็นชอบด้วยกับความเห็นดังกล่าวจึงได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๓๗๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีชี้แจงข้อเท็จจริงภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง และผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือ ที่ ชย ๗๖๔๐๑/๗๑๑ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เรื่อง อุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ยื่นต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ในวันเดียวกัน ได้แย้งต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ว่าหนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๓๗๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ ที่แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีทำคำชี้แจงข้อเท็จจริง เป็นคำสั่งให้ชี้แจงข้อเท็จจริงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะคำร้องของผู้เข้าชื่อที่ยื่นต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีสาระสำคัญไม่เป็นไปตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ (๑) ถึง (๔) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งของนายพบ มวลชัยภูมิ ฉบับลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นคำร้องขอที่ไม่ถูกต้องตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ (๑) ถึง (๔) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยคำร้องขอดังกล่าวมีเพียงนายพบ มวลชัยภูมิ

ลงลายมือชื่อในคำร้องขอคนเดียว แม้ว่าคำร้องขอดังกล่าวจะมีบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อ ถอดถอนและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนมาด้วยก็ตาม แต่ตามบัญชีรายชื่อดังกล่าว ไม่มีลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อทุกคน และคำร้องขอดังกล่าวระบุแต่เพียงว่า ผู้ฟ้องคดี มีพฤติกรรมการบริหารงานไม่โปร่งใส ไม่มีความรับผิดชอบ ยักยอกหรือนื้อโกงเงิน ฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบลนาเสียวร่วมกับนางแสงเงิน จันทสิทธิ์ สร้างความแตกแยก ให้ประชาชน ขาดภาวะผู้นำที่ดี ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าข้อกล่าวหา ตามคำร้องขอดังกล่าวเป็นข้อกล่าวหาที่กว้างมากและเคลือบคลุม ไม่มีรายละเอียด ของข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ฟ้องคดีมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างไร หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างไรจนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป และตามที่คำร้องขอระบุว่าพฤติกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อราชการหรือ ต่อรัฐ และสร้างความเสื่อมเสียให้แก่ตำบล คำร้องขอดังกล่าวก็ไม่มีรายละเอียดเลยว่า ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างไร ผู้ฟ้องคดีไม่สามารถที่จะแก้ข้อกล่าวหาได้ อีกทั้ง คำร้องขอดังกล่าวระบุเพียงว่าได้แต่งตั้งผู้แทนของผู้เข้าชื่อเพื่อให้มีอำนาจดำเนินกิจการ ที่เกี่ยวกับการจัดให้มีการลงคะแนนจำนวน ๑๒ คน แต่ไม่ปรากฏว่ามีคำรับรอง ของบุคคลทั้ง ๑๒ คนที่แสดงว่าผู้เข้าชื่อทุกคนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลนาเสียว และเป็นผู้เข้าชื่อด้วยตนเอง ตามคำร้องขอดังกล่าวมีเพียงนายพบ มวลชัยภูมิ ลงลายมือชื่อและอ้างว่าเป็นผู้แทนของผู้เข้าชื่อ แต่ในจำนวน ๑๒ คนนั้นไม่มีนายพบ มวลชัยภูมิ เป็นผู้แทนแต่อย่างใด การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีหนังสือแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีชี้แจง ข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาจึงเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และผู้ฟ้องคดีมีคำขอให้ยุติเรื่องที่ให้ชี้แจงข้อเท็จจริง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้พิจารณาคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีและหนังสือ ฉบับดังกล่าวของผู้ฟ้องคดีแล้วเห็นว่าคำร้องขอของผู้เข้าชื่อที่ยื่นต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เป็นไปตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียง เพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ คำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีฟังไม่ขึ้นและผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่สามารถที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามคำขอ ที่ให้ยุติเรื่องที่ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงของผู้ฟ้องคดีได้ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้พิจารณา เนื้อหาของหนังสือฉบับดังกล่าวแล้วเห็นว่าผู้ฟ้องคดีได้ชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อ แก้ข้อกล่าวหาของผู้เข้าชื่อถอดถอนและได้กระทำภายในกำหนดระยะเวลาแล้ว จึงมี

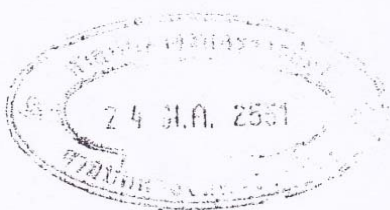

หนังสือจังหวัดชัยภูมิ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๔๐๗ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ แจงต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ พิจารณาแล้วเห็นว่า ๑. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลนาเสียว ซึ่งปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ใช้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นครั้งหลังสุด มีจำนวนทั้งสิ้น ๕,๙๖๐ คน ๒. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อถอดถอนมีจำนวนทั้งสิ้น ๒,๐๘๓ คน เป็นผู้ไม่มีรายชื่อปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ใช้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นครั้งหลังสุดจำนวน ๑๐๓ คน และเป็นผู้ที่มีรายชื่อปรากฏตามบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ใช้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นข้างต้นจำนวน ๑,๙๘๐ คน เป็นไปตามมาตรา ๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ๓. คำร้องของผู้เข้าชื่อถอดถอนทั้งหมดมีรายละเอียดครบถ้วนถูกต้องเป็นไปตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ๔. คำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาของผู้ฟ้องคดีเป็นไปตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ๕. ในจำนวนผู้เข้าชื่อถอดถอนทั้งหมด เป็นผู้มิคุณสมบัติตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบกับมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ จำนวน ๒,๐๘๑ คน และเป็นผู้ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายข้างต้นจำนวน ๒ คน ได้แก่ นายสมชาย ใจสว่าง อยู่บ้านเลขที่ ๑๐๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๓๓ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ เนื่องจากมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งติดต่อกันไม่ถึงหนึ่งปี และนางสาววนิดา ลอยอากาศ อยู่บ้านเลขที่ ๑๗๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๓๓ (๒) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ เนื่องจากมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ ๖. ในจำนวนผู้เข้าชื่อถอดถอนทั้งหมด เป็นผู้เสียสิทธิตามมาตรา ๓๗ (๖) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ จำนวน ๘๕ คน ๗. คำคัดค้านคำร้องของผู้ฟ้องคดี

ที่คัดค้านว่าคำร้องไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ฟังไม่ขึ้น เนื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เห็นว่าคำร้องเป็นไปตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวแล้ว และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้แจ้งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ อันเป็นการปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ประกอบกับหนังสือที่ ลต (กกต.) ๐๓๐๑/๖๐๒๒ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ โดยในการจัดทำหนังสือฉบับดังกล่าวแจ้งต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้จัดส่งหนังสือคำร้องขอถอดถอนผู้ฟ้องคดีลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ พร้อมบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีที่มีการลงลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดี และสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนจำนวน ๒,๐๘๓ ราย หนังสือที่ มท ๐๘๒๔.๔/๓๗๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ หนังสือที่ ชย ๗๖๔๐๑/๗๑๑ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ของผู้ฟ้องคดี บัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีที่ไม่มีรายชื่อปรากฏในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ใช้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นครั้งล่าสุด (วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘) และบัญชีรายชื่อผู้เสียสิทธิตามมาตรา ๓๗ (๖) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ แก่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ด้วย นอกจากนี้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหนังสือที่ มท ๐๘๒๔.๔/๔๐๘ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีทราบถึงผลการพิจารณาคำโต้แย้งและการดำเนินการในชั้นของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ภายหลังจากที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จัดส่งคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีและคำชี้แจงของผู้ฟ้องคดีต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ แล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้มีหนังสือที่ ลต (ชย) ๐๗/๐๒/๑๖๔๔ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ แจ้งต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ เรื่อง กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ กำหนดให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีในวันอาทิตย์ที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑

อนึ่ง ในการจัดทำคำชี้แจงส่งศาล ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้จัดส่งสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ร่วมเข้าชื่อร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดี

ออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวที่มีการลงลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อทุกคนแนบท้ายคำร้องขอถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวฉบับลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ ส่งศาลด้วย

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ชี้แจงเป็นหนังสือต่อศาลสรุปได้ว่า เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๐ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๔๐๗ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เรื่อง การเข้าชื่อลงคะแนนเสียงถอดถอนนายสุฤษดิ์ ตันวิเศษ ออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ส่งคำร้องของนายพบ มวลชัยภูมิ และพวกจำนวน ๒,๐๘๓ คน ซึ่งได้เข้าชื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว เพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่ง ซึ่งจากการตรวจสอบของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ปรากฏว่าในจำนวนผู้เข้าชื่อทั้งหมดเป็นผู้ไม่มีรายชื่อปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ใช้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นครั้งหลังสุดจำนวน ๑๐๓ คน และเป็นผู้เสียสิทธิตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ จำนวน ๘๕ คน คงเหลือผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีสิทธิเข้าชื่อถอดถอนจำนวน ๑,๘๘๕ คน ซึ่งตามมาตรา ๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่เกินหนึ่งแสนคนต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งข้อเท็จจริงตามข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งหลังสุดในการเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘ มีจำนวนทั้งสิ้น ๕,๙๖๐ คน (๑ ใน ๕ คือ ๑,๑๙๒ คน) ดังนั้น จำนวนผู้เข้าชื่อถอดถอนจำนวน ๑,๘๘๕ คน จึงเป็นไปตามมาตรา ๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว หลังจากการตรวจคำร้องขอให้ถอดถอนผู้ฟ้องคดีดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๓๗๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ ส่งคำร้องไปให้ผู้ฟ้องคดีชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ซึ่งผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือ ที่ ชย ๗๖๔๐๑/๗๑๑ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เรื่องอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและโต้แย้งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เกี่ยวกับการรับคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีว่าไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๔๐๘ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน

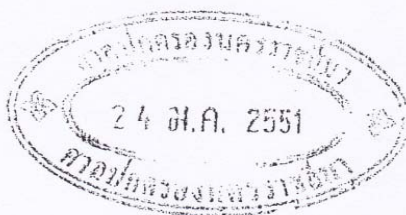

๒๕๕๐ แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีทราบว่าการร้องของผู้เข้าชื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

ในส่วนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ นั้น หลังจากได้รับเรื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ แล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้พิจารณาและมีมติในการประชุมครั้งที่ ๓๗/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ประกาศกำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวในวันอาทิตย์ที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑ ซึ่งไม่เกิน ๙๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และได้ขอความร่วมมือจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดชัยภูมิ นายอำเภอเมืองชัยภูมิ และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ปิดประกาศฉบับดังกล่าว คำร้องขอถอดถอนผู้ฟ้องคดี และคำชี้แจงข้อเท็จจริงของผู้ฟ้องคดี ตามมาตรา ๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ประกอบกับข้อ ๕ ของข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๖ สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๑๘๘,๑๒๐ บาท

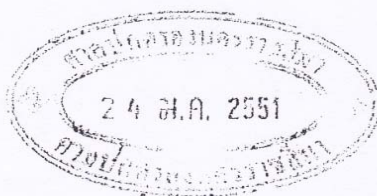
ศาลนัดได้สวนคู่กรณีในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ และวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๐ ได้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมดังนี้

ผู้ฟ้องคดีชี้แจงว่า ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าความเดือดร้อนเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีได้รับหรืออาจจะได้รับในขณะนี้เกิดจากการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่กระทำการโดยไม่ชอบตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงมีคำขอให้ศาลเพิกถอนหนังสือของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๓๗๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ ที่ให้ผู้ฟ้องคดีทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาของนายพบ มวลชัยภูมิ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว กับราษฎรจำนวน ๒,๐๘๓ คน และให้เพิกถอนประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เรื่อง กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การ

บริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ที่กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีในวันอาทิตย์ที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑ และนอกจากนั้นผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีไม่เป็นไปตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยไม่ปรากฏลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อทุกคน ไม่มีข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ฟ้องคดีอย่างเพียงพอที่ผู้ฟ้องคดีจะชี้แจงได้ และไม่มีคำรับรองของผู้แทนผู้เข้าชื่อว่ามีลายมือชื่อทั้งหมดเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ซึ่งผู้ฟ้องคดีเห็นว่าในส่วนของการรับรองของผู้แทนของผู้เข้าชื่อนั้นควรจะต้องมีลักษณะเป็นคำรับรองที่มีการระบุข้อความอย่างชัดเจนว่า ผู้แทนทั้ง ๑๒ คนขอรับรองว่ามีลายมือชื่อทั้งหมดเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลนาเสียว แต่ตามคำร้องขอถอดถอนกลับปรากฏแต่เพียงรายชื่อของบุคคล ๑๒ คนที่ระบุว่าเป็นผู้แทนของผู้เข้าชื่อนั้น โดยไม่ปรากฏว่ามีคำรับรองดังกล่าวข้างต้น ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวยอมทำให้คำร้องขอถอดถอนผู้ฟ้องคดีไม่ถูกต้องตามมาตรา ๖ (๔) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงไม่อาจแสดงได้ว่าผู้ลงลายมือชื่อถอดถอนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลนาเสียวจริงและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้มีผู้รับรอง

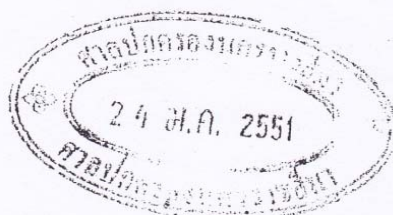
สำหรับกรณีที่มีฝ่ายตรงข้ามและราษฎรบางส่วนร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำของผู้ฟ้องคดีนั้น ข้อเท็จจริงปรากฏตามหนังสืออำเภอเมืองชัยภูมิ ที่ มท.๐๘๒๔.๖/๑๓ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๐ ที่นายอำเภอเมืองชัยภูมิมิถึงผู้ฟ้องคดีแจ้งว่า ข้อร้องเรียนต่างๆ มีการสอบสวนแล้วเสร็จ ทั้งนี้ ผู้ฟ้องคดีขอส่งสำเนาเอกสารดังกล่าวต่อศาล ส่วนข้อกล่าวหาในเรื่องการยกยอกเงินฌาปนกิจสงเคราะห์นั้น ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่ามีสมาชิกฌาปนกิจสงเคราะห์อยู่จำนวนหนึ่งไม่พอใจการทำงานของผู้บริหารจึงไปแจ้งความดำเนินคดีกับผู้ฟ้องคดีและนางแสงเงิน จันทสิทธิ์ ซึ่งเป็นเหรียญก คดีอยู่ระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ยังไม่มีการสั่งฟ้องผู้ฟ้องคดีแต่อย่างใด นอกจากนี้ไม่ปรากฏว่าจังหวัดชัยภูมิและนายอำเภอเมืองชัยภูมิได้มีการสอบสวนผู้ฟ้องคดีในข้อกล่าวหาว่ายกยอกเงินฌาปนกิจสงเคราะห์แต่อย่างใด สาเหตุที่มีการร้องเรียนว่าผู้ฟ้องคดียกยอกเงินฌาปนกิจสงเคราะห์

เป็นเพราะนางแสงเงิน จันทสิทธิ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวอีกตำแหน่งหนึ่งด้วยได้ถูกกล่าวหาว่านำเงินมาปนกิจสงเคราะห์ของตำบลนาเสียวไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว ผู้ฟ้องคดีจึงได้สั่งการให้นางแสงเงินพ้นจากตำแหน่งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว เป็นเหตุให้นางแสงเงินไม่พอใจจึงนำประชาชนร้องเรียนว่าผู้ฟ้องคดีเป็นผู้สั่งให้นางแสงเงินยกยอดเงินดังกล่าวอย่างไรก็ตาม ในเรื่องนี้ปรากฏข้อเท็จจริงว่านางแสงเงินได้ยอมรับในที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวว่า ได้นำเงินมาปนกิจสงเคราะห์ ๑๐๖,๐๐๐ บาท ไปใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ส่วนตัวจริง และรับว่าจะนำเงินจำนวนดังกล่าวคืนให้แก่ผู้บริหารกองทุนต่อไป

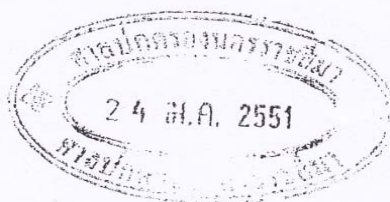
การบริหารเงินมาปนกิจสงเคราะห์ตำบลนาเสียวนั้น เป็นของคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยนางแสงเงิน จันทสิทธิ์ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวปฏิบัติหน้าที่เหรียญก นายสมศักดิ์ โชคสวัสดิ์ พนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว และนางบัวเรียน งามสมบัติ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวเป็นกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการบริหารเงินมาปนกิจสงเคราะห์เป็นผู้มีอำนาจบริหารจัดการเงินมาปนกิจสงเคราะห์โดยตรง ส่วนผู้ฟ้องคดีทำหน้าที่เป็นประธานโดยตำแหน่งเท่านั้น ไม่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการเงินมาปนกิจสงเคราะห์

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ซึ่งแจ้งว่า ในส่วนที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ รับคำร้องขอให้ถอดถอนผู้ฟ้องคดีจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะมิได้ปฏิบัติตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยมีได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ ถูกต้อง และครบถ้วนของคำร้อง ผู้ฟ้องคดีจึงไม่อาจโต้แย้งคัดค้านคำร้องดังกล่าวได้อย่างถูกต้องนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เห็นว่าตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว มิได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่จะต้องตรวจสอบรายละเอียดหรือพฤติการณ์หรือการกระทำที่มีการกล่าวหาว่ากระทำไม่ถูกต้องอันเป็นที่มาของการขอให้มีการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นออกจากตำแหน่งแต่อย่างใด นอกจากนี้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้พิจารณาคำร้องขอถอดถอนแล้วเห็นว่าสาระสำคัญในเนื้อหาของคำร้องน่าจะ

อยู่ที่ข้อกล่าวหาข้อที่ ๓ ที่ว่าผู้ฟ้องคดียกยอกหรือฉ้อโกงเงินฌาปนกิจสงเคราะห์
 ตำบลนาเสียวร่วมกับนางแสงเงิน จันทสิทธิ์ ซึ่งผู้ฟ้องคดีน่าจะเข้าใจในข้อกล่าวหา
 ดังกล่าวและจัดทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาตามคำร้องที่ยื่นต่อผู้ถูกฟ้องคดี
 ที่ ๑ ได้ เพราะในข้อหานี้ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวได้เคยมีมติให้
 นายกองคการบริหารส่วนตำบลนาเสียวเข้าไปดูแลการจัดการเงินฌาปนกิจสงเคราะห์
 ตำบลนาเสียว ดังนั้น ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารเงินฌาปนกิจ
 สงเคราะห์ดังกล่าวและย่อมเข้าใจในข้อกล่าวหานี้เป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นเมื่อ
 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้รับคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจาก
 ตำแหน่งนายกองคการบริหารส่วนตำบลนาเสียว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงได้ดำเนินการ
 ตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ ปรากฏรายละเอียด
 ตามหนังสือของจังหวัดชัยภูมิ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๑๘๕๘๕ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๐
 ที่ยื่นส่งศาล นอกจากนี้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุแห่งการร้องขอให้ถอดถอนผู้ฟ้องคดี
 ออกจากตำแหน่งนายกองคการบริหารส่วนตำบลนาเสียวทั้ง ๖ ข้อ ตามที่ปรากฏใน
 คำร้องฉบับลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ ว่า ผู้ฟ้องคดีบริหารงานไม่โปร่งใส ไม่มี
 ความรับผิดชอบ ยกยอกหรือฉ้อโกงเงินฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบลนาเสียวร่วมกับ
 นางแสงเงิน จันทสิทธิ์ สร้างความแตกแยกให้ประชาชน ชาวภาวะผู้นำที่ดี และ
 ไม่มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี นั้น ราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวได้ยื่น
 เรื่องต่อนายอำเภอเมืองชัยภูมิเพื่อขอให้ตรวจสอบ ทั้งนี้ โดยอาศัยอำนาจตาม
 มาตรา ๙๐ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗
 อีกทางหนึ่งด้วย ขณะนี้อยู่ระหว่างการสอบสวนของนายอำเภอเมืองชัยภูมิ ซึ่ง
 ข้อหาฐานยกยอกเงินฌาปนกิจสงเคราะห์นั้น สมาชิกฌาปนกิจสงเคราะห์ได้แจ้งความ
 ดำเนินคดีอาญากับผู้ฟ้องคดีอีกทางหนึ่งด้วยเช่นกัน

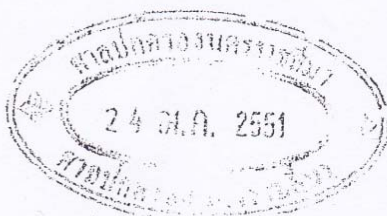
ส่วนข้อกล่าวอ้างของผู้ฟ้องคดีในเรื่องผู้แทนของผู้เข้าชื่อเพื่อให้มี
 อำนาจดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนนาย
 กองคการบริหารส่วนตำบลนาเสียวที่ว่าไม่มีข้อความที่ระบุว่าการรับรองลายมือชื่อ
 ผู้เข้าชื่อถอดถอนว่ามีสิทธิเลือกตั้ง นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ พิจารณาแล้วเห็นว่า
 ในคำร้องปรากฏรายชื่อผู้แทนผู้เข้าชื่อจำนวน ๑๒ คน ซึ่งจะเป็นผู้รับรองลายมือชื่อ
 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวที่ยื่นขอถอดถอน

ผู้ฟ้องคดี และในจำนวน ๑๒ คนเป็นผู้มีลายมือชื่อเป็นผู้เข้าชื่อถอดถอนด้วยจำนวน ๘ คน ส่วนอีก ๔ คนที่ไม่ได้เป็นผู้เข้าชื่อถอดถอนได้แก่ ๑.) นายเสถียร คงชาติ ๒.) นายไพโรจน์ ชนะหาญ ๓.) นายสุพรรณ บุญเสนา และ ๔.) นายวิฑูรย์ เลกะราช แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายไม่ได้กำหนดบังคับว่าผู้แทนของผู้เข้าชื่อจะต้องมีเป็นจำนวนเท่าใด และผู้แทนผู้เข้าชื่อมีหน้าที่รับรองว่าผู้เข้าชื่อเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลนาเสียว หากมีการรับรองอันเป็นเท็จ ผู้แทนจะต้องมีความรับผิดชอบทางอาญาในฐานะรับรองข้อความอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงาน และในส่วนของคำขอคุ้มครองชั่วคราวหากศาลจะมีคำสั่งในประการใดๆ ต่อไป ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เห็นว่าไม่น่าจะเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารงานของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เนื่องจากกรณีนี้เป็นเรื่องสืบเนื่องจากการที่ประชาชนได้ยื่นคำร้องขอให้จังหวัดชัยภูมิดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จึงไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑

จากข้อเท็จจริงในคำฟ้องและคำชี้แจงของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองศาลเห็นว่าคดีนี้สามารถวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงจนครบขั้นตอนตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๔๗ ถึงข้อ ๔๙ ของระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๓ และได้แจ้งให้คู่กรณีทราบ

ศาลได้กำหนดให้วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๑ เป็นวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงและแจ้งให้คู่กรณีทราบแล้ว ต่อมาผู้ฟ้องคดีได้จัดทำคำแถลงลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๑ ส่งศาลทางไปรษณีย์ในวันเดียวกันชี้แจงต่อศาลว่า ตามคำชี้แจงของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่ได้ชี้แจงว่าได้มีการตรวจสอบลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อเพื่อให้อาจมีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีว่าเป็นลายมือชื่ออันแท้จริงหรือไม่ อีกทั้งไม่มีผู้ใดให้คำรับรองว่าเป็นลายมือชื่อของราษฎรที่เข้าชื่อจริงหรือไม่ ข้อเท็จจริงจึงฟังไม่ได้ว่าลายมือชื่อของราษฎรจำนวน ๒,๐๘๓ คนเป็นลายมือชื่ออันแท้จริง และเมื่อผู้ฟ้องคดีได้รับสำเนาบัญชีรายชื่อที่มีการลงลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวจากศาลแล้ว ผู้ฟ้องคดีได้ไปตรวจสอบและสอบถามบุคคลตามบัญชีรายชื่อดังกล่าวแล้วปรากฏว่าบุคคลตามบัญชีรายชื่อส่วนมากไม่ทราบเรื่องที่มีผู้เอารายชื่อของตนไปเข้าชื่อ

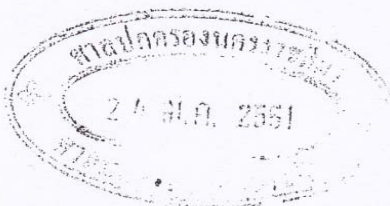

เพื่อจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่ง และต่างก็ยืนยันว่าไม่ใช่ลายมือชื่อของตน แต่เป็นลายมือชื่อปลอมเกือบทั้งหมด จะมีบ้างบางรายที่รับว่าเป็นลายมือชื่อของตน แต่บอกว่ามีผู้เอาเอกสารมาให้ลงลายมือชื่อเพื่อจะนำไปขอรับผ้าห่มหรือปุ๋ยจากทางราชการ ไม่ได้บอกว่าจะนำไปยื่นคำร้องเพื่อจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งแต่อย่างใด และหากพิจารณาดูบัญชีรายชื่อผู้ยื่นคำร้องถอดถอนที่ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นำเสนอต่อศาล จะเห็นว่าลายมือชื่อของราษฎรแต่ละคนที่ลงลายมือชื่อในช่องลายมือชื่อตามเอกสารดังกล่าว ลายมือชื่อของแต่ละคนลักษณะการเขียน ลายเส้น น้ำหนักของพยัญชนะ สระ เป็นอย่างเดียวกัน ลักษณะบุคคลคนเดียวเขียนทั้งหมดดังจะเห็นได้จากบัญชีรายชื่อราษฎรหมู่ที่ ๓ หน้า ๒ หน้า ๓ หน้า ๖ และหน้า ๗ บัญชีรายชื่อราษฎรหมู่ที่ ๔ ทุกหน้า บัญชีรายชื่อราษฎรหมู่ที่ ๕ หน้า ๓ บัญชีรายชื่อราษฎรหมู่ที่ ๖ หน้า ๑ หน้า ๒ หน้า ๓ และหน้า ๕ บัญชีรายชื่อราษฎรหมู่ที่ ๗ หน้า ๑ หน้า ๒ และหน้า ๓ บัญชีรายชื่อราษฎรหมู่ที่ ๘ หน้า ๒ หน้า ๓ หน้า ๔ หน้า ๕ และหน้า ๖ บัญชีรายชื่อราษฎรหมู่ที่ ๙ หน้า ๑ บัญชีรายชื่อราษฎรหมู่ที่ ๑๐ หน้า ๑ หน้า ๒ หน้า ๓ หน้า ๔ และหน้า ๗ บัญชีรายชื่อราษฎรหมู่ที่ ๑๑ หน้า ๓ หน้า ๔ หน้า ๕ หน้า ๖ และหน้า ๗ บัญชีรายชื่อราษฎรหมู่ที่ ๑๒ หน้า ๔ หน้า ๕ หน้า ๗ ซึ่งลายมือชื่อของแต่ละหมู่บ้านที่กล่าวมาแล้วจะมีลักษณะเดียวกันเป็นการเขียนโดยบุคคลคนเดียว ลายมือชื่อของราษฎรตามบัญชีรายชื่อดังกล่าวเป็นลายมือชื่อปลอม ซึ่งขณะนี้ผู้ฟ้องคดีและราษฎรที่ถูกปลอมลายมือชื่อได้ไปดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับบุคคลที่ปลอมเอกสารดังกล่าวแล้ว

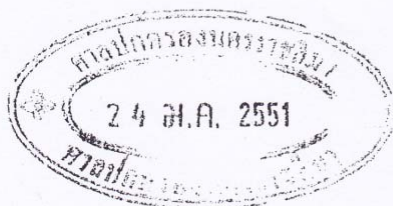
ศาลออกนั่งพิจารณาคดีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๑ โดยได้รับฟังสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวน และคำชี้แจงด้วยวาจาประกอบคำแถลงการณ์ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๑ ของตุลาการผู้แถลงคดีด้วยแล้ว

ศาลได้ตรวจพิจารณาเอกสารทั้งหมดในสำนวนคดี กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องประกอบแล้ว

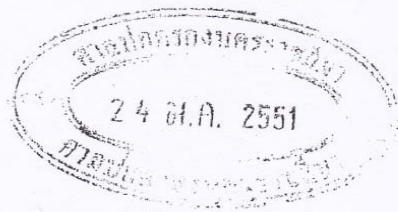
คดีนี้ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ นายพม มวลชัยภูมิ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ได้ยื่นหนังสือลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ ขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่ง

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ พร้อมบัญชีรายชื่อที่มีการลงลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อเพื่อขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งจำนวน ๒,๐๘๓ คน พร้อมเอกสารหลักฐานสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้เข้าชื่อสำนักงานท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิได้ตรวจคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีฉบับดังกล่าวแล้วจัดทำบันทึกข้อความลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๐ แจ้งต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ว่า สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวมีจำนวนทั้งสิ้น ๕,๙๖๐ คน การที่มีผู้เข้าชื่อเพื่อขอให้มีการลงคะแนนถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวจำนวน ๒,๐๘๓ คนจึงเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว และเสนอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ส่งคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเพื่อถอดถอนดังกล่าวให้ผู้ฟ้องคดีเพื่อดำเนินการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อไป ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เห็นชอบด้วยกับความเห็นดังกล่าวจึงได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๓๗๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีชี้แจงข้อเท็จจริงภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือ ที่ ขย ๗๖๔๐๑/๗๑๑๑ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เรื่อง อุทธรณ์คำสั่งทางปกครองยื่นต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ในวันเดียวกันโต้แย้งต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ว่าหนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๓๗๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ ที่แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะคำร้องของผู้เข้าชื่อที่ยื่นต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีสาระสำคัญไม่เป็นไปตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ (๑) ถึง (๔) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีหนังสือดังกล่าวแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาจึงเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และผู้ฟ้องคดีมีคำขอให้ยุติเรื่องที่ให้ชี้แจงข้อเท็จจริง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้พิจารณาคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีและหนังสือ

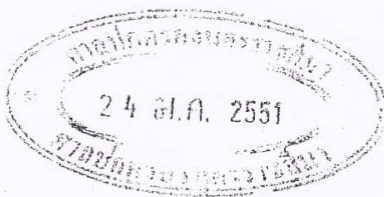

ฉบับดังกล่าวของผู้ฟ้องคดีแล้วเห็นว่า คำร้องขอของผู้เข้าชื่อที่ยื่นต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เป็นไปตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว คำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีฟังไม่ขึ้น และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่สามารถที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามคำขอที่ให้ผู้ฟ้องคดีให้ชี้แจงข้อเท็จจริงของผู้ฟ้องคดีได้ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้พิจารณาเนื้อหาของหนังสือของผู้ฟ้องคดีฉบับดังกล่าวแล้วเห็นว่าเป็นหนังสือชี้แจงเพื่อแก้ข้อกล่าวหา และผู้ฟ้องคดีได้ยื่นต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด จึงมีหนังสือจังหวัดชัยภูมิ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๔๐๗ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ แจ้งต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ว่าคำร้องขอถอดถอนผู้ฟ้องคดีเป็นไปตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว และให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อไป โดยในการจัดทำหนังสือฉบับดังกล่าวแจ้งต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้จัดส่งหนังสือคำร้องขอถอดถอนผู้ฟ้องคดี ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ พร้อมบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีที่มีการลงลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดี และสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน จำนวน ๒,๐๘๓ ราย หนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๓๗๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หนังสือ ที่ ชย ๗๖๔๐๑/๗๑๑ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ของผู้ฟ้องคดี บัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีที่ไม่มีรายชื่อปรากฏในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ใช้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นครั้งหลังสุด (วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘) และบัญชีรายชื่อผู้เสียสิทธิตามมาตรา ๓๗ (๖) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ แก่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ด้วย นอกจากนี้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๔๐๘ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีทราบถึงผลการพิจารณาคำโต้แย้งและการดำเนินการในชั้นของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ภายหลังจากที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จัดส่งคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีและคำชี้แจงของผู้ฟ้องคดีต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ แล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้พิจารณาและมีมติในการประชุมครั้งที่ ๓๗/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ กำหนดให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีใน

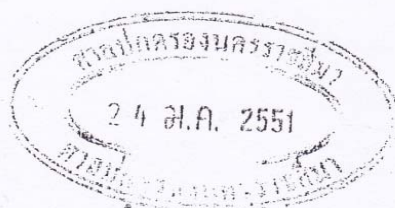

วันอาทิตย์ที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑ และได้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ เรื่อง กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ กำหนดให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีในวันอาทิตย์ที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้มีหนังสือ ที่ ลต (ชย) ๐๗๐๒/๑๖๔๔ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ แจ้งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ทราบกำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาล

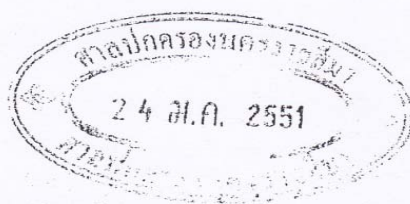
คดีนี้ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวให้เป็นไปตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ก่อนส่งเรื่องให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ดำเนินการประกาศกำหนดวันลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว จึงมีคำขอให้ศาลกำหนดค่าบังคับ ๒ ค่าขอด้วยกัน กล่าวคือ ๑. เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตามหนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๓๗๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ ที่ให้ผู้ฟ้องคดีชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และ ๒. เพิกถอนประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ เรื่อง กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ข้อหาตามฟ้องจึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ในการตรวจสอบคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๒) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อขอให้ศาลมีคำบังคับให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตรวจสอบคำร้องขอดังกล่าวว่าเป็นไปตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือไม่

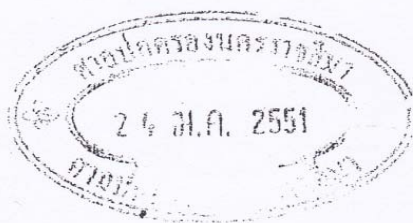
สำหรับข้อวินิจฉัยในประเด็นตามคำขอในข้อที่ ๑ ที่ขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตามหนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๓๗๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ ที่ให้ผู้ฟ้องคดีชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวว่าเป็นไปตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือไม่ พิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติว่า การเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเพราะเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไปให้ถือเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ดังนี้ (๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่เกินหนึ่งแสนคนต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ... วรรคสองบัญญัติว่าการนับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้ถือตามจำนวนในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นครั้งหลังสุดที่ใช้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีหน้าที่ในการรับคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว และเมื่อรับคำร้องขอตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว มาตรา ๗ บัญญัติต่อไปว่า เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำร้องตามมาตรา ๕ ให้ดำเนินการจัดส่งคำร้องไปให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ที่ถูกร้องขอให้ลงคะแนนเสียงถอดถอนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำร้อง และให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นจัดทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาตามคำร้องยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำร้องจากผู้ว่าราชการจังหวัด วรรคสองบัญญัติว่า เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัด

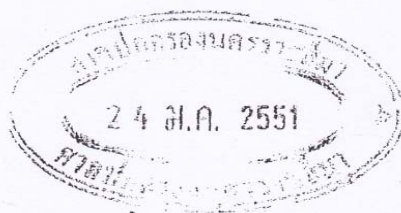
ได้รับคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามวรรคหนึ่งแล้ว หรือเมื่อครบกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่โต้แย้งคำร้องให้ทราบ ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบภายใน เจ็ดวันนับแต่วันที่รับคำชี้แจงหรือวันครบกำหนด แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการ จัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต่อไป พร้อมทั้งจัดส่งคำร้องตามมาตรา ๕ และคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหา ถ้าหากมีไปด้วย โดยวรรคสามบัญญัติว่าในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือบุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการแทน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งตามวรรคสองต่อ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือบุคคลนั้นดำเนินการต่อไป ซึ่งข้อ ๔ วรรคหนึ่งของข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการลงคะแนนเสียง เพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดว่า ในการ ดำเนินการเพื่อจัดให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียง เพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้คณะกรรมการ การเลือกตั้งประจำจังหวัดและหรือหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นดำเนินการแทน คณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดนี้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงมีหน้าที่ในการจัดส่งคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดี พร้อมกับ คำชี้แจงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาของผู้ฟ้องคดีหากมี ไปยังผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่โต้แย้งคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนให้ ผู้ฟ้องคดีทราบและแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีจัดทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงแก้ข้อกล่าวหา โดย ในการจัดส่งคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่ง นายองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ นั้น คณะกรรมการ การเลือกตั้งได้มีหนังสือ ที่ ลต (กกต.) ๐๓๐๑/๖๐๒๒ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เรื่อง การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดำเนินการตรวจสอบกรณีที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งยื่นคำร้องขอ ให้ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ (๑) ตรวจสอบจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ

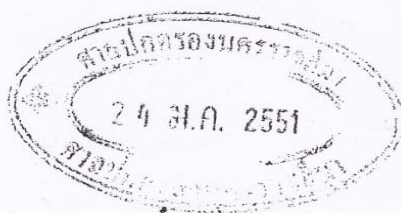
ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อถอดถอนว่ามีจำนวนเท่าใดจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใช้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นครั้งหลังสุดว่าเป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕ หรือไม่ (๒) ตรวจสอบคำร้องของผู้เข้าชื่อถอดถอนว่ามีรายละเอียดครบถ้วนถูกต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ หรือไม่ (๓) ตรวจสอบคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง (ถ้าหากมี) ว่าเป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ หรือไม่ (๔) ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้เข้าชื่อถอดถอนทั้งหมดว่าเป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓ ประกอบพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓๓ และ มาตรา ๓๔ หรือไม่ (๕) ตรวจสอบการเสียสิทธิของผู้เข้าชื่อถอดถอนทั้งหมดว่าเป็นผู้เสียสิทธิตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓๗ (๖) หรือไม่ ทั้งนี้ เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แล้วแต่กรณี ได้ดำเนินการตรวจสอบแล้วเห็นว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนของกฎหมาย จึงขอให้ส่งคำร้องและคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหา (ถ้าหากมี) พร้อมทั้งผลการตรวจสอบตามข้อ ๑ ถึงข้อ ๕ ไปให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดเพื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจะได้ดำเนินการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ต่อไป จากข้อกฎหมายดังกล่าว จึงเห็นว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวว่าเป็นไปตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือไม่ ประเด็นดังกล่าวมีปัญหาต้องพิจารณาต่อไปว่าแล้วผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ละเลยต่อหน้าที่ดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งในประเด็นนี้ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ภายหลัง

จากที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้รับคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ ที่มีการลงลายมือชื่อนายพบ มวลชัยภูมิ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว พร้อมบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีจำนวน ๒,๐๘๓ คนและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน จากนายพบ มวลชัยภูมิ เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิได้ตรวจคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีฉบับดังกล่าว และได้จัดทำบันทึกข้อความลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๐ แจ้งต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ว่า สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวมีจำนวนทั้งสิ้น ๕,๙๖๐ คน การที่มีผู้เข้าชื่อเพื่อขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวจำนวน ๒,๐๘๓ คนจึงเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๕ และ ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงเสนอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ส่งคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเพื่อถอดถอนดังกล่าวให้ผู้ฟ้องคดีเพื่อดำเนินการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อไป ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ พิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับความเห็นดังกล่าวจึงได้มีหนังสือที่ มท ๐๘๒๔.๔/๓๗๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ เรื่อง ขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหา พร้อมสำเนาหนังสือคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีฉบับดังกล่าวส่งให้แก่ผู้ฟ้องคดีเพื่อให้ผู้ฟ้องคดีจัดทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาส่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือฉบับดังกล่าวของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เมื่อผู้ฟ้องคดีได้รับหนังสือของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาแล้ว ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือ ที่ ชย ๗๖๔๐๑/๗๑๑ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ อุทธรณ์คำสั่งทางปกครองของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ตรวจสอบคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดี ตลอดจนหนังสืออุทธรณ์ฉบับดังกล่าวของผู้ฟ้องคดีแล้วมีความเห็นว่า ๑. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวซึ่งปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ใช้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นครั้งหลังสุด มีจำนวนทั้งสิ้น ๕,๙๖๐ คน ๒. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อถอดถอนมีจำนวนทั้งสิ้น ๒,๐๘๓ คน เป็นผู้ไม่มีรายชื่อปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ใช้สำหรับการเลือกตั้ง

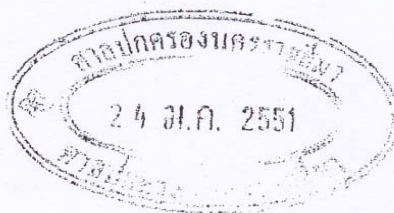
สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นครั้งหลังสุดจำนวน ๑๐๓ คน และเป็นผู้ที่มีรายชื่อปรากฏตามบัญชีข้างต้นจำนวน ๑,๘๘๐ คน เป็นไปตามมาตรา ๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ๓. คำร้องของผู้เข้าชื่อถอดถอนทั้งหมดมีรายละเอียดครบถ้วนถูกต้องเป็นไปตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ๔. คำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาของผู้ฟ้องคดีเป็นไปตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ๕. ในจำนวนผู้เข้าชื่อถอดถอนทั้งหมดเป็นผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ จำนวน ๒,๐๘๑ คน และเป็นผู้ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายข้างต้นจำนวน ๒ คน ได้แก่ นายสมชาย ใจสว่าง อยู่บ้านเลขที่ ๑๐๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๓๓ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ เนื่องจากมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งติดต่อกันไม่ถึงหนึ่งปี และนางสาววนิดา ลอยอากาศ อยู่บ้านเลขที่ ๑๗๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๓๓ (๒) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ เนื่องจากมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ ๖. ในจำนวนผู้เข้าชื่อถอดถอนทั้งหมดเป็นผู้เสียสิทธิตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓๗ (๖) จำนวน ๘๕ คน ๗. คำคัดค้านคำร้องของผู้ฟ้องคดีที่คัดค้านว่าคำร้องไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ฟังไม่ขึ้น และโดยที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เห็นว่าคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีเป็นไปตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๔๐๗ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เรื่อง การเข้าชื่อลงคะแนนเสียงถอดถอน

นายสุฤษดิ์ ตันวิเศษ ออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว แจ้งผลการตรวจสอบและความคิดเห็นดังกล่าวต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ พร้อมทั้งได้จัดส่ง หนังสือคำร้องขอถอดถอนผู้ฟ้องคดี ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ บัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อ ถอดถอนผู้ฟ้องคดีที่มีการลงลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดี และสำเนาบัตร ประจำตัวประชาชนจำนวน ๒,๐๘๓ ราย กับหนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๓๗๔๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ และหนังสือ ที่ ชย ๗/๖๔๐๑/๗/๑๑ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ของผู้ฟ้องคดี ตลอดจนบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีที่ไม่มีรายชื่อปรากฏ ในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ใช้สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ครั้งหลังสุด (วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘) และบัญชีรายชื่อผู้เสียสิทธิตามมาตรา ๓๗ (๖) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้แก่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เพื่อดำเนินการต่อไปด้วย

จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังกล่าวข้างต้นเห็นว่า ในการดำเนินการ รับคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายก องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว และการตรวจสอบคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียง เพื่อถอดถอนดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และหนังสือ ที่ ลต (กกต.) ๐๓๐๑/๖๐๒๒ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เรื่อง การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่นที่กำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ต้องปฏิบัติแล้ว กรณีนี้จึงรับฟังไม่ได้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบคำร้องขอให้จัดให้มีการ ลงคะแนนถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ให้เป็นไปตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียง เพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ก่อนส่งเรื่องให้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ดำเนินการประกาศกำหนดวันลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดี ออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว

สำหรับข้อที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างว่าคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียง ถอดถอนผู้ฟ้องคดีไม่ถูกต้องตามมาตรา ๖ (๑) ถึง (๔) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วย การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

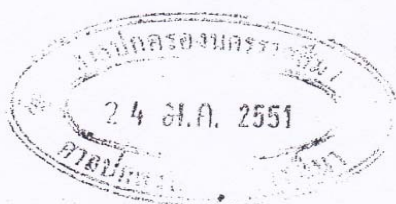

เพราะทั้งคำร้องขอและสำเนาบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีปรากฏเพียงลายมือชื่อของนายพบ มวลชัยภูมิ เพียงคนเดียว จึงไม่ชอบด้วยมาตรา ๖ (๑) ที่กำหนดให้ต้องมีลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อทุกคนนั้น ข้อเท็จจริงปรากฏตามสำเนาหนังสือคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีฉบับลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ ที่ลงนามโดยนายพบ มวลชัยภูมิ และบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อเพื่อให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวที่ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จัดส่งศาลว่า มีชื่อ ที่อยู่ และลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อทุกคน รวมทั้งมีสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการที่มีรูปถ่ายแสดงตนของผู้เข้าชื่อรวม ๒๐๘๓ ราย ดังนั้น คำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีจึงเป็นไปตามที่บทบัญญัติมาตรา ๖ (๑) กำหนดไว้แล้ว ส่วนที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างว่าคำร้องขอไม่มีรายละเอียดของข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ฟ้องคดีมีการปฏิบัติหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างใดจนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวต่อไป จึงไม่ชอบตามมาตรา ๖ (๒) นั้น พิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรา ๖ (๒) บัญญัติว่า คำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีรายละเอียดของข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสงค์จะให้ลงคะแนนเสียงถอดถอนนั้นมีการปฏิบัติหน้าที่หรือมีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างใดจนเป็นเหตุที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ในประเด็นนี้ข้อเท็จจริงปรากฏว่าตามคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีฉบับลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีการแสดงข้อกล่าวหาผู้ฟ้องคดีว่ามีพฤติกรรม ๑. บริหารงานไม่โปร่งใส ๒. ไม่มีความรับผิดชอบ ๓. ยักยอกหรือฉ้อโกงเงินฌาปนกิจสงเคราะห์ตำบลนาเสียวร่วมกับนางแสงเงิน จันทสิทธิ์ ๔. สร้างความแตกแยกให้ประชาชน ๕. ขาดภาวะผู้นำที่ดี ๖. ไม่มีคุณธรรมและจริยธรรม โดยไม่มีข้อความที่ขยายต่อไปในส่วนขอรายละเอียดแต่ละข้อกล่าวหาจริงตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้าง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากเนื้อหาในคำขอทั้งหมดแล้วเห็นว่าพอเข้าใจได้ว่าผู้เข้าชื่อร้องขอให้มีการถอดถอนผู้ฟ้องคดีต้องการถอดถอนผู้ฟ้องคดีเพราะเห็นว่ามีพฤติการณ์เสื่อมเสีย

๒๕

เกี่ยวกับกรณีการยกยอกหรือฉ้อโกงเงินฉาบปกิจสงเคราะห์ตำบลนาเสียวร่วมกับนางแสงเงิน จันทสิทธิ์ อันเป็นการกระทำความผิดทางอาญาบ้านเมืองประกอบด้วยเห็นว่าผู้ฟ้องคดีไม่มีภาวะผู้นำชุมชนที่ดีจึงไม่สมควรดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวอีกต่อไป ประกอบกับข้อเท็จจริงปรากฏว่าก่อนที่จะมีการทำหนังสือร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนั้น ราษฎรได้มีการร้องเรียนผู้ฟ้องคดีเกี่ยวกับบริหารงานของผู้ฟ้องคดีรวมทั้งมีการดำเนินคดีอาญากับผู้ฟ้องคดีเกี่ยวกับกรณีที่มีการกล่าวหาว่าผู้ฟ้องคดียกยอกหรือฉ้อโกงเงินฉาบปกิจสงเคราะห์ตำบลนาเสียวร่วมกับนางแสงเงิน จันทสิทธิ์ ซึ่งผู้ฟ้องคดีทราบเรื่องดังกล่าวตั้งอยู่แล้ว ดังนั้น ที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างว่าคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีฉบับดังกล่าวไม่มีรายละเอียดตามสมควรและเพียงพอที่จะให้ผู้ฟ้องคดีแก้ข้อกล่าวหา จึงรับฟังไม่ได้ ส่วนที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างว่าคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีระบุแต่เพียงได้แต่งตั้งผู้แทนของผู้เข้าชื่อที่จะมีอำนาจดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๒ รายโดยไม่ปรากฏคำรับรองของผู้แทนของผู้เข้าชื่อทั้ง ๑๒ ราย จึงไม่ชอบด้วยมาตรา ๖ (๓) และ (๔) นั้น พิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรา ๖ (๓) บัญญัติว่า คำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีรายชื่อผู้แทนของผู้เข้าชื่อที่จะมีอำนาจดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และบัญญัติว่า (๔) คำรับรองของผู้แทนของผู้เข้าชื่อตาม (๓) ว่าผู้เข้าชื่อทุกคนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น และเป็นผู้ร่วมเข้าชื่อด้วยตนเอง ในประเด็นนี้ข้อเท็จจริงปรากฏว่าคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีได้ระบุรายชื่อของผู้แทนของผู้เข้าชื่อเพื่อให้มีอำนาจดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีจำนวน ๑๒ ราย ได้แก่ ๑. นายหนู แหวโนนทัน ๒. นายสวัสดิ์ เค็งชัยภูมิ ๓. นายเสถียร คงชาติ ๔. นายไพโรจน์ ชนะหาญ ๕. นายโอด แสนขยัน ๖. นายพลศักดิ์ โคตรภักดี ๗. นายสุพรรณ บุญเสนา ๘. นายพิจิตร ชนะพาล ๙. นายประยูร ชายจอหอ ๑๐. นายวิฑูรย์ เลกะราช ๑๑. นายปรีชา ชนะพาล ๑๒. นายชาติ โชคเหมาะ และมีข้อความต่อมาว่า ข้าพเจ้าในฐานะตัวแทนขอรับรองว่าผู้เข้าชื่อทุกคน

๒๖

๑๑๐๕๐ ๑๑๐๕๐

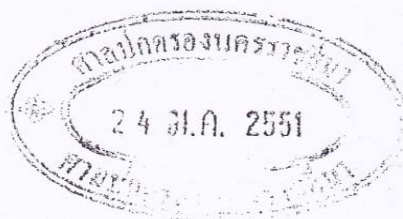
เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว และเป็นผู้ลงลายมือชื่อด้วยตนเอง จากข้อความดังกล่าวจึงเห็นว่าการแต่งตั้งบุคคลเป็นผู้แทนของผู้เข้าชื่อที่จะมีอำนาจดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการจัดให้มีกฎลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีเป็นไปตาม (๓) ของมาตรา ๖ และเป็นคำรับรองของบุคคลผู้แทนผู้เข้าชื่อตาม (๔) ของมาตรา ๖ แล้ว แม้ว่าข้อเท็จจริงจะปรากฏว่าไม่มีรายชื่อและลายมือชื่อของนายเสถียร คงชาติ นายไพโรจน์ ชนะหาญ นายสุพรรณ บุญเสนา และนายวิฑูรย์ เลกะราช ในบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีท้ายคำร้องฉบับดังกล่าว อันทำให้บุคคลทั้งสี่ไม่มีสิทธิเป็นผู้แทนของผู้เข้าชื่อก็ตาม เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา ๖ (๓) และ (๔) ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับจำนวนของผู้แทนผู้เข้าชื่อว่ามีเป็นจำนวนเท่าใด รวมทั้งไม่ได้บัญญัติว่าบุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้แทนผู้เข้าชื่อต้องลงชื่อท้ายคำรับรองทุกคน บทบัญญัติมาตรา ๖ (๓) และ (๔) บัญญัติไว้แต่เพียงว่าผู้แทนผู้เข้าชื่อจะต้องเป็นผู้ร่วมเข้าชื่อร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนด้วยเท่านั้น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้แทนของผู้เข้าชื่ออีก ๘ รายเป็นผู้ร่วมเข้าชื่อในคำร้องขอเพื่อให้มีการถอดถอนผู้ฟ้องคดีด้วยแล้ว คำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีฉบับดังกล่าวจึงชอบด้วยมาตรา ๖ (๓) และ (๔) ข้ออ้างของผู้ฟ้องคดีจึงรับฟังไม่ขึ้น

สำหรับข้อที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่ได้ตรวจสอบว่าลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีทั้ง ๒,๐๘๓ รายชื่อเป็นลายมือชื่อที่แท้จริงหรือไม่ นั้น เห็นว่า ตามบทบัญญัติมาตรา ๕ มาตรา ๖ และมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกอบกับหนังสือ ที่ ลต (กกต.) ๐๓๐๑/๖๐๒๒ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เรื่อง การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ได้กำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีหน้าที่ต้องตรวจสอบว่าลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวเป็นลายมือชื่อที่แท้จริงของผู้เข้าชื่อหรือไม่ อีกทั้งหากลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อเป็นลายมือชื่อปลอมหรือเป็นการนำมาใช้โดยแอบอ้างหรือโดยฉ้อฉล

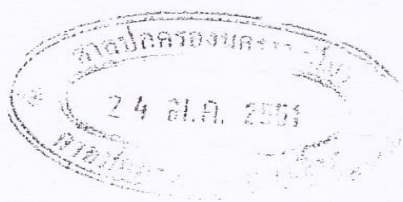
ก็เป็นเรื่องความรับผิดชอบในทางอาญาที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องไปดำเนินการใช้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเอาแก่ผู้แทนของผู้เข้าชื่อ และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ข้อกล่าวอ้างข้อนี้ของผู้ฟ้องคดีจึงฟังไม่ขึ้น

ส่วนที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างว่าคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวฉบับลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ ของนายพบ มวลชัยภูมิ เป็นคำร้องขอที่ไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ เนื่องจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อแนบท้ายคำร้องฉบับดังกล่าวในส่วนของราษฎรหมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๑๐ และหมู่ที่ ๑๑ ปรากฏตามหัวเอกสารบัญชีรายชื่อของราษฎรในแต่ละหมู่ดังกล่าวว่าเป็นบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว แตกต่างจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อของราษฎรหมู่ที่ ๓ ถึงหมู่ที่ ๙ และหมู่ที่ ๑๒ ที่ระบุว่าเป็นบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว จึงไม่อาจนับรายชื่อของราษฎรหมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๑๐ และหมู่ที่ ๑๑ จำนวน ๗๙๖ รายชื่อเข้าร่วมกับราษฎรผู้เข้าชื่อที่เหลือได้ ซึ่งเมื่อหักรายชื่อของราษฎรหมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๑๐ และหมู่ที่ ๑๑ ออกแล้วจะเหลือผู้มีสิทธิเข้าชื่อขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวเพียง ๑,๑๖๔ ราย น้อยกว่า ๑,๑๙๒ รายอันเป็นจำนวนที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มาตรา ๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดสำหรับกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว คำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย นั้น เห็นว่า มาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบกับหนังสือ ที่ ลต (กกต.) ๐๓๐๑/๖๐๒๒ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เรื่อง การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ได้กำหนดรูปแบบของการเข้าชื่อเพื่อขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

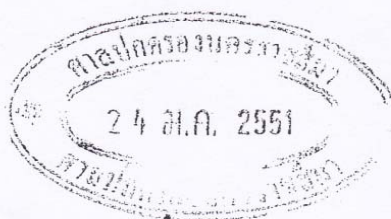
ว่าจะต้องมีรูปแบบอย่างไร หรือต้องมีข้อความอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการเข้าชื่อเพื่อขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว เพราะฉะนั้น การเข้าชื่อเพื่อขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวจึงอาจกระทำได้โดยการทำเป็นหนังสือ และหนังสือดังกล่าวปรากฏรายละเอียดให้เป็นที่เข้าใจได้ว่าผู้ร้องขอมีความประสงค์ให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ใด ด้วยเหตุใดตามสมควร กับปรากฏเอกสารหลักฐานประกอบตามที่กฎหมายกำหนด ก็ย่อมถือได้แล้วว่าเป็นคำร้องขอตามนัยมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าหัวเอกสารบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อแนบท้ายคำร้องฉบับดังกล่าวในส่วนของราษฎรหมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๑๐ และหมู่ที่ ๑๑ มีการระบุว่า เป็นบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว แม้ว่าจะเขียนให้แตกต่างจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อของราษฎรหมู่ที่ ๓ ถึงหมู่ที่ ๙ และหมู่ที่ ๑๒ ที่ระบุว่า เป็นบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวก็ไม่ทำให้เอกสารดังกล่าวเสียไปหรือทำให้คำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีต้องเสียไปตามที่ผู้ฟ้องคดีอ้างแต่อย่างใด ข้อกล่าวอ้างข้อนี้ของผู้ฟ้องคดีจึงฟังไม่ขึ้น

จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงรับฟังได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่ได้ละเลยต่อหน้าที่ในการตรวจสอบคำร้องขอให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ศาลจึงไม่อาจกำหนดค่าบังคับให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตามหนังสือ ที่ มท ๐๘๒๔.๔/๓๗๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ ที่ให้ผู้ฟ้องคดีชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ตามคำขอของผู้ฟ้องคดี อีกทั้งหนังสือฉบับดังกล่าวของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ก็ไม่ใช่คำสั่งทางปกครองที่กระทบต่อสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของผู้ฟ้องคดี

แต่เป็นเพียงหนังสือแจ้งสิทธิการทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ผู้ฟ้องคดีจะทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือไม่ก็ได้ เป็นสิทธิของผู้ฟ้องคดี ทั้งนี้ ตามที่มาตรา ๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จัดส่งคำร้องตามมาตรา ๕ และคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาถ้าหากมีไปให้คณะกรรมการการเลือกตั้งด้วย

สำหรับข้อวินิจฉัยในประเด็นตามคำขอของผู้ฟ้องคดีในข้อที่ ๒ ที่ขอให้ศาลกำหนดคำบังคับให้เพิกถอนประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชัยภูมิ เรื่อง กำหนดวันลงคะแนนเสียงถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ พร้อมกับการขอให้ศาลกำหนดวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนการพิพากษา โดยสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ งดการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวที่จะจัดให้มีขึ้นในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑ ไว้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา เนื่องจากผู้ฟ้องคดีได้เคยมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ทราบถึงการดำเนินการที่ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าไม่ถูกต้องตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ อันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีนี้ด้วยแล้ว แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มิได้งดการจัดให้มีการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีนั้น มีปัญหาต้องพิจารณาว่าศาลปกครองนครราชสีมามีอำนาจกำหนดคำบังคับตามคำขอของผู้ฟ้องคดีหรือไม่ พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การประกาศกำหนดวันลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ในวันอาทิตย์ที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑ ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เป็นการดำเนินการตามมาตรา ๗ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมิใช่การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญ แต่เป็นการดำเนินกิจการทางปกครองของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ในฐานะผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีการ

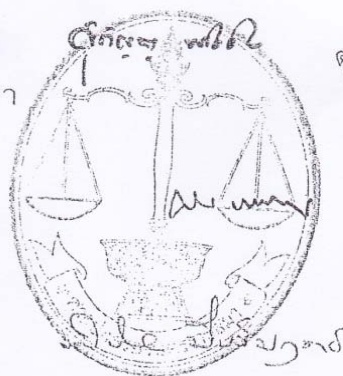

ลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแทน คณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามข้อ ๔ ของข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ กรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติให้การตรวจสอบการดำเนินกิจการทางปกครองของ คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือผู้ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองนครราชสีมา จึงไม่มีอำนาจกำหนดค่าบังคับให้เป็นไปตามคำขอในข้อนี้ของผู้ฟ้องคดีได้ และกรณีจึง ไม่จำเป็นต้องพิจารณาสั่งค่าขอให้ศาลกำหนดวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนการพิพากษา ของผู้ฟ้องคดีโดยสั่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ให้งดการจับให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอน ผู้ฟ้องคดีออกจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวที่จะจัดให้มีขึ้น ในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑ ประกอบกับศาลปกครองนครราชสีมาได้วินิจฉัย ในประเด็นอันเป็นเนื้อหาแห่งคดีแล้วว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มิได้ละเลยต่อหน้าที่ ที่กฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหาร ท้องถิ่นกำหนดให้ต้องปฏิบัติ จึงพิพากษายกฟ้อง

นางสุกัญญา นาชัยเวียง
รองอธิบดีศาลปกครองนครราชสีมา

นายศรศักดิ์ นิยมธรรม
ตุลาการศาลปกครองนครราชสีมา

นายพินิจ มั่นสัมฤทธิ์
ตุลาการศาลปกครองนครราชสีมา

ตุลาการเจ้าของสำนวน

นางดุชนีย์ ตยางคานนท์ : ตุลาการผู้แถลงคดี

ภาคผนวก 4
รายชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์

รายชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์

ภาคผนวก 4-1 รายชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ลำดับที่	ชื่อ - สกุล
1	นายฤกษ์ ชวนาผาย	25	นายบัญญัติ งามนาเสียว
2	นายปรีชา ทานะสุข	26	นางบัวลม บุญเกิน
3	นายสำเภา ปองแก้ว	27	นายสุรน้อย ประเกียรติ
4	ด.ต. สระ งามนาเสียว	28	นายสำรวย พาพาน
5	นายคำแบ้ว ปองแก้ว	29	นายสวัสดิ์ เค็งชัยภูมิ
6	นายสุรวิทย์ ต่อพันธ์	30	นางบัวเรียบ งามสมบัติ
7	นางจุไรรัตน์ เข้านาวัง	31	นายอำแพน ต่อศรี
8	นายบุญลอง นาคจักร	32	นายเมือง ชนะพาล
9	นายเชิด คุ่มกุดซัน	33	นายวีระ งามนาเสียว
10	นายชาติ โชคเหมาะ	34	นางรำพัน ชาญณรงค์
11	นายวิฑูรย์ เลกะลาด	35	นายประหยัด คะนาวัง
12	นายสุเทพ สมิตละ	36	นายสมเกียรติ จันศรี
13	นางสุพรรณ บุญเสนา	37	นายพบ มวลชัยภูมิ
14	นายพลศักดิ์ โคตรภักดี	38	นายสนั่น ชุ่มนาเสียว
15	นายโอด แสนขยัน	39	นายสมยงค์ โสภางค์
16	นายปรีชา ชนะพาล	40	นายวีระเดช วันโสภา
17	นายไพโรจน์ ชนะพาล	41	พันตรีเรืองวิทย์ สายโรจน์
18	นายวงศ์ มณีวงศ์	42	นางนันทวัน ต่อศรี
19	นายสมพร สีมวงศ์	43	นายทองศิลป์ งามนาเสียว
20	นายหนู แนวนอนทัน	44	นายนิวัฒน์ ชนะพาล
21	นางสาวจิตตานันท์ โพธิ์คำ	45	นายหนูนาย คล่องนาวัง
22	นายพิจิต ชนะพาล	46	นายแหลม คำงาม
23	นายพงษ์พัฒน์ สุ่ม	47	นายอุเทน ชนะพาล
24	นายวันชู มณีวงศ์	48	นายทศพล เข้านาวัง

รายชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ลำดับที่	ชื่อ - สกุล
49	นายชนะชัย ชนะपाल	73	พระอธิการอภิรักษ์ ธมมริฎโต
50	นายอนุพงษ์ นาบุตร	74	พระครูสุทธิศิริธรรม
51	นายสังเวียน แพงเกา	75	นายนิรันดร์ บุญชู
52	นายมนูญ คำแปง	76	นายพงพัฒน์ ส่งสู่
53	นายสมศักดิ์ มวลชัยภูมิ	77	นางละม่อม งามเมืองปักษ์
54	นายสมนึก ชุ่มนาเสียว	78	นางสาวศิวพร พลเจริญ
55	นางสีนวน โคตรภักดี	79	นายพงษ์พันธ์ สุ่มน
56	นายสม ชาญณรงค์	80	นายชัตติยพงศ์ พัวพวง
57	นายจันศรี งามนาเสียว		
58	นางรุ่งนภา เข้านาวัง		
59	นายสง่า คล่องนาวัง		
60	นายวัน จันทรนาวัง		
61	นางรุ่งฤดี ชุ่มนาเสียว		
62	นายสมยศ นาบุตร		
63	นายคำ ไชคเหมาะ		
64	นายกิตติ งามนาเสียว		
65	นายสังวาล เรืองศักดิ์ ชัย		
66	นายประยูร ชายจอหอ		
67	นายงามพล คำงาม		
68	นายเสถียร คงชาติ		
69	นางเปรมฤดี นาครินทร์		
70	พระสมยศ จันศิริ		
71	พระอธิการวิริยะ ธมมัทโท		
72	พระครูวชิรปัญญา		

ภาคผนวก 5
การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก 5-1 รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	สังกัด
1	รองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศระชัย	โครงการวิทยาลัยการเมือง สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
2	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มุมอริ ยี่มะ	ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
3	ดร. พิศาล มุกดาร์ศมี	สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัย

ภาคผนวก 5-2 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัย

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC ที่ได้
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
1	+1	+1	+1	3	1
2	+1	+1	+1	3	1
3	+1	+1	+1	3	1
4	+1	+1	+1	3	1
5	+1	+1	+1	3	1
6	+1	+1	+1	3	1
7	+1	+1	+1	3	1
8	+1	+1	+1	3	1
9	+1	+1	+1	3	1
10	+1	+1	+1	3	1
11	+1	+1	+1	3	1
12	+1	+1	+1	3	1
13	+1	+1	+1	3	1
14	+1	+1	+1	3	1
15	+1	+1	+1	3	1
16	+1	+1	+1	3	1
17	+1	+1	+1	3	1
18	+1	+1	+1	3	1
19	+1	+1	+1	3	1
20	+1	+1	+1	3	1
21	+1	+1	+1	3	1
22	+1	+1	+1	3	1
23	+1	+1	+1	3	1
24	+1	+1	+1	3	1

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC ที่ได้
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
25	+1	+1	+1	3	1
26	+1	+1	+1	3	1
27	+1	+1	+1	3	1
28	+1	+1	+1	3	1
ค่าเฉลี่ย					1.00
ตอนที่ 3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อยื่นและลงมติถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น					
1	+1	+1	+1	3	1
2	+1	+1	+1	3	1
3	+1	+1	+1	3	1
4	+1	+1	+1	3	1
5	+1	+1	+1	3	1
6	+1	+1	+1	3	1
7	+1	+1	+1	3	1
8	+1	+1	+1	3	1
9	+1	+1	+1	3	1
10	+1	+1	+1	3	1
11	+1	+1	+1	3	1
12	+1	+1	+1	3	1
13	+1	+1	+1	3	1
14	+1	+1	+1	3	1
ค่าเฉลี่ย					1.00
ตอนที่ 3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการรวมตัวของประชาชนเพื่อลงมติถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น					
1	+1	+1	+1	3	1
2	+1	+1	+1	3	1
3	+1	+1	+1	3	1
4	+1	+1	+1	3	1

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC ที่ได้
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
5	+1	+1	+1	3	1
6	+1	+1	+1	3	1
7	+1	+1	+1	3	1
8	+1	+1	+1	3	1
9	+1	+1	+1	3	1
10	+1	+1	+1	3	1
11	+1	+1	+1	3	1
12	+1	+1	+1	3	1
13	+1	+1	+1	3	1
14	+1	+1	+1	3	1
15	+1	+1	+1	3	1
16	+1	+1	+1	3	1
17	+1	+1	+1	3	1
18	+1	+1	+1	3	1
19	+1	+1	+1	3	1
20	+1	+1	+1	3	1
21	+1	+1	+1	3	1
22	+1	+1	+1	3	1
23	+1	+1	+1	3	1
24	+1	+1	+1	3	1
25	+1	+1	+1	3	1
26	+1	+1	+1	3	1
27	+1	+1	+1	3	1
28	+1	+1	+1	3	1
29	+1	+1	+1	3	1
30	+1	+1	+1	3	1
31	+1	+1	+1	3	1
32	+1	+1	+1	3	1

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC ที่ได้
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
33	+ 1	+ 1	+ 1	3	1
ค่าเฉลี่ย					1.00
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด					1.00

ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ภาคผนวก 5-3 ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

ภาคผนวก 5-4 ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 ทั้งหมด

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.944	30

ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 2.3

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.933	14

ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 2.1,2.2

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.510	11

ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 2.4

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.955	5

ภาคผนวก 5-5 ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 3 ทั้งหมด

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.974	63

ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 3 3.1

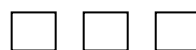
Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.856	13

ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 3 3.2

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.974	50

ภาคผนวก 6
แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

บทบาทประชาชนในการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น :
กรณีศึกษา การเคลื่อนไหวดูดอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ชุดที่ 1

สำหรับเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ 1: กลุ่มประชาชนทั่วไป

คำชี้แจง

- 1) แบบสอบถามชุดนี้ สำหรับประชาชนทั่วไปที่มีสิทธิ์ออกเสียงคะแนนถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ประกอบด้วย 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการตรวจสอบการทำงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
 - ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อยื่นและลงมติถอดถอน ปัจจุบันมีผลต่อการรวมตัวเคลื่อนไหวเพื่อออกมาลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตามมาตรา 286 ตลอดจน ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ
- 2) กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ทุกตอน ตามความเป็นจริงเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป
- 3) ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลอย่างไรต่อผู้ให้ข้อมูล และผู้วิจัยจะเก็บรักษาไว้เป็นความลับตลอดไป
- 4) การวิจัยนี้จะสำเร็จได้ด้วยดี หากได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่าน

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในการให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ไว้ ณ

โอกาสนี้

ชัยณรงค์ ศรีรักษ์

นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน แบบสอบถาม หรือหน้าข้อความตามความเป็นจริง

		สำหรับผู้วิจัย
บ้านเลขที่..... หมู่ที่		
1. ประเภทผู้ตอบแบบสอบถาม.....		☐
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง		☐
3. ปัจจุบันท่านอายุ ปี		☐
4. ท่านจบการศึกษาระดับสูงสุดชั้น		☐
☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษาตอนต้น	
☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	☐ อนุปริญญา/ปวส.	
☐ ปริญญาตรี	☐ สูงกว่าปริญญาตรี	
☐ อื่น ๆ(ระบุ)		
5. ระยะเวลาที่เข้าอยู่ในชุมชน		☐
☐ ยังไม่ถึง 2 ปี	☐ 2 - 5 ปี	
☐ 6 - 10 ปี	☐ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	
☐ ไม่ได้พักอาศัยอยู่ในชุมชน		
6. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพ		☐
☐ เกษตร		
☐ ค้าขาย		
☐ พนักงานเอกชน		

- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 รับจ้างทั่วไป
 แม่บ้าน/พ่อบ้าน
 อื่น ๆ (ระบุ).....

7. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน บาท

8. สถานภาพสมรส

- โสด สมรส
 หย่าร้าง/แยกกันอยู่ หม้าย

1. ศาสนาที่ท่านนับถือ

- พุทธ อิสลาม
 คริสต์ อื่น ๆ (ระบุ).....

2. ท่านรับรู้ข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์/วารสาร/สิ่งพิมพ์ท้องถิ่น
 โทรทัศน์ท้องถิ่น สื่อประชาสัมพันธ์ของ อบต.
 การแจ้งข่าวโดยตรงจาก เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน
 การสนทนากับบุคคลที่ท่านรู้จัก/บุคคลในครอบครัว

3. บทบาททางสังคมของท่านในชุมชน

- ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน/ผู้นำชุมชน พระ/นักบวช/ผู้นำศาสนา
 สมาชิกสภา อบต. สมาชิกทั่วไปของชุมชน
 สมาชิกกลุ่มภาคประชาชนอื่น ๆ (เช่น กลุ่มแม่บ้าน, กลุ่มเกษตรกร ฯลฯ)
 อื่น ๆ (ระบุ).....

4. การใช้สิทธิ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นโดยการเลือกตั้งหรือรูปแบบอื่น ๆ

- ทุกครั้งที่มีวาระ
 บางครั้งเฉพาะที่สนใจ
 เฉพาะครั้งล่าสุด
 ไม่เคยร่วมเลย

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 องค์กรการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ท่านทราบหรือไม่ว่า มีหน่วยงาน / องค์กรต่าง ๆ ที่สามารถตรวจสอบการทำงาน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านทราบ)

บุคคล / หน่วยงาน / องค์กรตรวจสอบ	ทราบ	ไม่ทราบ
1. บุคคล / หน่วยงาน / องค์กรภายใน		
1) ประชาชน / กลุ่มประชาชน
2) สมาชิกสภา (องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น)
3) หน่วยงานตรวจสอบภายใน
2. หน่วยงาน / องค์กรภายนอก		
1) นายอำเภอ / ผู้ว่าราชการจังหวัด
2) หน่วยงานตรวจสอบของรัฐ (เช่น สตง. / ปปช.)
3) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
4) องค์กรเอกชน (NGO's) / สื่อมวลชน

2.2 การตรวจสอบการบริหารจัดการกิจการสาธารณะ

ที่ผ่านมาองค์กรส่วนท้องถิ่นในชุมชนของท่านเคยได้รับการตรวจสอบโดย
องค์กรหน่วยงานต่อไปนี้ บ้างหรือไม่ (โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านทราบ)

		สำหรับผู้วิจัย
1. บุคคล / หน่วยงาน / องค์กรภายใน		
☐ เคย	☐ ไม่เคย	☐
กรณีตอบเคย.....		
☐ ประชาชน	☐ องค์กร / กลุ่มประชาชน	☐
☐ สมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น	☐ หน่วยงานตรวจสอบภายใน	☐
2. หน่วยงาน / องค์กรภายนอก		
☐ เคย	☐ ไม่เคย	☐
กรณีตอบเคย.....		
☐ นายอำเภอ/ผู้ว่าราชการจังหวัด	☐ หน่วยงานตรวจสอบของรัฐ (สตง. ,ปปช.)	☐
☐ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น	☐ องค์กรเอกชน (NGO's)/สื่อมวลชน	☐

2.3 การตรวจสอบโดยประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการในลักษณะใดบ้าง

ลักษณะการตรวจสอบ	ระดับการให้โอกาสในการตรวจสอบ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ให้อโอกาส

<p>1. กระบวนการจัดทำแผน</p> <p>1) เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนา</p> <p>2) เสนอความคิดเห็นในการจัดทำแผน</p> <p>3) มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ / ทิศทางการพัฒนา</p> <p>4) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบแผนว่าตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นหรือไม่</p>				
<p>2. กระบวนการจัดทำข้อบังคับ / งบประมาณ</p> <p>1) เปิดโอกาสให้ประชาชนรับฟังการประชุมสภาฯ ในวาระการพิจารณา งบประมาณ</p> <p>2) ประกาศให้ประชาชนรับทราบข้อบังคับ งบประมาณที่ผ่านการพิจารณาแล้ว</p>				
<p>3. กระบวนการบริหารโครงการ</p> <p>1) ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนติดตามการจัดซื้อ - จัดจ้างทุกขั้นตอน</p> <p>2) สนับสนุนให้ประชาชนติดตามตรวจสอบการก่อสร้าง และการปฏิบัติงานของ ผู้รับเหมา</p>				

2.3 การตรวจสอบโดยประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการในลักษณะใดบ้าง (ต่อ)

ลักษณะการตรวจสอบ	ระดับการให้โอกาสในการตรวจสอบ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ให้อโอกาส
<p>4. กระบวนการประเมินผล</p> <p>1) เปิดโอกาสให้ตรวจสอบการเบิกจ่ายเงินว่าเป็นไปตามระเบียบ และมีหลักฐานถูกต้องหรือไม่</p> <p>2) ร่วมประเมินโครงการว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่</p>
<p>5. การเพิ่มศักยภาพของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>1) การสร้างความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของพลเมือง</p> <p>2) ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มในท้องถิ่นให้มีพลัง และความเข้มแข็ง</p>

<p>6. การมีเวที / โอกาสให้ประชาชนได้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทศนะ ในการ บริหารท้องถิ่น</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>
<p>1) มีกำหนดการ กิจกรรม หรือการประชุม เพื่อให้ประชาชนได้ใช้สิทธิหน้าที่ พลเมือง</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>
<p>2) มีช่องทางให้ได้ใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น ทศนะ ในการบริหารท้องถิ่นอย่างเป็น รูปธรรม</p>				

2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบโดยภาคประชาชน

	สำหรับผู้วิจัย
1) ท่านเห็นด้วยกับการตรวจสอบการบริหารโดยภาคประชาชนหรือไม่ ☐ 1. ไม่เห็นด้วย (ตอบข้อ 2) ☐ 2. เห็นด้วย (ตอบข้อ 3)	☐
2) กรณีที่ท่าน ไม่เห็นด้วย กับการตรวจสอบโดยภาคประชาชนเป็นเพราะเหตุผลใดสำคัญที่สุด ☐ 1. ขัดขวาง ทำให้การบริหารงานล่าช้า ☐ 2. ไม่มีความจำเป็น เพราะมีการตรวจสอบโดยภาครัฐอยู่แล้ว ☐ 3. เป็นหน้าที่ของฝ่ายสภาอยู่แล้ว ประชาชนไม่ควรยุ่งเกี่ยว ☐ 4. อื่น ๆ (ระบุ).....	☐
3) กรณีที่ท่าน เห็นด้วย กับการตรวจสอบโดยภาคประชาชน เป็นเพราะเหตุผลใดสำคัญที่สุด ☐ 1. เพื่อการบริหารงานที่โปร่งใส ☐ 2. เพื่อให้ได้งานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ☐ 3. เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง ☐ 4. อื่น ๆ (ระบุ).....	☐
4) ท่านคิดว่าประชาชนน่าจะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะลักษณะใดมากที่สุด ☐ 1. การจัดทำแผน ☐ 2. ตรวจสอบการบริหารงาน ☐ 3. ตรวจสอบการจัดทำ/ใช้งบประมาณ ☐ 4. ตรวจสอบการจัดซื้อ – จัดจ้าง ☐ 5. ตรวจสอบการดำเนินการก่อสร้าง ☐ 6. อื่น ๆ ระบุ.....	☐
5) ท่านคิดว่ารูปแบบที่เหมาะสมของการตรวจสอบร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนควรเป็นเช่นไร ☐ 1. ควรปล่อยให้แต่ละฝ่ายต่างคนต่างทำอย่างอิสระ ☐ 2. ภาคประชาชนตรวจสอบการบริหารจัดการ / ภาครัฐตรวจสอบเรื่องการบริหารงบประมาณ ☐ 3. ภาคประชาชนตรวจสอบการบริหารจัดการ / ภาครัฐตรวจสอบการปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมาย	☐

4. ภาคประชาชนและภาครัฐร่วมกันตรวจสอบในทุกขั้นตอน
5. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อยื่นและลงมติถอดถอนผู้บริหาร
ท้องถิ่น ปัจจัยที่มีผลต่อการรวมตัวเคลื่อนไหวออกมาใช้สิทธิ์ลงมติถอดถอน
ผู้บริหารท้องถิ่น ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ
(โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่สอดคล้องความคิดเห็นของคุณที่สุด)

3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อยื่นและลงมติถอดถอน ผู้บริหารท้องถิ่น

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1) การร่วมเคลื่อนไหวเป็นกิจกรรมสำคัญ ของสมาชิกชุมชน ที่ร่วมกิจกรรมอย่าง สม่ำเสมอ
2) การร่วมในกระบวนการถอดถอน ผู้บริหาร มีความสำคัญต่อการ บริหารงาน อบต.
3) ท่านร่วมเข้าชื่อเพื่อยื่น/ลงมติคะแนน เพราะถือว่าร่วมตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้น ในชุมชนของท่าน
4) ท่านเห็นด้วยกับการใช้กระบวนการถอด ถอน เพราะสมาชิกทุกคนได้ร่วมตัดสิน ปัญหาที่เกิดขึ้น
5) การถอดถอนผู้บริหารผู้บริหารครั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนปัจจัยต่างๆจากคนใน ชุมชนเป็นอย่างดี
6) การถอดถอนผู้บริหารผู้บริหารครั้งนี้ เพราะคนในชุมชนต้องการแสดงออกต่อ การร่วมบริหารชุมชนตามหลักกฎหมายที่

บัญญัติไว้					
7) การถอดถอนผู้บริหารสำเร็จเพราะคน ต้องการใช้กลไกตามกฎหมายตัดสิน ปัญหา
ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8) การถอดถอนผู้บริหารสำเร็จเพราะคน ของชุมชนมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อต้องการ ร่วมบริหารชุมชน
9) การถอดถอนผู้บริหารสำเร็จเพราะคน สนใจต่อการบริหารท้องถิ่นและต้องการ แสดงบทบาทหน้าที่ของสมาชิก
10) การถอดถอนผู้บริหารเป็นวิธีที่มี ประสิทธิภาพที่ประชาชนจะได้แสดง บทบาทร่วมมากที่สุด
11) การร่วมเคลื่อนไหวเป็นไปโดยพร้อม เพียรด้วยตนเองโดยไม่ใช้เพื่อใครหรือ คนกลุ่มใด
12) การถอดถอนสำเร็จเพราะคนรับรู้/ ตระหนักผลเสียของการบริหารงานที่ขัด หลักธรรมาภิบาล
13) การถอดถอนเกิดขึ้นเพราะบอกล่า เรื่องการบริหารที่ไม่ถูกต้องอย่าง กว้างขวาง ทั้งถึง แบบกันเอง
14) การถอดถอนเกิดขึ้นเพราะคนทนไม่ได้ แล้วกับการบริหารงานที่ขัดหลักธรรมาภิ บาล ทั้ง 6 ประการ

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

ประเด็น	ความคิดเห็น	
	ใช่	ไม่ใช่
ปัจจัยเชิง บุคคล / กลุ่ม / องค์กร		
การมีความเข้มแข็งในระดับองค์กร / ชุมชน / ท้องถิ่น (X_1)		
15) ประชาชนในชุมชน รู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกชุมชน และรู้เกี่ยวกับการกำกับ ตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. เป็นอย่างดี
16) ประชาชนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมการร่วมบริหารและร่วมตรวจสอบการบริหารของ อบต.
17) ชุมชนน่าเสียว มีผู้นำชุมชนในระดับต่าง ๆ ที่มีความรู้ มีภาวะผู้นำ ตลอดจนเข้าใจ โกลัซิดประชาชน และร่วมรับฟังปัญหาท้องถิ่นอยู่เสมอ
การมีทรัพยากรและปัจจัยสนับสนุนจากชุมชน (X_2)		
18) การรวมกลุ่มเคลื่อนไหวครั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนปัจจัยจำเป็นในการทำกิจกรรมทางการเมืองอย่างเต็มที่ และต่อเนื่อง
19) ประชาชนในชุมชนร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหวโดยการร่วมลงชื่อเพื่อยื่น / ลงคะแนนถอดถอน อย่างพร้อมเพียง

ประเด็น	ความคิดเห็น	
	ใช่	ไม่ใช่
การมีเป้าหมายร่วมในการเคลื่อนไหวเพื่อยื่น/ลงมติถอดถอน (X ₃)		
20) การรวมกลุ่มเคลื่อนไหวครั้งนี้ เพื่อร่วมแสดงบทบาท ตามสิทธิที่กฎหมายกำหนดไว้
21) การรวมกลุ่มเคลื่อนไหวครั้งนี้ ท่านเห็นด้วยเพราะว่ากระบวนการลงมติถอดถอน สามารถที่จะแก้ปัญหาและสร้างความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายได้
22) การรวมกลุ่มเคลื่อนไหวครั้งนี้ด้วยเชื่อว่าทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และร่วมหาทางออกได้โดยการลงมติถอดถอนได้
การมีสำนึกพลเมือง/จิตสาธารณะของคนในชุมชน (X ₄)		
23) ประชาชนในชุมชน ตื่นตัวและสนใจ ร่วมพูดคุยอภิปราย เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
24) ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเสนอความคิดเห็น ร่วมออกเสียงเลือกตั้ง ร่วมลงมติต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ
25) ประชาชนในชุมชนร่วมเคลื่อนไหวยื่น/ลงมติถอดถอน ด้วยเห็นว่า เป็นหน้าที่ของสมาชิก และไม่ได้เป็นไปเพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่อย่างใด
ปัจจัยเชิง เนื้อหา / แนวทาง		

ประเด็นปัญหา/เนื้อหาของการรวมกลุ่มเคลื่อนไหว (X ₅)		
26) การรวมกลุ่มประชาชนเคลื่อนไหว/ลงมติถอดถอน เพราะเห็นว่า ข้อกล่าวหาถือเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นขัดต่อหลักการและระเบียบปฏิบัติ ในบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่ถูกต้อง
27) เพราะข้อกล่าวหาซึ่งถือเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนโดยตรง
28) เพราะข้อกล่าวหาถือเป็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจของคนส่วนใหญ่ และเป็นนโยบายรัฐบาล ตลอดจนถึงขัดต่อระเบียบปฏิบัติที่ถูกต้อง
ยุทธวิธีที่มีประสิทธิผลในการเคลื่อนไหวเรียกร้อง (X ₆)		
29) การรวมกลุ่มเคลื่อนไหว/ลงมติถอดถอน มีกระบวนการ/หลักการที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาได้ดี และสร้างคุณธรรมแก่ทุกฝ่ายได้
30) การรวมกลุ่มเคลื่อนไหว/ลงมติถอดถอน มีกระบวนการที่ให้ทุกคนในชุมชนได้ร่วมแสดงสิทธิ/บทบาทของแต่ละบุคคลต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้

ประเด็น	ความคิดเห็น	
	ใช่	ไม่ใช่
31) การรวมกลุ่มเคลื่อนไหวยื่น/ลงมติถอดถอน ทำให้ทุกคนในชุมชนได้ร่วมตัดสินใจปัญหาของท้องถิ่นได้ มีแนวทางถูกต้องตามกฎหมายบัญญัติไว้
กระบวนการสื่อสาร/รับรู้ปัญหาร่วมกันของชุมชน (X_7)		
32) ประชาชนในชุมชนสามารถเข้าถึง แลกเปลี่ยนสื่อสาร เกี่ยวกับข้อกล่าวหาของการบริหารที่เกิดขึ้นอย่างทั่วถึง
33) ประชาชนในชุมชน ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อกล่าวหาของการบริหารที่เกิดขึ้นอย่างละเอียด พอเพียง และเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
34) ข้อกล่าวหาของการบริหารที่เกิดขึ้นท่านเห็นว่าเป็นเหตุการณ์ที่ทุกคนต้องร่วมกันแก้ปัญหาและการรวมกลุ่มเคลื่อนไหวแสดงออกจะช่วยเหลือกันได้
ท่าทีความอดทนอดกลั้นต่อการบริหารจัดการกิจการสาธารณะที่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาล (X_8)		
35) ประชาชนในชุมชนได้รับรู้เกี่ยวกับข้อกล่าวหาของการบริหารที่เกิดขึ้นว่าขัดต่อหลักปฏิบัติที่ถูกต้อง และรับรู้มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว
36) ประชาชนในชุมชนรับรู้ข้อกล่าวหา น่าจะก่อผลกระทบต่อชุมชนและส่วนรวม หากมีเงินเฉย จึงต้องออกมารวมกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อแก้ปัญหา

<p style="text-align: center;"><u>ปัจจัยเชิง สังคม / พื้นที่ / สิ่งแวดล้อม</u></p>		
<p>ประชาสังคม/เครือข่ายการเรียนรู้แนวทางการตรวจสอบการบริหาร จัดการองค์กรภาครัฐท้องถิ่น (X₉)</p>		
<p>37) คนในชุมชนมักร่วมกิจกรรมทางการเมืองหลากหลายรูปแบบ เช่น การเสนอความคิดเห็น การเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นและการ ตรวจสอบการทำงานของสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นต้น</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>

ประเด็น	ความคิดเห็น	
	ใช่	ไม่ใช่
38) คนในชุมชนมีกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ ของสมาชิกท้องถิ่น เช่นการศึกษาดูงาน การอบรม เรื่องตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)
39) คนในชุมชนให้ความสำคัญกับการพูดคุย แลกเปลี่ยน เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสมาชิกสภา อบต.
40) ชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายเกี่ยวกับการตรวจสอบการทำงานของ อบต. จากหน่วยงาน/ชุมชน อื่นทั้งหน่วยงานรัฐ เอกชน หรือ NGOs อย่างต่อเนื่อง
การมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชนท้องถิ่น (X_{10})		
41) คนในชุมชนมีความใกล้ชิดและรู้จักมักคุ้นกันดีสามารถพูดคุยเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้โดยเฉพาะข้อกล่าวหาของการบริหารที่เกิดขึ้น
42) คนในชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้อเฟื้อ ทำให้มีการติดต่อที่ทั่วถึงง่ายต่อการรวมกลุ่มเคลื่อนไหวและให้การสนับสนุนการเคลื่อนไหว
การมีวัฒนธรรมท้องถิ่น/วิถีชุมชนเฉพาะถิ่น (X_{11})		
43) คนในชุมชนเข้าร่วมประเพณีต่างๆในท้องถิ่นส่งผลทำให้เป็นการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนซึ่งทำให้ร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองได้ดียิ่งขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

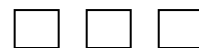
.....

.....

.....

.....

-ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ -

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

บทบาทประชาชนในการตรวจสอบการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น :
กรณีศึกษา การเคลื่อนไหวถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ชุดที่ 2

สำหรับเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ 2, 3, 4 และ 5 : กลุ่มประชาชนแกนนำผู้เคลื่อนไหว กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น และ กลุ่มนักวิชาการท้องถิ่น

คำชี้แจง

- 1) แบบสอบถามชุดนี้ สำหรับประชาชนทั่วไปที่มีสิทธิ์ออกเสียงคะแนนถอดถอนในกรณีวันประกอบด้วย 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการตรวจสอบการทำงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
 - ตอนที่ 3 ข้อมูลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อยื่นและลงมติถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ทุกตอน ตามความเป็นจริงเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป
- 2) ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลอย่างไรต่อผู้ให้ข้อมูล และผู้วิจัยจะเก็บรักษาไว้เป็นความลับตลอดไป
- 3) การวิจัยนี้จะสำเร็จได้ด้วยดี หากได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่าน

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในการให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ไว้ ณ โอกาสนี้

ชัยณรงค์ ศรีรักษ์

นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน แบบสอบถาม หรือหน้าข้อความตามความเป็นจริง

	สำหรับผู้วิจัย
บ้านเลขที่..... หมู่ที่	
1. ประเภทผู้ตอบแบบสอบถาม.....	☐
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง	☐
3. ปัจจุบันท่านอายุ ปี	☐
4. ท่านจบการศึกษาระดับสูงสุดชั้น	☐
☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น	
☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ☐ อนุปริญญา/ปวส.	
☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี	
☐ อื่น ๆ(ระบุ)	
5. ระยะเวลาที่เข้าอยู่ในชุมชน	☐
☐ ยังไม่ถึง 2 ปี ☐ 2 - 5 ปี	
☐ 6 - 10 ปี ☐ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	
☐ ไม่ได้พักอาศัยอยู่ในชุมชน	
6. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพ	☐
☐ เกษตร	
☐ ค้าขาย	
☐	

พนักงานเอกชน

- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
- รับจ้างทั่วไป
- แม่บ้าน/พ่อบ้าน
- อื่น ๆ (ระบุ).....

7. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน บาท

8. สถานภาพสมรส

- โสด สมรส
- หย่าร้าง/แยกกันอยู่ หม้าย

9. ศาสนาที่ท่านนับถือ

- พุทธ อิสลาม
- คริสต์ อื่น ๆ (ระบุ).....

10. ท่านรับรู้ข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์/วารสาร/สิ่งพิมพ์ท้องถิ่น
- โทรทัศน์ท้องถิ่น สื่อประชาสัมพันธ์ของ อบต.
- การแจ้งข่าวโดยตรงจาก เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน
- การสนทนากับบุคคลที่ท่านรู้จัก/บุคคลในครอบครัว

11. บทบาททางสังคมของท่านในชุมชน

- ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน/ผู้นำชุมชน พระ/นักบวช/ผู้นำศาสนา
- สมาชิกสภา อบต. สมาชิกทั่วไปของชุมชน
- สมาชิกกลุ่มภาคประชาชนอื่น ๆ (เช่น กลุ่มแม่บ้าน, กลุ่มการเกษตร ฯลฯ)
- อื่น ๆ (ระบุ).....

12. การใช้สิทธิทางการเมืองในระดับท้องถิ่นโดยการเลือกตั้งหรือรูปแบบอื่น ๆ

- ทุกครั้งที่มีวาระ
 บางครั้งเฉพาะที่สนใจ
 เฉพาะครั้งล่าสุด
 ไม่เคยร่วมเลย

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 องค์กรการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ท่านทราบหรือไม่ว่า มีหน่วยงาน / องค์กรต่าง ๆ ที่สามารถตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านทราบ)

บุคคล / หน่วยงาน / องค์กรตรวจสอบ	ทราบ	ไม่ทราบ
1. บุคคล / หน่วยงาน / องค์กรภายใน		
1) ประชาชน / กลุ่มประชาชน
2) สมาชิกสภา (องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น)
3) หน่วยงานตรวจสอบภายใน
2. หน่วยงาน / องค์กรภายนอก		
1) นายอำเภอ / ผู้ว่าราชการจังหวัด
2) หน่วยงานตรวจสอบของรัฐ (เช่น สตง. / ปปช.)
3) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
4) องค์กรเอกชน (NGO's) / สื่อมวลชน

2.2 การตรวจสอบการบริหารจัดการกิจการสาธารณะ

การบริหารงานที่ผ่านมาของท่าน เคยมีการตรวจสอบโดยองค์กรหน่วยงาน
ต่อไปนี้ บ้างหรือไม่ (โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านทราบ)

	สำหรับผู้วิจัย
3. บุคคล / หน่วยงาน / องค์กรภายใน ☐ เคย ☐ ไม่เคย	☐
กรณีตอบเคย.....	
☐ ประชาชน ☐ องค์กร / กลุ่มประชาชน)	☐
☐ สมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ☐ หน่วยงานตรวจสอบภายใน	☐
4. หน่วยงาน / องค์กรภายนอก ☐ เคย ☐ ไม่เคย	☐
กรณีตอบเคย.....	
☐ นายอำเภอ/ผู้ว่าราชการจังหวัด ☐ หน่วยงานตรวจสอบของรัฐ (สดง.	☐
,ปปช.)	
☐ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ☐ องค์กรเอกชน (NGO's)/สื่อมวลชน	☐

4.3 การตรวจสอบโดยประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการในลักษณะใดบ้าง

ลักษณะการตรวจสอบ	ระดับการให้โอกาสในการตรวจสอบ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ให้โอกาส
<p>1. กระบวนการจัดทำแผน</p> <p>5) เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนา</p> <p>6) เสนอความคิดเห็นในการจัดทำแผน</p> <p>7) มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ / ทิศทางการพัฒนา</p> <p>8) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบแผนว่าตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นหรือไม่</p>
<p>2. กระบวนการจัดทำข้อบังคับ / งบประมาณ</p> <p>3) เปิดโอกาสให้ประชาชนรับฟังการประชุมสภาฯ ในวาระการพิจารณางบประมาณ</p> <p>4) ประกาศให้ประชาชนรับทราบข้อบังคับงบประมาณที่ผ่านการพิจารณาแล้ว</p>
<p>3. กระบวนการบริหารโครงการ</p> <p>3) ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนติดตามการจัดซื้อ - จัดจ้างทุกขั้นตอน</p> <p>4) สนับสนุนให้ประชาชนติดตามตรวจสอบการก่อสร้าง และการปฏิบัติงานของ ผู้รับเหมา</p>

2.3 การตรวจสอบโดยประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการในลักษณะใดบ้าง (ต่อ)

ลักษณะการตรวจสอบ	ระดับการให้โอกาสในการตรวจสอบ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ให้ออกาส
<p>4. กระบวนการประเมินผล</p> <p>3) เปิดโอกาสให้ตรวจสอบการเบิกจ่ายเงินว่าเป็นไปตามระเบียบ และมีหลักฐานถูกต้องหรือไม่</p> <p>4) ร่วมประเมินโครงการว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่</p>	<p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p>
<p>5. การเพิ่มศักยภาพของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>3) การสร้างความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของพลเมืองดี</p> <p>4) ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มในท้องถิ่นให้มีพลัง และความเข้มแข็ง</p>	<p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p>

<p>6. การมีเวที / โอกาสให้ประชาชนได้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทศนะ ในการ บริหารท้องถิ่น</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>
<p>1) มีกำหนดการ กิจกรรม หรือการประชุม เพื่อให้ประชาชนได้ใช้สิทธิหน้าที่ พลเมือง</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>
<p>2) มีช่องทางให้ได้ใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น ทศนะ ในการบริหารท้องถิ่นอย่างเป็น รูปธรรม</p>				

5. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นและการตัดสินใจในการลงคะแนน
ถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
บทบาท

2.1 บทบาทใน

ชุมชน.....

2.2 กิจกรรมการมีส่วนร่วมที่ผ่าน

มา.....

2.3 ผลงานที่ประทับใจ

.....

2.4 บทบาทที่อยากกระทำใน

อนาคต.....

เหตุการณ์

2.5 เล่าเรื่องเหตุการณ์การเคลื่อนไหวตรวจสอบโดยการยื่นถอดถอนที่เกิดขึ้น

.....

2.6 จุดเริ่มต้นของการยื่นถอดถอนในมาตรา 286

.....

2.7 ปัจจัยที่นำสู่การรวมกลุ่มการยื่นถอดถอนในมาตรา 286

.....

2.8 รูปแบบแนวทางการเคลื่อนไหวเป็นอย่างไร

.....

2.9 ท่านมีบทบาทอย่างไรกับกรณีการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น

.....

ความคิดเห็น

2.10 กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการเคลื่อนไหวที่มีสัมฤทธิ์ผลอย่างไร

.....

2.11 ยุทธวิธี รูปแบบการเคลื่อนไหวมีองค์ประกอบสำคัญอะไร มีการสื่อสาร เรียนรู้
อย่างไร...

2.12 ความสัมพันธ์ของชุมชนมีลักษณะใด ส่งผลต่อการขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวอย่างไร
.....

2.13 ความสำคัญ และทัศนคติของชุมชนต่อธรรมาภิบาลในการบริหารท้องถิ่นเป็น
อย่างไร....

1.14 ความรู้สึกร่วม การตระหนักต่อการดูแลท้องถิ่นของคนในชุมชน เป็น
อย่างไร.....

1.15 ภาครัฐ/องค์กร NGO มีบทบาทสำคัญต่อการเคลื่อนไหวอย่างไร
.....

ปัญหา อุปสรรค

2.15 ปัญหาของการเคลื่อนไหวของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารท้องถิ่นเป็น
อย่างไร..

2.16 อุปสรรคของการเคลื่อนไหวของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารท้องถิ่นเป็น
อย่างไร.

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....
.....

คณบดีคณบดีและรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขอขอบเกียรติบัตรฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า
นายชัยณรงค์ ศิริวัณษา

ได้นำเสนอบทความทางวิชาการ (แบบบรรยาย)

ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา

ครั้งที่ ๓ ประจำปี ๒๕๕๔

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔-๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

(รองศาสตราจารย์ไพรัช ตระการศิริมนท์)
คณบดีคณบดีและรัฐประศาสนศาสตร์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นายชัยณรงค์ ศรีรักษ์

รหัสประจำตัวนักศึกษา 5210521586

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่จบการศึกษา
สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต (ส.บ.)	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	2543
เภสัชศาสตรบัณฑิต (ภ.บ.)	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	2546
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (ศ.ม.)	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	2554

ประสบการณ์การทำงาน

- เภสัชกรประจำโรงพยาบาล
โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดอุดรธานี
ศูนย์มะเร็งอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
- อาจารย์
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี
วิทยาลัยพยาบาลพระบรมราชชนนี จังหวัดอุบลราชธานี
วิทยาลัยพยาบาลพระบรมราชชนนี จังหวัดอุดรธานี
- ประกอบธุรกิจส่วนตัว(ปัจจุบัน)

สถานที่ทำงาน ห้างหุ้นส่วนจำกัด สมุทรรักษ์ ฟาร์มาชี่ ที่อยู่ อาคารทองทิพย์แมนชั่น
171/2 ต. บ่อผุด อ. เกาะสมุย จ. สุราษฎร์ธานี รหัสไปรษณีย์ 84320